

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**GLASBA KOT DEJAVNIK VAROVANJA IN
TVEGANJA PRI ODRAŠČANJU OTROK
ALKOHOLIKOV**

Mentor:izr. prof. dr. Jože Ramovš

Somentor: mag. Ksenija Ramovš

Blaž Švab

LJUBLJANA 2010

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Blaž Švab

Naslov diplomske naloge: Glasba kot dejavnik varovanja in tveganja pri odraščanju otrok alkoholikov

Kraj: Ljubljana

Št. strani: 153, **št. slik:** 0, **št. tabel:** 1, **št. bibliografskih opomb:** 0, **št. prilog:** 2

Mentor: izr. prof. dr. Jože Ramovš

Somentor: mag. Ksenija Ramovš

Deskriptorji: glasba, varovalni dejavniki, dejavniki tveganja

Povzetek: Med lastnim glasbenim delovanjem sem opazil skupine mladih, ki prihajajo iz alkoholičnih družin, kako so v glasbi izrazito pridobivali osebnostne lastnosti in navade, ki so jih obvarovale pred podobnim stilom življenja, kot so ga bili deležni v lastni družini. Sami so se povzpeli nad lastno tragičnost ter doživljajsko bogato zaživel v primernem delovnem in socialnem okolju. Opazil pa sem tudi mlade iz alkoholičnih družin, ki so se zaradi glasbe, ki je bila povod, v glasbenem okolju pogosto omamljali in razvijali dejavnike tveganja. Ugotovil sem, da je glasba dejavnik varovanja in tveganja pri odraščanju otrok alkoholikov. Mladi lahko med aktivnim glasbenim delovanjem v socialno zdravi glasbeni skupini pridobivajo mnoge nadomestne izkušnje in osebnostno ter v navadah napredujejo. V glasbeni skupini, ki goji pivske navade kot odraz »mokre« kulture, pa lahko nadaljujejo s pivskim doživljanjem in ravnanjem, kar vodi v omame in zasvojenosti. Zabavno glasbeno okolje je namreč izrazit prikaz pivske kulture, v kateri živimo.

Title: Music like a protection and a risk factor considering growing-up of children coming from families of alcoholics

Descriptors: Music, protective factors, risk factors

Summary: While I was actively involved in music, I noticed groups of young people, coming from families where alcohol was presented, how they were gaining personal characteristics and habits, which protected them from similar lifestyle, as they used to have in their own family. Not only they repeated the same lifestyle, they even rose above their own tragedy and

began living in a suitable working and social environment. I also noticed young people coming from families with alcoholic background, who were often intoxicated and were developing risk factors because of music, which was the cause in the music environment. I found out that the music can be both – a protective and a risk factor- which is presented among growing up children coming from families of alcoholics. Young people can gain a lot of substitution experience and can make progress in their habits with their active musical activity in a social healthy musical group. Being in a musical group, which fosters drinking habits as reflexion of »wet« culture, can continue with drinking experience and behaviour, which leads into stupor and addiction. Musical fun environment is a strong reflection of drinking culture in which we live.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**GLASBA KOT DEJAVNIK VAROVANJA IN TVEGANJA PRI
ODRAŠČANJU OTROK ALKOHOLIKOV**

Mentor: izr. prof. dr. Jože Ramovš

Somentor: mag. Ksenija Ramovš

Blaž Švab

Ljubljana, 2010

PREDGOVOR

Moje življenje je že od otroštva vpeto v glasbo. Najbolj aktivnih deset glasbenih let sem preživel v glasbeni skupini, s katero smo imeli tudi po dvesto nastopov na leto, doma in v tujini. Še kot otroci smo se uspešno upirali alkoholu, ki so nam ga na vsakem koraku ponujali organizatorji prireditev, slavljenici in drugi. Zaradi stališča, da alkohol škoduje glasbenemu delovanju, smo na igranjih pili vodo in tako uspešno delovali na glasbenem področju. Medtem pa sem v varnem ograjenem vrtu opazoval mnoge mlade glasbenike, ki so se opijali na vsakem glasbenem koraku, obrede opijanja pa podoživljali kot nekaj resnično veselega in vrednega, brez česar jim ni živeti. Opazoval sem, kako so se na igranjih poleg glasbenikov opijali tudi drugi. Med njimi je bilo ogromno nedozorelih mladih ljudi. Situacijo sem sprejel kot del mokre kulture, v upanju, da se bodo pristojne službe čim prej aktivno odzvale na očitno opijanje mladih. Preventiva na tem področju je v potrošniškem času hitrega zadovoljevanja potreb namreč težak oreh. V celotni pivski zgodbi, ki se je tako potencirano odražala med glasbeniki in na glasbenih prireditvah, pa so se me dotaknili predvsem prizori opitih mladih glasbenikov, ki so zaradi alkoholizma trpeli že v lastni družini, v glasbi pa sami pričeli z neomajnim opijanjem. Glasbeno okolje je s svojimi pivskimi navadami te mlade ljudi urilo za pivsko življenje. Povsem nasprotno pa so se nekateri mladi glasbeniki, tudi otroci staršev alkoholikov, več kot očitno v glasbi in zaradi nje iz črnih račkov spremenili v labode, z bogato bero pomembnih osebnostnih lastnosti, delovnih navad in s stališčem, da njihovi glasbi alkohol škodi. Zaradi tega nasprotja sem postal radoveden. Vedel sem, da so otroci alkoholikov že v osnovi bolj prikrajšani za čustveno bogato, v komunikaciji in vlogah urejeno ter razvidno družinsko skupnost. Zato me je toliko bolj zanimalo, kaj se je moralo v glasbi zgoditi, da je nekaterim mladim glasbenikom – otrokom alkoholikov glasba »dajala«, drugim mladim glasbenikom – otrokom alkoholikov pa samo še dodatno »jemala«. Dozdevalo se mi je, da mora biti razlog v določenih kontinuiranih pravilih in navadah, nisem pa vedel zagotovo. Glasbeni svet in glasbenike v njem poznam, zato sem lahko stik navezal tako z enim kot drugimi. Pri nastajanju diplomske naloge, pri celotnem študiju na Fakulteti za socialno delo in med opravljanjem prakse na Inštitutu Antona Trstenjaka sta mi s svojimi strokovnimi napotki in drugimi, zame izredno pomembnimi življenjskimi pogledi ves čas ob strani stala mag. Ksenija Ramovš in izr. prof. dr. Jože Ramovš. Z vsem spoštovanjem se jima ob tej priložnosti zahvaljujem za prav vsako minuto, ki sta mi jo namenila. Zahvala pa gre tudi mladim, ki so mi za diplomsko delo zaupali svoje življenjske zgodbe.

KAZALO DIPLOMSKE NALOGE

GLASBA KOT DEJAVNIK VAROVANJA IN TVEGANJA PRI ODRAŠČANJU OTROK ALKOHOLIKOV

PREDGOVOR

KAZALO

1	TEORETIČNI UVOD.....	7
1.1	PITJE ALKOHOLA MLADIH	
	LJUDI.....	7
1.1.1	Pitje alkoholnih pijač in odraščanje.....	9
1.1.2	Alkoholizem staršev in odraščanje.....	10
1.1.2.1	Alkoholizem.....	10
1.1.2.2	Alkoholizem v družini.....	11
1.1.2.3	Odraščanje otrok v alkoholični družini.....	13
1.1.3	Čezmerno pitje mladih.....	16
1.1.3.1	Vrstniške pивske skupine.....	18
1.1.3.2	Vzroki za današnje množično omamljanje mladih.....	19
1.1.4	Varovalni dejavniki pred škodo, ki jo mladim povzroča pitje staršev in njih samih.....	21
1.1.4.1	Varovalni dejavniki v človekovi osebnosti.....	22
1.1.4.1.1	Temperament.....	22
1.1.4.1.2	Intelektualne sposobnosti.....	23
1.1.4.1.3	Samospoštovanje.....	24
1.1.4.1.4	Smisel življenja.....	26
1.1.4.1.5	Odločnost in vztrajnost.....	26
1.1.4.1.6	Doživljanje.....	28
1.1.4.1.7	Delovne navade.....	29
1.1.4.2	Varovalni dejavniki v socialnem okolju.....	30
1.1.4.2.1	Družina.....	30
1.1.4.2.2	Vrstniška skupina.....	32
1.1.4.2.3	Podporna mreža.....	34
1.1.4.2.4	Šola.....	35
1.1.4.2.5	Vrednote.....	36
1.1.4.3	Varovalni dejavniki po raziskavi Pitje mladih.....	38
1.1.4.4	Glasba kot varovalni dejavnik.....	39
1.2	GLASBA V ŽIVLJENJU MLADEGA ČLOVEKA.....	40
1.2.1	Pomen glasbe pri odraščanju mladega človeka.....	42
1.2.2	Glasba kot dejavnik tveganja pri nezdravem pitju.....	46
1.2.3	Glasba kot varovalni dejavnik pred tveganim pitjem alkohola.....	49
2	PROBLEM.....	55
3	METODOLOGIJA.....	57
3.1	Vrsta raziskave.....	57
3.2	Spremenljivke.....	57
3.3	Populacija.....	58
3.4	Merski instrument.....	58
3.5	Zbiranje podatkov.....	58

3.6	Obdelava in analiza podatkov.....	59
4	REZULTATI IN RAZPRAVA.....	61
4.1	VAROVALNI DEJAVNIKI V GLASBI.....	66
4.1.1	Osebnost.....	67
4.1.1.1	Samostojnost.....	67
4.1.1.1.1	Lasten denar.....	68
4.1.1.1.2	Zaupanje vase.....	69
4.1.1.2	Smisel in poslanstvo.....	70
4.1.1.2.1	Glasba daje življenjski smisel.....	70
4.1.1.2.2	Glasba je življenjsko poslanstvo.....	71
4.1.1.2.3	Zapolnjen čas proti brezcilnosti in vseenosti.....	71
4.1.1.3	Doživljanje.....	72
4.1.1.3.1	Prebujanje doživljanja in doživljanje pozitivnega.....	73
4.1.1.3.2	Glasba je globoko duhovno doživetje.....	74
4.1.1.3.3	Humor kot edinstveno zdravilo za prebolevanje družinske tragike.....	75
4.1.1.3.4	Glasba za sproščanje čustvenih napetosti.....	76
4.1.1.4	Večja odgovornost.....	76
4.1.1.4.1	Odgovornost do skupine kot pogoj za uspeh.....	77
4.1.1.4.2	Glasba kot edina smiselna odgovornost.....	78
4.1.1.4.3	Delovna obveznost.....	79
4.1.1.5	Večja samozavest.....	80
4.1.1.5.1	Drugi jih spoštujejo in občudujejo zaradi glasbe.....	81
4.1.1.5.2	Poklicne reference.....	81
4.1.1.6	Osebnostna rast.....	82
4.1.1.6.1	Premagovanje odporov.....	82
4.1.1.7	Izdelana stališča.....	83
4.1.1.7.1	Alkohol in glasba ne sodita skupaj.....	84
4.1.1.7.2	Glasba kot delo.....	85
4.1.1.8	Boljša komunikacija.....	86
4.1.1.8.1	Učenje komunikacije.....	86
4.1.2	Delovne navade.....	88
4.1.2.1	Učenje in vadba.....	89
4.1.2.1.1	Učenje delovnih navad.....	89
4.1.2.1.2	Delovni urnik.....	90
4.1.2.2	Pozitivni produkti dela.....	91
4.1.2.2.1	Delo nudi »zdravo opojnost«.....	91
4.1.2.2.2	Delo koristi.....	92
4.1.2.3	Pozitivna odvisnost.....	93
4.1.2.3.1	Delo kot potreba.....	93
4.1.2.4	Parcialne delovne navade.....	94
4.1.2.4.1	Delovne navade povezane z glasbo.....	94
4.1.3	Glasbeno okolje.....	94
4.1.3.1	Funkcionalnost družine v glasbenih dejavnostih.....	95
4.1.3.1.1	Na obojestransko prijeten način povezani le v glasbi.....	96
4.1.3.1.2	V stiski zatekanje h glasbi.....	96
4.1.3.1.3	Prebolevanje družinske tragike zaradi glasbe.....	97

4.1.3.2	Skupina kot močno oporno sredstvo.....	98
4.1.3.2.1	Skupina kot varovalka.....	99
4.1.3.2.2	Skupina kot tesno povezana prijateljska skupnost.....	100
4.1.3.2.3	Moč skupine nasproti individualizmu.....	101
4.1.3.2.4	Skupina kot kontrola.....	102
4.1.3.3	Pozitivni transfer s pomembnimi drugimi.....	103
4.1.3.3.1	Glasbene avtoritete.....	104
4.1.3.4	Neformalna zunanja kontrola.....	104
4.1.3.4.1	Občinstvo.....	105
4.1.3.4.2	Najemodajalci.....	105
4.1.4	Varovalni dejavniki, ki niso neposredno povezani z glasbo.....	106
4.1.4.1	Zaposlitev.....	106
4.1.4.1.1	Strah pred izgubo zaposlitve.....	106
4.1.4.2	Policijske akcije.....	107
4.1.4.2.1	Strah pred izgubo vozniškega dovoljenja.....	107
4.1.4.3	Manj denarja.....	107
4.1.4.3.1	Sprememba socialnega položaja.....	107
4.2	DEJAVNIKI TVEGANJA V GLASBI.....	108
4.2.1	Osebnost.....	109
4.2.1.1	Omamljanje z alkoholom.....	110
4.2.1.1.1	Premagovanje stisk.....	111
4.2.1.1.2	Premagovanje strahu in treme.....	112
4.2.1.1.3	Premagovanje nesproščenosti.....	113
4.2.1.2	Bolni obrambni mehanizmi.....	114
4.2.1.2.1	Dvojna merila.....	115
4.2.1.2.2	Racionalizacija.....	116
4.2.1.2.3	Pomanjševanje.....	117
4.2.1.2.4	Identificiranje z glasbeniki.....	118
4.2.2	Navade.....	119
4.2.2.1	Pridobivanje pivskih navad.....	119
4.2.2.1.1	Glasba kot vhod v pivsko družbo.....	120
4.2.2.1.2	»Pijanke do konca«.....	121
4.2.2.1.3	Na igranjih.....	121
4.2.2.1.4	Po igranjih.....	122
4.2.2.1.5	Na vajah.....	123
4.2.2.2	Nezdravo preživljanje prostega časa.....	123
4.2.2.2.1	Zadrževanje v gostilniškem okolju.....	124
4.2.3	Glasbeno okolje.....	124
4.2.3.1	Družina, kjer je prisoten alkoholizem.....	125
4.2.3.1.1	Otroci v glasbeno-pivskem vzdušju.....	125
4.2.3.1.2	Ponočevanje otrok.....	126
4.2.3.2	Pivsko vzdušje.....	127
4.2.3.2.1	Glasbeni prostori z navadami opijanja.....	128
4.2.3.2.2	Spodbujanje k opijanju.....	128
4.2.3.2.3	Zastonjska dostopnost alkohola.....	129
4.2.3.3	Glasbeno – pivska skupina.....	129
4.2.3.3.1	Opijanje.....	130
4.2.3.4	Druge neformalne pivske priložnosti.....	130
4.2.3.4.1	Izleti.....	131

4.2.3.4.2	Rojstnodnevna srečanja in druga praznovanja.....	131
4.2.3.4.3	Vaške skupnosti.....	132
4.2.3.5	Tolerantnost inštitucij do pitja alkohola.....	132
4.2.3.5.1	Vzajemne usluge s policisti.....	132
4.2.3.5.2	Vzajemne usluge v službi.....	133
4.2.4	Merila glede pitja alkohola.....	134
4.2.4.1	Dvojna merila.....	134
4.2.4.1.1	Prekomerno pitje solistično »da«, v glasbeni skupini »ne«.....	134
5	SKLEPI.....	135
6	PREDLOGI.....	146
7	LITERATURA.....	148
8	POVZETEK.....	152
9	PRILOGE.....	153

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 PITJE ALKOHOLA MLADIH LJUDI

Na javnih in zasebnih zabavah se veliko mladih dobesedno obredno in skupinsko omamlja z alkoholom. To najprej načrtujejo, izvajajo in se nato tega spominjajo v luči pozitivne izkušnje. Ti perspektivni mladi ljudje s takšnim ravnanjem škodujejo družbi, predvsem pa svojim še nerazvitim potencialom - popkom svoje osebnosti. Pitje alkohola v odraščanju je toliko bolj tvegano, saj je mladost stanje vmesnosti, mlad človek ni več otrok, ni pa še priznan kot odrasel, in zato velja mladost za labilno in ambivalentno razvojno obdobje. Kot tako je ključnega pomena za življenje in delo odraslega človeka. V tem obdobju se namreč razvija nepovraten in enkraten proces umeščanja in samoumeščanja posameznikov in posameznic v različne življenjske oblike in sestave socialnih vlog ter v različne socialne identitete (Ule, 2002: 9-10). Podobno kot Uletova tudi Žorž (1999: 93-94) navaja kot pomembno mladostnikovo nalogo oblikovanje lastne identitete in samopodobe. Na način omamljanja z alkoholom pa se mladi uspešno umeščajo le v pivske vrstniške skupine. Alkohol pa jim graditev zdrave lastne identitete in samopodobe samo še dodatno otežuje in izkrivlja.

Na vprašanje, ali so se mladi že od nekdaj tako množično opijali, je odgovorila raziskava o Pitju mladih (Ramovš J., Ramovš K., 2007). V zadnjih letih se namreč srečujemo z novim pojavom, ki ga dotlej v zgodovini še nismo zasledili. Prvič v zgodovini se pojavlja množično pitje, opijanje in drugo omamljanje med mladimi. Zavedati se moramo, da so biološke, osebne in socialne poškodbe zaradi pitja in drugih vrst omamljanja pri mladih ljudeh veliko hujše kot pri odraslih. Zahodna kultura, ki je mokra kultura, ima v svojem primežu tudi mlade. Podatki ESPAD pričajo o tem, da slovenska mladina v primerjavi z drugimi evropskimi državami ne izstopa v pogostosti uživanja alkohola. Močno pa izstopamo po tem, da naglo narašča delež mladih, ki čezmerno pijejo. Kolškova raziskava (Ramovš 2005: 13, po Kolšek 2000) je potrdila, da slovenski otroci sorazmerno zgodaj posegajo po alkoholnih pijačah. Podatki so pokazali, da je do 13. leta pilo alkohol 73, 6% osmošolcev, kar je več kot v katerikoli evropski državi, ki je sodelovala v ESPAD študiji. Otroci v večini dobijo prvo alkoholno pijačo od svojih staršev. Veliko pitja mladih pa se dogaja v neposrednem šolskem, delovnem in življenjskem okolju mladih zaradi izstopajoče priložnosti in ponudbe v okolju.

Po antropohigienskem modelu je človek nedeljiva celota, ki jo sestavlja šest razsežnosti: telesna ali biofizikalna razsežnost, duševna ali psihična razsežnost, duhovna ali noogena razsežnost, sožitna ali medčloveška družbena razsežnost, razvojna ali zgodovinsko-kulturna razsežnost in bivanjska ali eksistencialna razsežnost. Alkohol mladim škoduje in zavira njihov razvoj na vseh šestih človeških razsežnostih še bolj kot odraslim, saj so v obdobju, v katerem se tako telesno kot socialno razvijajo. Pred seboj imajo mladi tudi veliko razvojnih nalog, ki jih morajo rešiti. Potrebno se je osamosvojiti, najti delo, prevzeti svoje spolne vloge, biti odgovoren, izbrati pravega partnerja, razviti lastne vrednote ipd. Vse te naloge niso enostavne, so pa nujno potrebne za razvoj in prehod v zdravo odraslost. Auer (2002: 130) meni, da alkohol pospešuje »lagoden in osebostni rasti odtujen način življenja.« Alkohol mladim preprečuje, da bi se naučili aktivnega, ustvarjalnega reševanja svojih problemov, kar jim lahko škodi vse življenje. Škodljiva raba alkohola vpliva na osebostni, socialni in poklicni razvoj. To je tem bolj nevarno, čim mlajši je uživalec, saj ima pred seboj še veliko razvojnih nalog. Konkretno pa se kaže, da imajo mladostniki, ki kadijo, pijejo ali uživajo druge psihoaktivne snovi, slabši šolski uspeh, manj se ukvarjajo s športom in drugimi pozitivnimi prostočasnimi aktivnostmi ter v večji meri kažejo elemente nesocialnega vedenja, na primer laganje, izostajanje iz šole, kraje, nasilnost in prestopništvo (Auer, 2002: 130, 132). Samo enkratna opitost lahko mlademu človeku povzroči nepopravljivo škodo. Mladi, ki alkohola niso vajeni, so hitro opiti. Na to vpliva tudi njihova telesna teža, ki je pogosto manjša kot pri odraslem človeku. Opitost lahko vodi v različna tvegana dejanja, kot so vožnja v vinjenem stanju, fizični obračuni, nezaščiteni spolni odnosi, posilstva, kriminalna dejanja ipd. Opitost v veliko primerih vpliva na povečano smrtnost med mladimi, zlasti zaradi prometnih in drugih nesreč, ki se zgodijo pod vplivom alkohola (Berčič, 2001: 22, 23).

V raziskavi o Pitju mladih avtorji navajajo, da mlad človek, ki prevzema pivski vzorec, zelo težko ostane pri neškodljivem pitju. Razlogi za to so: nedozorel organizem, neizoblikovana stališča in delovne navade, velika in agresivna ponudba pitja v okolju, pitju in omamljanju naklonjene norme v vrstniški družbi, pitje mladih kot statusni simbol in obredna rutina pri druženju mladih. Pri pitju alkoholnih pijač v »mokri« kulturi se problematika na zdravju, učnih sposobnostih in socialni sliki v prvih letih ne pokaže v usodnih posledicah, ampak šele čez več let, pri odraslih navadno čez več kot desetletje. Odločilna poškodba pri pitju alkohola je zaostajanje za samim seboj v razvoju, ki ga ne opazita niti mlad človek sam niti njegovo okolje. Raziskana populacija mladih v raziskavi Pitje mladih ima v zadnjem letu povprečno za

eno oceno nižji učni uspeh, kakor so ga imeli prej. To pomeni 20-odstotno nazadovanje, kar bi bilo pri razvojni analizi v podjetništvu skrajni alarm za reševalno ukrepanje. Takšno zaostajanje v razvoju kaže, da bi moral razvoj v nekaj letih obstati na mestu. Če upoštevamo izjemno visok delež študentov, ki prekinejo študij, se to potrjuje (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 165 - 166).

Množično pitje in omamljanje mladih bo torej svoje prave posledice pokazalo v naslednjih desetletjih. Na tem mestu se nam odpira vprašanje o primerni preventivi in kje lahko z mladimi vstopimo v stik kot sogovorniki v dialogu, ki bo ustvarjal in usmerjen k pozitivnim spremembam. Pozitivne izkušnje in izjeme mladih ljudi nas namreč navdihujejo z močjo, da je vredno.

1.1.1 Pitje alkoholnih pijač in odraščanje

Odraščanje otrok skozi mladostniško obdobje v odraslost je lahko tudi zrcalo aktualnemu družbenemu stanju, ki pa je prežeto z značilnostmi mokre kulture, zato nas trenutno stanje glede pitja mladih niti ne preseneča. Zgodbe mladih ljudi se sicer razlikujejo kot bilke na travniku, kljub temu pa je mogoče opaziti, kako se opijanje mladih v povprečju alarmantno povečuje. Mladi tako v odraščanju ne pridobivajo nujne »opreme« za kvalitetno življenje v odraslosti. Redno omamljanje z alkoholom jim »zamegli« jasen in ustvarjalen pogled na svoj življenjski potencial in naloge.

Glavni nalogi obdobja, ki mu rečemo odraščanje, sta zdrava rast in temeljno učenje za samostojno življenje. Po zdravem razvoju v mladostnem obdobju človek dozori do zmožnosti za lastno samostojno družino, delo in družbeno sožitje. Danes se mladostno obdobje podaljšuje, njegova povprečna meja je v naših civilizacijskih razmerah že prešla petindvajseto leto starosti (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 35). Nujna naloga mladostnega obdobja je izoblikovanje občutka identitete. Preden se mladostnik lahko uspešno odreče varnosti otroške odvisnosti od drugih, mora vedeti, kdo je, kam gre in kolikšne so možnosti, da bo tja prispel (Conger, 1979: 6). V življenju se vsi ljudje, torej tudi mladi, soočajo z določenimi razvojnimi izzivi in osebnostnimi ter delovnimi napori, ki niso vselej prijetni. Premagovanje le-teh pa ponuja neprecenljivo zadovoljstvo in osebnostno rast. In kot navaja Ramovš, je alkoholna omama ena najpogostejših oblik bega iz stvarnosti (Ramovš J. 1983: 18). Mladi pa se je vedno bolj poslužujejo.

Mladim so na družbeni ravni ponujene navidezne bližnjice v odraslost, in to na način omamljanja z alkoholom. Pred tem lahko mladega človeka obvaruje družina, ki mu vgradi tiste navade, da bo »zdravo opojnost« doživljal pri premagovanju osebnostnih in delovnih izzivov v sožitju z drugimi. Zaradi nejasnega odnosa do alkohola v družini pa se lahko že ob tako težkih vzgojnih izzivih pot odraščanja še bolj oteži. G.Č. Vogrinčič (1998: 23) poudarja, da je družina prvi socialni sistem, v katerem se otrok razvija in živi. Starši so »pomembni drugi«. Otrok si pomembnih drugih ne more izbrati; spoznavati mora svet, ki ga pomembni drugi določajo zanj. Zato je družina toliko pomembna za mladega človeka, ki nima izoblikovanih zdravih navad in stališč, da bi ga obvarovali pred rituali »mokre« kulture. Če pa otrok prihaja iz družine, kjer je kdo izmed staršev zasvojen z alkoholom, pa se kot domine porušijo prenekateri varovalni dejavniki, ki bi jih otrok lahko razvil, ampak razvije obratno dejavnike tveganja za podoben življenjski slog, ki so ga živeli starši.

1.1.2 Alkoholizem staršev in odraščanje

1.1.2.1 Alkoholizem

»Pojav alkoholizma je tako sestavljen in zapleten, kakor sta sestavljena in zapletena človeško življenje in sožitje med ljudmi.« (Ramovš, 1991: 130)

»Alkoholizem ni bolezen samo enega človeka, ampak vse družine oziroma vseh, ki živijo z alkoholikom.« (Ramovš, 1986: 109)

Pri opisu alkoholizma staršev bom pogosteje uporabljal moško obliko, čeprav vemo, da za alkoholizmom trpijo tako moški kot ženske, možje in žene, očetje in matere. Trpi celotna družinska skupnost.

»S socialno-delavskega in psihosocialnega vidika alkoholizem dobro opredelimo, če rečemo, da je zgrešen sožitni slog, ki je povezan s pitjem alkoholnih pijač.« (Ramovš, 2007: 68) Ljudje smo socialna bitja, ki smo telesno, duševno in razvojno vezani na sožitje z drugimi ljudmi. Z drugimi smo povezani zavestno, še bolj pa nezavedno. Alkoholne zasvojenosti se prizadeti človek in njegova okolica deloma zavedajo, večinoma pa gre za nezavedno dogajanje zaradi obolelih individualnih, odnosnih, družbenih in drugih obrambnih mehanizmov (Ramovš, 2007: 68-69). Ljudje se omamljajo, da bi si olajšali doživljanje

bolečine ali česa drugega neprijetnega, da bi si v zavesti umetno vzburili prijetna doživetja, ki jim jih primanjkuje v vsakdanjem življenju, ali pa zaradi škodljive umetne potrebe, ki si jo je posameznik pridobil s ponavljanjem. Omamljanje z omamnimi stvarmi, s škodljivim vedenjem ali doživljanjem privede človeka v zasvojenost, človek, ki je zasvojen, pa se omamlja zaradi tega, ker je omamljanje postala njegova potreba (Ramovš, 2007: 56). Kaj je pravzaprav alkoholizem? Ramovš (1997: 126) navaja, da je alkoholizem vsako pitje alkoholnih pijač, ki povzroča kakršnekoli težave človeku, ki pije, ali drugim ljudem.

1.1.2.2 Alkoholizem v družini

Preprosto rečeno, alkoholizem kali sožitje med partnerjema in preprečuje izpolnjevanje primarnih družinskih nalog do otrok. Še več, ne le da so starši v tem odsotni, zaradi zasvojenosti z alkoholom otroke ranijo v njihovem odraščanju. Na srečo smo ljudje vse življenje razvijajoča se bitja. Tudi kasneje lahko kaj spremenimo in nadoknadimo, kljub temu se le peščica odloči za to. Alkoholizem pa v družini pušča posledice, ki jih otroci radi s sabo odnesejo v svoje potencialne družine.

Tako kot ima alkoholik svoje poškodbe zaradi alkoholizma, se razvijejo specifične tudi pri svojcih. Ena izmed bistvenih vlog svojca v odnosu do alkohola je t.i. negovanje alkoholizma. Početje, pri katerem svojci (žena, partner, otroci...) alkoholiku omogočajo pitje in zavirajo pot socialnega urejanja. Na ta način uničujejo tako sebe kot še vse ostale »suhe« člane v družini. Tako kot si z alkoholno obrambo racionalizira pitje alkoholik, se identično razvije tudi pri svojcih. Rugelj govori o partnerjih alkoholikov kot o so-alkoholikih (2000: 60).

Temeljna poškodba pri svojcih alkoholikov je doživljajska zagrenjenost in črnogledost. Ramovš (1999: 18) jo definira kot: doživljajsko motnjo iz vrst boleznega doživljanja, pri kateri je človekova zavest prodorno in občutljivo naravnana na dojetanje neugodnih vidikov resničnosti, nanje fiksirana v sedanjosti (zagrenjenost) in pred seboj ne vidi nikakršnih smiselnih možnosti za rešitev težav (črnogledost), za vse pozitivne vidike in smiselne možnosti pa je slepa.

V alkoholičnem zakonu in posledično v družini je verbalna in neverbalna komunikacija nejasna, motna in osiromašena. V alkoholičnem zakonu so posebej ogroženi emocionalni odnosi, ki lahko oscilirajo od ljubezni do sovraštva, odvisno od tega, ali alkoholik trenutno

pije ali abstiniira. V takšnem odnosu ni prave bližine ter je izražanje pozitivnih in negativnih emocij zbito na minimum. Seksualni odnosi si delijo skupaj z emocionalnimi isto usodo. Podobne komunikacije in čustvene intenzitete se učijo otroci. V alkoholični družini se lahko vzpostavi neprimerna hierarhija, v kateri žena oziroma partner alkoholika prevladuje in postaja psevdovavtoriteta v hiši, pogosto pa je tudi eden izmed otrok »otrok - starš«. Partner prevzame nase vse vloge in obveze, medtem ko je alkoholik razrešen dolžnosti in odgovornosti v okviru družine. Opravljanje družinskih vlog je tako neprimerno, saj so te spremenjene, konfuzne, velikokrat prihaja do njihovih zamenjav in ni jasnega modela vloge (Nuhanović, 2003: 13). Za alkoholika je značilen izpad iz njegovih naravnih vlog. V odnosu do žene je prekinil diado mož – žena. Prav tako je izpadel iz pomembne vloge starša vzgojitelja v odnosu do otroka. Medtem ko velja za alkoholika izpad, pa se pri svojcih pojavlja ravno obratno. Svojci tako nadomeščajo vloge, ki jih je zapustil alkoholik, in v skladu s tem prav tako pride do neprimernosti. Bistvena značilnost nezdravih vlog pri svojcih je večplastnost. Pri otrocih se namesto vloge zdravega otroštva pojavlja dvojnost vloge, kot je npr. otrok – skrbnik za alkoholičnega starša, torej otrok odrasel. Prav tako se morajo otroci prilagoditi na boleznost in odrasti hitreje kot ostali. Otroci alkoholikov so tako grobo oropani za zdravo otroštvo, ki je temeljna podlaga za kasnejše življenje (Berne, 1980: 63). Rugelj (1981: 40) pa pravi: »Alkoholik svoje družinske in delovne obveznosti zanemarja. Ženi ne more biti več v oporo in otrokom že dolgo ni več za zgled. Vsako zaupanje zaigra. Oče, ki je nekoč dajal družini občutek varnosti, postane privesek družine, nekakšen nebodigatreba. Pravzaprav je izvržek, ki čedalje bolj postaja predmet sovraštva, zaničevanja, pomilovanja in lažnega usmiljenja. Oproščen je vseh družinskih dolžnosti, povsem se lahko posveča svojemu edinemu hotenju – alkoholu. Alkoholičen mož izgubi v družini vse dolžnosti in pravice. Zamenjavi prvinskih vlog očeta in matere se prilagodijo otroci in morebitni drugi družinski člani. Otroci se za vsako stvar obračajo na mamo. Očeta se sramujejo, pozneje ga celo zaničujejo in sovražijo.«

Kaj podre alkoholizem v družini, jasno opisuje tudi Ramovš: odira in odnaša najplodnejšo zemljo toplih čustvenih vezi; razbije naravno delitev vlog in s svojim viharnim tuljenjem zmede občevanje kot ob babilonskem stolpu (1981: 114). Družinski člani tako nimajo skupnih interesov, prav tako ne preživljajo skupaj prostega časa. Vsak živi svoje življenje in vsi so osamljeni. Socialni stiki alkoholične družine so drastično zmanjšani celo z ožjimi sorodniki in prijatelji. Klasična značilnost teh družin je socialna izolacija (Gačić 1985: 94-95).

1.1.2.3 Odraščanje otrok v alkoholični družini

Jasno se nam lahko izriše slika otroka, ki odrašča v alkoholični družini. Pomembno je, kakšne preživitvene psihološke in socialne strategije vzpostavi in s kakšno popotnico se nato odpravi v samostojno življenje. Otrok v alkoholični družini je na poti odraščanja prikrajšan za nekatere bistvene vsebine, ki bi jih naj zagotovila družina. V nadaljevanju bomo opisali, kako odraščajo otroci v družini, kjer »gospoduje« alkohol.

Generalno gledano velja za otroke alkoholikov, da so pogosto pozabljeni, čeprav imajo resne socialne probleme. Otrok iz alkoholične družine je npr. s strani očeta - alkoholika pozabljen, s strani matere - žene alkoholika pa preobremenjen (Nuhanović, 2003: 20). Preobremenjen je tudi zaradi potisnjenosti v različne družinske vloge. H.E. Richter je med koncipiranjem vlog nevrotičnih družin, pri katerih otroci na svoja pleča vzamejo del konflikta, med drugim omenil tudi otroka v vlogi zaveznika. Potrebuje ga roditelj (ali oba roditelja), ki je nenehno v boju in mu mora otrok služiti predvsem kot podpora, soborec (Richter 1971, pov. po Čačinovič Vogrinčič 1992: 46). Tako je otrok oropan nekaterih temeljnih značilnosti, ki morajo biti zagotovljene v sleherni družini, da bi le-ta zadovoljila osnovne potrebe otroka, usmerjala njegov razvoj in omogočila v odraslosti integracijo v kulturo in družbo. Te temeljne značilnosti dobro opisuje T. Lidz (1971, pov. po Čačinovič Vogrinčič 1998: 50): Govori o *koaliciji staršev oz. enotnosti in povezanosti med starši*, kar pomeni, da roditelja drug drugega podpirata v svojih vlogah, da vzajemno povečujeta občutke varnosti in gotovosti. Roditelja v svojem odnosu do otroka upoštevata drug drugega in tako ustvarjata pogoj za to, da se vlogi zakoncev in vlogi roditeljev ne izključujeta, temveč dopolnjujeta. S tem onemogočata otroku vse poskuse, da bi razbil starševsko diado, in ustvarjata interakcijski vzorec, ki omogoča nastajanje solidarnosti v skupini. Druga temeljna značilnost, ki se v alkoholični družini razbije, je *ohranitev generacijskih razlik*, kar najprej pomeni, da starši v zadovoljevanju svojih potreb ne smejo postati odvisni od otrok. Starši so generacija tistih, ki skrbijo za nepreskrbljene otroke; tisti, ki otrokom nudijo del sebe, da bi se lahko razvili modeli odraslosti, po katerih se lahko ravnaajo, lastnosti, ki jih je treba introjicirati. Otrok potrebuje svojo odvisnost od staršev, da bi se počutil varnega in da bi mobiliziral vse svoje moči za lasten razvoj. Otrokov razvoj je lahko ogrožen, če mora staršem, ki jih sam potrebuje za svojo varnost, dajati čustveno oporo, v alkoholični družini pa se lahko dogaja prav to. Tretja temeljna značilnost, ki je ogrožena v alkoholični družini, pa je *sprejemanje vloge lastnega spola*. Lidz sodi, da je otrokov spol eden od najusodnejših dejavnikov njegovega razvoja.

Izredno pomembno je, ali si bo otrok pridobil dovolj gotovosti v spolni identiteti. Kot model za odraščanje in identifikacijo potrebuje roditelja, ki sta v svoji koaliciji vzpostavila in ohranila v družbi zaželene spolne vloge. Tak konsenz zmanjšuje nevarnost konflikta in omogoča »deseksualiziranje« odnosa med starši in otrokom. Za otroka je usodno, če se en spol razvrednoti in ponižuje. V primeru, da je alkoholik oče, je težje sinovom, saj nimajo objekta, s katerim bi se identificirali. V primeru, da je alkoholičarka mati, je težje hčeram, saj nimajo ženskega objekta, s katerim bi se identificirale. »Vzgoja otrok poteka predvsem po mehanizmu identifikacije s starši. Alkoholikov otrok je za marsikaj, kar se lepega sicer dogaja v družini, prikrajšan. Otrok potrebuje očeta in mater, da ga vpeljeta v življenje. Ker pa alkoholik še sam ne živi v skladu z normami naše kulture, pač ne more na otroke pozitivno vplivati. Alkoholik na nobenem področju človekovega udejstvovanja ne ravna vzorno, zato tudi ne more biti otrokom za zgled – razen »narobe« zgled.« (Rugelj, 1981: 141)

Otroci v alkoholični družini ne dobijo najpomembnejšega zanje, to pa sta ljubezen in občutek varnosti. Ljubezen in varnost sta temeljna pogoja za zdrav razvoj odraslega človeka, ki bo dobro opremljen za reševanje vsakdanjih problemov (Berčič, 2001: 17 po Ramovš, 1986, Rugelj, 1983, Zihel V., 1995, Auer, 2002). Ramovš (1986: 136) govori o tem, da so ti otroci čustveno preobremenjeni, njihova duševnost pa razbrazdana, preobčutljiva, zveržena, iznakažena in otopela. Rugelj (1981: 143) pa pravi, da se zaradi čustvene motenosti otrok v šoli ne more zbrati, šolski neuspeh pa še pogloblja njegovo nevrozo, ki ga med puberteto zlahka požene v prestopništvo, katero je skoraj vedno povezano z mladoletnim alkoholizmom. Mladi iz družin, kjer je prisoten alkoholizem ali kaka druga disfunkcija, imajo še dodatne psihosocialne poškodbe, ki jih begajo in napolnjujejo z nezaupanjem do sebe in do zunanjega sveta. Zato ni čudno, da se tako velik delež mladih najbolj zanese zgolj na prijatelje (Ramovš in Hvalič, 2003: 203). Za mlade pa je toliko bolj tvegano, če so ti prijatelji v vrstniški skupini, ki goji pивske navade. Vse zgoraj omenjene značilnosti za zdrav optimalen razvoj otrok in ljubezenski razvoj so v alkoholičnih družinah grobo kršene. Otroci iz teh družin bodo kasneje naprej igrali neprimerne vloge, ki so se jim prilagodili. Velik odstotek otrok alkoholikov tako v odraslosti enako zboli za alkoholizmom ali prevzame katero izmed vlog, ki alkoholizem »podpira«.

Rugelj (1981: 150) je namreč skoraj pri vsakem alkoholiku, ki ga je obravnaval, ugotovil, da se je njegov alkoholizem začel že v mladosti. Že alkoholični starši namreč uvajajo otroke v alkoholizem s ponujanjem alkohola in s svojim zgledom. Pretirano popivanje pri mladih je po

njegovem samo zunanji izraz motenih odnosov v družinah. »Do 40% otrok alkoholikov se vda alkoholu. Ti otroci se ne zapijejo zaradi dednosti, temveč zaradi identifikacije in poskusa tešitve nevrotične brezupnosti ob pijanskih starših.« (Rugelj, 1981: 139) N.K. Gorišič (2004: 77) pa navaja, da je nagnjenost do alkohola po svoje dedna. Otroci alkoholikov so v večji nevarnosti, da sami postanejo zasvojeni z alkoholom. Zaradi stališča, ki ga alkoholik širi v svoji družini in sicer, da alkohol ni nevaren, je otrok prepričan, da je to res. Pri otrocih alkoholikov lahko opazimo dve različni skrajnosti. Ramovš je tako razdelil otroke alkoholikov v dve skupini: »viharniki« - osebnostno krhki odličnjaki in vzorno pridni otroci in »naplavina« - vedenjsko moteni, duševno zaostali, neuspešni in problematični (Ramovš 1995: 252). V raziskavi Pitje mladih, kjer so raziskali 100 mladih, ki pijančujejo, se je pokazalo, da v 60 družinah še kdo zlorablja alkohol, 54-odstotkov družin pa ima še kako drugo socialno težavo. Družina, v kateri je kdo iz starejših dveh generacij zasvojen ali je drugače neurejena, je gotovo največji dejavnik tveganja za čezmerno pitje mladega človeka. Vendar pa danes tudi povprečna, urejena družina ni zanesljiv varovalni dejavnik pred pitjem in zasvojenostjo mladih ljudi (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 211).

V raziskavi o Pitju mladih pa so pravzaprav odkrili tri tipične sožitne vzorce v družinah, ki so razpoznavno pripomogli k oblikovanju tveganega vedenja glede pitja alkohola pri mladih ljudeh. *Prvi* najbolj pogosti *tip družin*, o katerih sicer govorimo v tem poglavju, deluje disfunkcionalno, praviloma ima vsaj eden od odraslih ali starejših družinskih članov težave zaradi čezmernega pitja alkohola. Gre za vpliv družine, kjer je oče zapit in so vloge v družinah zmedene do te mere, da je otrok očetov pivski kolega in družabnik, mati je nemočna žrtev svojega zapitega moža, njeno zagrenjeno in otopelo doživljanje pa zmanjšuje njeno občutljivost do stisk otrok. V takšnih primerih so otroci prepuščeni sami sebi in/ali pa igrajo katero izmed znanih vlog otrok alkoholikov (Ramovš, 1981: 134 sl.). V nekaterih primerih mati opozarja otroka, da naj ne posnema svojega zapitega očeta, toda s tem, ko primerja vedenje svojega zapitega moža z otrokovim vedenjem, mu nehote – zaradi psihodinamike transfernih odnosov – pomaga pri utrjevanju neustreznih vzorcev vedenja. *Drugi tip družin* ima precej stroga merila glede rabe alkohola, vendar mladi v takšnih družinah razvijejo sistem dvojnega življenja. V tradicionalni – avtoritarni vzgoji mladostnik ni kos zahtevam staršev, manjka ustrezna komunikacija, brez medsebojnega obtoževanja in bitke za moč. Mlad človek, ki se ne počuti razumljen in sprejet v domačem okolju, pa je bolj v nevarnosti, da si bo poiskal svoj prostor v pivski družbi. Prepoznaven pa je tudi *tretji tip družine*, kjer merila v

odnosu starejših do alkohola niso jasna, vendar so odrasli družinski člani do pitja mladih strpni in razumevajoči. Skoraj vsem družinam pa je skupno to, da je vsaj eden od staršev v konfliktu s svojim otrokom, ki se opija (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 192).

Otrok družine, kjer je gospodaril alkohol, se prej ali slej odpravi v svet odraslih, kjer si izbira tudi življenjskega sopotnika. Skynner pravi, da je razlog, da nas nekdo tako močno privlači v bistvu v tem, da je v osnovi tak, kot smo mi – v psihološkem smislu (Skynner, 1994: 14). Hčere alkoholikov si tako nadpovprečno rade izberejo za življenjskega sopotnika alkoholika, sinovi alkoholikov, nadpovprečno ogroženi zaradi alkoholizma, pa partnerke, ki so se naučile v svojih matičnih družinah za vsako ceno vztrajati v bolnih odnosih.

Mladi, ki prihajajo iz alkoholičnih družin, so torej mnogo bolj ogroženi, da sami prevzamejo pivski vzorec. Soočamo pa se z velikim porastom pitja mladih, torej tudi tistih, ki ne prihajajo iz alkoholičnih družin. Veliko mladih namreč tudi zaradi nekaterih drugih dejavnikov, ki jih bomo razložili v nadaljevanju, svoje mesto najde v vrstniških pivskih družbah.

1.1.3 Čezmerno pitje mladih

Da se soočamo s čezmernim pitjem mladih, je ugotovitev, ki je skupna vsem, sicer se ne bi toliko služb na različne načine ukvarjalo s tem družbenim problemom. Tragično je, da se z alkoholom tako množično omamlja prav naša »prihodnost«. Že tako se težko soočamo z izzivi, ki jih pred nas postavlja svet velikih socialnih razlik, vojn in ekoloških katastrof, zahodno »razvito« družbo pa zdaj tare še množično omamljanje mladih.

V današnjem času je pitje in drugo omamljanje mladih v evropski kulturi epidemična socialna bolezen. Tako, kakor za ostale epidemije, tudi za to velja, da niso oboleli vsi ljudje, obolela je manjšina, večina pa jih še vedno živi trezno življenje. Pomembno je ravnotežje spoznanj o celovitem dogajanju pri omamljanju mladih in spoznanj o celovitem dogajanju pri tistih mladih, ki živijo trezno in kakovostno, to je pomembno, da dobimo celotno sliko in razumevanje pojava, ki se med mladimi pojavlja. Celoten pogled na pojav je pomemben tudi za uspešno pripravlanje preventivnih programov, ki bi obvarovali mlade, da ne bi zboleli za omamljanjem in zasvojenostmi, in tudi za to, da bi znali pripraviti uspešne terapevtske programe, ki bi pomagali ozdraveti tistim mladim, ki so že zboleli za zasvojenostjo z alkoholom in drugimi omamnimi snovmi (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 145-146). Pitje

alkoholnih pijač je še vedno največji problem glede psihoaktivnih snovi med mladimi. Starost prvega stika z alkoholom se je v zadnjih tridesetih letih stalno zniževala. To pripisujejo predvsem lahki dostopnosti alkohola, hitremu učinku na razpoloženje ter vplivu splošnega družbenega ozračja (Auer, 2002: 130, 132).

Raziskava o Pitju mladih navaja tri poti, ki mlade vodijo v omame in zasvojenost (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 205-212):

- **Pitje ne škodi!** O tem, kdaj postane pitje škodljivo, imajo mladi zelo visoka merila. Vedo, da je alkohol škodljiv, poznajo tudi znake zasvojenosti z alkoholom, toda na njihova stališča glede lastnega pitja alkohola to ne vpliva. Ne glede na to, ali škodljivo uporabljajo alkohol ali ne, v svojih osebnih stališčih ne upoštevajo omamne moči alkohola na človeka in njegovega škodljivega delovanja na duševnost, svobodo, razvoj, organizem in druge razsežnosti. Škoda, ki jo alkohol povzroča posamezniku in družbi, in biokemična moč alkohola na posameznika sta mladim skriti v alkoholnih družbenih obrambnih mehanizmih v njihovih vrstniških družbah, družinah in v javnosti.
- **Pitje je zakon!** V vrstniških pivskih družbah vlada norma, da je pitje zakon in izjeme v svoji družbi tolerirajo le izjemoma, na primer, če voziš, potem ti ni potrebno piti. Mladi pitje sprejemajo kot nekontrolirano in samoumevno dejstvo, ki ga opravičujejo z enim ali več od treh tipičnih razlogov. Ti razlogi so, da pijejo zaradi dobrega počutja, ki ga prinaša alkoholno omamljanje, zaradi navajenosti na substanco (da je del njihovega življenja, pitje je osebna odločitev, pitje ni nevarno, pozneje v službi več ne bo pil), in zaradi družbe (s pitjem postaneš enak drugim, večina pije, alkohol povezuje, drugi pijejo več). Med mladimi je aktualna pivska pogovorna kultura, med seboj se hvalijo s svojim pitjem in pivskim vedenjem in tudi načrtujejo prihodnje pivske podvige. Mladostne pivske družbe se oblikujejo iz temeljnih vrstniških družb predvsem v šoli, delno pa tudi pri športu in drugih prostočasnih aktivnostih. Če se pri mladem človeku vzpostavi sožitni vzorec pivske družbe, se ta začne za popivanje posluževati tudi priložnostnih pivskih družb kjer koli in kadar koli.
- **Zabava!** Mladi danes živijo stresno, imajo slabše perspektive za službo, stanovanje, urejeno družino in druge osnovne življenjske potrebe, kakor sta jih imeli sedanja druga in tretja generacija. Vendar to ne pojasni brezcilnosti mlade generacije, kajti tudi sedanja tretja generacija ni imela idealnih pogojev, srečevala se je z velikimi

socialnimi problemi med in po drugi svetovni vojni, vendar se vseeno ni predajala tako množičnemu omamljanju kot današnja mladina. Pomembni novosti, ki sta verjetno odločilni za pojasnitev množičnega omamljanja mladih, sta razvajanost in vrednostna vseenost, ki onemogoča stališče, da je v življenju posameznika in sožitju ljudi omamna zasvojenost nekaj manjvrednega kot urejeno družinsko, delovno in kulturno življenje. V tem kontekstu sodi h koncu tedna zabava, katere sestavni del pa je pijanost in omamljenost na druge načine.

Mladi najpogosteje posegajo po alkoholu z namenom, da se sprostijo oziroma postanejo dobre volje, ugotavlja tudi Keber (2005: 58). Horvatova (2005: 106) pa je ugotovila, da se večina mladih ne obremenjuje s posledicami čezmernega pitja alkoholnih pijač. Pitje alkoholnih pijač jim nudi sprostitev, tako lažje navezujejo stike, opiti so bolj samozavestni, pozabijo na svoje probleme.

Dva razloga za množično omamljanje mladih izrazito bodeta v oči, in sicer razvajanost in vrednostna vseenost mladih ter sožitni vzorec vrstniških pivskih družb.

1.1.3.1 Vrstniške pivske skupine

Preko družine, kjer poteka primarna socializacija, se otroci prvič srečajo z realnostjo vsakdanjega življenja, kar vključuje tudi odnos do alkohola. Ko mladostnik stopa v družbo sovrstnikov, preverja svoj pridobljeni vrednostni sistem z vrednostnim sistemom svojih vrstnikov, preizkuša nove vzorce vedenja in išče poti, kjer bi sebi in svetu dokazal, da je edinstven. Za doživljajski svet mladostnika je najhuje, če izpade iz vrstniških struktur (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 194). Mnoge vrstniške strukture pa kot odraz mokre kulture na več načinov spodbujajo in gojijo omamljanje z alkoholom kot del vrstniškega obredja. Mladega človeka lahko šolski neuspeh, prepiri s starši in družbo pripeljejo do situacije, da se pogosto omamlja z alkoholnimi pijačami ali z drugo drogo. Pogosto se popivanje »do nezavesti« dogaja ob koncu tedna ali med počitnicami. Taka vrsta zabave je značilna za mlade z malo samospoštovanja do sebe in drugih. Želijo si dogodivščin in pustolovščin, ob katerih bi pozabili na lastni neuspeh v svojem življenju. Ob popivanju in omamljanju z alkoholnimi pijačami si navidezno zagotavljajo lažno zadovoljstvo in samozavest (Horvat, 2005: 32). V obdobju odraščanja je mlad človek ranljiv v odnosu do omamnih substanc, ker na lahko dosegljiv način omogočijo užitek. Vrstniška družba je za mladostnika najprimernejši kraj

sprostitve in zabave, alkohol pa je v naši kulturi široko uveljavljen stimulator dobrega razpoloženja. Na splošno imajo mladi otežen dostop do zdravih načinov sprostitve, zato ker jih primanjkuje. V današnji družbi prevladuje potrošniški trend potešitve vseh vrst potreb brez napora – tudi umetnih in namišljenih potreb (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 194). Alkoholne pijače dajejo mladim ljudem pogum, v vrstniški družbi se pokažejo odrasle, s pitjem izražajo protest in upor proti staršem in družbenim vrednotam. Mladi pijejo, da bi pregnali dolgčas, osamljenost in notranjo praznino. Alkohol jim najbolj izmaliči vedenje. Odvrne jih od dela in usmeri v pohajkovanje in lenobo. Pitje in občasno opijanje pripelje pri mladih ljudeh lahko hitro v alkoholizem, mnogo hitreje kot pri starejših ljudeh. Alkoholizem je pri mladem človeku usodnejši kot pri odraslem. Hitreje napreduje in povzroča težje telesne, duševne in vedenjske motnje in poškodbe. Tudi zdravljenje je veliko težavnejše, saj nimajo delovnih navad iz mladosti (Ramovš, 1986: 157 - 1960).

1.1.3.2 Vzroki za današnje množično omamljanje mladih

Pomembni novosti, za katere menijo, da sta odločilni za pojasnitev množičnega omamljanja mladih, torej tudi tistih, ki ne prihajajo iz alkoholičnih družin, sta *razvajenost*, ki jo je Bogdan Žorž v svoji monografiji poimenoval rak sodobne vzgoje (Žorž 2002), in *vrednota vseenost (relativizem)*, ki onemogoča jasno stališče, da je v življenju človeka in sožitju ljudi omamna zasvojenost nekaj manj vrednega kot urejeno družinsko, delovno in kulturno življenje. Ta dva pojavi porajata v zavesti ljudi množično *bivanjsko praznoto in brezciljnost* (Frankl 1994), ki onespobi sicer velike potenciale telesnega zdravja, materialne blaginje, intelektualne nadarjenosti in druge. Iz bivanjske praznote se porajajo samouničevalnost do sebe, kamor sodijo zasvojenosti in samomori, agresivnost in zlorabe drugih, vandalizem do kulturnega in naravnega okolja, manj opazna oblika pa je fiksiranost na lastno trenutno dobro počutje, ki se pri srednji generaciji kaže predvsem v obliki potrošništva, pri mladi pa v obliki dopinškega vzbujanja dobrega počutja z omamnimi snovmi in oblikami vedenja. Pri mladih je zamegljen tudi eden izmed najmočnejših osebnostnih rizičnih faktorjev za pitje mladih, to je *nerazvita sposobnost vrednotenja in odločanja*. Neodločnost mladih v vsakdanjem življenju najpogosteje izražajo z besedno zvezo »ne vem, kaj bi rad-a«. Neodločnost mladega človeka povečuje možnost vodljivosti s strani močnejših – to je pivske družbe, modnih trendov itd., ki potem sistemsko zavedno in/ali nezavedno to negotovost pri mladostniku ohranja. Nesposobnost mladih za odločanje je v današnjem času »nenehnega odločanja« paradoks

(Ramovš K. 1999), ki kaže na veliko nemoč mladih (pa tudi celotne družbe). Mladi se sicer odločajo, vendar ne na podlagi tehtanja med bolj in manj smiselnimi možnostmi, temveč boljšega ali slabšega trenutnega počutja (»filinga«). Posledica sledenja lastnemu trenutnemu počutju pa so neizpolnjena lastna pričakovanja in pričakovanja drugih. Malodušje, depresija in bivanjska praznosta so stanja, ki nastopijo, ko se mladi delno ali v celoti zavedo nesmiselnih odločitev in njihovih posledic. Ko pa se to zgodi, se v njih še poveča strah pred jutrišnjim dnem – spopadanje s težavami zahteva napor, na katerega mladi niso pripravljeni, in raje sežejo ponovno po omami. Omama pomaga ohranjati navidezno otroštvo. Otroštvo je stanje, kjer breme problemov in skrbi prevzema odrasla oseba, skrbi in težave opitega mladega človeka pa prevzemata alkoholna pijača in pivska družba; torej težave v šoli, zavedanje o slabi izrabi prostega časa, težave v odnosih, zgodnje materinstvo, ki prinese težke naloge za nezrelega človeka, in vse druge težave (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 189 - 212).

Danes srečamo veliko mladih ljudi, ki ne študirajo, ne delajo in se na delo ne pripravljajo. Postopajo po ulicah, ponočujejo in hodijo v diskoteke, zbirajo se v barih, doma gledajo televizijo in spijo. Ti mladostniki se dolgočasijo in trpijo zaradi pomanjkanja smisla in notranje praznine. Naveličani so ljudi okoli sebe in nenazadnje življenja samega. Frankl je to simptomatiko poimenoval »eksistencialni vakuum« oziroma »*bivanjska praznosta*« (Kokalj, 1996: 20). Osnovni komponenti bivanjske praznote sta dolgčas in apatija. Dolgčas definiramo kot izgubo zanimanj, da v tem svetu nekaj spremenimo ali izboljšamo, dokler je mogoče. Apatijo pa definiramo kot pomanjkanje pobude oziroma zahtev, nalog in dosežkov. Mladi to izražajo v svojem sloganu – »vse je brez veze« in »vse je živ dolgčas«. Otrokom se premalo postavljajo zahteve in naloge, zato ne morejo nastajati pobude in se razvijati interesi (Zalokar-Divjak, 1996: 101). Po drugi strani pa se morajo starši čim prej naučiti krmariti med otrokovimi sposobnostmi, njegovimi željami in hotenjem ter tudi med svojimi ambicijami z njim ter pričakovanjem družbe. Če otroka preveč obremenjujejo, lahko telesno in duševno odpove. Če ne zmore sam, skuša to prenesti na druge. Od tu do alkohola pa je en sam korak. Alkohol ali droga sta namreč nadomestilo za neizpolnjene želje in zahteve, pomanjkanje samozavesti, beg pred neprijetno resničnostjo (Kokalj, 1996: 17-18).

Mladi se omamljajo z alkoholom v vrstniških pivskih družbah, v katere pa z lahkoto zaidejo, saj jih obdajajo vsepovsod naokoli. Že tako zahtevno vzgojno funkcijo družine v »mokri« kulturi, ki nas obdaja, pa lahko otežuje še alkoholizem staršev.

1.1.4 Varovalni dejavniki pred škodo, ki jo mladim povzroča pitje staršev in njih samih

Mlade lahko pred škodljivimi posledicami, ki jih povzroča pitje staršev in tudi njih samih, obvarujejo varovalni dejavniki. Le-ti lahko mladega človeka odvrnejo od tveganega pitja. Gre pa za veliko nasprotje. Mladi so v izhodišču prikrajšani za varovalne dejavnike v lastni alkoholični družini. Prav družina pa je najpomembnejše primarno okolje za razvoj varovalnih dejavnikov. Zato so za mladega toliko bolj pomembni varovalni dejavniki, ki jih je deležen v primernem socialnem okolju, ki ne goji pivskih navad, temveč vpliva na razvoj dobrih osebnostnih lastnosti in zdravih navad, s katerimi si bo kasneje mladi človek najbrž poiskal tudi primerno družabno in delovno okolje. Mladi iz alkoholičnih družin so torej postavljeni pred izredno težko preizkušnjo.

Varovalni dejavniki so dejstva, ki zavirajo začetek pitja alkoholnih pijač, ter varujejo človeka, ki zmerno pije, pred stopnjevanjem le-tega v tvegano in škodljivo pitje. Njim nasprotna pa so dejstva, ki pospešujejo začetek pitja alkoholnih pijač ter stopnjevanje le-tega iz zmernega v tvegano in škodljivo pitje (Ramovš, 2007: 105). Nasproti varovalnim dejavnikom torej poznamo dejavnike tveganja in eden večjih je za mlade prav družina, v kateri je bil alkoholizem. Varovalne dejavnike lahko sicer razdelimo na tiste v človekovi osebnosti (npr.: inteligenca, temperament...) ter na tiste v človekovem socialnem okolju (podpora družine, trdna vseživljenjska vez z doraslim sorodnikom ali mentorjem). Pri mladih, ki so bili deležni alkoholizma v družini, se kot ključni varovalni dejavnik kaže prav pomembnost povezanosti s (primernimi) pomembnimi drugimi osebami in skupinami v socialnem okolju. Gre za t.i. držo, usmerjeno proti drogam, podkrepljeno s promocijo povezanosti in druženja najstnikov. To vključuje tudi odnose z ostalimi osebami, ki ne jemljejo drog, zavezanost različnim socialnim skupinam, v katere so vpleteni (družina, šola, skupnost, socializacijska skupina vrstnikov) ter vrednote in prepričanja glede tega, kaj je zdravo in etično. Podporna mreža potencialno poveča posameznikovo odpornost proti tveganju, tako da ga/jo postavi v boljšo pozicijo, da se izgone in/ali obide ter premaga težave v zvezi z alkoholom ali drugimi drogami (Malekof po Hawkins, Katalano in sod., 1992).

Če želimo razumeti morebitno škodljivo pitje pri mladih, moramo poznati vse glavne dejavnike tveganja, prav tako pa tudi pomanjkanje odločilnih varovalnih dejavnikov. Isto velja za izdelavo učinkovitega preventivnega programa. Vsak učinkoviti preventivni program temelji na zadostnem številu in dovolj trdni kakovosti varovalnih dejavnikov v človekovi osebnosti in v socialnem okolju ter na spoštovanju zakonitosti pri delovanju omamne snovi na

človekov organizem. Dejavniki tveganja se namreč z varovalnimi dejavniki nevtralizirajo, tako da je človek odporen proti rabi alkohola in proti stopnjevanju te rabe v zasvojenost (Ramovš, 2007: 105-106). Otrok je v rodni družini, ki se neuspešno spopada z alkoholizmom, tako prikrajšan za polni razvoj varovalnih dejavnikov, razvija predvsem mnoge dejavnike tveganja, o katerih sem pisal v prejšnjih poglavjih, vseeno pa se lahko v določenem omejenem družinskem obdobju in obsegu ali v širši sorodstveni in drugi socialni mreži razvijejo nekateri pomembni varovalni dejavniki, ki jih bom v nadaljevanju razdelil na tiste v človekovi osebnosti in na tiste v socialnem okolju.

1.1.4.1 Varovalni dejavniki v človekovi osebnosti

1.1.4.1.1 Temperament

Temperament (lat. temperamentum = mešanica) zajema predvsem značilne načine obnašanja in čustvovanja. Hipokrat je predpostavljal, da je vse dogajanje v svetu odvisno od štirih glavnih prvin: ognja, zraka, vode in zemlje. Tem naj bi pri človeku ustrezali štirje telesni sokovi: žolč, kri, sluz in črni žolč. Hipokrat in Galen sta tipe temperamenta poimenovala z izrazi kolerik (žolč), sangvinik (kri), flegmatik (sluz) in melanholik (črni žolč). Za vsakega od teh tipov temperamenta pa velja drugačen način obnašanja in čustvovanja (Musek, Pečjak, 1997: 195, 196). Danes psihologi raje govorijo o dimenzijah in potezah temperamenta kakor o tipih. Težko namreč človeku pripišemo samo en tip temperamenta, saj gre skoraj vedno za zlivanje dveh ali več potez temperamenta. Pri značaju pa govorimo bolj o vsebini vedenja. Musek in Pečjak (1997: 197) pravita, da so »značajske lastnosti zlasti tiste osebnostne značilnosti, ki jih radi ocenjujemo z moralnega in etičnega vidika in ki se pogosto povezujejo s posameznikovo voljo ter motivacijo.« Značajske poteze so npr.: poštenost, nesebičnost, vestnost, skromnost, odkritost, redoljubnost, hrabrost ipd. V primerjavi z lastnostmi temperamenta so značajske lastnosti bolj odvisne od vplivov okolja. Na oblikovanje značaja močno vpliva vzgoja, prek nje pa tudi družbene in kulturne norme. Neustrezni in zgrešeni vzgojni prijemi lahko povzročijo oblikovanje manj prilagojenih značajskih potez in pomanjkanje zaželenih značajskih lastnosti (Žorž, 2002: 84).

Lastnosti temperamenta in značajske poteze posameznika so lahko pomembno varovalo pred zasvojenostmi. V številni literaturi zasledimo opis zasvojenca poimenovan z izrazi, kot so:

nizka raven samospoštovanja, težave pri prepoznavanju in izražanju čustev, zadržana agresivnost, težave pri sklepanju ter vzdrževanju socialnih stikov. Pri mnogih mladih, ki pa ne posegajo po drogah, zaznamo optimizem, veselje, iskrenost, odločnost, vztrajnost, realen pogled na svet. Vsi ti dejavniki pomagajo mladim, da se lažje soočajo s težavami in problemi v svojem življenju, predvsem pa, da jih znajo premišljeno reševati.

Normalno je, da se življenje večine ljudi razvršča med dva pola; na eni strani so zdravje, ustvarjalnost, optimizem, zaupljivost, zadovoljstvo z življenjem, na drugi pa pesimizem, nezaupanje vase in v druge, občutek ogroženosti in prestopniško vedenje. Ideale kulture, kot so vzornost, popularnost, uslužnost, nezmotljivost, hitrost, natančnost, razsodnost itd., dosega običajen človek delno in za zdrav razvoj potrebuje tudi toleranco, da včasih dovoli svoji naravi zmotljivost, lenobnost (Kren-Obran, 1995: 47, 48).

1.1.4.1.2 Intelektualne sposobnosti

»Pojem sposobnosti zajema tiste lastnosti, ki najbolj bistveno vplivajo na naše dosežke in na uspešnost pri reševanju različnih nalog ter problemov.« (Musek, Pečjak, 1997: 197) Posebej pomembne so umske (intelektualne, mentalne) sposobnosti, zlasti inteligentnost. Musek in Pečjak (1997: 202) opredelita inteligentnost kot »zmožnost učinkovitega mišljenja, učenja in reševanja problemov.« Še posebej se pokaže kot uspešnost in iznajdljivost v novih situacijah, kjer si z naučenim znanjem ne moremo mnogo pomagati. Vendar nam inteligentnost pomaga tudi pri znanju; čim večja je, tem bolje bomo znali svoje znanje uspešno izkoristiti. Omenjena avtorja ločita dve vrsti inteligentnosti - fluidno inteligentnost in kristalizirano inteligentnost. Fluidna inteligentnost je prirojena, naravna; nanjo ne vpliva učenje, izkušnje, izobrazba in drugi vplivi okolja ter kulture. Narašča do 15. leta, nato obstane in začne postopno upadati. Kaže se zlasti v zmožnostih abstraktnega mišljenja, odkrivanja in razumevanja odnosov med pojavi ter v sposobnostih spominjanja in miselnega povezovanja. Kristalizirana inteligentnost pa je odvisna od učenja, izobrazbe in drugih vplivov okolja. Pogosto narašča še v dobi odraščanja (do 29. leta). Tudi pozneje se zgodi, da bistveno ne upade pri osebah, ki ostanejo intelektualno dejavne, se izobražujejo in učijo. Izraža se zlasti v razumevanju besed, pri presojanju mehanskih problemov, pri računanju in nekaterih oblikah logičnega sklepanja (Musek, Pečjak, 1997: 204). »Intelektualne sposobnosti v veliki meri vplivajo tudi na različne dosežke, tako na šolskem, študijskem področju, kot so pohvale, priznanja, nagrade, ter na

področju prostočasnih aktivnosti. Zavedati pa se moramo, da naši dosežki niso odvisni samo od sposobnosti, ampak tudi od znanja, motiviranosti, različnih osebnostnih potez.« (Boštjančič, 2007: 15) V kombinaciji z dobrimi navadami lahko intelektualne sposobnosti vplivajo na uspešnost posameznika na šolskem, študijskem, poklicnem ali prostočasnem področju, kar varovalno krepi občutek samozavesti in smiselnosti pri mladem človeku. Otrok oz. mladostnik, ki je uspešen na katerem izmed naštetih področij, si bo tako dejansko krepil dober občutek o sebi, ki ga varuje pred samouničevalnim begom v omamno vedenje. Zaradi svojih intelektualnih sposobnosti pa bo v šolskem ali v drugem okolju, povezanim s kakšno drugo npr. kulturno dejavnostjo, deležen odobravanja s strani drugih.

1.1.4.1.3 Samospoštovanje

Samospoštovanje je varovalni dejavnik, ki ga pogosto primanjkuje v družini, kjer je prisoten alkohol, saj ga običajno primanjkuje tako alkoholiku kot partnerju, samospoštovanje namreč le še upada. Zato se samospoštovanja otrok lahko uči morebiti le v izbranih družinskih dejavnostih, ki družino vsaj v nečem povezujejo, ali pa v drugem socialnem okolju.

Temelj zdravega samospoštovanja je brezpogojna ljubezen in sprejemanje, ki ju otrok najprej sprejema od svojih staršev. Izražena je lahko z besedami ali dejanji. Pomembno je, da starši omogočijo otroku odkrivanje njegovih darov in stvari, pri katerih je uspešen. Uspehi okrepijo otrokovo samozavest. Samozavest pa bo okrepila njegovo samospoštovanje. Pomembno je, da starši do otroka niso preveč zaščitniški, kar pomeni, da mu dopustijo preizkušanje in tudi napake, saj bo otrok največje zadoščenje doživel ob uspehu, ki ga bo dosegel sam. Otrok si gradi podobo o samem sebi predvsem skozi mnenje okolice, posebej svojih staršev. Prav zato potrebuje vsakodnevne iskrene pohvale za svoje dosežke. Pri tem je pomembno, da starši izbirajo prave besede – besede, ki so otroku jasne in jih razume. Pomembna je tudi pomoč otroku, da bo vedro gledal na življenje, predvsem v smislu popravljanja njegovih črnogledih izjav (Pantley 2001: 238, 239).

Oblikovanje samospoštovanja pa je tesno povezano s človekovo samopodobo. »Samopodoba je sklop predstav, pojmovanj, vrednotenj in prepričanj, ki jih nekdo oblikuje o samem sebi. Z njimi posameznik identificira samega sebe, identificira svoj lastni jaz.« (Musek, Pečjak, 1997: 238, 239). Youngsova (2000: 12) pa samopodobo opredeljuje kot odnos do sebe oz. vrednost, ki jo pripišemo samemu sebi. Pravi, da je samopodoba sestavljena slika lastne vrednosti.

Samospoštovanje pa je ista avtorica označila kot zaupanje v lastne vrednote. Predstavlja pozitivna stališča do pravice do osebnega življenja, sreče, svobode uveljavljanja lastnih misli, želja, potreb in radosti. Samospoštovanje predstavlja vzajemno pozornost do drugih ljudi in zdrav občutek prijateljstva (Youngs, 2000: 16). Musek in Pečjak (1997) pravita, da je mladostništvo stopnja, kjer je oblikovanje identitete posebej pomembno in je podvrženo pomembnim pretresom in dilemam. V tem obdobju se znajde posameznik na razpotju: ali bo ustvaril samopodobo, s katero se bo uspešno pojavil v vlogi odrasle osebe in se prebijal skozi nadaljnje faze, ali pa bo prišlo do identitetne zmedenosti, ko posamezniku ne bo jasno, kdo je in kaj hoče, ter se bo zaradi tega znašel v težavah, ko bo moral prevzemati vloge in naloge, ki jih pričakujemo od odrasle osebe. Za mladega človeka je torej pomembno, da pridobiva dobre zunanje odzive o sebi za svoja pozitivna dejanja. Če tega ni ali jih primanjkuje v družini, so te izkušnje v širši sorodstveni in drugi socialni mreži toliko bolj pomembne, npr. pri športnem ali glasbenem udejstvovanju. Tako lahko mladostnik dopolni nekatere vrzeli v svoji samopodobi. Tudi Youngsova (2000: 17, 18), ki trdi, da je samopodoba skupek šestih osnovnih prvin, ki določajo, kako varno, dovršeno in celovito se počutimo, govori o prvinah, ki jih lahko mlad človek osvoji (vsaj nekatere) zunaj družinske skupnosti. Prvine samopodobe so: občutek fizične varnosti (Otrok, ki občuti fizično varnost, se ne boji, da bi ga drugi prizadeli ali mu povzročili bolečino, uči se odprtosti in zaupanja v ljudi.), občutek čustvene varnosti (Otrok razvije visoko stopnjo čustvene varnosti, če čuti, da ga ne bo nihče poniževal, zaničeval s sarkazmom in ostrimi besedami. Nauči se skrbeti za druge, zato je sočuten do sebe in drugih.), občutek identitete (Otrok, ki se dobro pozna, razvije zdrav občutek identitete. Njegovo samospoznavanje mu odpira pot do sebe.), občutek pripadnosti (Otrok, ki čuti, da ga je njegova okolica sprejela in da je z njo povezan, ve, da je sprejet in cenjen. Vzdržuje prijateljstva, sodeluje z drugimi, jih spoštuje in sprejema.), občutek kompetentnosti (Če otrok začuti, da je uspešen na nekem področju, se je pripravljen truditi tudi na področjih, kjer je manj uspešen. Ker čuti, da je sposoben, svoje delo nadaljuje in ne odneha, ko naleti na težave.) in občutek poslanstva (Otrok z močnim občutkom poslanstva čuti, da ima njegovo življenje smisel in smer. Postavlja si cilje in si prizadeva za njihovo uresničenje.). Tako se lahko nekatere pomembne prvine, ki gradijo posameznikovo samopodobo, osvojijo tudi z aktivnim ukvarjanjem s športom, kulturo ali z glasbo. Še posebej, če otrok v teh okoljih začuti in razvija občutek pripadnosti, kompetentnosti, poslanstva in navsezadnje tudi identitete. Če ima to srečo, da se v športnih ali glasbenih skupinah med otrokom in pomembnimi drugimi

mentorji razvije spoštljiv in tudi ljubeč odnos, pa otrok vsaj malo nadomesti občutka fizične in čustvene varnosti.

Občutno manj možnosti je, da bo mladi človek s tako razvitim samospoštovanjem in tako razvito samopodobo, kot sem jo opisal zgoraj, samouničevalno posegal po omamah.

1.1.4.1.4 Smisel življenja

Nasproti brezciljnosti, relativizmu, bivanjski praznoti in razvajenosti, ki v teh časih še posebej vodijo mlade k zatekanju k omamam, lahko postavimo polno občutenje življenjskega smisla, ki deluje varovalno.

Ljudje začnemo že zelo zgodaj iskati pomen življenja. Celotni dojenčki poskušajo uveljaviti svojo moč in svoj delež okoli sebe. Do konca petega leta življenja si otroci pridobijo enoten in izkristaliziran vzorec vedenja s svojim lastnim posebnim slogom reševanja problemov in nalog. Tako otrok utrdi svoje najgloblje in najtrajnejše predstave o tem, kaj lahko pričakuje od sveta in sebe (Adler, 1999: 21).

Mlad človek, ki se zaveda smisla svojega življenja, je čisto drugačen od človeka, ki v življenju ne vidi smisla, čuti, da ni sposoben zapolniti svoje notranjosti, je ravnodušen, brez ciljev itd. Mladostniki, ki so odkrili svoja pomembna področja, so bolj optimistični, njihovo življenje ima svoj čar. To, kar se jim dogaja v življenju, se jim zdi zanimivo in trudijo se doseči postavljene cilje. Mladostniki, ki imajo postavljene cilje, so prožnejši, ker so našli smisel in bi ga radi dosegli. Postavljeni cilji zagotavljajo določeno mero uspeha, ker mladostnik svojo energijo in pozornost namenja svojemu cilju. Uspeh na enem področju ga pogosto vodi k uspehu tudi na drugih področjih (Youngs, 2000: 104, 105). Zato poznamo mnogo pomembnih ljudi, ki jih je v težkih družinskih razmerah ali drugih nevzdržnih socialnih razmerah rešila prav usmerjenost k smiselnemu cilju. To jih je navdajalo z optimizmom in energijo ter bogatilo njihovo doživljanje smiselnosti življenja.

1.1.4.1.5 Odločnost in vztrajnost

Odločnost in vztrajnost sta močno povezani s samopodobo, zlasti pa z občutkom kompetentnosti in občutkom poslanstva. V kolikor mladostnik v otroštvu razvije občutek

kompetentnosti, ko naleti na težave, svoje delo nadaljuje in ne odneha. Zaveda se področij, kjer je prav posebno uspešen, hkrati pa tudi sprejema področja, kjer ima težave, vendar ostaja močan in ne prevzame vloge žrtve. Za svoja dejanja sprejema odgovornost. Prizadeva si, da bi bil uspešen, ker ga uspeh spodbuja k razreševanju novih ovir. Krepijo ga predvsem realistični in dosegljivi cilji. Občutek poslanstva pa mlademu človeku omogoča, da se lažje sooči z ovirami in poskuša poiskati ustvarjalne rešitve. Pogosto ima svoje notranje znanje in notranji mir (Youngs, 2000: 18).

Musek (1993: 348) pravi, da se vse življenje srečujemo z ovirami, težavami in problemi, ki jih moramo reševati in premagovati. Vendar ni vseeno, kako se z njimi spoprimemo. Uspešno premagovanje predstavlja življenjsko spodbudo in je znak osebnostne zrelosti. Soočanje s težavami in ovirami je tem bolj uspešno, čim bolj je usmerjeno k premagovanju problema in k temu, da bi dosegli zastavljen cilj. Neuspešno pa je, kadar preveč prevlada čustvena napetost in se usmerimo k neposredni razbremenitvi te napetosti (strah, krivda, jeza), ne glede na prvotni cilj. Tedaj je soočanje usmerjeno k čustvovanju in le malo prispeva k dobri rešitvi problema. Musek med konstruktivne načine soočanja z ovirami uvršča predvsem neposredno odstranitev ali premostitev ovire. Velikokrat pa ovir ni mogoče preprosto odstraniti. V takšnih primerih prav tako lahko najdemo konstruktivne rešitve: preusmeritev k drugemu cilju, ki pa mora biti približno enakovreden, ali odložitev na čas, ko nam bo cilj lažje dosegljiv. Veliko je tudi nekonstruktivnih načinov soočanja: agresivno in destruktivno ter regresivno obnašanje, beg pred težavami, vdaja, pasivno čakanje ipd. Pri soočanju s težavami igra veliko vlogo osebna čvrstost. V raziskavah se je pokazalo, da je osebna čvrstost posameznika tem večja, čim bolj se posameznik loteva življenjskih nalog in ovir angažirano in aktivno, čim bolj jih jemlje kot izziv in ne kot neobvladljivo prepreko ter čim bolj je prepričan, da lahko sam nadzoruje dogodke in svoje življenje (Musek, 1993: 394, 395).

Odločnost in vztrajnost sta torej kot pogonski vesli, s katerima mladi človek zdravo in trmasto premaguje težave, s katerimi se nenehno srečuje, z njihovo pomočjo pa pravzaprav osebnostno raste, če jih premaguje. To deluje varovalno. Nasproti temu lahko čustvene napetosti destruktivno in regresivno omamlja z alkoholom in pomen problema v omamnem stanju zmanjša na navidezno obvladljivo raven. Odločnosti in vztrajnosti se lahko ob družini uči tudi v šoli in pri drugih obšolskih dejavnostih.

1.1.4.1.6 Doživljanje

Osnova za celotno naše notranje dogajanje je zagotovo doživljanje, ki služi kot podlaga za naše dožemanje sebe in sveta okoli nas, in posledično za naše čutenje. Doživljajski vzorci pa so lahko bolj ali manj osrečujoči oziroma pozitivni. Bolj so pozitivni, bolj igrajo varovalno vlogo. Musek in Pečjak (1997: 111, 119) pravita, da se na dogajanje okrog nas odzivamo na različne načine. Za doživljanje sveta pa je značilno, da ga doživljamo tudi s čustvi (emocijami), ki so pozitivna ali negativna. Nekateri pojavi nas privlačijo, drugi odbijajo, to pa zato, ker v nas vzbujajo ustrezna čustva, ki jih opredelita takole: »Čustva so duševni procesi, s katerimi doživljamo poseben odnos do pojavov, predmetov, oseb, njihovo privlačnost ali neprivlačnost, njihovo svojevrstno doživljajsko vrednost in barvitost.« Ko govorimo o čustvih, govorimo hkrati o doživljanju čustev in izražanju čustev. V čustvene procese pa so vpleteni številni dejavniki, med temi so pomembne telesne spremembe kot tudi spoznavni procesi (Musek, Pečjak, 1997: 119).

Čustva vplivajo na vsa življenjska področja: zdravje, učenje, vedenje in medsebojne odnose. Prva šola za razvijanje čustvenih spretnosti je dom. Na otroka globoko vpliva način, kako starši ravna s čustvi. Otroci čustveno sposobnih staršev bolje obvladajo svoja čustva, se znajo pomiriti v stanju čustvenega vznemirjenja, so bolj priljubljeni med vrstniki, so socialno spretni itd. Mladi ljudje, ki so čustveno spretni, znajo pravilno ravnati s svojimi čustvi in prepoznavajo čustva drugih ter se nanj ustrezno odzivajo. Mlad človek z visoko razvitimi čustvenimi spretnostmi ima več možnosti za srečno in produktivno življenje ter za obvladovanje miselnih navad, ki mu bodo kot odraslemu človeku prinesle osebni in poklicni uspeh (Schilling 2000: 6,7).

Tudi Merkle (1996: 12-14) pravi podobno, da se optimistično razmišljanje odraža na vseh življenjskih področjih posameznikovega življenja: pri zdravju, duševnem počutju, umskih sposobnostih in zaznavanju. Pozitivne posledice se čutijo pri poklicnih in finančnih uspehih ter pri medčloveških odnosih. Pri optimističnih ljudeh prevladuje dobro duševno počutje. Zavestno ali podzavestno vedo, da se počutijo tako, kot razmišljajo, in da so oni sami tisti, ki odločajo o tem, kako razmišljajo. Iz mnogih stvari potegnejo v glavnem pozitivne elemente. Zagotovo se tudi oni kdaj počutijo slabo, a takšno nelagodje ne traja dolgo, saj sami storijo nekaj za to, da se jim počutje kmalu spet izboljša. Poraze ali neuspehe vzamejo kot nekaj prehodnega, kot kratkotrajni protiudarec, ki jih spodbudi pri delovanju v smeri zastavljenega cilja. Pozitivna usmerjenost optimistov ima za posledico boljše delovanje čutnih organov.

Tako so ugotovili, da imajo pozitivno razmišljujoči in uravnoteženi ljudje boljši spomin, so bolj ustvarjalni, idejno bogati, tudi bolje vidijo in slišijo. Številna raziskovanja dokazujejo, da se obrambne moči v organizmu krepijo z optimistično usmerjenostjo in upanjem na dober izid, ljudje, ki na življenje gledajo optimistično, so bolj zdravi kot pesimisti. Optimistični ljudje v drugih ljudeh ne vidijo sovražnikov. Dokler jih neka oseba ni razočarala, so ji naklonjeni. Ko pa so pri nekom doživeli razočaranje, jim tak dogodek ne bo spremenil njihovih pogledov na soljudi – osnovno pozitivno gledanje na medčloveške odnose bodo ohranili.

Takšno pozitivno doživljanje mlade ljudi oddaljuje od motiva, da bi določena doživljajska vznemirjenja v svojem telesu in duševnosti vzbujali na način omamljanja. Optimistično razmišljanje in doživljanje jih namreč napolnjujeta z dovolj velikim številom »svetlih« trenutkov, ki jih vsak človek potrebuje, da osmisli svoje bivanje. V alkoholičnih družinah, kjer je zaznati močno doživljajsko otopelost, še posebej za pozitivne vidike stvarnosti, se kot protiutež kažejo prav nekatere dejavnosti, ki otopelost prebujajo, npr. kontinuirano podoživljanje lepih trenutkov, fizične aktivnosti, duhovne dejavnosti in podobno.

1.1.4.1.7 Delovne navade

Opravljanje domačih del je eden od najpomembnejših načinov za privzganje samozavesti in občutka za odločnost pri otrocih. Z rednim opravljanjem del si otrok pridobi delovne navade in pravilen odnos do njih. Če otroci sodelujejo pri domačih opravilih, bodo veliko lažje obvladovali zahteve odraslega življenja, kot tisti otroci, ki niso prevzeli nobenih odgovornosti. Z delovnimi navadami otroci krepijo občutek lastne vrednosti in sposobnosti. Poleg treniranja delovnih spretnosti in veščin doma in drugje mladi tako preizkušajo, kam jih bo kasneje popeljala študijska in poklicna pot. S potrebno odgovornostjo, ki jo mladi morajo razviti pri opravljanju osnovnih delovnih opravil, pa preprečujejo brezciljnost, saj jim določene delovne obveznosti smiselno zapolnjujejo življenjski urnik. Vse to deluje varovalno pred poseganjem po omamnih snoveh, ki bi navidezno zapolnjevale osebnostno in socialno praznino, ki sicer nastane.

Večina staršev podcenjuje sposobnosti svojih otrok na področju gospodinjskih opravil. Starši si morajo vzeti dovolj časa za usposabljanje otroka. Otrok potrebuje nazorno opozorilo, ki ga bo vsak dan spominjalo na njegova opravila. Zelo pomembna je tudi tehnika dajanja navodil,

kjer naj bi bili starši čim bolj natančni in razumljivi (Pantley 2001: 74-76). Odrasli, zlasti učitelji, velikokrat tarnajo nad delovnimi navadami šolarjev. Obstaja veliko vzrokov, zakaj otroci niso osvojili ustreznih delovnih navad. Žerovnikova (1992: 58, 59) kot enega izmed vzrokov vidi v tem, da izkušnje delovne zagnanosti otroci doživljajo drugače od odraslih. Spominjajo se, da starši velikokrat niso mogli biti z njimi in to zaradi dela. Ko sta se starša vrnila domov iz službe in so ju otroci potrebovali zase, se jim nista mogla posvetiti zaradi dela doma. Zaradi dela so se počutili prikrajšane v ljubezni in nežnostih. Ko bi se otroci radi pogovarjali ali igrali s starši, so bili zaradi dela odrinjeni pred TV, na ulico ali v soseščino. Otroci in mladostniki v veliki meri prevzemajo od družine in drugih vzornikov sistem vrednot in s tem tudi delo kot vrednoto. Ali so le-te uravnotežene z otrokovimi ali mladostnikovimi potrebami ali pa se nagibajo v katero od skrajnosti, je odvisno od strukture osebnosti, okolja in potreb posameznika (Žerovnik, 1992: 60). Kjer pa so starši zaradi lastnega alkoholizma odsotni iz družinskega življenja ali negotovi v privzgajanju delovnih navad, pa se toliko bolj dragocene pokažejo delovne navade, ki jih mora otrok razviti v šoli, pri treniranju športa ali glasbe.

1.1.4.2 Varovalni dejavniki v socialnem okolju

1.1.4.2.1 Družina

Družina je lahko ključen varovalni dejavnik ali dejavnik tveganja, še posebej, če je kdo od staršev zasvojen z alkoholom. Vse pomembne reči se najprej dogajajo v tej mali, močno povezani skupnosti. Da bo otrok kasneje zadovoljno deloval v službi in družbi, mora od družine dobiti pravo »doto«, ki ga bo okrepila na osebni in socialni ravni. Družina bo pri tem pomembnem opravilu uspešna, če bo izpolnila vrsto pogojev, ki jih bomo nanizali tudi v nadaljevanju. Vsak pozitiven družinski doprinos bogati posameznikovo bera lastnosti in navad, ki delujejo varovalno v »mokri« kulturi, v kateri živimo in delujemo. V alkoholični družini je ta bera izrazito skromnejša. Vseeno preglejmo, kako lahko družina odigra varovalno vlogo, kolikor jo pač zmore.

Različni avtorji družino različno opredeljujejo. Gostečnik (2000: 363) opredeljuje družino kot čustveno-socialni sistem, ki ga poleg krvnega sorodstva življenjsko povezuje tudi enkratna medsebojna čutna navezanost in vrednote, ki so v zvezi s tem. Gabi Čačinovič Vogrinčič

(1998: 128, 129) pravi, da je družina mala skupina s posebnostmi, ki jo razlikujejo od vseh drugih malih skupin. Prva značilnost, ki družino razlikuje od malih skupin, je njena zgodovina. Potem so to krvne vezi in trajnost skupine. Tomorijeva (1994: 18) pa pravi, da je družina skupnost oseb na različnih stopnjah razvoja, skupnost, ki skrbi za otroke. Člani te skupnosti so povezani na različne načine in so med seboj odvisni.

V odnosu do otrok so starši predvsem vzgojitelji. Vzgojati pomeni vplivati na nekoga. Vzgoja v družini je veliko zahtevnejša od skrbi za gmotne potrebe, čeprav posvečajo družine temu veliko več pozornosti. Družina je imela tako nekoč in ima še danes, primarno vlogo pri vzgoji (Žerovnik, 1992: 9). V vsaki družini so prisotne različne oblike vzgoje. Za demokratično obliko vodenja oz. vzgoje je značilen razgovor, ki je dvostranski, kar pomeni, da se družinski člani pogovarjajo o skupnem početju, se slišijo in upoštevajo. Skupaj načrtujejo dejavnosti. Vsi pa so odgovorni za uresničevanje dogovorjenega. Pri tem moramo vedeti, da je odgovornost starša drugačna od odgovornosti otrok. To je povezano z opredelitvijo družbene vloge, ki je v kontekstu demokratične vzgoje razvidna. Jasno in razvidno je, da je nekdo eden od staršev in drugi otrok. Dogovorjen in razvidno opredeljen je tudi ukrep o nespoštovanju dogovorjenega, in to za vse udeležene družinske člane. Zavedati se moramo, da je demokratična delitev moči v družini možna le kot skupen projekt staršev in otrok in torej predvideva, da tudi otrok lahko izrazi svoje potrebe, čustva in konflikte (Čačinovič Vogrinčič, 1998: 176). Demokratična vzgoja, kot jo opredeljuje Čačinovič Vogrinčič, tako deluje varovalno, saj starši in otroci sklepajo dogovore o določenem početju in odgovornosti za njihovo uresničevanje. Vloga staršev pa je jasna in razvidna.

Poleg prvega najbolj zelenega tipa vzgoje poznamo še dva, ki vzgajata otroke v manj »odporne« osebности, kar zadeva varovalne dejavnike, ki preprečujejo, da bi mladi kasneje posegali po alkoholu in drugih škodljivih omamnih substancah. Za avtoritarno vzgojo je razgovor nedogovorjen oz. enostranski. Starši dajejo navodila ali ukaze otroku, ki nima možnosti oporekanja. Porinjeni so v pasivni položaj in s tem tako subjektivno kot objektivno razrešeni odgovornosti. Starši določijo tudi ukrep ali kazen v primeru nespoštovanja navodil, ukazov, ki jih otrok sicer pozna, vendar jih ne sprejme. Sprejeti jih mora, ko naredi prekršek in je kaznovan, vendar kazni ne sprejme kot svoje, ker ni bilo dogovora o njej. Vloge v tem okviru so jasno in ostro določene. Razpre se tudi prostor za dvojna merila; kar velja za nadrejeni položaj (starše), ne velja za podrejeni položaj (otroke). Pri Laissez-faire, laissez-passer, "vsedopuščujoči" obliki vzgoje razgovor ali konverzacija teče mimobežno. Družinski

člani se pogovarjajo, vendar se ne dogovarjajo o skupnem poletju. Posledično odgovornost ni določena in je odsotna. Otroci ne čutijo odgovornosti za svoje ravnanje, saj ni bila določena, opredeljena. Zato tudi ukrepi, kazni, sankcije ne morejo biti predvidene. Vloge so nejasne. Starši ne ravnaajo kot odgovorne odrasle osebe, ki so dolžne kompetentno vzgajati svoje otroke. Med njimi in otroki se lahko vzpostavi kvazi vrstniški odnos. Po drugi strani lahko otroci in mladostniki prevzamejo vloge staršev (Poštrak, 2005: 10-12). V prejšnjih poglavjih smo že opisali, da v avtoritarnem tipu vzgoje mladi razvijejo sistem dvojnega življenja. Mlad človek, ki se ne počuti razumljen in sprejet v domačem okolju, pa je bolj v nevarnosti, da si bo poiskal svoj prostor v pivski družbi. Tudi tretji tip družine, kjer merila v odnosu starejših do alkohola niso jasna, vendar so odrasli družinski člani do pitja mladih strpni in razumevajoči, ne vzgaja potrebnih varovalnih dejavnikov.

Lidz (Čačinovič Vogrinčič, 1998: 50-52 po Lidz, 1963) opredeljuje tri temeljne značilnosti, ki morajo biti zagotovljene v vsaki družini, da le-ta lahko zadovolji osnovne potrebe posameznika, usmerja njegov razvoj in omogoči integracijo v kulturo in družbo. Že v prejšnjem poglavju smo opisali te temeljne pogoje; koalicijo staršev oz. enotnost in povezanost med starši, ohranitev generacijskih razlik in sprejemanje vloge lastnega spola. Poleg temeljnih značilnosti pa so za razvoj osebnostnih lastnosti, ki delujejo varovalno, pomembne tudi psihološke pravice otrok, ki bi naj bile zagotovljene v družinski skupnosti. Gabi Č. Vogrinčič (2006: 26) jih povzema po von Braunmuhlu. Te pravice so naslednje: pravica otroka do stvarnosti (da ga vzamemo resno), pravica, da je zraven, pravica otroka do vseh svojih čustev (da jih sprejmemo, da bi se jih sam naučil razumeti in obvladati), pravica otroka, da se uči (v stvarnosti in za stvarnost - tudi družine), pravica otroka do tega, da je sam, pravica do nove priložnosti, pravica otroka do pomoči, če zanjo prosi, skupaj s pravico otroka, da lahko pomaga tudi on. Čačinovič Vogrinčič dodaja še dve pravici: pravico otroka do razvidnosti družinske skupine in pravico do spreminjanja družine, vsaj s tem, da ji pokaže »svojo« stvarnost.

1.1.4.2.2 Vrstniška skupina

Zadnje raziskave so pokazale, da so vrstniške skupine lahko prelomnica, ali se bo mlad človek podal na pot omam in zasvojenosti ali ne. V vrstniških skupinah se namreč mladi zadržujejo veliko svojega časa in nanje veliko dajo. Če posameznik v sebi ni razvil dovolj trdnih dobrih

delovnih in drugih navad ter stališč v družini, jih lahko najde v vrstniški skupini, za mlade pa le-te postanejo izredno pomembno ravnilo, po katerem se ravna. V kakšni vrstniški skupini bo pristal ali si jo bo izbral mladostnik, je na nek način odvisno od njega samega. Večina vrstniških skupin pa kot odraz »mokre« kulture razvija pивske navade. Zato je vrstniška skupina z zdravimi navadami in stališči toliko bolj vredna in dragocena izjema. Neyrand (2003: 38) namreč pravi, da so vrstniške skupine tiste, s katerimi se lahko mladi identificirajo kot s sebi podobnimi, in s katerimi lahko ponovno vzpostavijo čustveno in simbolno skupnost, kjer bodo ob skupni identiteti lahko uveljavljali svoje pravice.

Nalogo vrstniške skupine različni avtorji razumejo različno. Nekateri jo predstavljajo kot način bega pred zadušljivim družinskim ozračjem (Shorter, 1977). Laffnot (1988) pa poudarja, da vrstniške skupine ne ogrožajo družinskega ravnovesja, ampak predvsem zagotavljajo podporo. Za mnoge imajo nalogo prehoda med varnim in omejenim prostorom družine ter velikim in negotovim prostorom družbe. Vrstniška skupina torej omogoča ta prehod tako, da zagotavlja vmesni zavarovani prostor. Zlasti v obdobju, ko se spreminjajo odnosi z družino, je prijateljstvo zelo pomembno. Družabnost postane za mladostnika zelo pomembna, kajti gre za ločevanje od družine in doseganje samostojnosti. Z leti postaja družabnost selektivnejša in uveljavijo se pari. Takrat se skupine razdrobijo in se ponovno sestavijo v obliki druženja parov ali pa popolnoma izginejo iz izkustva adolescentov, ki se že uveljavljajo. Čutijo, da se zaradi svojih odnosov in uradne polnoletnosti bližajo statusu mladih odraslih (Neyrand, 2003: 44, 45).

Mladostniku je dosti lažje pri osamosvajanju in pridobivanju zavesti o svoji samostojnosti, če ima v zaledju svoje vrstnike. Vendar pa se lahko pojavi tudi pritisk vrstnikov. Mladostnik prevzame v skupini mišljenja, načela in vrednote, kajti moč in skupinsko zavest si lahko pridobi le preko trdne povezanosti s skupino. Prav zaradi pritiska vrstnikov se mladostniki najpogosteje odločajo za uživanje drog in z njimi tudi nadaljujejo. Motiv za uživanje le-teh izvira iz nekakšnega rituala oz. nenapisanega običaja. Tukaj je posebej pomembna naloga staršev, da se z mladostnikom pogovorijo, kako naj se upre pritisku vrstnikov. Kastelic in Mikulin predlagata staršem, naj otroku najprej obrazložijo, kateri so pravi prijatelji in kaj tvegajo, če rečejo »ne«. Otroku je pomembno povedati, da se lahko prijateljstvo ohrani tudi brez slepega podrejanja vsemu, kar mu prijatelji narekujejo, saj pravo prijateljstvo upošteva pravico do različnih stališč in prijatelji so celo zadovoljni, če so nekoliko različni od njih (Kastelic, Mikulin, 1999: 50, 51). Spet drugi mladostniki pa se izogibajo tovrstnim užitkom,

ki so povezani z zabavami in uživanjem drog. V nekakšnem strahu in preziru se jim umaknejo, ne glede na vabilo vrstnikov. Najdejo si drugačno zabavo, npr. »filozofsko debato«, predajajo se konjičkom, naravi, športu, branju zanimivih knjig ipd. Tako v drugačni zabavi in zdravih užitkih najdejo svojo potešitev (Žerovnik, 1992: 60).

Za mlade iz alkoholičnih družin je torej pomembno, da pristanejo v vrstniški skupini, ki se izogiba ritualom, povezanim z uživanjem alkohola, in se raje aktivno ukvarjajo s katero od dejavnosti. Mogoče je tudi, da v vrstniški skupini, ki živi tvegano in se pogosto omamlja, posameznik z zdravimi stališči in navadami prijateljuje z drugimi, ampak le nek določen čas. Član se lahko ob pivskih ritualih umakne in se temu izogne, niti ni nujno, da bo vrstniško skupino zapustil, lahko bo do določenega – pivskega dela vzpostavil neko razumsko distanco. Mladi iz alkoholičnih družin običajno nimajo stališč, ki bi jih obvarovala pred pivskim stilom vrstniške skupine, le posamezniki ob tem čutijo velik odpor.

1.1.4.2.3 Podporna mreža

Podporni mreži, ki je lahko ključni vir pomoči in jo je potrebno upoštevati, če hočemo učinkovito poseči v življenje otroka, bi na nek način lahko rekli tudi socialna mreža otroka ali mladostnika (Čačinovič Vogrinčič, 2006: 125 po Gilighan 1999). Za mlade iz alkoholičnih družin je podporna mreža izredno pomembna, saj pri mnogih varovalnih dejavnikih prav socialna mreža nadomesti nekatere varovalne niti, ki jih družina zaradi alkoholne zasvojenosti ne zmore zgraditi.

Čačinovič Vogrinčič (2006: 127) pravi, da socialna mreža otroka tudi v stroki socialnega dela predstavlja pomembno komponento v socialno-delavskem projektu pomoči. Koristno je vedeti, ali in na kakšen način je socialna mreža mladostniku vir pomoči v stiski in kakšne dragocene izkušnje, da odloča o svojem življenju, mu daje. Vključitev sodelovanja podperne mreže v projekt pomoči strokovnjaku lahko pomaga razumeti mladostnikove potrebe ali soustvariti učinkovite rešitve. Ekološki zemljevid ali zemljevid socialne mreže je v socialnem delu pogosto uporabljena tehnika za zapis o konkretni mreži uporabnika. Naslednji korak pa je povabilo članom socialne mreže, da postanejo udeleženi v problemu, prispevajo podporo, sodelujejo pri sooblikovanju dobrih rešitev itd.

V t.i. podporni mreži ima lahko mlad človek tudi »pomembne druge«, ki imajo nanj močan pozitiven vpliv. Ti pomembni drugi so lahko ali učitelji v šolah ali mentorji v njemu priljubljenih drugih pristočasnih, športnih in glasbenih dejavnostih. Ti lahko preko pozitivnega transferja mladega človeka zelo usmerjajo in ga podpirajo pri pravem ravnanju in odločitvah. Del socialne mreže, ki mlademu človeku koristi, je lahko tudi prej omenjena dobra vrstniška skupina.

1.1.4.2.4 Šola

Poleg družinske vzgoje je vzgojni vpliv v šoli velikega pomena za otroke in mladostnike. Le ti namreč tretjino dneva preživijo prav v šoli. Učiteljeva avtoriteta lahko s konkretnimi pohvalami za smiselna dejanja zelo krepí otrokov občutek lastne vrednosti, še posebej, če tega primanjkuje v lastni družini. Učitelji lahko opazijo otroke, ki se držijo bolj zase in so boječi, ter jih spodbujajoče vključujejo v dejavnosti, pri katerih bodo uspešni. Prav tako lahko učitelji najprej opazijo kakršne koli vzgojne motnje, ki so lahko med drugim posledica težke družinske situacije, ter ob tem otroku pomagajo oziroma ga vključijo v ustrezno delovno skupino. Brez šolskega socialnega okolja se otrok oz. mladostnik ne more ustrezno oblikovati za življenjske naloge. Šola pa lahko s svojimi preventivnimi dejavnostmi, v katere vključuje tudi druge službe, preprečuje omamljanje mladih z alkoholom, še posebej, če skupaj z njimi odkriva področja, pri katerih so mladostniki močni in sposobni, jih vključuje v razne koristne dodatne dejavnosti, jih pri tem spodbuja, ter tako krepí zdrav stil življenja.

Poseben pomen lahko pripišemo prav pristočasnim dejavnostim v sklopu šole. Tudi Poštrak (2005: 4) govori o tem, da če organizirano pristočasno dejavnost v šoli načrtujejo tako, da bo spodbujala ustvarjalnost in samozavest otrok in mladih, lahko posredno prispevajo k temu, da bodo mladi morebiti izboljšali učni uspeh. S tem bodo izboljšali svojo samopodobo in lažje izbirali zanje ustrežnejše strategije razreševanja življenjskih težav, ki varovalno preprečujejo slepo zatekanje k omam.

Tudi Kastelic in Mikulin (1999: 64) postavljata v ospredje šole kot varovalnega dejavnika pred zasvojenostmi preventivne programe, ki naj bi povečali raven samospoštovanja in poučevali o socialnih veščinah. V manjšem delu naj bi bilo govora tudi o drogah. Ti programi bi morali biti po njenem mnenju vključeni med redne šolske dejavnosti, pridobljeno znanje pa naj bi se preverjalo, saj učenci sicer tega ne vzamejo dovolj resno. Preventivni programi bi

morali biti prilagojeni starosti, potekali naj bi od vrta pa do univerze. Avtorja se dotakneta tudi ljudi, ki naj bi o tem poučevali. Pravita, da morajo biti ustrezno izobraženi, ker so le tako vir podatkov, ki ustrezajo vsem vidikom obravnavane problematike. Informacija o posledicah jemanja drog bi morala biti podana skupaj z učnimi vsebinami o zdravem načinu življenja in ne sme izzveneti kot »nakladanje« mladim, naj drogo vztrajno odklanjajo. Sporočilo, da se brez drog da živeti, pa mora biti vseeno jasno.

V zvezi s preventivnimi programi, ki jih izvajajo šole, stroka uvaja številne spremembe in v projekte vključuje vse, ki lahko varujejo mlade, od učencev, učiteljev, staršev, strokovnjakov, ozdravljenih odvisnikov, nekaterih poklicev, medijev in podobno. Pri treniranju pomembnih osebnostnih lastnosti, zdravih vrednot, navad in stališč ter navdušenja nad zdravim življenjskim stilom pa se izogibajo pretežno informacijskemu načinu dela, ki je kot način stare preventivne prakse bolj škodoval kot koristil.

1.1.4.2.5 Vrednote

Z vrednotami se srečujemo na vsakem koraku. V katerem koli okolju se ljudje s svojim govorjenjem in delovanjem ravna po njih. Zato je toliko bolj pomembno, da otrok prave vrednote izkustveno absorbira tem bolj pogosto na čim več različnih načinov. Prave vrednote delujejo v njegov prid – varovalno. Christian Gostečnik (2000: 366) pravi, da je družina zibelka vrednot. V družinah, kjer starša gojita vrednote ljubezni, razumevanja, spoštovanja, poštenosti, varovanosti ipd., se tudi otroci naučijo le-teh oz. doživljajo te vrednote v vsakodnevnem življenju, se z njimi poistovetijo in jih prenašajo v svoja življenja. Če družina deloma ali v celoti odpoveduje pri posredovanju za otroka koristnih vrednot, se kot pomembno kaže že omenjeno širše socialno okolje (sorodstvena mreža, vrstniške skupine z zdravim stilom življenja, šola, športni in glasbeni klubi, mentorji...), z upanjem, da otrok tu sprejema vrednote, ki bodo nato v pravo smer vodile njegovo ravnanje, torej stran od omam in zasvojenosti. V to vodijo ravno vrednote, povezane z zahodno »mokro« kulturo in potrošniške vrednote, povezane s hitrim zadovoljevanjem potreb – tudi umetnih – na način omamljanja z alkoholom in drugimi drogami.

Musek (1993: 148) pravi, da so vrednote posplošena in relativno trajna pojmovanja o ciljih in pojavih, ki jih visoko cenimo in se nanašajo na široke kategorije podrejenih objektov in odnosov, in ki usmerjajo naše interese ter naše vedenje. Vsi ljudje cenimo in vrednotimo

različne stvari: predmete, dejavnosti, osebe itd. Različni pojavi imajo za nas različno vrednost, privlačnost, so bolj ali manj zaželeni. To velja za čisto konkretne stvari, velja pa tudi za abstraktne kategorije, kot so svoboda, enakost, dobrot, resnica, mir, zdravje ipd. Gostečnik (2000: 367) govori o posebnem psihološkem mehanizmu, ki mu pravi prenos starševskih čustev in vrednot, s katerimi se otrok poistoveti in jih prevzame nase – sprejme jih za svoje. Ta odnos je posebej viden v zgodnjem otroštvu, ko je otrok čustveno skoraj v celoti odvisen od staršev. Starša sta tista, ki otroka potolažita, ga negujeta, se z njim igrata, ga spodbujata. Otrok se ob njiju počuti varnega, želenega in ljubljenega. Tako začne kmalu tudi sebe doživljati kot vrednega ljubezni, pozornosti itd. S tem prevzema vrednostni svet staršev. Ob njiju se bo naučil, kaj pomeni biti sprejet, ljubljen, ob njiju si ustvarja moško ali žensko identiteto.

Mladostnik pa se znajde v intenzivnem razmišljanju o sebi. Pogloblja se vase in se sprašuje, s kom naj se druži, koga naj se izogiba, kaj naj občuduje, kaj kritizira, čemu naj se upira, kaj odkrije sam... Tudi Tilka Kren Obrán (1995: 43) poudarja, da so izkušnje iz otroštva podlaga, na kateri mladostnik v puberteti sam gradi dalje, jih spreminja, dopolnjuje, se upira, posnema ali dela ravno obratno in si izbere svojo življenjsko smer. Mlad človek čuti izrazito potrebo, da ideale, ki so mu jih v otroštvu posredovali drugi, sam ponovno predela, odbere, izbere, zavrže, spremeni in poišče svoja merila za lepo, resnično, koristno, pravično, moralno. Poznavalci mlade osebnosti trdijo: »Človek se razvija najbolj harmonično, kadar svojim realnim ciljem doda ideale kulture in sprejme tradicijo ter jo dopolni s svojo etiko.« (Kren – Obrán, 1995: 44) Raziskave mladine kažejo, da se namesto velikih vrednot, ki so bile oprte na moč ideologije, pojavljajo vrednote, ki so bližje posamezniku in njegovemu osebnemu izkustvu (materialna in socialna varnost, prijateljstva in odnosi, zdravo okolje, kvaliteta vsakdanjega življenja). Ti trendi so opazni v vseh mladinskih in javnomnenjskih raziskavah, ki so bile v Sloveniji opravljene na prelomu v tretje tisočletje. V zgodovinskem oblikovanju sodobne urbane mladine se je spremenil tudi sam proces prisvajanja, oblikovanja in razumevanja vrednot, norm in življenjskih ciljev (Ule, 2000: 73).

1.1.4.3 Varovalni dejavniki po raziskavi Pitje mladih

Raziskava Pitje mladih (Ramovš J., Ramovš K., 2007) je zadnja večja študija o pivskih navadah mladih, zato se mi njeni izsledki zdijo še kako pomembni pri razmišljanju o varovalnih dejavnikih.

Vsak učinkovit preventivni program temelji na zadostnem številu in dovolj trdni kakovosti varovalnih dejavnikov v človekovi osebnosti in v socialnem okolju ter na spoštovanju zakonitosti pri delovanju omamne snovi na človekov organizem. Varovalni dejavniki nevtralizirajo dejavnike tveganja, da je človek odporen proti rabi alkohola in stopnjevanju te rabe v zasvojenost. Psihološko usmerjeni raziskovalci so bolj pozorni na varovalne dejavnike v človekovi osebnosti, sociološko usmerjeni pa na varovalne dejavnike v socialnem okolju (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 106). Kumpfer in Hopkins (1993) povzemata po literaturi sedem osebnostnih značilnosti, ki delujejo varovalno in zaviralno proti rabi alkohola: optimizem, empatija, vpogled vase ali poznavanje sebe, intelektualne sposobnosti, samospoštovanje, življenjska usmeritev ali smisel življenja, odločnost in vztrajnost.

Poleg navedenih osebnostnih značilnosti so še drugi človekovi osebni varovalni dejavniki; izjemnega pomena so dobre navade: delovne, higienske, učne, gospodinjske in gospodarske, zlasti pa navade pri razporejanju časa (točnost, rednost, zdrav dnevno-nočni ritem...) in glede udomačenosti določenih prostorov (dom, delovno mesto, mesta za razvedrilo.).

Enako odločilnega pomena so varovalni dejavniki v socialnem okolju (Coie in sod. 1993). Nanje opozarja ljudska modrost slovenskega pregovora: Povej mi, s kom se družiš, in povem ti, kakšen si. Tako za razumevanje škodljivega pitja mladih kakor za koncipiranje preventive je treba poiskati trdne družbene varovalne dejavnike, saj ima pri pitju mladih prav njihova družba izjemen vpliv in moč. Za socialno prakso bi torej poudarili tri temeljne varovalne dejavnike:

- Človekova rodna in lastna družina. Sem sodi urejeno sožitje v njej s primerno razdelitvijo vlog in nalog med vsemi člani ter uspešnim komuniciranjem – družina je glavna šola za komuniciranje v človekovem življenju, dobra komunikacija pa je sama po sebi odločilni varovalni dejavnik pred vsemi omamami.
- Zdravo ravnotežje med uspešnim delom in poglobljenim praznovanjem. V sklop uspešnega dela sodijo zlasti utirjene delovne navade, znanje in vseživljenjsko učenje ter obvladovanje dobrega sodelovanja z drugimi, v sklop vedenjskih vzorcev za

- poglobljeno praznovanje pa duhovno poglobljanje in radostno ali navdušujoče doživljanje sebe, drugih ljudi in sveta, preteklosti, sedanjosti in zaupanja v prihodnost.
- Jasno osebno stališče, da alkohol – in prav tako vse druge omamne snovi – samodejno škodujejo človeku v njegovem hotenju biti svoboden in srečen.

1.1.4.4 Glasba kot varovalni dejavnik

Glasba in njeno okolje lahko otroku in mlademu človeku omogočita razvoj mnogih poprej naštetih varovalnih dejavnikov, in sicer na osebnotnem in socialnem področju. Upal bi si celo trditi, da lahko glasba in glasbeno okolje mlademu človeku ponudita drugo priložnost za pomembne nadomestne izkušnje. Glasba je tako globoko usidrana v ljudeh in vsakdanu, da je njen vpliv mnogokrat spregledan. Pogosto ravno stvari, ki jih imamo pred očmi, ne vidimo. Pri glasbi, ki služi kot varovalni dejavnik, imam v mislih aktivno ukvarjanje z glasbo. Učenje v glasbeni šoli ali pri glasbenih mentorjih, glasbeno delovanje v glasbenih skupinah in navsezadnje glasbeno poustvarjanje in ustvarjanje.

Glasba že v osnovi ni sama sebi namen. Je socialna in povezovalna. Ljudje, tudi v slovenski narodni tradiciji, so peli ob najrazličnejših priložnostih in v različnih skupinah; matere otrokom ob zibelki, družine ob večerih in praznovanjih, ob mrliču v žalosti in ob godu v veselju, pri odhodu k vojakom ali v vojno iz otožnosti in za pogum, pri ličkanju koruze in drugih skupnih delih za zabavo in seveda tudi v prešerni sproščenosti ob pijači. Veliko je bilo tudi verskega petja. Malo katera stvar lahko tako družabno povezuje in izraža njena skupna čustva kot ubrana pesem. Pesem je prvinski način za izražanje veselja in zadovoljstva in čim bolj kdo izrazi svoje notranje zadovoljstvo, tem več sil se prebudi v njem za nadaljnje napore. Narodna modrost je to veliko psihološko spoznanje strnila v pregovor: »Kdor ubrano poje iz srca, se ga ni treba bati«, podobno kot ne »tistega, ki se iz srca smeje«. Še več slovenskih pregovorov je, ki izražajo stoletno izkušnjo, da nam je petje zraščeno z doživljanjem veselja, razvedrila in pristnih medsebojnih odnosov. Na primer: Tam ostani, kjer pojo, hudobni pesmi nimajo! Pesem preganja človeku skrbi. Kdor večkrat išče razvedrila, mu malo treba je zdravila. Kdor poje rad, ostaja mlad. (Ramovš J, 1981: 128)

Petje je izvrstno sredstvo za čustveno izravnavanje in doživljajsko prebujanje. Glasba po svoji naravi deluje na podlagi čustev in doživljanja, tako pri izvajanju kot pri poslušanju. Zato je izredno dragocena doživljajska glasbena izkušnja pri mladih, ki prihajajo iz alkoholičnih

družin, kjer je prav doživljanje še posebej lepega bolj otopelo. Predanost glasbenemu delu mlademu človeku omogoča razvoj nekaterih pomembnih osebnostnih lastnosti, ki nato na vseh drugih razsežnostih delujejo kot varovalni dejavniki. Mladi so bili pri razvoju teh osebnostnih lastnosti v alkoholičnih družinah bolj ali manj prikrajšani. Gre za samospoštovanje, ki ga mladi lahko razvijejo ob uspešnem glasbenem delovanju, doživljanje smisla življenja in življenjske usmeritve pri glasbi, treniranje odločnosti, vztrajnosti, komunikacije in dobrih navad, še posebej delovnih, mladi pa se v glasbi učijo tudi sožitja in sodelovanja z drugimi, saj je glasba že v osnovi so-zvočno naravnana.

Delovanje v glasbenem okolju in v glasbeni skupini pa je lahko za mlade, ki prihajajo iz alkoholičnih družin, tudi dvorezen meč. Na podlagi večletnih glasbenih izkušenj sklepam, da lahko glasba in glasbeno okolje mlademu človeku ponudita mnogo omenjenih varovalnih dejavnikov pred tveganim načinom življenja in omamljanja. Lahko samo zavirata prehitro pot mladega človeka v omame in zasvojenosti. Lahko pa pospešujeta, spodbujata in vodita v tvegan način življenja, v omamljanje in zasvojenost.

1.2 GLASBA V ŽIVLJENJU MLADEGA ČLOVEKA

Glasba je izredno širok pojem. Zato je na tem mestu izredno pomemben poudarek, da se bom v tej nalogi omejil na glasbeno okolje, ki je bolj tipično za slovensko tradicionalno okolje. V tej nalogi me niso zanimale druge glasbene zvrsti, ampak tiste, kjer se bolj množično pojavljajo mladi, in kjer deluje glavnina glasbenih skupin, katerih namen je zabavanje ljudi. Te skupine sicer tudi koncertirajo, saj gre za določene vrhunske pevske in instrumentalne stvaritve, pretežno pa so namenjene komercialni zabavi ljudi. Gre za glasbo, ki izhaja iz slovenskega ljudskega izročila, narodno-zabavno glasbo, ki je v zadnjih dobrih 50 letih doživela neverjeten razmah doma in v svetu, in za popularno komercialno rock in pop glasbo. V osnovi ta glasba tudi zajame največje število glasbenih skupin in številčnost občinstva. Izrecno se tukaj izogibam raznim glasbenim subkulturam in alternativnim scenam, ker jih izkustveno ne poznam, in jih zaradi preobsežne naloge namenoma nisem zajel. Je pa sicer določen glasbeni razvoj v otroštvu za vse enak.

Mnoge raziskave o psihologiji glasbe (Motte-Haber, Helga de la, 1990) ali o antropologiji glasbe (Merriam, Alan P., 2000) govorijo o tem univerzalnem jeziku, ki nam je racionalno tako težko razumljiv. Omenjeni avtorji raziskujejo, kako in zakaj glasba v vsej svoji

zgodovini tako čudežno vpliva na človeka, v njem prebujata čustva, ga nagovarjata h gibanju, aktivnemu doživljanju lepega. Glasba je vedno prisotna, tako na slavnih in v vojnah, v obredjih, pri rojstvu in smrti, pri ljudeh na severu in ljudeh na jugu. Višine tonov so povezane z doživljanjem veselja oz. žalosti univerzalno po vsem svetu. Glasba izraža in prebujata svojsko duhovno življenje v človeku, ki ga v jezik ni mogoče prevesti, in je polje neskončnega ustvarjanja kot umetnost. Nastaja iz notranjih občutij in zaradi zunanjih doživetij. Je terapevtsko sredstvo v psihiatričnih ustanovah, v mladinskih delavnicah, v šolah. Pomirja ali razdraži. S svojimi valovanjem in vibracijami deluje zdravilno. Ljudje, ki jecljajo, med petjem ne jecljajo. Nanjo se odzivajo tudi živali. O glasbi bi lahko pisali v neskončnost in ne bi nam uspelo prikazati glasbene univerzalne izrazne moči in »lepote«, ki jo z lahkoto pričaramo le z nekaj toni na starem klavirju.

Mladi glasbo ali poslušajo ali pa se je tudi aktivno učijo. Z osnovami glasbenega znanja se mladi srečajo v procesu predšolskega in osnovnega izobraževanja, nekateri to nadgradijo s sodelovanjem v pevskih zborih, plesnih in drugih skupinah, nekateri pa se odločijo za glasbeno izobraževanje v posebnih glasbenih šolah ali pri zasebnih mentorjih.

Kaj glasba mladim ljudem pomeni v življenju, posrečeno odkriva raziskava »Nemci in glasba« iz leta 1980 (Motte-Haber, Helga de la, 1990: 150). Najbrž so izsledki raziskave blizu vsem mladim v Evropi. Mladi so povedali, da pri poslušanju glasbe z določenimi skladbami povezujejo lepe spomine, ob njej pogosto pojejo in brundajo, dobra glasba jih prestavi v odlično razpoloženje, ob poslušanju glasbe lahko lepo sanjarijo, glasba jim pomaga, kadar se počutijo osamljenega, glasbo radi poslušajo s prijatelji, marsikatero besedilo h glasbi izraža natanko tisto, kar mislijo tudi sami, ob poslušanju glasbe lahko pozabijo na vse okoli sebe, za vsako razpoloženje imajo primerno glasbo, pogosto jo poslušajo, če so potrti, glasba jih namreč spet dvigne, obstaja glasba, ki jih kar sili na ples, jih spravi v pravo delovno razpoloženje ali se ob njej pomirijo. Mladi torej opisujejo, kako glasba vsestransko vpliva na njihovo počutje, jih tolaži in razveseljuje.

Že na ulici opazimo, da glasba mlade ljudi spremlja na vsakem koraku. V parku, kjer se družijo, poslušajo glasbo, pojejo in igrajo. Med vožnjo s kolesom ali med tekom poslušajo glasbo preko slušalk in modernih iPod in GSM naprav. Glasba mlade spremlja na zabavah, kjer se sproščajo, medtem ko plešejo in pojejo ob glasbi. Glasba je vseprisotna. Vsemu temu je na nek način skupno, da glasba močno vpliva na razpoloženje in doživljanje mladih ljudi, ter da v glasbi mlade povezuje med sabo. Še posebej glasba, ki nagovarja k plesu v paru.

Mladi morajo tako na veselicah ali drugih plesnih zabavah pristopiti do plesnega partnerja, se predstaviti in ga povabiti na ples. V tradicionalni in narodno-zabavni glasbi, ki je večji množični pojav v Sloveniji in se odvija prav v vsakem slovenskem kraju, je še toliko bolj prisoten ta povezovalni element.

Aktivno ukvarjanje z glasbo pa je nadgradnja, ki lahko mlademu doprinese mnogo več osebnostnih kvalitete in dobrih navad. Kolikor bolj se to dogaja izjemoma v glasbenem prostoru, toliko bolj so za posameznika te izkušnje dragocene.

1.2.1 Pomen glasbe pri odraščanju mladega človeka

»Glasba človeka oblikuje in plemeniti, osrečuje, razvija ljubezen ne samo do lepega, temveč tudi do skupnosti!« (Beethoven)

Z glasbo se otrok bolj sistematično najprej sreča v vrtcu in v obdobju osnovnošolskega izobraževanja. Glasbo pa sliši in se nanjo odziva že mnogo prej. Poslušajo jo v družini, ob glasbenih pravljicah ali glasbi, ki jo predvajajo doma preko radijskega in televizijskega medija. Otroci, ki prihajajo iz glasbenih družin, se aktivno z glasbo srečajo že zelo zgodaj. Starši jih namreč v želji, da bi se tudi otroci ukvarjali z glasbo, bolj sistematično privajajo na petje, z njimi tudi obiskujejo razne glasbene dogodke. Pravi glasbeni zametki pa se za večino začnejo v vrtcih in šolah, kjer je za te dejavnosti tudi več časa.

Kakšno vlogo ima glasba pri odraščanju mladega človeka, nazorno oriše že prvo obširnejše delo o predšolski glasbeni vzgoji v Sloveniji, avtorice Mire Voglar, »Otrok in glasba« (1987). Nekateri pomembni izsledki bi lahko posplošili na celotno obdobje odraščanja. Voglarjeva govori o tem, da z glasbeno vzgojo prispevamo k vsestranskemu oblikovanju in kultiviranju osebnosti. S petjem, poslušanjem glasbe in muziciranjem vzgojitelji in učitelji ne vplivajo samo na glasbeni razvoj, temveč na splošni estetski razvoj, posredno pa vplivajo tudi na otrokov umski, moralni in telesni razvoj. Z glasbeno vzgojo uresničujemo oba osnovna smotra estetske vzgoje: Razvijajo osnove estetskega okusa, oblikujejo sposobnost doživljanja lepega in vplivajo na razlikovanje lepega od nelepega. Otroci ob pesmici ali skladbici doživljajo: ali radost in veselje ali navdušenje ali telesno ugodje ali vsebino ali pravo estetsko čustvo. Pravi, da je potrebno pri otrocih čim večkrat izzvati pravo doživljanje glasbe, zato vzgojitelji in učitelji ne smejo kvariti čustvenih vtisov, nastalih ob glasbi, z racionalnim razčlenjevanjem ali

razlaganjem glasbe. Estetske posebnosti lahko zaznamo le na ustrezni emotivni podlagi, lepoto torej lahko le doživimo. Pri glasbenih dejavnostih torej želijo doseči, da bi se otroci predajali bodisi poslušanju glasbe bodisi petju in lastnemu igranju; želijo zbuditi podoživljanje, doživljanje, doživljaje in doživetja. Prav tako pa z glasbo sproščajo in oblikujejo otrokovo potrebo po lastnem ustvarjanju – po lastnem izražanju doživljanjev in vtisov (Voglar, 1987: 10-25). Voglarjeva med drugim opisuje, kako močno vpliva glasba na doživljajskem področju. Za otroke, ki tukaj zaostajajo, je lahko glasba pomembno pozitivno doživljajsko gibalno. Pa še to: t.i. glasbeni posluh pri otrocih se lahko razvije, zato glasbeno izobraženi zborovski učitelji otrok, ki posluha sprva nimajo, ne izključujejo iz zborov, kot je to počela stara praksa, ponekod pa se to še vedno dogaja.

Voglarjeva (1987: 25 -30) pravi, da je prispevek glasbene vzgoje tudi pri etično-moralnem oblikovanju otrokove osebnosti neprecenljiv. Glasbene dejavnosti lahko učinkujejo moralno-vzgojno neposredno s svojo specifičnostjo ali pa vplivajo na oblikovanje določenih moralnih kvalitiet posredno z vsebino posameznih glasbenih del, predvsem pesmi. Tukaj gre za vpliv pesmi, ki nosijo v sebi močna moralna sporočila in vrednote.

Že sem omenil povezovalno moč glasbe. Zasledimo jo lahko že v najzgodnejšem obdobju otrokovega razvoja. Tudi več avtorjev (Voglar, 1987: 20, Mary Hohmann in David P. Weikart, 2002: 105) govori o tem, da so glasbene dejavnosti dragoceno sredstvo pri oblikovanju otroškega kolektiva. Gre za združevalno moč skupnega petja. Pri nobeni drugi skupni dejavnosti ne pride prispevek posameznika k skupnemu rezultatu tako konkretno do izraza kot prav pri petju. Ko si v vrtcu ali šolah dajejo skupno duška s pesmijo, to samo po sebi pritegne tudi tiste otroke, ki se sicer iz kakršnih koli razlogov odtegujejo skupnosti. K oblikovanju otroškega kolektiva prispevajo tudi priprave na skupne nastope in prireditve.

Otrokom se na nastopih in drugih podobnih skupnih manifestacijah utrjuje *samozavest in zaupanje vase*. Obenem razvijajo *discipliniranost*, ki je skoraj pogoj in hkrati sredstvo uspešnega glasbenega dela, zato nastaja pri pravilnem glasbenem delu spontano, včasih pa tudi zavestno. Otroci pri nekaterih glasbenih dejavnostih vztrajajo neverjetno dolgo, npr. pri petju pesmi, pri igranju nekaterih glasbenih didaktičnih iger, pri pripravljanju programov za nastope na prireditvah, zato nevede razvijajo *vztrajnost*. Glasbene dejavnosti pa potekajo vedro in sproščeno, v življenje otrok vnašajo veselo razpoloženje in razvijajo *življenjski optimizem*. Psiholog H. Gardner (1983: 105) navaja enega večjih skladateljev dvajsetega stoletja A. Schonberga, ki pravi, da imajo »glasbeni vtisi dovolj moči, da vplivajo na skrite

dele naše duše in našega čustvovanja«, še posebej pri otrocih, ki so za glasbo najbolj neposredno dovzetni.

Psiholog Howard Gardner (1983: 123), Mary Hohmann in David P. Weikart (2002: 433) govorijo o tem, da otroci naravno povezujejo glasbo in gibanje telesa, ter da se jim zdi nemogoče, da bi peli, ne da bi petje spremljali s takšno in drugačno telesno dejavnostjo. Glasbene dejavnosti tako neposredno vplivajo na otrokov aktivni telesni razvoj, razvoj gibanja, njegovo gibčnost, spretnost, prožnost itd. Glasba namreč vpliva poživljajoče, vzbuja večje zanimanje in pomaga otroku, da izvaja gib lepše, skladnejše, bolj sproščeno, urejeno in uglajeno ter intenzivnejše. Med drugim tako otroci razvijajo dober občutek o svojem telesu in pozitiven odnos do gibanja, kar se kot pomembno kaže tudi kasneje na prehodu v odraslost.

Med glasbeno in umsko vzgojo je tesna obojestranska povezanost. Za dojetje, osvajanje in vrednotenje glasbenih stvaritev je potrebna določena razvitost umskih sposobnosti in aktivnosti. Skladatelj A. Schönberg (pov. po Gardner: 1983: 123) namreč pravi, da je »glasba zaporedje tonov in tonskih kombinacij, ki so organizirani tako, da imajo za uho prijeten vtis, razumljiv pa je tudi njen vpliv na inteligentnost«. Pri glasbeni vzgoji namreč vzgojitelji in učitelji širijo otrokovo obzorje, vplivajo na razvoj govora in umskih sposobnosti ter na razvoj psihičnih funkcij in aktivnosti. S tem ko pri glasbenih dejavnostih pri otrocih izzovejo funkcioniranje duševnih procesov, aktivnosti in sposobnosti, jih hkrati tudi razvijajo. Pri vseh glasbenih dejavnostih razvijajo slušno občutljivost, pozornost, pomnjenje, mišljenje in miselne sposobnosti, govor in še bi lahko naštevali (Voglar, 1987: 30 - 50).

Vrtci in šole so resnično zelo primerno mesto za izvajanje in učenje glasbe, saj nimajo vsi otroci te sreče, da bi bili starši doma še posebej pozorni na otrokov glasbeni razvoj, saj nimajo časa ali niso glasbeno dovzetni. Otrok pa je sicer že zelo zgodaj dovzeten za glasbene vtise. Dr. L. Žlebnik v Psihologiji otroka in mladostnika (1975: 141) pravi tudi to: »Nekako z drugim četrletjem se začne otrok na ta ali oni način aktivno obračati k izvorom slušnih dražljajev in se veseliti poslušanja. Zanimivo je, da petje in glasba vplivata nanj blagodejno in da začne dojenček zgodaj kazati zadovoljstvo ob tem. Že v poldrugem mesecu lahko spremlja glasbene zvoke in melodije z večjo pozornostjo in vidnim veseljem. Tako je ob nekem poskusu otrok pozabil na jed, ko so med hranjenjem začeli igrati na klavir. Razumljivo je torej tudi, da vpliva uspavanka na otroke blažilno. Čim starejši postaja dojenček, tem rajši se ob poslušanju glasbe smeje, »gode« in »prede«. Kar je ritmično, ga bolj zadene in mu vzbuja večjo pozornost, ob tem bolj uživa, na to živahneje odgovarja kot na neritmično. Z otrokovim

užitkom nad poslušanjem glasov, zvokov, melodij, ki prihajajo do njega iz okolice, se začne kmalu družiti užitek nad glasovi, ki jih proizvaja sam...«

Glasbeni zametki torej nastanejo že zelo zgodaj. Nato pa mladi, če posplošim, glasbo spremljajo na dva različna načina, ali s poslušanjem ali pa se z njo ukvarjajo aktivno, z učenjem na instrumente in sodelovanjem v glasbenih skupinah. Mladi v obdobju odraščanja sicer toliko bolj posegajo po izbrani glasbeni zvrsti, ki jo lahko najbolj povežejo s sabo. Izbrana glasba jim je blizu po specifični glasbeni obliki ali po sporočilih, ki jih nosi. Z izbrano glasbo kažejo tudi nek lasten življenjski slog. Glasbene zvrsti lahko namreč razlikujemo tudi po tem, ali so bolj »trendovske« (namenjene plesu in zabavi) ali bolj uporniške (trendom alternativa). Tako se mladi v določeni glasbeni struji bolj najdejo in se identificirajo z določenimi glasbeniki. Le-tim v običajno krajšem pubertetniškem obdobju lahko pripisujejo izredno velik pomen, saj jim s svojo pojavnostjo predstavljajo določeno idealizacijo v obliki t.i. idola. So pa lahko glasbeniki tudi idoli drugih generacij, množic ali pa določenega časa. V tej nalogi se bomo omejili na domači slovenski prostor in na glasbo, v kateri glasbene skupine delujejo kot pretežno zabavne skupine za mlade in starejše, ki se ob tej glasbi sproščajo in zabavajo v diskotekah, koncertnih halah in na zelo razširjenih veselicah. Prav tako pa nas zanimajo mladi, ki se z glasbo ukvarjajo aktivno in z njo nato delujejo v raznih ansamblih.

Nekateri se glasbe lotijo študijsko v glasbenih šolah in pri zasebnih mentorjih. Tisti, ki so nadarjeni in razvijejo visoko kvaliteto izvajanja, nato tudi koncertirajo in obiskujejo tekmovanja. Za vse glasbene žanre obstajajo pri nas in v tujini razni festivali in tekmovanja. Nekateri domači harmonikarski festivali imajo celo ugled na svetovnem nivoju, npr. festival Zlata harmonika Ljubečne, kjer na domačih ljudskih instrumentih mladi muzicirajo na najvišjem nivoju, harmonikarji pa prihajajo iz vse Evrope. Večina glasbenikov pa nato igra in prepeva v glasbenih skupinah, ki poleg koncertiranja služijo predvsem zabavi. Tekmovanja in koncerti od glasbenikov zahtevajo najvišjo mero koncentracije, preciznosti in predanosti, navsezadnje pa tudi nastopi na zabavah zahtevajo od glasbene skupine najvišjo mero pristnosti, predanosti, koncentracije ter miselnih sposobnosti, da se lahko večje prilagaja nenehnim nepričakovanim situacijam na odru, prireditvah, veselicah in podobno. Tudi zabavanje ljudi zahteva od glasbenika velik miselni in fizični napor. Mladi, ki se tako aktivno uvedejo v glasbo, lahko z njeno pomočjo nadgradijo nekatere (zgoraj opisane) v otroštvu dane glasbene zametke, ki so jih razvili bodisi v šoli bodisi v glasbeni družini, ter tako oblikujejo veliko pomembnih osebnostnih lastnosti in dobrih navad, ki nato delujejo kot pomembni

varovalni dejavniki pred nezdravim pitjem, še posebej, če posameznik prihaja iz alkoholične družine. O teh osebnostnih lastnostih in dobrih navadah bom pisal še v poglavju »Glasba kot varovalni dejavnik pred nezdravim pitjem«. Kot vsa področja pa tudi glasbenega ne obidejo značilnosti »mokre« kulture. V glasbenih skupinah in na glasbenih prireditvah je namreč pravo »gojišče« pivskih ritualov in navad.

1.2.2 Glasba kot dejavnik tveganja pri nezdravem pitju

Le kako je lahko nekaj tako čudovitega, kot je glasba, dejavnik tveganja pri nezdravem pitju? Pravzaprav je res, da glasba sama po sebi s svojimi značilnostmi in vplivom nikakor ne spodbuja k nezdravemu pitju. Njene učinkovine so popolnoma drugačne. Glasbeno okolje - *značilnosti določenega glasbenega prostora in značilnosti načina življenja glasbenikov* - pa je lahko dejavnik tveganja pri nezdravem pitju. Navade »mokre« kulture so namreč prav tu najbolj izrazite, saj so razna praznovanja in zabave, kjer so seveda glasbeniki, povezane prav s prekomernim pitjem alkoholnih pijač. Pivske navade pa goji tako okolje, kjer se odvijajo zabave in so prisotni glasbeniki, ki igrajo na teh zabavah. Oboje pa so sočasno prepleta.

Že dobro desetletje se kot glasbenik gibljam med glasbeniki in v s tem povezani slovenski »zabavni folklori«. Opažanja se ne razlikujejo pretirano od rezultatov raziskav, ki preučujejo navade »mokre« kulture ali navade pitja mladih. Le da sem se jaz bolj osredotočil na glasbenike in zabavnoglasbeno okolje, ki je namenjeno zabavam, veseliam, »žurom«, festivalom, večjim krajevnim in mestnim prireditvam, proslavam, zasebnim obletnicam in praznovanjem ter koncertom z zabavno glasbo. Vanjo sodi tudi slovenska narodno-zabavna glasba, ki je po 50-ih letih eden večjih, če ne največji množični pojav zvrsti glasbe in tipa zabav v Sloveniji, razširjen pa je tudi po svetu, predvsem po nemško govorečih državah in v državah, kjer živijo naši zdomci (Sivec, 1998; pov. po Bogataj: 13-14). Zvrstem zabav, ki jih nisem aktivno in soudeleženo spremljal, se bom v nadaljevanju namenoma izognil. Torej koncertom, namenjenim resni orkestralni glasbi, zabavam z elektronsko glasbo in raznim koncertom, namenjenim alternativni glasbi.

Zahodna »mokra« kultura je prisotna v vseh družbenih porah, torej tudi v glasbeni. Iz bližnje in daljne zgodovine vemo, da so bila razna veseljačenja povezana tudi s pitjem alkohola, kar pa se v začetku tretjega tisočletja ni prav nič spremenilo. Opazna so sicer manjša izboljšanja v količini popite alkoholne pijače na veselicah, predvsem zaradi močne policijske represije in

zakona o omejevanju porabe alkohola. Ampak kljub temu ljudje in z njimi predvsem mladi na takšnih zabavah zaužijejo ogromne količine pijače, v približno šestih urah, kolikor traja daljša veselica, posamično tudi do dva litra vina ali piva. Glasbeniki pa v celotni »veseljaški zgodbi na način opijanja« niso izvzeti, ampak ne zavedajoče nekajkrat bolj ogroženi.

Glasbeniki se glasbenega načina funkcioniranja praviloma učijo od staršev, ki so bili tudi sami glasbeniki. Zanimanje za glasbo pogosto prehaja na naslednjo generacijo. Torej se mlad človek zgleduje že od malega po svojih starših – glasbenikih. Na zabavah so glasbeniki pogosto tudi animatorji dobrega razpoloženja. Biti dobro razpoložen pa se pogosto enači z opitim stanjem. Veliko družabnih iger in šal je povezanih z opijanjem. Postavlja se vprašanje, ali je opijanje pozitivno vrednoteno ali se opijanje v družbi spodbuja. Glasbeniki se torej za zabavanje ljudi pogosto poslužujejo pijanskega obnašanja, v katerem najbrž mnogi prepoznajo resnične zgodbe, ki zadevajo njihov vsakdan. Pri otrocih glasbenikov pa opazam, kako posnemajo pijansko obnašanje kot nekaj, kar je pozitivno vrednoteno, smešno in odobravajoče s strani družbe, pa četudi mlad človek še ni prestopil praga osnovne šole. Družba se smeji in odobrava pijansko doživljanje in obnašanje kot del nastopa. Pogosto se kvaliteto družbe enači s tem, ali so za veseljačenje in zabavo, ali dovolj pijejo ali ne. Tako se mlad človek alkoholnega doživljanja uči že navsezgodaj, ali od svojih staršev, ki ga praviloma uvedejo v glasbeno okolje, ali pa od vseh drugih, ki v glasbenem okolju gojijo pivske navade. In teh je tukaj zelo veliko.

Razlogi, zakaj se ravno glasbeniki oz. muzikanti tako pretirano opijajo, so najbrž različni. Najprej je tu dostopnost alkohola, praviloma v neomejenih količinah in popolnoma zastonj. Glasbenikom na praznovanjih praviloma ves čas dovažajo zadostne količine alkoholnih pijač na račun slavljenca. Glasbeniki v glasbenih skupinah zabavajo tudi do 150-krat na leto, torej se te priložnosti vrstijo skoraj vsaki drugi ali tretji dan. Kontinuiteta pitja je tako zagotovljena.

Povsem razumljivo je, da sta zabava in sproščanje nujen del človekovega vsakdana. Zagotovo pa je 150 dni in noči pretirana mera, če glasbenik le-tega v celoti ne doživlja kot delo. Od glasbenika to delo in z njim prebedene noči, dolge vožnje, nočno življenje, nenehno zabavanje in animiranje zahteva pretirane napore, ki si jih mnogi glasbeniki lajšajo z opijanjem. Povsem razumljivo je tudi, da tovrstno delo od človeka zahteva določeno mero sproščenosti. Zagotovimo si jo lahko z zdravimi načini sproščanja, dobrimi stališči, zdravim načinom življenja, telesno aktivnostjo in s postavljenimi prioritetami, glasbeniki pa se pretežno sproščajo z omamljanjem z alkoholom. Ustavil sem se, ko sem hotel napisati, da

takšen stil življenja uveljavlja večina. Takšen stil življenja živijo skoraj vsi glasbeniki, ki delujejo v svetu »šovbiznisa«. Večina jih pije v velikih količinah, ampak zaradi alkohola nimajo večjih ali vsaj opaznih težav na preostalih življenjskih področjih. Del glasbenikov pa postopoma ali pa zelo hitro osebno in glasbeno nazaduje oz. postane zasvojenih. Nekateri glasbeniki so zdravljenje in urejanje od alkoholizma prestali. Ampak hitra vrnitev v (pivski) glasbeni svet brez izgrajenih novih osebno lastnosti, novih zdravih navad in jasnih stališč, da so pred alkoholom nemočni, je lahko hitro usodna. Zato se nekateri umaknejo iz glasbenih skupin in glasbeno delujejo drugače, kot avtorji ali moderatorji v oddajah. Le peščica glasbenih skupin namreč goji profesionalen odnos, da zabava ter sprošča množice, ne da bi se skupaj z njimi omamljala z alkoholom, ter na številnih nastopih pije izrecno vodo in brezalkoholne pijače. Gre predvsem za nekatere mlajše glasbene skupine, ki so zavzele to stališče, saj so uvidele glasbeno neuspešno delovanje, če člani pijejo alkohol. Kot potrditev za to so množice propadlih glasbenih skupin in posameznih glasbenikov, ki so kljub nadarjenosti zaradi alkoholizma »propadli«. Sicer pa glasbeniki do pivskega vedenja ne vzpostavljajo neke razumske distance ali kritičnega pogleda na pivsko dogajanje, zaradi obolelih družbenih in individualnih obrambnih mehanizmov se opijajo, ne da bi o tem razmišljali.

Glasbeniki pogosto svojo zabavo nadaljujejo, tudi ko družba že odide. Takrat se dobijo z drugimi glasbeniki in se opijajo. V opitem stanju tudi ušpičijo manjše ali večje »lumparije«. Nato v naslednjih dneh pozitivno podoživljajo preživete »pijanke«, se hvalijo, koliko je bilo popitega alkohola, koliko »ga je kdo nesel«. Podobno to počnejo tudi mladi, kar je popisano v raziskavi o Pitju mladih (Ramovš J., Ramovš K, 2007: 210).

V nadaljevanju bom napisal nekaj, ob čemer bi se najbrž zgrozili tudi aktualni predstavniki slovenske policije. Glasbeniki so kot glasbeni animatorji zaželeni marsikje. Pa tudi tisti rek nam je znan: »Roka roko umije.« Policijski sistem na lokalnem nivoju pogosto sinhrono deluje z glasbeniki. Neboječe se opiti vozijo po slovenskih cestah, saj poznajo lokalne policiste, *»prejšnji teden smo ga skupaj praznovali, pa smo odigrali zastonj, nikoli se ne ve, kdaj jih potrebuješ«*. Dodatne obrazložitve niso potrebne. Na terenu pa človek doživi tudi to.

Pri glasbenikih, ki so resnično zelo talentirani, pa sta prisotni še dve veliki pasti. Dokazano je, da pri umetnikih alkoholizem prizadene vsa človekova področja, umetniška nadarjenost pa ostane nedotakljiva, čeprav umetnik socialno in drugače propada. Pogosto se s takšnimi glasbeniki identificirajo drugi glasbeniki, oz. se identificirajo povsem napačno, pijejo, da bi bili tako talentirani. Pri omenjenih glasbenikih glasbena nadarjenost ostane vitalna tudi tik

pred alkoholnim propadom, zato glasbeno še delujejo. Mag. Ivan Sivec, slovenski pisatelj in avtor mnogih besedil za slovensko narodno-zabavno glasbo, je l. 1989 napisal avtobiografsko knjigo s pomenljivim naslovom: »Godec pred peklom.« Druga past pa je stališče o tem, da je glasbenik v opitem stanju bolj ustvarjalen in da boljše igra. Pa ni tako. Toleranca kritičnosti se pri igranju zniža. Do igrivosti in sproščenosti pri ustvarjanju pa je mogoče priti tudi na drugačen način, v dobri družbi kvalitetnih medosebnih odnosov ter ob vzhičenosti polnega doživljanja življenja v nas in okoli sebe.

Glasbena skupina lahko s svojimi nezdravimi navadami vpliva na posameznika, da se ji prilagodi. Tako kot vrstniška skupina tudi glasbena deluje po istih principih, ali si ali nisi z nami. Le redki močni posamezniki obdržijo jasna stališča in zdrave navade tudi v skupini, ki se omamlja.

Koliko škode naredijo glasbeniki sebi, je težko izmeriti, saj ne vemo, kam bi sicer s svojo glasbeno nadarjenostjo segli. Opažam pa dosledno posnemanje takšnega življenjskega sloga pri mladih glasbenikih, v slepem verovanju, da bodo priljubljeni in zaželeni pri širši (nekritični množici) tako kot njihovi vzorniki. Krog je sklenjen. Dvorni norčki so bili nekoč v prednosti. Zabavali so z iskrivostjo, talenti in inteligentnostjo. Opijali se niso.

Mladi glasbenik, ki prihaja iz alkoholične družine, je tako že ob siceršnjem tveganju za prekomerno pitje, ki je popotnica iz družine, kot glasbenik izpostavljen še enemu velikemu tveganju, »pijanskemu« glasbenemu okolju in glasbenim kolegom s pivskimi navadami. Vso siceršnjo dobro glasbeno popotnico lahko hitro »odplakne« alkohol. Tiste delovne in druge dobre navade lahko alkoholno pot sicer precej uspešno zavirajo. Za mladega iz alkoholične družine pa je najmanj 150 pivskih priložnosti na leto preveliko tveganje, če nima jasno postavljenih stališč in dobrih navad on sam in glasbena skupina, v kateri ves čas deluje.

1.2.3 Glasba kot varovalni dejavnik pred tveganim pitjem alkohola

Glasba daje toliko, da je skoraj nemogoče vse zaobjeti. Mladi, ki v glasbi aktivno delujejo dalj časa, lahko veliko pridobijo na osebostnem področju in na dobrih navadah. Te lastnosti pa se čez čas toliko zakoreninijo v njihovih osebnostih, da jih lahko obvarujejo oz. odvrnejo od tveganega prekomernega pitja alkoholnih pijač. Zaradi lastnega dobrega občutka o samem sebi, radostnega doživljanja sebe in sveta ter zaradi dobrih delovnih in drugih navad se

mlademu človeku zmanjša nabor motivov za omamljanje, saj v »zdravi opojnosti« zadovoljno preživlja vsakdanjik in praznik. Tudi če mladi prihaja iz alkoholične družine, mu je v življenju mnogo lažje, saj ima eno trdno dejavnost, katere se lahko oprime in mu pomaga prebroditi težke družinske situacije. Glasba je ena izmed teh dejavnosti, ki lahko pomaga »preživeti« mlademu iz alkoholične družine, in ne le to, glasba mladega človeka hkrati tudi obogati, med drugim z vsemi pozitivnimi izkušnjami, ki jih bom naštel v nadaljevanju. Mnogo varovalnih dejavnikov, ki sem jih že našteval v zgornjih poglavjih, lahko posameznik razvije prav v glasbi.

V prejšnjem poglavju smo navedli, kako lahko vrstniška glasbena skupina s pivskimi navadami spodbuja k omamnemu stilu življenja, ki mladega vodi le v nazadovanje v svojem lastnem razvoju. Socialno zdrava glasbena vrstniška družba pa je lahko obratno polje učenja v najširšem pomenu besede. S svojimi značilnostmi in intenziteto aktivnega, kontinuiranega druženja pripomore, da se lahko oblikuje ograjen in varen vrt človekove osebnosti, ki je nadpomenka za zdrave navade, zdrava stališča in pozitivne osebne lastnosti. Tukaj se mlad človek uči sožitja in medsebojne socialne povezanosti, ki deluje kot lepilo v preventivi pred škodljivim življenjskim slogom (Ramovš J., Ramovš K, 2007: 214).

Glasba povezuje in je že po naravi socialna - povezovalna. Glasba ima namreč skupne korenine oz. skupne gene s socialnostjo. Povezovalna je lahko v smislu skupnega ustvarjanja glasbe z drugimi glasbeniki, na način, ki je praviloma doživljajsko prijeten. Dobri medosebni odnosi med glasbeniki so skoraj pogoj za dobro delo, zato je delo v glasbeni skupini zelo naravnano k sožitju skupine, še posebej, ker gre za tako občutljivo zadevo, kot je glasba. Povezovalna pa je glasba tudi na način spletnja odnosov z ljudmi, ki glasbo poslušajo, jo vrednotijo, ob njej doživljajo prijetna doživetja, se nanjo nenehno odzivajo, so torej del občinstva. Med glasbeniki in ljudmi, ki sestavljajo občinstvo, se splete pravi povezovalni krog, ki vzajemno napaja ene in druge, npr. če glasbeniki dobro igrajo, se na to z navdušenjem odzovejo ljudje, glasbeniki to začutijo in igrajo še bolje. Eni brez drugega pravzaprav ne morejo delovati. Glasba je zatorej nujno dvosmeren povezovalni proces.

S pomočjo lepote glasbe treniramo pozitivno doživljanje, dobro voljo, veselje in posledično tudi sposobnost za humor, ki ga je v glasbenem okolju zelo veliko. Posledica pozitivnega doživljanja je radostno ali navdušujoče doživljanje sebe, drugih ljudi in sveta, preteklosti, sedanjosti in zaupanja v prihodnost. Po Franklu je vsa človekova svoboda – svoboda za možnosti osebnega doživljanja in delovanja v okvirih stvarnih dejstev. Svobodno področje se

cepi v tri veje, kjer človek lahko osebno uresničuje ali pa zavrača vrednote v svojem življenju. Poleg ustvarjalnosti in stališč je tudi doživljanje. Z njim lahko človek uresničuje vrednote tako, da z resničnostjo bogati svojo zavest, ko doživlja radost nad lepoto, medčloveški odnos, upanje v prihodnost in tisoč drugih čudovitih reči. Strmenje in občudovanje sta nepogrešljivi poti do osebne zrelosti (Ramovš J., 1990: 17). Naj poudarim, da je ključno doživljanje pristnega veselja. Omamno se ljudje smeji čemerkoli, prav vse se jim zdi smešno. Pristno pa se ljudje smeji konkretnim igram besed, pripovedim, šalam, situacijam, tistemu, kar je že od nekdaj ljudi nasmejalo. Ljudje so pravzaprav med sabo zbijali šale že od nekdaj, to je del človeške kulture od pradavnine, del človeških šeg in običajev. Smeh, humor, veselje imajo premalokrat na novo definirano pomembno mesto v človekovi osebnosti in okolju. Tudi Frankl je dejal, da je pomembna sestavina vsake terapije »se pošaliti zdravo na svoj račun«. Narava šale, smeha, humorja je, da je zdravilo za tragiko, kjer pa nobeno drugo zdravilo ne pomaga. V obeh primerih je humor tisti, ki omogoči luknjo ven, da človek pogleda od zunaj nase. Glasba pa pri treniranju pozitivnega doživljanja in humorja zelo pomaga. Glasbeno okolje je prepojeno z doživljanjem pozitivnega, s smehom in dobro voljo, navsezadnje se ljudje ob glasbi na različnih prireditvah ali praznovanjih zabavajo. Pomembno pa je, da je pozitivno doživljanje sproženo na pristen in ne na alkoholno omamen način. Tako lahko tudi mlad človek iz alkoholične družine, kjer je prav doživljanje bolj otopelo, nenehno in na pravi način trenira pozitivno doživljanje in navdušenje.

Ljudje smo pravzaprav edinstvena bitja, ker lahko vedno deloma nadomestimo nekatere temeljne izkušnje, ki jih nismo doživeli v družini. V močno povezani glasbeni (vrstniški) skupini se lahko posameznik počuti sprejetega in zelenega, še posebej, če je vrstniška skupina določen čas vodena s strani npr. glasbenih mentorjev, ki si jih izberejo mladi. V glasbenem okolju pa lahko posameznik sreča pomembne glasbene avtoritete, ki talentiranega mladega človeka vzamejo pod svoje delovno okrilje in mu krepijo občutek varnosti, tudi vrednosti.

V zdravi vrstniški družbi, ali bolj natančno, v močno povezani ustvarjalno delovni skupini, kot je to glasbena, se lahko mlad človek na novo nauči tudi dobrih navad, med drugim delavnosti, reda, zdravega življenjskega urnika in podobno, saj glasba zahteva delovno vnemo in organiziranost, brez tega namreč ni glasbenega napredka in uspehov. Zaradi nenehnih vaj, ponavljanja, rednosti in discipline se v skupini postopoma razvijajo dobre navade. Za izpolnjevanje delovnih dogovorov, obveznosti do ljudi, ki skupino najamejo za koncerte in

igranja, je potrebno osvojiti zanesljivost, discipliniranost in predanost. Brez tega ni nastopov in igranj, posledično ni denarja in zaradi neuspehov dodatne vneme za delo. Mladi se morajo zaradi glasbenega delovanja naučiti navad pri razporejanju časa (točnost, rednost, zdrav dnevno-nočni ritem ...) in organiziranosti življenja. Osvojene delovne navade pa lahko preidejo tudi na ostala področja, gospodinjsko, učno, službeno in podobno.

Menim, da je prav z udejstvovanjem v določeni aktivnosti, bodisi glasbeni bodisi športni, možno premagati brezcilnost in bivanjsko praznoto ter »vseenost«, ki je tako prisotna v sodobni družbi (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 212). Glasbo mladi namreč doživljajo kot nekaj smiselne in primarno pomembnega zanje. Pa še nekaj potrebuje mlad človek - potrditve v glasbenem svetu za opravljene smiselne naloge. Socialno zdrava glasbena vrstniška družba pa je skupina, ki med drugim to omogoča, in učinkovito vpliva na posameznikovo samospoštovanje. V omenjeni skupini lahko mlad človek na način pozitivnih povratnih sporočil zaradi glasbenih rezultatov razvije še druge pozitivne osebne lastnosti, kot so: zaupanje vase in v svet, dobro samopodobo ter tudi odgovornost in odločnost.

Za uspešno sožitje in glasbeno delovanje je ključna sposobnost za zdravo komunikacijo. Glasbenik pri svojem delu komunicira, ko muzicira, saj igra in prepeva v sozvočju z drugimi glasbeniki. Zdrava uspešna komunikacija pa je pogoj za delovanje neke glasbene skupine, znotraj nje in navzven, v odnosu do drugih glasbenikov, medijev in organizatorjev. Glasbenik se je torej primoran učiti komunikacije in jo nenehno razvijati. V skupini je potrebno sodelovanje, soustvarjanje, usklajevanje, dogovarjanje, uspešno reševanje konfliktov pa tudi strinjanje o nestrinjanju, kadar mnenja niso enaka. Gre za veččine, ki se jih posameznik mora podučiti, sicer v skupini na daljši rok ne more delovati in jo zapusti, ali skupina izloči njega, ker je vzdušje nevzdržno. Se pa tudi v glasbeni skupni vzpostavijo različne delovne in socialne vloge. Člani si bolj ali manj intuitivno porazdelijo neke zadolžitve in odgovornosti, pri katerih je vsak posameznik najbolj močan. V tem vidi svoje močno področje in svoj pomemben prispevek k skupini. Poleg prijateljskih vlog je v skupini mogoče začutiti tudi druge socialne vloge. Nekateri člani lahko vzpostavijo očetovski odnos skrbnika do drugih članov, zaupnika in podobno.

Že smo omenili, kako pomembna so zdrava stališča v odnosu do alkohola, preživljanja prostega časa, dela itd. Postopoma in z dobrimi izkušnjami se zdrava stališča gradijo tudi v

skupini, ki zaradi svoje povezovalne in motivacijske moči skrbi, da posameznik v trenutkih šibkosti ne zdrsne skozi neke vrste varovalno mrežo. Pomembno je stališče, da alkohol samodejno škoduje človeku v njegovem hotenju biti svoboden in srečen, ter da škoduje h glasbenemu napredku. Glasbeniki v socialno zdravi skupini prej ali slej ugotovijo, da alkohol škodi glasilkam in miselni zbranosti pri glasbenem izvajanju.

Narava dela v glasbeni skupini posameznika sili k nenehnemu vrednotenju in jasnemu odločanju, predvsem na podlagi tehtanja med bolj ali manj smiselnimi možnostmi in ne na podlagi boljšega ali slabšega trenutnega počutja, ki lahko vodi v omamno doživljanje. Glasbeniki se morajo odločati o igranjih, festivalskih nastopih, finančnih naložbah v instrumente in glasbeno opremo, mentorjih, glasbenih avtorjih, studijskih snemanjih, medijskih nastopih itd. Ena pomembnejših lastnosti, ki jih lahko posameznik osvoji v glasbeni skupini, je veščina premagovanja odporov. Za človekovo osebnostno rast je to eden ključnih elementov. Skupina s svojimi resursi okrepi in s sabo potegne posameznika, ko mu zmanjka energije, in s pomočjo skupine začuti moč svojih rezervnih energetskih resursov. Skupina posameznika popelje tudi čez delovne ovire, prepreke in na videz nemogoče naloge. Le-teh je v glasbenem svetu, ki je praviloma zelo naporen in nestabilen, zelo veliko. Glasba tako služi kot idealen način doseganja zadovoljstva/užitka preko napora. Na takšen način posameznik premaguje tudi razvajenost in lenobo.

Omenimo še dve pomembni potrebi, ki ju posameznik samoumevno zadovoljuje v skupini. Gre za potrebo po ustvarjalnosti in potrebo po sproščanju in zabavi. Mladi glasbeniki nenehno ustvarjajo edinstveno zvočno sliko z instrumenti, še posebej unikatno pa z glasovi. Čez čas, ko glasbeno dozori, ustvarjajo tudi lastna besedila in melodije. Glasba pa je s svojo igrivo naravo tudi dober stimulator dobrega razpoloženja in oprijemališče za premagovanje morebitne zadržanosti, boječnosti in nesproščenosti.

Vse te lastnosti in veščine, osvojene v glasbeni vrstniški skupini in med glasbenim delovanjem nasploh, lahko kasneje posameznik uspešno prenese v svojo osebno družbo in službo. Če posameznik pristane v takšni socialno zdravi glasbeni vrstniški skupini, ki goji dobre navade, lahko v njej v nekaj letih, po mojem mnenju najmanj v petih letih, splete pomembno varovalno mrežo pred zatekanjem k omamam. Še posebej, če posameznik prihaja iz družine, kjer je bil prisoten pomemben dejavnik tveganja – alkoholizem. Vse naštetu

mladega človeka odvrta od samouničevalnega poseganja po omamah, ki lahko vodijo v zasvojenosti. Posameznik ne potrebuje z omamo vzbujena nadomestila za določena občutja, saj le-ta doživlja in krepi v »zdрави opojnosti«.

2 PROBLEM

V svojem več kot desetletnem glasbenem delovanju se nisem hotel predajati samo glasbenemu delu, ampak sem hotel iz pričujočega dogajanja izluščiti kaj več uporabnega tudi za študijsko področje socialnega dela. Ves čas sem doživljal precejšnjo stisko ob opazovanju mladih talentiranih glasbenikov, ki so se tako neumorno predajali alkoholu. Začuden sem bil, kako so se že tako zelo zgodaj pijanskega obnašanja in doživljanja učili od starejših kolegov glasbenikov in staršev. V desetletnem obdobju sem lahko na lastne oči opazoval, kako je glasbeno okolje brezkompromisno ravnalo z njimi, mnogi od njih so pustili šole, službe, imeli prometne nesreče, se razšli s partnerji, zapravili družine, ne vedoč, da je veliko teh težav povezanih z njihovim alkoholnim stilom življenja. Glasbeno okolje je kot izraziti del »mokre kulture« neusmiljeno. Kombinacija enormnih naporov in zabav, povezanih s predajanjem alkoholu, je lahko usodna. Pri nekaterih na krajši - pri drugih na daljši rok.

K razmišljanju sta me zbodli dve opazki – dve skrajnosti. Prvo, zaslepljeno ravnanje mladih glasbenikov, otrok alkoholikov, tudi že umrlih, ki so sami v glasbi še bolj »konkretno« stopali po isti poti omam in zasvojenosti. Drugo, zanimive izjeme mladih ljudi, tudi otroke alkoholikov, ki pa so ravno zaradi glasbe zaživel precej kvalitetno in ustvarjalno življenje, s poudarjeno precejšnjo zagnanostjo v glasbenem delovanju. Naj omenim, da sem opazil tudi nekatere srednje variante. Mlade ljudi, ki so se redno omamljali, ampak jim je glasba onemogočala hitrejši zdrs navzdol. Zanimalo me je, kaj se je v obeh primerih dogajalo, in kateri so ključni dejavniki, ki so glasbenika – otroka alkoholika, nagnili na eno ali drugo stran. Otroci alkoholikov so se mi zdeli še toliko bolj zanimivi, saj so že v izhodišču v večji nevarnosti, da bi se podali na pot omam in zasvojenosti, in so se mi potencialna spoznanja zdela toliko bolj tehtna in pomembna.

Zavedal sem se, da imajo ti mladi vzor prekomernega pitja pri starših ali starih starših - alkoholikih. Nekateri prevzamejo podoben stil življenja, nekateri pa zaživijo zdravo, so »viharniki«, kot pravi Jože Ramovš. Zato so me te izjeme mladih ljudi, ki so se povzpeli nad tragičnost staršev, še posebej zanimale. Še več! Nekatero njihove izjave mi niso dale miru, da ne bi o tem razmišljal, in sicer v smislu, kako sta bila glasba in njeno okolje zanje rešilna bilka, da niso tudi sami začeli z alkoholnim stilom življenja; kako se je to že skoraj zgodilo, pa sta jih glasba in glasbeno okolje potegnila navzgor; kako so hvaležni staršem (alkoholikom), da so jim dali najpomembnejše – glasbo, in alkoholu, saj so se zaradi njega še bolj zatekli h glasbi.

Moje razmišljanje se je zato nadaljevalo v smeri, kaj se je moralo zgoditi, da je bila glasba dejavnik tveganja pri odraščanju otrok alkoholikov, dejavnik, ki je peljal v nezdravi življenjski slog nenehnega omamljanja, in kaj se je moralo zgoditi, da je bila glasba varovalni dejavnik pri odraščanju otrok alkoholikov, da jih je obvarovala pred omamljanjem in jih popeljala v kvalitetno življenje, pogosto s preraščanjem in prebolevanjem siceršnje družinske tragike. Se pa pri vseh nekateri elementi, bodisi dejavniki tveganja bodisi varovanja, prepletajo. Predvsem je pri mladih, ki se sicer opijajo, opaziti, da jih je tudi »glasbeno delovanje« v to uvedlo, glasba pa jim je kasneje preprečevala možen siceršnji hitrejši alkoholni »propad«. Mladi, ki živijo zdrav življenjski stil, pa jih je glasba skoraj potegnila v omame, ampak so se jim zaradi glasbe izognili. Gre za precej zanimiv preplet varovalnih dejavnikov in dejavnikov tveganja v glasbi.

Izsledki naloge bi lahko koristili področju, ki se ukvarja s preventivnimi dejavnostmi z mladimi, ki so še posebej ogroženi, da zaidejo na stran pota omamljanja in zasvojenosti.

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Gre za kvalitativno in eksplorativno raziskavo. Za tovrstno raziskavo sem se odločil zato, ker je poudarek v nalogi na globinskem preučevanju manjših, specifičnih populacijskih enot. Raziskava je kvalitativna študija primerov. V raziskavi bomo uporabili zaradi interpretativne paradigme tudi metodo študija primera, ker nas zanimajo konkretni spleti razvojnih značilnosti dogajanja pri tipičnih posameznikih. »Študija primera je celovit opis posameznega primera in njegova analiza, tj. opis značilnosti primera in dogajanja in opis procesa odkrivanja teh značilnosti, to je proces raziskovanja samega.« (Mesec, 1998: 45) Narejena je na podlagi odprtih intervjujev osebnih življenjskih zgodb. Podatke sem zbral s pomočjo šestih intervjujev. Trije zdaj že odrasli mladi ljudje prihajajo iz alkoholičnih družin. Zanje menim, da jih je glasba obvarovala pred tveganim načinom življenja. Za tri tudi odrasle mlade ljudi, ki prav tako prihajajo iz alkoholičnih družin, pa menim, da jim je glasba bila še večja spodbuda za tvegan življenjski slog. Intervjuji so obdelani in analizirani na beseden način, brez uporabe merskih postopkov. Zanimali so me dejavniki, ki so v prvem primeru varovali mladega človeka, in dejavniki, ki so bili v drugem primeru dejavniki tveganja za življenjski slog, ki vodi omame in zasvojenosti. Zbrano gradivo sem obdelal ter interpretiral na kvalitativen način. Izjave sem kodiral, povzel posamezne ugotovitve ter oblikoval poskusno teorijo.

3.2 SPREMENLJIVKE

Neodvisne spremenljivke sem oblikoval iz analize dejavnikov, ki so izbrane mlade ljudi odvrnili od življenjskega sloga omamljanja in so jih pridobili v glasbi, ter dejavnikov, ki so izbrane mlade ljudi potegnili v svet omamljanja, pa so jih prav tako osvojili v glasbi.

Prvi sklop vprašanj se je nanašal na odraščanje v družini in na dosedanjo življenjsko zgodbo. Drugi sklop vprašanj se je nanašal na dogajanje v zvezi z glasbenim delovanjem, glasbenim okoljem in glasbeno skupino. Zanimali so me konkretni dogodki in dejavniki, ki so se nagibali k varovanjem ali tveganjem mladega človeka; s segregacijo besedil sem prišel do pojmovnih zvez, oziroma do odvisnih spremenljivk.

3.3 POPULACIJA

Raziskava je študija primerov. V temelju sem želel analizirati šest primerov. To so mladi ljudje, ki se aktivno ukvarjajo z glasbo že iz otroških let, aktivno delujejo v glasbenih skupinah in v glasbenem okolju preživijo večino svojega časa. Glasbenike, ki aktivno delujejo v glasbenih skupinah, predvsem zabavnega sloga, pri čemer je v ospredju narodno-zabavna in popularna zabavna glasba, zastopajo v večini predstavniki moškega spola. Glasbenic in pevk je glede na povprečje malo, zato sem intervjuje opravil z moškimi.

Fantje so stari med 23 in 29 let. Živijo pa v širši štajerski in koroški regiji. Vprašani so prispevali svoje življenjske zgodbe in izkušnje aktivnega ukvarjanja z glasbo ter delovanja v glasbenem okolju.

Osebne zgodbe vprašanih so pristne in resnične. Spremenjena so njihova osebna imena ter kraji in imena vključenih. Čeprav so bili zelo iskreni in odprti, brez strahu ali sramu, da bi jih kdo prepoznal, sem se odločil za zakritje njihove prave identitete. Odporov pred intervjuji nisem začutil. Po prebranih intervjujih so našli zanimive povezave, ki jih prej niso opazili, in bili so vidno zadovoljni.

3.4 MERSKI INSTRUMENT

Podatke za raziskavo sem pridobil s pomočjo šestih intervjujev z nestandardiziranim in delno strukturiranim vprašalnikom. Šlo je za nestandardiziran intervju. Pomagal sem si z vnaprej pripravljenim vodilom za intervju (glej priloge), kjer sem imel napisana glavna vprašanja, vendar sem si pri intervjujih pomagal še s podvprašanji. Pogovor sem vodil neposredno, kar pomeni, da sem se sproti lahko odzival na morebitne nejasnosti. Pomembno mi je bilo, da intervjuvanec izrazi svoje misli, poglede, izkušnje čim bolj konkretno in pristno. Tako sem se v prvem delu intervjuja osredotočil na življenjsko zgodbo, družinsko življenje, v drugem delu pa na glasbeno življenje in delovanje v glasbenem okolju in skupini.

3.5 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sem zbral v šestih intervjujih. Opravil sem jih neposredno in osebno v mesecu aprilu leta 2010. Trajali so do dve uri. Vsi intervjuvanci so pokazali veliko mero zaupanja, saj so

sproščeno in brez zadržkov spregovorili o sebi. Gotovo je k temu pripomoglo dejstvo, da se z njimi zaradi dela v svetu glasbe že dolgo časa poznam.

Zaradi zaposlenosti mladih glasbenikov se je bilo precej težko uskladiti in najti primeren termin za izvedbo intervjujev. Kljub temu sem uspešno opravil vseh šest intervjujev, in sicer tri v mirnejših lokalih slovenskih zdravilišč, kjer so pogovori potekali nemoteno in v dovolj zasebnem prostoru, druge tri pa na domovih intervjuvancev. Pri pogovorih nas ni motil nihče.

Vse šest intervjujev sem s soglasjem posnel z diktafonom, saj sem se tako lažje osredotočil na vodenje pogovora. Doma sem pogovore zapisal dobesedno po zvočnem zapisu. Sogovorniki so odgovarjali zbrano in zavzeto, vzdušje je bilo sproščeno. Vzeli so si čas za premislek in se opazno trudili kvalitetno odgovoriti. Občutek sem imel, da so se pri intervjujih počutili dokaj prijetno. Tem, ki bi lahko vzbudile neprijetne občutke, npr. pri iskanju dejavnikov tveganja za omamljanje z alkoholom, nisem pretirano odpiral, kar bi bilo tudi neetično, ampak zgolj toliko, da sem prišel do informacij. Glasbeniki so tudi o pivskih navadah, sicer nekoliko zadržano, tako povedali dovolj uporabnih podatkov.

3.6 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Podatke sem obdelal in analiziral kvalitativno. Pogovore sem po zvočnem posnetku prepisal v parafrazirani obliki na računalnik. V večini sem določene sklope narečnih besednih zvez pustil v svoji obliki, ker so imeli poseben pomen.

Za tem sem si intervjuje večkrat prebral in določil za mojo raziskavo relevantne izjave oz. enote kodiranja. Teh si predhodno nisem podčrtoval na računalniku. Enote kodiranja v raziskavi predstavljajo posamezni stavki, odstavki. Za enote kodiranja sem izbral smiselno zaključene dele besedila. Relevantne izjave oz. enote kodiranja sem izpisal in jih zaradi lažje obdelave podatkov tudi oštevilčil.

Nato sem določil kategorije in relevantne izjave razvrstil po kategorijah. Sledilo je odprto kodiranje. Kodiral sem na tak način, da sem enotam kodiranja pripisal ustrezne pojme. Ti pojmi so bile določene asociacije, nadpomenke, podpomenke..., ki so se mi pri tem utrnile. Izjave, ki so se nanašale na isti vsebinski vidik, sem združil v kategorije po kodah. Posamezne kategorije sem razčlenil na smiselne podkategorije. Sledilo je definiranje pojmov, kjer sem si

pomagal s samim besedilom oz. prej izbranimi enotami kodiranja. Da sem lahko izluščil najbolj bistvene rezultate, sem pojme segregiral po metodi indukcije-dedukcije.

Na podlagi dobljenih rezultatov sem napravil poskusno teorijo. Poskusni teoriji sem dodal razpravo, kjer sem povzel glavne ugotovitve in predstavil svoj pogled na dobljene rezultate. Sledili so še sklepi in predlogi.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

Poglavji rezultati in razprava sem združil v skupno poglavje. Najbolj bistvene ugotovitve so povzete in pojasnjene. Poglavje pa sem razdelil na dva dela, in sicer na prvi del, ki govori o varovalnih dejavnikih v glasbi pri odraščanju otrok alkoholikov, in na drugi del, ki govori o dejavnikih tveganja v glasbi pri odraščanju otrok alkoholikov. Na podlagi rezultatov bom opisal, kako je lahko glasba eno in drugo, varovanje in tveganje pred omamami in zasvojenostmi mladih.

Za večjo preglednost bom najprej predstavil tabelo, ki jo bom v nadaljevanju temeljito razložil:

VAROVALNI DEJAVNIKI V GLASBI			
OSEBNOST	DELOVNE NAVADE	GLASBENO OKOLJE	DRUGO: VAROVALNI DEJAVNIKI, KI NISO NEPOSREDNO POVEZANI Z GLASBO
DEJAVNIKI TVEGANJA V GLASBI			
OSEBNOST	NAVADE	GLASBENO OKOLJE	VARIIRANJE PITJA ALKOHOLA

VAROVALNI DEJAVNIKI V GLASBI

OSEBNOST	
<p>LASTEN DENAR (»Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel, lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil podrežati več, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdaj pa ne moreš iti k mami«, lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico navezal spet.«)</p> <p>ZAUPANJE VASE (»... kamorkoli grem, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da bi šel recimo ponoči se voziti, zdaj pa se bom izgubil nekje, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...nimam tisto »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema mi...«)</p>	SAMOSTOJNOST
<p>GLASBA DAJE ŽIVLJENJSKI SMISEL (»Glasba mi je dala vse. Vse, kar imam.«, »Meni je glasba sveta stvar. Ne vem, brez glasbe, vprašanje kaj bi delal, po moje bi umrl.«)</p> <p>GLASBA JE ŽIVLJENJSKO POSLANSTVO (»Jaz ko se zbudim, najprej pomislim na to, ko grem spat, pomislim na to, ko sem na kosilu, pomislim na to, uživam v tem.«, »Glasba mi je življenje, tako čutim, drugega si sploh ne predstavljam, kaj bi sploh še lahko delal.«)</p> <p>ZAPOLNEN ČAS PROTI BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI (»Nikoli ni bilo dneva, ko bi rekel, zdaj pa ne vem, kaj bi delal, danes pa nimam nič za delat, vedno sem imel nekaj, vedno je bilo nekaj za vadit, vedno je bilo nekaj za naredit, vedno je bilo nekaj.«)</p>	SMISEL IN POSLANSTVO
<p>PREBUJANJE DOŽIVLJANJA IN DOŽIVLJANJE POZITIVNEGA (»Jaz sem bil že tako zaprt zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja.«)</p>	DOŽIVLJANJE

<p>»Po tistem, ko smo začeli igrati petdesetletnice, se mi zdi, da sem se začel »hecati« na predavanjih. Recimo, preden sem igral v ansamblu, se nisem nikoli jaz tako »pohecal«. Po tistem, pa sem že bil čisto drugačen.«, »To so taki lepi spomini, pa vsi povezani samo z glasbo.«, »Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči.«)</p> <p>GLASBA JE GLOBOKO DUHOVNO DOŽIVETJE</p> <p>»Čutim, da moram harmoniko vzeti takoj, nekaj se začne delati v meni, me začne tresti, ne znam tega opisat, takrat grem s harmoniko, pa če je v redu ali ni, pa potem drugi dan poslušam, ali dva meseca poslušam, če je treba.«</p> <p>HUMOR KOT EDINSTVENO ZDRAVILO ZA PREBOLEVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE (»V bistvu se veliko hecamo iz...hecamo se v bistvu iz tistih stvari, ki so bile včasih hude,...«)</p> <p>GLASBA ZA SPROŠČANJE ČUSTVENIH NAPETOSTI (»To sigurno vpliva na naše možgane, mene glasba zelo pomirja in sprošča.«)</p>	
<p>ODGOVORNOST DO SKUPINE KOT POGOJ ZA USPEH (»Vedno sem rekel: »Imamo vaje in konec!«, dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar.«, »Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene.«)</p> <p>GLASBA EDINA SMISELNA ODGOVORNOST</p> <p>(»...čeprav zjutraj sem ga po domače povedano sral, pa nič od nič, sem še vedno imel odgovornost, za mene ni bilo važno, kaj se zjutraj zgodi, samo da jaz preguram do štirih, da bomo lahko šli potem snemat, na nek način bi lahko šlo marsikaj narobe, če ne bi imel obveznosti...«)</p> <p>DELOVNA OBVEZNOST (»Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo.«)</p>	<p>VEČJA ODGOVORNOST</p>
<p>DRUGI JIH SPOŠTUJEJO IN OBCUDUJEJO ZARADI GLASBE</p> <p>(»Lahko rečem, da sem vesel, da se je to zgodilo, ker me v končni fazi tudi ljudje prepoznajo po tem, te to nekako pooseblja in zaznamuje, je to neka lepa izkušnja.«, »Saj so trenutki, ko je težko, če pa lahko ti živiš lepo normalno, pa da nekaj pomeniš v svetu, da nekaj si, potem pa imaš eno veliko prednost.«, »Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.«, »In ravno takrat, ko so našo posneto pesem enkrat zavrteli na radiu, so jo slišali sošolci, ravno takrat, in so prileteli do mene čisto navdušeni, čisto nori, jaz pa nisem mogel verjeti, kakšno navdušenje...«)</p> <p>POKLICNE REFERENCE (»Če imaš ti neko zaledje, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.«)</p>	<p>VEČJA SAMOZAVEST!</p>
<p>PREMAGOVANJE ODPOROV (»Tukaj ni izgovorov »zdaj pa jaz pa ne morem to«, kdor reče, da ne more, tisti ne bo naredil, v bistvu najboljši biti, najboljši tukaj, ko vem, da smo lahko, čutim, da smo lahko.«)</p>	<p>OSEBNOSTNA RAST</p>
<p>ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ (»Mi na špilih ne pijemo alkohola, samo vodo. Ta pravila smo postavili zelo zgodaj. Vsi smo bili za to. Dejstvo je, da je dobro, da je do tega prišlo, ker je to drugačen, profesionalen odnos do glasbe.«, »Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo.«)</p> <p>GLASBA KOT DELO (»Služba je služba. Če ne jemlješ špil kot službo, kot neko resno stvar, tisti, ki te najame, res pričakuje maksimalno od tebe. Si res tega ne smeš privoščiti.«)</p>	<p>IZDELANA STALIŠČA</p>
<p>UČENJE KOMUNIKACIJE (»Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen s komerkoli.« »Tudi jaz sam skušam biti dostopen, kdor koli pride do mene, in tudi ljudje prihajajo.«)</p>	<p>BOLJŠA KOMUNIKACIJA</p>

DELOVNE NAVADE	
<p>UČENJE DELOVNIH NAVAD (»Sigurno sem tudi z muziko to dosegel, ker če nisi vadil, si pač moral drugič za to dalj, pa ti je potem druga stvar zaškripala, ker prej nisi vsega naredil.«) DELOVNI URNIK (»Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.«)</p>	UČENJE IN VADBA
<p>DELO NUDI »ZDRAVO OPOJNOST« (»Po težkem igranju se počutim tako prijetno utrujenega, pa četudi gre za abnormalne napore.«, »To je užitek, bolj užitek kot karkoli drugega.«) DELO KORISTI (»V ansamblu, so bila pubertetniška leta in se je marsikaj dogajal, se je bilo treba držati, smo morali 3, 4 ure vaditi, če smo hoteli, da bomo kaj naredili.«, »Naučil sem se, da z delom lahko vse dosežeš. Tudi talent tako nadomestiš.«)</p>	POZITIVNI PRODUKTI DELA
<p>DELO KOT POTREBA (»Imam tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo.«)</p>	POZITIVNA ODVISNOST
<p>DELOVNE NAVADE POVEZANE Z GLASBO (»Nikoli nisem odpora čutil, tam kjer je bilo potrebno delo za skupino, ko pa je delo zunaj skupine, pa mi postane hitro nepomembno.«, »Sam opažam, recimo doma, nimam zadosti delovnih navad, po kosilu se mi nikoli ne da posode pomiti, cunj nikoli sam ne perem, za glasbo pa se vedno najde čas. Raje to počnem, raje vzamem v roke bas kitaro in vadam nov komad.«, »Ni bilo fajn poleti, ko je bilo treba kaj pomagat, jaz pa sem kar za harmoniko sedel, so mi jo hoteli kar raztrgat. Pri meni je bilo čisto obratno, včasih rajši nehaj, pa pojdi delat, kot pa špilat, ampak sem bil trmast, pa vztrajaš.«)</p>	PARCIALNE DELOVNE NAVADE

GLASBENO OKOLJE	
<p>NA OBOJESTRANSKO PRIJETEN NAČIN POVEZANI LE V GLASBI (»... in takrat, ko smo vadili, je bilo najboljšo, smo bili ves čas zaprti tam notri, pa smo vadili...«) V STISKI ZATEKANJE H GLASBI (»Največji glasbeni preskok je bil tam nekje pri ločitvi. Takrat sem se še bolj zatekel k njej. Po ločitvi sem samo glasbo še videl.«, »Se mi zdi, kot da hodiš po neki vrvcici, ali boš padel na eno stran ali boš šel v drugo stran, takrat so sigurno neke napetosti v tebi, ampak izgleda, da sem padel na pravo stran prepada.«) PREBOLEVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE ZARADI GLASBE (»Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca.«, »Ampak oči mi je dal tisto najpomembnejše, dal mi je muziko.«)</p>	FUNKCIONALNO ST DRUŽINE V GLASBENIH DEJAVNOSTIH
<p>SKUPINA KOT VAROVALKA (»Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.«) SKUPINA KOT TESNO POVEZANA PRIJATELJSKA SKUPNOST (»Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo, tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo, se mi zdi, da ste vedeli, opora je bila ansambel, tudi pri hudih stvareh.«, »Vse imaš v skupini nekako strnjeno, ne rabiš iskati, do česarkoli bi prišlo, tudi v zasebnem življenju, ali so to recimo prijetne ali so žalostne stvari, jaz se bom vedno obrnil na iste tri, ker čutim, da so to edini ljudje, ki jim lahko zaupam, bolj kot pa komerkoli, še na starše se ne obračam s tako pozornostjo kot se pa na njih, ker to je moj svet.«)</p>	SKUPINA KOT MOČNO OPORNO SREDSTVO

<p>MOČ SKUPINE NASPROTI INDIVIDUALIZMU (»Če bi se v ansamblu skupaj odločili, zdaj bomo imeli mi štirje studio, bi ga zdaj že imeli, bi skupaj delali za to, ker bi se skupaj povezali še bolj. Karkoli bi se odločili, bi lahko imeli zdajle mi štirje že to, kar pa eden ne more imeti, ali pa dva... «)</p> <p>SKUPINA KOT KONTROLA (»Vsak privat naj dela, kar mu paše, dokler ne škodi bendu, če smo kot neka skupina. Vsi se predstavljamo kot eno, pod isto blagovno znamko.«)</p>	
<p>GLASBENE AVTORITETE (»V bistvu so se določene stvari spremenile, pri tem mi je največ pomagal B., pri določenih stvareh me je spodbujal, pomagal, našel stvari, ki so meni všeč, ko sva se pogovarjala, do nekega sodelovanja me je tudi povabil, kar mi je takrat bilo zelo čudno, zakaj ravno jaz, pa sem vesel.«)</p>	<p>POZITIVNI TRANSFER S POMEMBNIMI DRUGIMI</p>
<p>OBCINSTVO (»V muziki je red, sama matematika, četrtnina plus četrtnina je polovinka, pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder, so te ljudje gledali, si se moral temu primerno obnašati.«)</p> <p>NAJEMODAJALCI (»Služba je služba. Če ne jemlješ špil kot službo, kot neko resno stvar, tisti, ki te najame, res pričakuje maksimalno od tebe. Si res tega ne smeš privoščiti.«)</p>	<p>NEFORMALNA ZUNANJA KONTROLA</p>

VAROVALNI DEJAVNIKI, KI NISO NEPOSREDNO POVEZANI Z GLASBO	
<p>STRAH PRED IZGUBO ZAPOSLOTITVE (»Danes si ne moreš privoščiti in priti utrujen v službo, pri nas si moral tudi pihat, pa so jim knjige dajali, zdaj ni več tako enostavno, služba je kar ena velika ovira, mislim ovira, hvala Bogu, da je.)</p>	<p>ZAPOSLOTITEV</p>
<p>STRAH PRED IZGUBO VOZNIŠKEGA DOVOLJENJA (»Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji.«)</p>	<p>POLICIJSKE AKCIJE</p>
<p>SPREMEMBA SOCIALNEGA POLOŽAJA (»Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji.«)</p>	<p>MANJ DENARJA</p>

DEJAVNIKI TVEGANJA V GLASBI

OSEBNOST	
<p>PREMAGOVANJE STISK (»Takrat je bilo res neko čudno obdobje. Ne vem, tako se mi zdi, da tako nekako nekaj vre iz tebe, takrat bi lahko človek res najbolj propadel, v takih trenutkih, ker si čustveno... mogoče malo prihajajo stvari za tabo za nazaj, po moje je to... «, »Včasih je fajn, da greš, da se imaš fajn, da pozabiš na cel kup stvari.«)</p> <p>PREMAGOVANJE STRAHU IN TREME (»V drugi glasbeni skupini sem muzikante doživljal kot veseljake, ki rabijo za to, da so malo bolj pogumni, pa da lahko nekaj povedo, določeno mero alkohola.«, »Jaz težko igram, deci vina že, za korajžo, pa da te pogreje, pa da bi več, pa ne morem igrat, jaz imam probleme, nisem več skoncentriran, že nekam misli letijo drugam, mene se hitro prime, ker ga nisem navajen.«)</p> <p>PREMAGOVANJE NESPROŠČENOSTI (»Sem študiral, kaj naj naredim, kako naj rešim situacijo. In prvo, kar sem se spomnil, sem spil dva deci vina, da mi je sploh kaj na pamet prišlo.«, »Moral sem spiti, ker nisem mogel pustiti cele gostilne ljudi, mogoče so tudi pričakovali, da bi se nekaj hecnega zgodilo.«)</p>	<p>OMAMLJANJE Z ALKOHOLOM</p>
<p>DVOJNA MERILA (»Da bi me nekaj fejest silili, niti ne vem, če pa kakšen deci, to pa niti ne škodi, ampak več pa ne, če rečeš, da ne boš pil, ne boš pil, in konec, pa ne piješ. Mogoče še potem kakšen deci.«, »Razlika je, če piješ na veselje ali na žalost. Nevarno je, če piješ na žalost.«)</p> <p>RACIONALIZACIJA (»Mene včasih v roke rado zebe, ne vem, ali imam tako prekrvavitev, ko smo šli, pozimi sploh, na špil ali na koncert, deci vina včasih pa tudi pogreje, ampak več ne.«, »To je bilo groza, je bilo treba bruhat, ampak to je bilo zato, da ne bi razočaral, da so se smejali, da so oni uživali. Jaz se nisem fajn počutil naslednjo rundo, ko smo igrali.«)</p>	<p>BOLNI OBRAMBNI MEHANIZMI</p>

<p>POMANJŠEVANJE (»Od naših ni bil nihče pijan, jedli smo, plesali smo, bili smo pa dobre volje, pijani pa ne, več kaj je pijan, da stati ne bi mogel, da za sebe nebi vedel.«)</p> <p>IDENTIFICIRANJE Z GLASBENIKI (»Recimo mi se vedno hecamo, s kolegom imava to, kolega reče, Miro daj, ali ko se menimo o kakšnem alkoholu, rečemo, da sva taka mlada Mirana pa Braneta...«)</p>	
---	--

NAVADE	
<p>GLASBA KOT VHOD V PIVSKO DRUŽBO (»Vsega se niti ne spomnim, imeli so žganje, borovničke, jegermaister, seveda sem probal, tedaj sem bil 15, 16 let star, do 18 leta sem bil jaz bolj doma, nisem ekstra hodil na okrog.«)</p> <p>»PIJANKE DO KONCA« (To je tako, če nas je 20 muzikantov, se potrudimo enega uničiti, zdaj če rad pije, mi nobenega ne silimo, če pije, pije, če ne, pa ne pije, nobenega ne silimo, določeni pa se radi zatolčejo, jim ni problem.«)</p> <p>NA IGRANJIH (»Pač fajn jim je bilo piti zraven, čeprav na koncu je rekel, ne morem več peti, hrrrrrhr, mu je cviček glasilke razrl, to mu je bil užitek, ta naša ljudska tematika o tem govori, ljubi se vino in pesem, so celo življenje bolj v tem.«)</p> <p>PO IGRANJIH (»Po koncertu popijejo kaj, pred koncertom redko kdo.«)</p> <p>NA VAJAH (»Mentor prinese majoliko domačega vina, pa ne da ga, enkrat smo se pregrešili, enkrat sem ga čutil, kozarec ja, več pa ne, en tako vozi, ponavadi sem jaz vozil, deci ja, ker še vedno jemo zraven.«)</p>	<p>PRIDOBIVANJE PIVSKIH NAVAD</p>
<p>ZADRŽEVANJE V GOSTILNIŠKEM OKOLJU (»Kaj me je vleklo v tisto pivsko družbo? Vedno sem imel takšne ljudi okoli, ki so me spraševali o glasbi, tu sem pa vedno znal veliko povedati. Midva sva lahko sedela 5 ur, pa sva se pogovarjala samo o glasbi, pa vse načrtovala.«)</p>	<p>NEZDRAVO PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA</p>

GLASBENO OKOLJE	
<p>OTROCI V GLASBENO-PIVSKEM VZDUŠJU (»Prijetno je bilo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno.«, »Šli smo na obhod, v gostilne, on pa je veliko ljudi poznal, tudi kitaro je včasih vzel, pa je tam igral rečimo, brat pa je pel na mizi pred vsemi, zanimivo...«)</p> <p>PONOČEVANJE OTROK (»Smo zaigrali tam pred celo diskoteko, tako da sem se lahko doma hvalil, da sem v diskoteki na Hrvaškem igral.«, »Je to en čas trajalo, da sem sam malo igral po piknikih in takšnih zadevah, tam od 14. leta dalje.«)</p>	<p>DRUŽINA, KJER JE PRISOTEN ALKOHOLIZEM</p>
<p>GLASBENI PROSTORI Z NAVADAMI OPIJANJA (»Na koncertih se frajerja delajo, vsaj mislim si, daj pij, pij, ne vem, da bi neko potrebo kdo imel po alkoholu, ne verjamem, po moje se frajerja delajo, pa pač nazdravljajo.«)</p> <p>SPODBUJANJE K OPIJANJU (»Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil.«)</p> <p>ZASTONJSKA DOSTOPNOST ALKOHOLA (»Sigurno so muzikantje ogroženi, ker ti ko prideš na špil, lahko spiješ hektolitre, nimaš omejitev, samo če si tu ne daš stop, se lahko hitro zgodi, da si med pozabljenimi prijatelji.«)</p>	<p>PIVSKO VZDUŠJE</p>
<p>OPIJANJE (»Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitiv, pač opijanje ob glasbi.«, »Nikoli še ni bil kdo pijan, to pa ne. No, enkrat sem pa res, ko je bilo Martinovanje, tedaj sem pa res spil, dva, tri deci, pa sem šel hitro na WC.«)</p>	<p>GLASBENO-PIVSKA SKUPINA</p>
<p>IZLETI (»Imeli smo izlet, za tovarno, sem šel igrat na avtobus, pa smo šli na ladjo, zraven so žganje vlivali natakariji, smo bili tako pijani, ne samo jaz, večina nas je ležalo na ladji.«)</p> <p>ROJSTNODNEVNA SREČANJA IN DRUGA PRAZNOVANJA (»Ofiranje izgleda tako, da prideš tja zvečer, ko te nobeden ne pričakuje. Eden od družine pripravi hrano in pijačo, zaigramo pod oknom in se veselimo naprej, ene vrste pozornost.«, »Na začetku smo hodili kar skupaj z ansambлом, stricam, tetam, prijatlom, tam se je pa res kakšen kozarec spil, dva, ampak tisto ni bilo obveza, resen nastop, resen koncert.«)</p>	<p>DRUGE NEFORMALNE PIVSKE PRILOŽNOSTI</p>

VAŠKE SKUPNOSTI (»Bi šel tudi jaz tja živeti, družba je fajna, če se dvakrat, trikrat na teden dobiš, pa ga kozarec ali dva spiješ, je že vredno, saj ni nujno, da si ves čas pijan. Paše mi tam, ker par ljudi tam poznam, vem, da so prijazni, lahko pa bi te mogoče tudi zaneslo, samo ne, ne bi.«)	
VZAJEMNE USLUGE S POLICISTI (»Včasih smo kar več, zdaj pa ne, te generacije, s katerimi se jaz družim, smo vsi malo starejši, vsi imamo izpite, zdaj če kdo ne vozi, si privoščič kakšen kozarec več, čeprav smo enkrat tudi že pijani vozili, še stati nisem mogel, pa sem vozil. Me je policaj ustavil, pa ni nič rekel.«, »Smo bili pijani kot kajle, pa smo prevozili dve polni črti, ker smo šli na ono stran ulice nekaj pojest, pa je za nami takoj pripeljala policija, pa smo šli skupaj nekaj pojest.«) VZAJEMNE USLUGE V SLUŽBI (»Sem videl, da ne bom pravi čas prišel, pa sem poklical v službo, pa imam hvala Bogu tako na šihitu porihtano, da nisem rabil iti, vsi pa nimajo takšne službe, pa drugič potem več naredim. Pa je stvar rešena.«, »14 dni sem imel čisto novo harmoniko, pa smo šli na avtobus, pa direktor je šel zraven, takrat pa sem se ga res napil, takrat sem prvič v življenju direktorja tikal, drugi dan pa tako nobeden ni vedel, za kaj je šlo.«)	TOLERANTNOST INŠTITUCIJ DO PITJA ALKOHOLA

MERILA GLEDE PITJA ALKOHOLA	
PREKOMERNO PITJE SOLISTIČNO »DA«, V GLASBENI SKUPINI »NE« (»Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.«, »Zdaj, če sam igraš v gostilni za družbo, je drugače, ampak tako na odru, pa vem, da ne bi mogel piti, vsaj jaz ne.«)	DVOJNA MERILA

4.1 VAROVALNI DEJAVNIKI V GLASBI

Iz opravljenih poglobljenih intervjujev je izstopilo nekaj bistvenih elementov, ki so delovali varovalno, torej so varovali mladega človeka med odraščanjem in kasneje, da ne bi zapadel v podoben stil življenja, kot ga je bil vajen v svoji družini. Vse te »varovalke«, kot se je vprašani izrazil v intervjuju, prihajajo iz glasbe oz. so bile razvite z aktivnim glasbenim delovanjem v primernem glasbenem okolju. Varovalne dejavnike sem strnil v tri sklope, in sicer na tiste, ki jih lahko uvrstimo ali na področje osebnosti, delovnih navad ali glasbenega okolja. Pokazalo se je, da je za mladega človeka, ki prihaja iz alkoholične družine, pomembna uspešna kombinacija vseh treh področij. Mladi, ki so uspešno in z zdravim življenjskim stilom zajadrali v življenje, so življenjsko gradivo črpali iz vseh treh področij. Kjer je mlad človek sicer pridobil določeno bero pomembnih osebnostnih lastnosti v glasbi, deloval pa v glasbenem okolju, ki trenira pivsko vzdušje, je posameznik razvil manj zdrav življenjski stil, ampak kljub temu bolj kvaliteten, kot če bi bil prepuščen samemu sebi oz. ne bi bil deležen te aktivne glasbene izkušnje. Mladi, ki sem jih intervjuval, so bili močno vpeti v glasbeno življenje, najprej kot posamezniki, nato z mentorji, kasneje v glasbenih skupinah. Gre za mlade ljudi, ki so podobno kot športniki dolgoročno trenirali glasbo. To se je pokazalo kot pogoj, da so se sploh razvili varovalni dejavniki. Kot varovalni so se v intervjujih pokazali še

nekateri drugi dejavniki, ki pa sem jih navedel ob koncu kot varovalne dejavnike, ki niso neposredno povezani z glasbo.

4.1.1 Osebnost

Na področju osebnosti so zaradi glasbenega delovanja mladi izoblikovali lepo bero pomembnih osebnostnih lastnosti, ki so se pokazale kot pogoj za zadovoljno in uspešno življenje. Mladi teh lastnosti niso pridobili med odraščanjem v ljubečem in varnem družinskem okolju. Kot otroci in mladostniki so bili v alkoholičnih družinah pogosto vpeti v manipulativne igre pogojevanja in poniževanja. Starši so ob ločitvah v njih iskali zaveznike, jih hujskali proti drugemu staršu, sami pa so bili kot nemočni opazovalci udeleženi v teh igrah moči. Opiti starš je v družino vnašal nenehni strah, kaj se bo zgodilo, kakšne bodo posledice, kako se bo odzval partner. Mladi so se zato v osnovni šoli držali bolj zase, niso bili vpeti v dogajanje, počutili so se prikrajšane in manj vredne tudi zaradi skromnih oblačil, saj je alkohol družino pogosto materialno obubožal. Osiromašeni odnosi v družini so se zrcalno odražali v šoli, kjer so se mladi zadrževali večino časa. V intervjujih pa so še navedli, da se je sčasoma zgodil nek preobrat, ki ga zdaj dojemajo kot mali čudež, kot nekaj, kar je bilo poslano z neba – posebej zanje. Temu malemu čudežu hvaležno pravijo »glasba«. Če je pri zdravljenju zasvojenosti stiska odskočna deska in energija za urejanje, je bila pri izbranih mladih ljudeh iz alkoholičnih družin prav glasba odskočna deska v bolj kvalitetno življenje. Zanje je glasba mnogo več kot note in neka znana melodija, ki jim odzvanja v ušesih. S spoštljivo ponižnostjo so hvaležni glasbi, da jim je pomagala zgraditi tiste osebnostne lastnosti, ki so jih obvarovale in jih še varujejo pred omamami in zasvojenostmi. Osebnostne lastnosti, ki so jih razvili v glasbi, jih namreč vodijo po poti kvalitetnega in zadovoljnega življenja.

4.1.1.1 Samostojnost

V tej raziskavi prikazani mladi ljudje niso živeli v urejeni in ljubeči družini, kjer bi bilo zanje odraščanje v njej prijetna izkušnja. V pubertetniškem obdobju zaradi odsotnosti enega ali obeh staršev niso bili deležni omejitev in prepovedi, ki bi krepile njihov občutek varnosti, ampak so bili prezgodaj porinjani v samostojnost, za katero še niso bili pripravljeni. Mnogo

prezgodaj so bili porinjeni v vloge odraslih, po drugi strani pa se jim je samostojnost odrekala, da ne bi odšli, saj so jih starši potrebovali za čustvene manipulacije in »družinske predstave«. Mladi so hoteli na nek način pobegniti iz tega alkoholičnega sveta, ampak niso imeli pobegniti kam, niti niso vedeli, kaj je tisto drugačno, saj le-tega niso nikoli okusili, po drugi strani pa v sebi niso nosili samozaupanja in samozavesti, da bi storili ta korak k neodvisnosti. Bali so se, da bi izgubili »vse«, »vse« pa jim je tisti trenutek predstavljala alkoholična družina. Glasba pa jim je postopoma začela tlakovati pot k neodvisnosti in samostojnosti, in sicer na način, da so začeli z glasbo pridobivati lastna sredstva za preživetje ter večje zaupanje vase.

4.1.1.1 Lasten denar

Glasbeno delovanje v skupinah in plačana igranja so že zelo zgodaj tem mladim ljudem omogočila določen materialni zaslužek. Na prvi pogled je težko opaziti, koliko dobrih posledic za sabo povleče lasten denar. Mladi so povedali, da so si za prvi zaslužen denar kupili salamo, torej nekaj za jesti, napolnili so domači hladilnik. Dejali so, da jim je to bilo veliko veselje, da so lahko odprli hladilnik in si izbrali svojo hrano. Zanje je to bolj kot zadovoljitev bioloških potreb imelo simboličen pomen, ne gre za razlikovanja od drugih družin, počutili pa so se bolj varne, saj so tako imeli hrano vedno na voljo, ali doma ali so si jo kupili drugje. Z lastnim denarjem so si lahko kupili oblačila, takšna, kot so jih imeli vrstniki, za to niso potrebovali prositi staršev. Tako se »na zunaj« niso več razlikovali od sošolcev ali študijskih kolegov. Nastopi in igranja so se v uspešnih glasbenih skupinah množila in z njimi povezan tudi zaslužek. Mladi pa iz lastne izkušnje niso hlatali za denarjem, ampak so obenem razvili socialni čut. Nastopali so na dobrodelnih koncertih brezplačno, tudi ko sami še niso imeli sredstev za dostojno življenje. Povečanje dohodka pa je postopoma v materialnem smislu preraslo vrstnike in tudi lastne starše. Mladi so si lahko privoščili dopust na morju, ki ga kot otroci niso doživeli pogosto, kupili so si najboljše instrumente, urejali so si stanovanja, kupili so si velike avtomobile. Ta denar pa so si prislužili sami, s svojim trudom in z veliko pretečenega potu, kar je povečevalo občutek samozavesti. Posledično je to pomenilo manjšo odvisnost od staršev, ki je bila v večini primerov pogojevana in manipulativna. Povedali so, da so na začetku v vedenju do staršev kljub popolni materialni samostojnosti delovali še povsem pokorno in nekako čustveno odvisno. Sčasoma pa so se začeli zaradi lastne materialne preskrbljenosti korak za korakom upirati

nekaterim starševskim vzorcem, ki so na njih delovali predvsem poniževalno, ter se postavljati zase. Eden izmed mladih ljudi je tako nazorno orisal to v izjavi: *»Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel. Lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil več podrejati, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdaj pa ne moreš iti k mamici«, lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico spet navezal.«* Mladi so si torej lahko dovolili konflikt, ko so se postavili zase, saj se niso bali, da bi prespali na prostem, kajti imeli so denar za preživetje. Niso bili odvisni od enega starša, lahko so zopet navezali stik z obema, ni jim bilo potrebno upoštevati nesmiselnih starševskih prepovedi, izrečenih v opitem stanju. Mladi so se predvsem postavili na lastne noge in se sčasoma, ko se je zaradi uspešnega glasbenega delovanja krepila njihova osebnost, osamosvojili in zaživel po svoje. Ti mladi ljudje pa zdaj, okrepljeni v več kot desetletnem uspešnem glasbenem delovanju, denar previdno posojajo svojim staršem, tistim, ki zaradi alkohola niso umrli, in jim pomagajo živeti človeka vredno življenje. Zaradi lastnega denarja so si mladi lahko dovolili zahtevati pravico do lastnega samostojnega življenja in odločanja brez pogojevanja.

4.1.1.1.2 Zaupanje vase

Zaradi ponavljajočih se pozitivnih povratnih sporočil in potrditev v glasbenem svetu so mladi začeli bolj zaupati vase in v svoje sposobnosti. Število pohval v družini je bilo zelo skromno, bila so v večini povezana z glasbo in v treznem stanju starša alkoholika. Pohval in potrditev ni bilo niti v šoli, saj kot otroci niso ravno blesteli. Glasbenim uspehom na koncertih, igranjih ali ob izidu zgoščenk pa so sledile konkretne pohvale in potrditve. Mladi so odhajali v različne kraje po Sloveniji in tujini, med drugim so obiskali tudi druge kontinente, in tam so se kot glasbeniki zelo dobro znašli. Srečevali so se s tujimi mesti, različnimi ljudmi iz glasbenega sveta, v stik so prihajali z vso mogočo glasbeno opremo in studii, televizijskimi in radijskimi oddajami, in tam so se zopet kot glasbeniki dobro znašli. Vse te mnoge in zahtevne dejavnosti so zmogli obvladati sami. Povedali so, da jim je tako zaupanje vase naraščalo in se odražalo tudi na drugih področjih: *»... kamorkoli grem, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da se bom nekje izgubil. Lahko bi se šel recimo ponoči vozit, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...,nimam več tistega »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema...«* Zaradi zaupanja vase, ki so ga opisovali mladi, so lahko posledično tudi lažje razvili neka stališča in bolj kompetentno komunicirali z ljudmi okoli

sebe. Zaupanje vase je bila tako podlaga nekaterim osebnostnim lastnostim, ki so jih še razvili med glasbenim delovanjem.

4.1.1.2 Smisel in poslanstvo

Mladi iz alkoholičnih družin so povedali, da zaradi alkohola odstotni starši niti niso opazili, da so popustili v šolah, k delu jih niso priganjali, doma pa starši alkoholiki niti niso imeli prave avtoritete, zato so mladi pustili srednje šole ali fakultete. Večino časa, ko šole niso obiskovali, so preživeli v mestu, po raznih kafičih in gostilnah. Tam so se z vrstniki veselili in tudi opijali. Na nek način niso vedeli, kaj bi s samim sabo. Šole so jih izključile, starši so bili odsotni, doma so vladale težke družinske razmere. Edino, kar jim je bilo smiselno in so se tam počutili sprejete in močne, je bila glasba. Edini smisel so videli v glasbi. Vse, kar je glasba s sabo prinesla in kar opisujemo v tem poglavju, pa jih je zopet vrnilo na prave življenjske tirnice. Mladi so se k edini smiselni dejavnosti, glasbi, vračali vedno pogosteje. Takrat pa so delovali sebi v prid in korist.

4.1.1.2.1 Glasba daje življenjski smisel

Glasbo kot področje smisla in poslanstva so mladi opisovali kot eno bistvenejših v zoperstavljanju bivanjski praznoti, vseenosti in relativizmu, ki vodijo v vzbujanje »dopinškega« dobrega počutja na način omamljanja. Pri mladih je bilo doma vzdušje nasičeno z negativnimi občutji, v šolskem okolju so zaostajali, vrstniške zabave pa so jim praviloma predstavljale edino prijetno početje. Nekako so vozili iz dneva v dan in skušali »preživeti« v nestabilnem okolju. Kot v sadežu pečka ali koščica nosi življenje, tudi ko sadež zgnije, je bila v njih tisto zdravo jedro glasba - edino, kar so začutili kot smiselno. Edino, kar jih je napolnilo z življenjem. Povedano me je presunilo, saj jim je glasba resnično predstavljala tisto, zaradi česar je bilo vredno živeti in delovati – sploh biti aktiven. Aktiven skozi cel dan, aktiven skozi cel delovni teden, aktiven do konca meseca in vso sezono, kot rečejo glasbeniki. *»Meni je glasba sveta stvar. Ne vem, brez glasbe, vprašanje, kaj bi delal, po moje bi umrl,«* je povedal eden izmed mladih. Glasba jim je oz. jim še vedno predstavlja nekaj smiselnega, zaradi česar je vredno živeti – »živeti živo«. Zaradi te smiselnosti v glasbi so se k njej nenehno vračali.

4.1.1.2.2 Glasba je življenjsko poslanstvo

Doživljanje glasbe kot življenjskega smisla pa so mladi nadgradili z občutkom, da je glasba njihovo poslanstvo. Beseda se sliši tako veličastno, kar pa pravzaprav poslanstvo tudi je. Kaj je lahko še bogatejše kot trden občutek, da so mladi vedeli, čemu so poklicani na ta svet, kakšna je njihova zemeljska naloga, čemu so svetu in celotnemu stvarstvu pomembni. Mladi so v glasbi videli svetlo luč, v njej so se krepili in postajali uspešni, več kot so vanjo vložili, več so želi, v glasbi so lahko bili najboljši ali v vrhu. Zanje je bilo to vedenje zelo pomembno, bilo je nekaj, kjer so lahko s trdom in delom briljantni v svojem početju in kjer lahko največ dajo drugim. Mladi so v glasbi našli odgovor in jo doživeli kot svoje poslanstvo. Začutili so, da je glasba tisto, kar jim je naloženo, da dobro opravijo. Glasba kot poslanstvo pa je te mlade ljudi napolnila z radoživostjo življenja in s tistim, čemur rečemo: »Vredno je!« Eden izmed mladih je nazorno dejal: *Ko se zbudim, najprej pomislim na to, ko grem spat, pomislim na to, ko sem na kosilu, pomislim na to, uživam v tem.*«

4.1.1.2.3 Zapolnjen čas proti brezciljnosti in vseenosti

Zapolnjen čas, da bi se izognili brezciljnosti in vseenosti, je bil pomembno varovalo v obdobju, ko so se mladi iz alkoholičnih družin »izgubili«. Domačemu vzdušju so se izogibali, kolikor so le mogli, v šolah so popustili in šolanje kmalu zapustili. Nekateri so šolo kolikor toliko uspešno vozili, ampak brez presežkov, svojo pravo sposobnost so dokazali šele kasneje. Vrstniška pivska družba bi lahko mlade potegnila vase in bi svojo življenjsko pot najbrž nadaljevali mnogo manj bogato in uspešno, kot so jo sicer. Dnevi so bili za mlade zelo dolgi. Nastala je velika praznina in nad glavo kup šolskih razočaranj in neuspehov. Neskončen čas je mladim na začetku vsaj delno in kasneje vedno bolj zapolnilo delovanje v glasbi. Šlo je za sicer neformalne samostojne vaje ali vaje z bratom, delo z mentorjem ali ostalimi vrstniki glasbeniki v glasbeni skupini, za snemanja, daljša igranja in nastope. Nekaj je bilo v dnevu, kar jim je vsaj delno zapolnilo dan, in jih navdajalo z občutkom smiselnosti, da niso dneva popolnoma »vrgli stran« oz. ga prazno »preživotali«. Vedno je bilo nekaj, kar so imeli za početi, in so to doživljali kot smiselno: *»Nikoli ni bilo dneva, ko bi rekel, zdaj pa ne vem, kaj bi delal, danes pa nimam nič za delat, vedno sem imel nekaj, vedno je bilo nekaj za vadit, vedno je bilo nekaj za naredit, vedno je bilo nekaj.«* Na tem mestu se mi postavlja vprašanje, zakaj so kot protiutež brezciljnosti in vseenosti izbrali glasbo in ne npr. vandalizma ali

kriminalnih dejanj. Najbrž so bili za glasbo občutno talentirani, starši so to praviloma podpirali, pa četudi le to, v okolici so kmalu naleteli na pozitiven odziv na njihovo delovanje, intuitivno so v glasbi začutili nekaj pristno njihovega, česar se niso niti sami zavedali, nekaj pa je bilo tudi sreče, da so se stvari ob pravem trenutku uredile na pravi način.

4.1.1.3 Doživljanje

Na področju doživljanja se je pri mladih v glasbenem svetu resnično veliko dogajalo. Omenili smo, da je doživljanje podlaga vsem ostalim duševnim procesom, tudi čustvenim. Temeljna poškodba pri svojcih alkoholikov pa je doživljajska zagrenjenost in črnogledost (Ramovš, 1999: 18). Pri otrocih iz alkoholičnih družin je doživljanje otopelo, zaradi črnogledosti pa so slepi za vse pozitivne vidike in smiselne možnosti. Takšno doživljanje se odraža na vseh življenjskih področjih posameznikovega življenja: pri zdravju, pri duševnem počutju, pri umskih sposobnostih in pri zaznavanju (Merkle, 1996: 12-14). Ti mladi ljudje pa so v glasbenem svetu začeli postopoma dobivati glasbene doživljajske »elektrošoke«. Glasba se sama po sebi sprehaja skozi doživljanje ob poslušanju in izvajanju. Mladi so glasbo tudi sicer opisovali zelo organsko, pravili so, da jo čutijo v srcu in venah; da se glasba dotika njihovih čustev, se z notranjimi čustvi uglesi, ali notranja čustva prebuja. Otrok se v igri brez zadržkov dotakne blata ali mivke, pomešane z vodo, ter z lopatico konkretno nekaj ustvarja, ob tem se igra, zabava in veseli. Vadi svojo igrivost. Mladi glasbeniki pa so z glasbo počeli nekaj podobnega. Z različnimi glasbenimi orodji so se igrali z vsakim tonom posebej, tone razmetavali sem ter tja, jih poskušali, med sabo kombinirali, iskali sozvočje, ustvarjali melodijo. Z glasbenimi elementi so bili v neposrednem in konkretnem stiku, ob tem pa so neznansko uživali in se veselili. Merilo za njihovo delovanje je bila zvočna lepota, h kateri so težili, ali melodija, ki je izražala določeno čustvo ali razpoloženje. Melodijo, dopolnjeno z besedilom, pa so nadgradili z vokalno in instrumentalno interpretacijo, ki je posledica njihove vživetosti v pesem. Vse to se je dogajalo na osnovi doživljanja, ki so ga ob tem razvijali. Močnejše kot je bilo njihovo doživljanje, boljša je bila njihova interpretacija, vokalna ali instrumentalna izraznost. Otrok se v določenem razvojnem obdobju začne igrati drug poleg drugega, nato drug z drugim. Z mladimi glasbeniki je bilo enako, šele ko so začeli igrati drug z drugim, je glasbena igra resnično zaživela. Mladi so govorili ravno o tej prvobitni dejavnosti – igrivosti, ki so jo začutili v glasbi, in o tem, kaj se v njih prebuja, ko glasbo doživljajo, čutijo.

4.1.1.3.1 Prebujanje doživljanja in doživljanje pozitivnega

Glasba je doživljanje mladih močno prevetrila in mu dodala svetlejša tone. Vprašani so povedali, kako sem jim je zaradi glasbenega delovanja postopoma prebujalo doživljanje, saj so nenehno trenirali in iskali lepe - pozitivne vidike njihovega glasbenega ustvarjanja. Nenehno so bili »prisiljeni« aktivirati tisti doživljajski del, ki je dojemljiv za lepoto petja, melodije, besedila, izvedbe, instrumenta itd. Pri tem pa niso bili le v vlogi opazovalca, ampak so bili aktivno soudeleženi v tem glasbenem procesu, ki tako trka na doživljajsko področje. Izpostavimo, da so mladi v glasbi prijetno doživljali skupaj z drugimi. Nato so z drugimi prijetna doživetja ponavljali, težili k njim, jih vadili. O prijetnih glasbenih doživetjih so skupaj z drugimi govorili in jih nenehno podoživljali. Doživljanje glasbeno lepega in prijetnega jih je tudi povezovalo in jim predstavljalo zvezdo severnico, k temu so namreč ves čas stremeli – k doživljanju glasbeno lepega in prijetnega. Poglejmo na ta dejstva še s časovne perspektive. Takšno doživljajsko delovanje je v dobrih desetih letih pozitivne doživljajske spremembe zakoreninilo. Mladi so opazili, da so se klima na vajah in njihovi obrazi postopoma spreminjali, doživljanje se je prebujalo. Kako se je to dogajalo, prikazuje tale izjava: *»Jaz sem bil že tako zaprt zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel. Res sem se zaprl, imel sem samo muziko. Potem pa mi je muzika odprla spet. Skupina, ja.«* Izbrana izjava bogato opiše, kaj se je z mladimi dogajalo in kakšno vlogo je imela pri tem glasba. V glasbo so se zatekli, o čemer bomo več povedali v nadaljevanju, potem pa jih je glasba prebudila v bogato doživljanje sebe, drugih ljudi in sveta naokoli. Vse to skozi pozitivno in navdušujočo perspektivo. Glasba, ki je namenjena zabavi in so jo preigravali ti mladi ljudje, je že po naravi vesela, njena naloga je razveseljevanje drugih ljudi. Mladi so pojasnili, da ljudje začutijo, ali tudi sam uživaš v glasbi. Pogoji je, da najprej sam glasbeno »zaživiš«. Le tako boš uspešno prepričal tudi druge, ki bodo tvoje pozitivno doživljanje glasbe in njeno veselje začutili. Gre torej za krožni proces lastnega doživljanja in doživljanja drugih. Mladi glasbeniki so drugim dajali, kar so doživljali, drugi so le-to vračali in mladi glasbeniki so to navdušenje zopet doživeli kot nekaj pozitivnega. Ustvaril se je takšen rekurzivni proces, sklenil se je krog, ki se je kot doživljanje pozitivnega vrtel in vrtel ter se ob tem nenehno bogatil. Ravno to so omenjeni doživljajski »elektrošoki«. »Elektro«, ker nosijo v sebi toliko gonilne doživljajske energije, »šoki«, ker gre za prave močne doživljajske impulze. Doživljanje radosti, veselja in zadovoljstva ob uspešnih glasbenih stvaritvah in izvedbah, vse to ob navdušeni publiko, je izkušnja, ki so jo

bili deležni ti glasbeniki. Poleg glasbe, ki je namenjena razvedrilu, je bil v njihovem glasbenem svetu prisoten še humor. Vso zabavno sceno namreč prežema humor, ki ga običajno izvajajo visoko inteligentni in pozitivno doživljajsko naravnani glasbeniki. Doživljanje glasbeno pozitivnega je tako ves čas spremljal tudi humor kolegov glasbenikov in humor, ki se je izvajal na igranjih, ali so ga izvajali glasbeniki ali drugi ljudje. Humor v svojem bistvu svojo smešnost proizvaja prav z igro in obračanjem perspektiv - pogledov na situacije, ki so praviloma resnične in življenjske. Humor se poigrava z običajnimi človeškimi lastnostmi, odnosi in navadami. Vse skupaj obrača na glavo. Sproščeno se smeji človeškim pomanjkljivostim in napakam. Nanje pogleda s smešne plati, ki je običajno lahkotna in sproščujoča. Mladi so tako v glasbenem svetu vadili tudi humorističen pogled na življenje, podobno kot so vadili izvajanje glasbe. Postopoma so poskusili tudi sami kaj izreči na smešen in zabaven način. Ob pozitivnih odzivih okolice (prijateljev, znancev, publike, ...) so začeli zaupati vase tudi na tem področju. Niso se zabavali in smejali na način, vzbujen z alkoholnim omamljanjem, ampak na način »trezne opojnosti«, izvirnosti in človeške inteligence. *»Po tistem, ko smo začeli igrati petdesetletnice, se mi zdi, da sem se začel šaliti na predavanjih. Preden sem igral v ansamblu, sam nisem nikoli brez vzroka zbijal šal. Po tistem pa sem že bil čisto drugačen.«* Kontinuiran trening je nezavedajoče prebujal njihovo doživljajsko otopelost in vplival na pozitivno naravnost, ki se je posledično odražala tudi drugje, npr. na fakulteti ali v prijateljskem krogu. Leta življenja v težkih družinskih razmerah so naložila plasti pepela, zato je bil tudi za odnašanje le-tega potreben daljši in stalni prepričanost pozitivnih doživljajskih dražljajev, ki so bili v našem primeru glasbeni. Njihovo pozitivno doživljanje je pogosto povezano prav z glasbo, tudi ko gre za podoživljanje lepih dogodkov: *»To so taki lepi spomini, pa vsi povezani samo z glasbo.«* Navduševanje nad nečem, karkoli že to je, pa je nepogrešljiva pot do stalne človeške »mladosti«: *»Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči.«*

4.1.1.3.2 Glasba je globoko duhovno doživetje

Več slovenskih pregovorov izraža stoletno izkušnjo, da nam je petje zraščeno z doživljanjem veselja, razvedrila in pristnih medsebojnih odnosov (Ramovš J, 1981: 128). Tudi mladi ljudje, s katerimi sem se pogovarjal v intervjujih, so glasbo omenjali kot globoko duhovno doživetje, ki v njih na kulturno-duhovni in posledično na fiziološki ravni prebudi določene pozitivne reakcije oz. doživetja. Pravzaprav gre za prepletanje obeh razsežnosti. Izkušnja vznemirjenja

na glasbeni osnovi je kvalitetna duhovna izkušnja v primerjavi s tisto, ki je vzbujena z omamljanjem. Zato je doživetje takšne izkušnje za mlade toliko bolj dragoceno. Eden izmed mladih je tako nazorno opisal, kaj se dogaja v človeku ob takšnem glasbenem vznemirjenju: *»Čutim, da moram harmoniko vzeti takoj, nekaj se začne delati v meni, me začne tresti, tega ne znam opisat, takrat grem s harmoniko, pa če je v redu ali ni, pa potem drugi dan poslušam, ali dva meseca poslušam, če je treba.«* Mladi so torej opisovali, kako jih glasba globoko pretrese, da čutijo v sebi ustvarjalni nemir in pozitivno vznemirjenost. O podobnih občutkih govorijo tudi drugi umetniki. Gre za neprecenljivo duhovno doživetje, ki se običajno prelevi na višjo glasbeno raven, v ustvarjanje nove glasbe, seveda pod pogojem, da gre za glasbenika, ki je talent primerno razvijal.

4.1.1.3.3 Humor kot edinstveno zdravilo za preblevanje družinske tragike

Spraševal sem se, ko sem med pogovori opazoval te mlade ljudi, ki so se lahko sproščeno pošalili na račun neprijetnih družinskih doživetij, kaj se je moralo zgoditi, da jim je to uspelo. Na nek način me je to zelo presenetilo, saj o neprijetnih in bolečih doživetjih običajno ne govorimo radi, sploh če so tako primarno družinska. Reči, povezane z ločitvijo, alkoholnim vedenjem staršev, niso ostale zakopane v smislu, o tem ne bomo govorili. Mladi so se tem doživetim bolečim izkušnjam nasmejali, ampak ne na način krohotanja, posmehovanja ali nekega igranja vloge klovna. Sproščeno so se pošalili na račun lastne in družinske tragike. Najbrž ne bom nikoli doumel, kaj se je moralo zgoditi, nekje v sebi pa čutim, da bi to poglavje moral uvrstiti na konec te naloge, saj so mladi lahko humorno pripovedovali o družinski tragiki šele ob koncu neke prehojene poti, v našem primeru glasbene. Frankl je govoril o pomenu humorja, v smislu, da je zdravilo za tragiko, kjer nobeno drugo zdravilo ne pomaga. Humor je tisti, ki omogoči luknjo ven, da človek pogleda od zunaj nase, v našem primeru tudi na lastno družino. Najbrž so mladi v okolju nenehnega spodbujanja pozitivnega doživljanja, treniranja pozitivnih perspektiv, ki pogosto delujejo humorno, doživljajsko zelo zaživel. Pozitivne povratne informacije v glasbenem svetu so jih okrepile v samospoštovanju, zaupanju vase in v drugih pozitivnih osebnostnih lastnosti. Okrepile do te mere, da so lahko preokvirili pogled na družinsko situacijo: *»V bistvu se veliko hecamo iz..., hecamo se v bistvu iz tistih stvari, ki so bile včasih hude, ...«* Med pogovori in v izjavah je bilo zaznati veliko pomirjenost nad preteklimi dogodki, ki so bili precej boleči za te mlade ljudi. Menim, da je poleg humorja k temu veliko pripomogla tudi neka pomirjenost s starši, ki so jih praviloma

prvi popeljali v svet glasbe. Kot da je k neki predelani težki izkušnji svoje dodala tudi edina močna »identifikacijska zdrava nit«, ki je povezovala starše in otroke, in bila je glasbena. O tem bom več pisal v poglavju »Funkcionalnost družine v glasbenih dejavnostih«.

4.1.1.3.4 Glasba za sproščanje čustvenih napetosti

Mladi, s katerimi sem se pogovarjal, imajo za sabo precej težko družinsko zgodbo. O tem, kako so se v stiski zatekali h glasbi, še posebej ob najtežjih trenutkih v družini, bom še pisal, na tem mestu pa bom izpostavil, kako je glasba te mlade ljudi sproščala čustvenih napetosti. Že zelo zgodaj, pred polnoletnostjo, so se tudi ti mladi ljudje podali na pot samostojnega in odgovornega življenja. Nastopili so s prvimi zaposlitvami in si ustvarili domovanja. Čas in okolje, v katerem živimo, pa sta zelo močno povezana s stresnim načinom življenja. Službe od človeka zahtevajo velike napore in ljudje se bolj ali manj uspešno soočajo s pritiski. Nekateri ne vzdržijo norega delovnega tempa in načina življenja. Prav zato v novi dobi poznamo veliko psihosomatskih obolenj ali zatekanja k omamam. Omenjeni mladi ljudje, ki so prav tako začeli delovati v poklicnem življenju, imajo v svojem repertoarju poleg drugih razpoložljivih sproščujočih dejavnosti, kot je npr. šport, še glasbo. Na tem mestu je treba ločiti, da jim glasba lahko predstavlja težko delo in napor, v smislu dolgotrajnih igranj, stresnih nastopov ali poučevanja, ob drugih trenutkih pa jim je taista stvar lahko najboljše orodje ne le za golo sprostitev, ampak kot priročen kanal, skozi katerega spustijo vse notranje napetosti. Tiste, povezane s stresnim načinom življenja, pa tudi tiste, povezane s čim drugim, npr. z ljubezenskimi težavami. Glasba na mlade tako vpliva predvsem v smislu notranjega umirjanja: *»To sigurno vpliva na naše možgane, mene glasba zelo pomirja in sprošča.«* Glasbo mladi ob takih trenutkih poslušajo, v večini primerov pa prosto preigravajo instrumente, ne da bi razmišljali, kaj počnejo njihovi prsti, ob tem asociativno tudi pojejo.

4.1.1.4 Večja odgovornost

Spraševal sem se, kako je mladim ljudem, o katerih pišem v tej nalogi, tako dobro uspelo osvojiti osebne lastnosti, o katerih govorimo, še posebej odgovornost. Kako lahko ti mladi ljudje v čutenju, obnašanju in ravnanju delujejo odgovorno, če so se z odgovornostjo v družini srečevali tako poredkoma. Starši se niso vedli odgovorno, ampak so delovali do otrok

popolnoma neodgovorno, kot otroci so bili namreč zelo zgodaj prepuščeni samemu sebi, zanje starši niso skrbeli odgovorno, še najmanj med ločitvenimi postopki ali drugimi družinskimi zdrahami. Odgovorno se je do otrok vedel samo eden od staršev, drugi pa spremenljivo, enkrat da, drugič ne. Na drugi strani pa odgovornega vedenja od otrok tako ni zahteval nihče. Nikogar ni zanimalo, ali je otrok odgovorno napisal domačo nalogo. Bilo je popolnoma vseeno. Zahteve staršev po otrokovem odgovornem obnašanju so bile redkost ali pa med sabo kontradiktorne. Otrok se tako ni mogel naučiti odgovornega odnosa do dela, še manj do ljudi, če ga ni okusil oz. ga ni treniral. Tako »obdelana zemlja« bolj slabo rodi, razen če vanjo posežemo globoko in jo nekajkrat preorjemo. Nato pa vedno znova in znova sejemo »semena odgovornosti«. Nekaj podobnega je z mladimi ljudmi delala glasba. Mladi so se določen čas vedli neodgovorno do šole in drugih pristočasnih dejavnosti. Glasba, do katere so gojili veliko naklonjenost, pa jih je silila k odgovornemu ravnanju, ki so ga čez čas tudi ponotranjili kot nekaj čisto običajnega.

4.1.1.4.1 Odgovornost do skupine kot pogoj za uspeh

Mladi glasbeniki so kot npr. alpinisti prej ali slej ugotovili, če jih tega seveda niso naučili v družini oz. alpinistični šoli, da bodo brez cepinov in vrvi slabo plezali, da pravzaprav ne bodo priplezali visoko, do cilja zagotovo ne. Mladi glasbeniki so glasbo imeli radi, kot ima alpinist gore. Po srečnem naključju so pristali v glasbeni skupini, recimo, da so po sreči dobili plezalno vrv. Cepinov pa niso imeli. Nihče jih ni naučil, kje jih dobiti, še manj, nihče jim ni razložil, da cepini sploh so in da so še kako uporabni. Več glav več ve in mladi so v glasbeni skupini družno ugotovili, kakšen bi naj cepin tudi bil. Brez cepina, ki mu lahko v glasbi rečemo kar odgovornost, ni šlo. Kot alpinisti so se morali tudi glasbeniki vzpenjati v tandemu ali v troje, kjer so drug drugega varovali in delovali odgovorno in usklajeno. Mladi so morali delovati odgovorno na dveh ravneh - drug do drugega in do skupine. Le takšno ravnanje jih je vodilo korak po korak do glasbenega uspeha. Mladi so odgovorno ravnanje drug do drugega in do skupine opisali kot pogosto in redno prihajanje na vaje, točnost in zanesljivost, resno delo na vajah in nastopih s pravo delovno vnemo, vedenje do drugih v korist in ne v škodo skupine. Na vsakem koraku, v medijih, na snemanjih, s pomembnimi drugimi, kjer koli so se gibali, so morali odgovorno paziti na ugled skupine in delovati v njeno dobro. Prvi manjši uspehi pa so z energijo napajali skupinsko delovno vnemo in odgovornost kot pogoj za uspeh. V nasprotnem primeru bi skupina člana nekaj časa tolerirala, vlekla za sabo, da bi žel njene

uspehe, če bi "nedajanje" posameznega člana v skupini trajalo daljši čas, bi najbrž člana izločili ali bi skupina kot neuspešna razpadla. Mladi pa so v glasbi, do katere so gojili tako pozitiven odnos, skušali delovati čim bolj odgovorno, sicer jih je na to opozorila skupina. Odgovornosti so se mladi učili tudi od pomembnih drugih v glasbi, mentorjev, producentov, založnikov in drugih glasbenih avtoritet. Takole so dejali: *»Vedno sem rekel: 'Imamo vaje in konec', dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar.«* , pa tudi: *»Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene.«* Glasba je lahko jalovo početje, če se na koncu ne uresniči v dobrem nastopu, festivalski nagradi ali posneti zgoščenci, in tukaj je bila za mlade odgovornost temeljni pogoj za uspeh. Odgovornost so preprosto morali razviti. Brez odgovornosti ni šlo, glasba in skupina tega nista dopustili, sicer bi bilo preigravanje in petje kmalu samo sebi namen.

4.1.1.4.2 Glasba kot edina smiselna odgovornost

Za mlade je bila glasba edina smiselna stvar, ki jih je resnično pritegnila k dejavnosti. Glasbo so zaradi njenih lastnosti preprosto vzljubili. Odgovornost so zato razvili le do glasbe, ki je bila v njihovih očeh nekaj smiselnega in vrednega. V vseh ostalih obveznostih mladi niso videli smisla, delovnih navad pa tudi še niso imeli razvitih, da bi opravljali še druge naloge, npr. v šoli ali doma. Mladi so povedali, da jim je dolge dneve zapolnjevalo čakanje na glasbeno delovanje in nato samo glasbeno delovanje. Nič drugega jim ni bilo pomembno. Niso izpolnjevali šolskih nalog, šolo so kmalu zapustili ali jo dali na klin za nekaj let, le v glasbi so delovali odgovorno in predano, le glasba jim je bila smiselna dejavnost, katere obveznosti so doživljali kot pomembne, vredne in prijetne: *»...čeprav zjutraj sem ga, po domače povedano, sral, pa ni bilo nič od nič, a sem še vedno imel odgovornost, za mene ni bilo važno, kaj se zjutraj zgodi, samo da jaz preguram do štirih, da bomo lahko šli potem snemat. Na nek način bi lahko šlo marsikaj narobe, če ne bi imel obveznosti...«* Ta edina smiselna glasbena odgovornost jim je na nek način predstavljala tudi edino vredno stvar, ki so jo imeli v dnevu. Edino stvar, za katero so se potrudili, premagali kakšen napor in odpor. Če glasbe kot edine smiselne in vredne odgovornosti ne bi bilo, bi lahko šlo marsikaj narobe, so povedali mladi, najbrž bi zatavali v brezdelje, brezcilnost in popolno vseenost. Kljub temu da

drugje niso delovali tako odgovorno, je pomembno to, da nekje pa so delovali odgovorno, od tam pa se napajali in učili za življenje.

4.1.1.4.3 Delovna obveznost

Glasba pri teh mladih ljudeh ne bi odigrala tako pomembne vloge, kot jo opisujemo, če se ne bi mladi samostojno in v glasbenih skupinah razvili do te mere, da so stopili s svojo glasbeno dejavnostjo v kontakt z zunanjim svetom. Zunanjemu – poslovnemu – svetu so ponudili svoje glasbene izdelke, nastope in igranja. Le-ti pa so del poslovnega dogovora. Za njih so podpisovali pogodbene obveznosti ali sklenili ustne dogovore, za katerimi so stali kot glasbeniki. Dogovorov so se mladi morali držati, sicer bi lahko pravno odgovarjali, si zapirali vrata za druge priložnosti, v končni fazi pa ne dobili plačila, ki jim je predstavljal preživetje in samostojnost. Ampak mladi o tem vidiku sploh niso razmišljali. Izpolnjevanje glasbenih dolžnosti jim je predstavljal veselje, dejavnost, ki so jo radi opravljali. Poslovne obveznosti so jim bile nekaj samoumevnega, nekaj, v čemer niso videli razloga, da bi le to kršili, če pa je to nekaj, kar deluje njim v dobro. V njihovo glasbeno delovanje je to vneslo pomemben element resnosti in odgovornosti do skupine in poslovne okolice. Prav to pa je na neki točki med drugim izključevalo in onemogočilo opijanje mladih, saj sicer teh dolžnosti ne bi mogli izpolnjevati. Kjer pa so se mladi npr. dan pred glasbenim nastopom v vrstniški pivski družbi opili, pa so nastop drugi dan opravili očitno slabše in manj kvalitetno, kar je razjezilo ostale člane skupine, ki so čutili odgovornost do organizatorja. Zato takšno početje na dolgi rok ni vzdržalo. Tisti mladi, ki so sicer veliko časa preživeli v vrstniški pivski družbi, so bili primorani živeti zdrav stil življenja brez opijanja vsaj določen čas, da so lahko opravljali kvalitetno glasbene obveznosti. Reševalo jih je prav pogosto število nastopov in veliko glasbenih delovnih obveznosti. Nekajkrat na mesec je absolutno premalo število, ki bi mlade sililo k osebnostnim spremembam večje odgovornosti. Tudi do dvesto dni na leto so imeli zapolnjenih z glasbo, kar pomeni, da najmanj 200 dni na leto niso mogli piti alkohola. Nekaterim je to postala vgrajena navada in so življenjski slog spremenili, drugi pa so se vseeno v prostem času opijali, ne-opijanje na nastopih pa je zanje pomenilo počasnejšo pot nazadovanja, kar je na nek način boljše kot strma pot navzdol, saj bodo več življenja preživeli kvalitetno. Dogovorov so se torej mladi morali dosledno držati, sicer bi si na področju, ki jim je toliko pomenilo, onemogočili polno delovanje. Glasba, ki jim je služila kot delovna obveznost, je bila močna »varovalka« pred neodgovornim in tveganim načinom življenja: »Je

razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo.« Tam, kjer se glasbeniki opijajo na igranjih, pa čeprav so dogovorjeni, da na nastopih ne pijejo, gre za več kot očitno zasvojenost, pot v razpad skupine je relativno hitra, čeprav se tudi pri glasbenikih podobno kot pri drugih umetnikih kljub socialnemu propadanju ohrani neokrnjen glasbeni talent. Ker je pa delovna funkcionalnost zaradi alkohola onemogočena, se delo v glasbeni skupini prej ali slej konča, saj takšno alkoholno vedenje kaznujejo tudi organizatorji. Mnogi »garažni« ansambli, ki leta preigravajo sami zase, in tisti, ki se mogoče zaradi glasbene zvrsti ne morejo uveljaviti na glasbeni sceni, so v mnogo slabšem položaju, in na tem mestu posameznika ne morejo obvarovati, saj ni potrebe, da bi razvili pogoste delovne obveznosti in posledično zdrav življenjski slog.

4.1.1.5 Večja samozavest

Kot vsi tudi mladi potrebujejo samozavest, ki deluje kot hrbtenica ob spoprijemanju z življenjskimi izzivi. Brez občutka, da so vredni, sposobni in kompetentni, bi težko kvalitetno stopali v kontakte z drugimi ljudmi, osebne ali poslovne narave. Starši alkoholiki mladim niso pomagali odkrivati lastnih darov in stvari, pri katerih bi lahko bili uspešni. Uspehi bi namreč krepili njihovo samozavest. Samozavest pa bi okrepila njihovo samospoštovanje (Pantley 2001: 238, 239). V družinah mladi niso bili deležni teh neprecenljivih priložnosti, ob katerih bi se jim krepila samozavest. Prav obratno, zaradi neurejenih odnosov, zamenjanih vlog, slabe komunikacije, čustvene in socialne zmede, je preostalo bore malo časa in energije za najmlajše družinske člane. Še najmanj bi se lahko samozavesti učili od staršev, ki niso bili samozavestni, niti niso gojili lastnega samospoštovanja ali dobre samopodobe. Torej, mladi iz alkoholičnih družin niso bili v plusu, ampak v minusu, kar se samozavesti tiče. To se je odražalo na vsakem njihovem koraku, najbolj očitno pa v šolskem okolju. Starši so jim sicer omogočili glasbo, ki so jo imeli radi tudi sami, in le glasbeno področje je bilo tisto, kjer so se starši, pa četudi bolj redko, pozitivno odzvali na otrokovo glasbeno akcijo. Na srečo so bili mladi glasbeno talentirani, sicer bi tudi tukaj »izviseli«. Kasneje, ko so mladi stopili v širši glasbeni svet, pa jim je glasbeno delovanje prevetrilo tudi to področje osebnosti in samozavest se je močno nagnila na pozitivno stran premice.

4.1.1.5.1 Drugi jih spoštujejo in občudujejo zaradi glasbe

Mladi iz naše naloge so bili že v najzgodnejšem obdobju občudovani zaradi glasbenega talenta, drugače rečeno, občudovali so jih le v glasbeni talentiranosti. Tudi v okolici niso blesteli in izstopali po drugih dejavnostih in sposobnostih, temveč le po glasbeni. Že zelo zgodaj so starši svoje otroke vodili naokoli, tudi po pivskih pohajkovanjih, kjer so se med drugim naslanjali na njihovo glasbeno talentiranost. Če odštejemo vse drugo, so se sicer mladi takrat dobro počutili, saj so se lahko pokazali v svoji sposobnosti, prav tako so doživeli odobravanja in pohvale drugih. Takrat so bili navsezadnje deležni določene pozornosti. V šoli pa so mladi že zelo zgodaj izstopali v šolskih pevskih zborih ali kot mladi instrumentalisti na šolskih proslavah. Občutek dobrega zavedanja o sebi so lahko doživeli skozi glasbo. Podobno se je nadaljevalo v glasbeni skupini. Mladi so se praviloma v celoti predali glasbi in so postali v njej tudi zelo uspešni. Če so pri prebujanju doživljanja mladi v glasbi dobivali pozitivne doživljajske »elektrošoke«, so tukaj postopoma ravnali hrbtenico samozavesti in posledično samospoštovanja. To se je dogajalo pravzaprav zelo počasi. Korak po korak so mladi začeli skupaj z glasbeno skupino doživljati prve male uspehe, kot je npr. lastna promocijska fotografija, kartica in plakat. Nato so posneli prve posnetke, ki so se prvič predvajali na radiu: *»In ravno takrat, ko so našo posneto pesem enkrat zavrteli na radiu, so jo slišali sošolci in so prileteli do mene čisto navdušeni, čisto nori, jaz pa nisem mogel verjeti, kakšno navdušenje....«* Nato so mladi delovali naprej, se udeleževali glasbenih festivalov in večjih, pomembnejših nastopov. Tam so odobravanje in pohvale za uspešne nastope prejeli od mnogih pomembnih glasbenih in drugih avtoritet, ki so nanje vplivale s toplim in spoštljivim odnosom. To se je kontinuirano dogajalo daljše časovno obdobje, pri čemer so pozitiven feedback vedno prejeli za konkretno opravljene smiselne naloge, za katere so morali vložiti vedno več truda. Mladim se je tako krepila samozavest. Konkretno so čutili, v čem so sposobni, močni in občudovani: *»Lahko rečem, da sem vesel, da se je to zgodilo, ker me v končni fazi tudi ljudje prepoznajo po tem, te to nekako pooseblja in zaznamuje, je to neka lepa izkušnja.«*

4.1.1.5.2 Poklicne reference

Mladim se ne more zgoditi, da bi ostali brez dela, kot se to dogaja nekaterim drugim delavcem, ki nenadoma izgubijo službe in vir dohodka za preživetje. Mnogi se nato v življenju izgubijo, pade jim občutek lastne vrednosti in koristnosti, zapadejo v malodušje in

depresije. Tem mladim ljudem se to skorajda ne more zgoditi, če bodo le nadaljevali z urejenim življenjskim stilom. Njihova glasbena dejavnost je namreč tako široka, da se lahko zaposlijo in si najdejo vir zaslužka na mnogih različnih področjih, ali kot privatni mentorji, glasbeni učitelji, producenti, založniki, glasbeni uredniki, instrumentalisti in pevci v orkestrih, domačih in tujih ansamblih, prodajalci instrumentov itd. Pri mladih, ki delujejo v glasbi, pa je varovalno še dvoje. Prvo, mladi so si v večletnem glasbenem delovanju spletli močno socialno mrežo. Oni poznajo in njih pozna veliko število ljudi, ki se gibljejo v različnih zaposlitvenih sektorjih. V kakršnikoli krizni situaciji, npr. ob izgubi službe, bi jih ali jih je že ujela mreža poznanstev in prejšnjih dobrih poslovnih odnosov. Ljudje, s katerimi so spletli neke odnose, preprosto vanje zaupajo, saj so z uspešnim glasbenim delom dokazali, da so sposobni in delovni, pa četudi njihovih kompetenc na drugih delovnih področjih ne poznajo: *»Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v mojem primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vsem, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delati, se vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, nekako združijo, ker ljudje zaupajo vate.«* Tako imenovano »zaledje«, kot so temu rekli mladi, ali poklicne reference, močno krepijo njihov občutek samozavesti.

4.1.1.6 Osebnostna rast

Osebnostna rast je besedna zveza, ki je precej popularna in jo pogosto slišimo. Tudi mladi, ki sem jih intervjuval, so osebnostno rasli takrat, ko so premikali meje svojih sposobnosti. Meje so premikali tako, da so pri napornih igranjih najprej začutili, kje meje njihovih zmogljivosti sploh so. Brez glasbe najbrž tega ne bi nikoli občutili, ker bi se ustavili že prej, z igranj pa preprosto niso mogli pobegniti, sicer bi bilo to njihovo zadnje igranje. Začutili so, da lahko premagujejo velike napore, pa se tega niti ne zavedajo. Čez meje svojih sposobnosti pa so se podali, ko so s podporno pomočjo glasbene skupine premagovali razne napore in odpore. Rasli so, ko so prestavljali lastne meje, in tako v polni meri okusili svojo moč. Mladi so bili v glasbenem svetu primorani za glasbeni uspeh premagovati napore in odpore.

4.1.1.6.1 Premagovanje odporov

Za vsako delo, tako tudi za glasbo, so v osnovi potrebne vaje. Brez tega ni rezultatov. Mladi so v osvajanju reda in delovnih navad doživljali tudi odpore, ko se jim ni ljubilo vaditi tistih

reči, ki zanje niso bile prijetne, bile so pa nujne za delovanje skupine. Postavljeni so bili pred odločitve, ali bodo lenobno ubežali neprijetnim vajam ali se bodo podali skozi. Tukaj je glasbena skupina odigrala vlogo povezovalca in podpornika, ki je posameznike potegnila čez odpor. Kljub temu da v trdovratnih vajah najprej niso uživali, da je bilo nenehno ponavljanje dolgočasno, so vseeno premagovali odpore in ob koncu doživeli še večje zadovoljstvo. Mladi so odpore čutili tudi pred glasbenimi dejavnostmi, ki jih niso poznali. Za nek glasbeni uspeh so morali premagovati odpore do nastopanja na večjih odrih, v neznanih krajih in mestih, doma in v tujini. Bili so soočeni s premagovanjem odporov stopanja v stik z ljudmi, ki so jih srečevali na koncertih in nastopih. Ljudi namreč niso poznali, med sabo pa so si bili zelo različni, od preprostih do zelo zahtevnih gostov. Morali so premagati odpor do javnega nastopanja v medijih in do izražanja svojih stališč. Vsekakor pa so morali premagati odpor do napora. Bili so prisiljeni premagati lenobnost in odpor do doživljanja hudih naporov, ki so jim v končni fazi postali pot do »zdrave opojnosti«. Mladi so vsak teden prebedeli težke napore noči, ko so igrali po več kot deset ur, med posameznimi igranji pa šteli ure za spanje, da so lahko vzdržali drugo igranje naslednji dan. Določene dneve so imeli po več koncertov, prevozili tudi po tisoč kilometrov. Napore so morali vzdržati v kakršnem koli zdravstvenem stanju. Mnogi so igrali in peli z anginami, pljučnicami, prehladi, zlomljenimi nogami in podobno. Pogodbene obveznosti so to od njih zahtevale. Tako so na lastnem telesu in psihi izkusili meje svojih sposobnosti, kar je neznansko vplivalo na njihovo podobo o sebi, moč in osebnostno rast. Zaznal sem, da prav te močne izkušnje gradijo njihovo samopodobo in pokončno osebno držo. Na te lastne izkušnje so ponosni. Zanimivo je, da je premagovanje odporov in naporov pri omenjenih mladih ljudeh postalo stil življenja, način, v katerem doživljajo zadovoljstvo: *»Tukaj ni izgovorov, zdaj pa jaz pa ne morem, kdor reče, da ne more, tisti tega ne bo naredil. V bistvu je pomembno najboljši biti, najboljši tukaj, ko vem, da smo lahko, čutim, da smo lahko.«*

4.1.1.7 Izdelana stališča

Zanimala so me stališča, ki so jih mladi zavzeli do pitja alkohola, stališča v zvezi z načinom življenja in stališča v zvezi z delovnimi dejavnostmi. Mladi trenutno živijo v svetu, kjer jih obletava množica med sabo si nasprotujočih sporočil in stališč. V raziskavi o Pitju mladih navajajo, da imajo mladi glede škodljivosti pitja alkohola zelo tolerantna stališča. V vrstniških pивskih družbah pa vlada stališče, da je pitje zakon. Pomembni novosti, ki sta verjetno

odločilni za pojasnitev množičnega omamljanja mladih, pa sta razvajenost in vrednostna vseanost, ki onemogočata stališče, da je v življenju posameznika in sožitju ljudi omamna zasvojenost nekaj manj vrednega kot urejeno družinsko, delovno in kulturno življenje. V tem kontekstu sodi h koncu tedna zabava, katere sestavni del pa je pijanost in omamljenost na druge načine (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 205-212). Kam vodijo takšna stališča, so pokazale tudi študentske demonstracije, ki so se dogodile 19. maja v Ljubljani. Opita množica mladih je objestno uničila pročelje stavbe parlamenta, pa četudi niso prav vsi vedeli, kaj prinaša zakon o malem delu, ki so mu nasprotovali. Do varnih in koristnih stališč, npr. glede pitja alkohola, se mladi niso dokopali kar tako mimogrede, ker je že v matični družini vladala zmeda stališč, povezanih z alkoholom. Mladi v svojih družinah tako niso ponotranjili stališč o škodljivosti prekomernega pitja alkohola, niti niso ponotranjili drugih stališč v zvezi z urejenim osebnim in delovnim življenjem. V okolju, v katerem pa se sicer gibljejo mladi, pa teh stališč niso mogli absorbirati, ker preprosto niso prisotna. Lahko bi se predali samouničevalnemu pivskemu ravnanju, če se ne bi zaradi resnega in predanega glasbenega delovanja stališča pri mladih zavrtela v pravo smer. Glasba jim je bila edina smiselna dejavnost, z nezdravimi pivskimi stališči bi uničili svojo življenjsko bit, zato so jih kmalu izbrisali iz svojega repertoarja.

4.1.1.7.1 Alkohol in glasba ne sodita skupaj

Mladi so na lastnih izkušnjah ponotranjili stališče, da na dolgi rok alkohol in glasba ne moreta hoditi z roko v roki. Čeprav sicer mnogi drugi glasbeniki pojejo hvalospev hedonističnemu življenju, pa ti pozabljajo, da mnogi prej ali slej pokleknejo pod močjo alkohola, za nekaj časa ali za vedno, če se ne gredo urejati. Teh zgodb pa mediji ne pišejo, saj javnosti niso tako zelo privlačne. Mladi iz alkoholičnih družin so na nek način delovali precej zapleteno, kar se tiče stališča o škodljivosti pitja alkohola in stališča o alkoholu in glasbi, da ne sodita skupaj, česar se zdaj tudi sami zavedajo in le-to lažje ubesedijo. Bili so postavljeni pred zahtevno nalogo. V družini so bili vajeni, da so branili starša, ki je bil alkoholik, pred napadi partnerja in širšega sorodstva. Tudi sami so nato razvili določene obrambne mehanizme, da enostavno niso videli ali so zanikali pitje glasbenega kolega. Zelo pozno so uvideli, da starš alkoholik, ki je bil sicer kvaliteten in pravzaprav vrhunski glasbenik, v glasbenem svetu ni prav nič pustil za sabo. Opazili so, da zapiti glasbeniki še vedno igrajo, da so ohranili vrhunski glasbeni talent, niso pa videli, da ne funkcionirajo v glasbenem svetu. Zato so mladi iz alkoholičnih družin prava

stališča izdelovali zelo počasi. Delovali so sicer po njih, težko pa so jih ubesedili, kot da bi se v njih bila nasprotja. Že zgodaj pa so praktično ugotovili, da omamljen glasbenik ali pri petju ali pri igranju ne vzdrži ritmične in intonančne točnosti, ne preciznosti in koncentracije. Rutinirano izvajanje skladb je mogoče tudi v omamljenem stanju, ampak glasbeni svet ne vzdrži vseskozi istega preigravanja, razen v končni fazi izpod prstov pozabljenega godca ob »šanku« s pivskimi kolegi. Tako so mladi ali zaradi neuspele glasbene poti starša alkoholika ali zaradi slabih lastnih izkušenj v skupini konkretno ugotovili, da lahko glasbo dobro izvajajo le popolnoma trezni: *»Mi na špilih ne pijemo alkohola, samo vodo. Ta pravila smo postavili zelo zgodaj. Vsi smo bili za to. Dejstvo je, da je dobro, da je do tega prišlo, ker je to drugačen, profesionalen odnos do glasbe.«*, ali pa *»Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen, kot bi moral biti, saj izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš. In takrat smo rekli stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo in lahko rečem, da se tega držimo.«* Mladi so govorili o pravilih v skupini, ki so postopoma oblikovala njihova stališča. K pravilom so svoj delež doprinesli tudi drugi člani skupine, ki pa so imeli že izdelana stališča ter so tako vplivali na ostale. Pa še nekaj je mlade pripeljalo do omenjenih stališč. Glasba se običajno izvaja strnjeno ob koncu tedna in med nastopi je zelo malo razpoložljivega časa za počitek in spanje, kdaj pa kdaj tudi nič, in glasbeniki prebedijo 48 ur in več. V kombinaciji z alkoholom bi sicer že tako utrujene glasilke ugasnile, telo pa ne bi vzdržalo napornih nastopov. Omenjeni mladi, ki so pili samo vodo na nastopih, so očitno boljše premagovali napore kot ostali glasbeni kolegi, in so bili v opazni glasbeni prednosti tudi glede kvalitete izvajanja.

4.1.1.7.2 Glasba kot delo

O glasbi kot delovni obveznosti sem pisal že v sklopu večanja odgovornosti. Stališče, da je glasba tudi delo, in da je treba to delo jemati skrajno resno in odgovorno, je mlade postavilo v položaj, ki jih je na dolgi rok obvaroval pred tem, da bi glasbeno delo dojemali kot razlog več za zabavo. Več dejavnikov je na tem mestu odigralo ključno vlogo. Mladim se je glasba ponudila v obliki dela in to so sprejeli z veseljem, saj so to radi počeli, ob tem pa so še zaslužili. Denar, ki so ga prejeli, jim je bil edini vir dohodka. Do ljudi, ki so jih najemali, in do skupine, ki so ji pripadali, pa so čutili odgovornost in spoštovanje. Stališče, da je glasba tudi delo, so kmalu ponotranjili in se temu začeli primerno vesti tudi v kriznih trenutkih, ko so imeli zaradi naporov vsega dovolj, ali je prišlo v skupini do prepira. Kljub vsemu so prav

zaradi tega stališča glasbeno delo opravili do konca. Takšno stališče pa ne vzdrži omamljanja na igranjih: *»Služba je služba. Če ne jemlješ špila kot službe, kot neko resno stvar, tisti, ki te najame in res pričakuje maksimalno od tebe, to kmalu spozna, zato si res tega ne smeš privoščiti.«*

4.1.1.8 Boljša komunikacija

V družinah, kjer so živeli mladi, se niso učili urejenega sožitja s primerno razdelitvijo vlog in nalog med vsemi člani ter uspešnega komuniciranja. Družina je namreč glavna šola za komuniciranje v človekovem življenju, dobra komunikacija pa je sama po sebi odločilni varovalni dejavnik pred vsemi omamami (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 106). V družinah, od koder prihajajo naši mladi, je komunikacija rušila sožitje, delovala je razdiralno, mladi pa so v letih neurejenih družinskih odnosov le tlačili čustva. Mladi niso imeli zgleda, razen narobe zgled, kako izražati svoja mnenja in hotenja. Komunikacijske veščine so bile pri mladih na ničelni točki, kar se je še najbolj odražalo v šoli, kjer so se držali bolj zase. V družinah so se zaradi zmedenosti vlog, medsebojnega psovanja in poniževanja, kjer so le nemočno spremljali medsebojno mrcvarjenje, pogosto zaprli vase in tam iskali varen prostor. V glasbi pa se je začel intenziven trening komunikacije. Ne le da je bilo v glasbi nešteto priložnosti za komunikacijo, v tem glasbenem prostoru so se počutili tudi sprejete in zaželeni, s povedanim pa so drugi spoštljivo ravnali in se običajno tudi pozitivno odzivali. Glasba je bila na začetku komunikacijska vsebina, v kateri so se počutili močne in vešče. V glasbeni skupini, ki pa se je kasneje še bolj povezala med sabo, pa se je ustvaril tudi bolj varen prostor za osebno komunikacijo. V glasbenem okolju se je bilo tako mogoče učiti lepe in k sožitju naravnane komunikacije.

4.1.1.8.1 Učenje komunikacije

Naši mladi iz alkoholičnih družin so bili postavljeni pred zelo zahtevno nalogo, kar se komunikacije tiče, v glasbi pa so imeli odlično priložnost za učenje le te. Komunikacijo so trenirali na več nivojih. Na prvem nivoju v močni prijateljski glasbeni skupini, s pomembnimi drugimi iz glasbenega sveta in z vso okolico, kamor sodijo mediji, občinstvo in drugi glasbeni kolegi. Število priložnosti za komunikacijo oz. učenje se je torej več kot potrojilo. V

prijateljski glasbeni skupini so tako ali tako ves čas komunicirali glasbeno. Če so pa hoteli glasbeno napredovati, so se morali tudi v besednem jeziku odzivati drug na drugega, izražati in sprejemati mnenja, sklepati in preverjati kompromise in dogovore, izražati nestrinjanja in iskati tisto, kar je v nestrinjanjih skupnega, ali pa se strinjati o nestrinjanju. Ves čas so morali komunicirati, bolj ali manj uspešno, učenje pa je potekalo po metodi poskusov in zmot. Če so dobro komunicirali, so bili tudi skupaj uspešnejši, zato je komunikacija sčasoma počasi napredovala. V glasbeni prijateljski skupini se je sprva kazala komunikacija, ki so je bili vajeni v družinskem življenju, veliko je bilo prepirov, provociranja, nestrinjanja kar tako brez razloga, žaljenja, zmerjanja, izbruhov jeze, komunikacijske podrejenosti in nadrejenosti in podobno. Prijateljska glasbena skupina je na srečo vzdržala takšne »komunikacijske hurikane«, saj so jih povezovali močna glasbena vez in skupni cilji. Paradoksalno so mladi iz alkoholičnih družin tudi vzdržali takšne »komunikacijske hurikane«, saj so jih bili vajeni. Bili pa so tudi svetli trenutki v komuniciranju, ki so se sčasoma začeli množiti, vse do stanja, ko so prevladali nad omenjenimi »komunikacijskimi hurikani«. Množiti pa so se začeli zaradi več razlogov. Mladi so ugotovili, da dobre rezultate v glasbenem ustvarjanju prinese le složno komunikacijsko ravnanje, le tako so namreč konkretno kaj naredili. Zaradi dobrega glasbenega dela in prvih uspehov se je posameznim mladim začela krepiti samozavest, nekateri so se že zgodaj, drugi bolj pozno lažje postavili zase in za svoje mnenje. To je spremenilo skupinsko komunikacijsko dinamiko in jo obrnilo v smer bolj spoštljivega medsebojnega dialoga, saj so bile tudi osebne meje bolj jasne. Pomembno vlogo je v prijateljski glasbeni skupini pri komunikaciji odigralo prijateljstvo. V skupini, ki je bila toliko časa intenzivno skupaj, se je razvilo močno zaupanje, zato so bile neformalne teme pogovorov tudi osebne, kjer je na površje prišlo veliko potlačenih osebnih vsebin. Časa in zaupanja je bilo dovolj, da so si med sabo podelili stiske in se nanje empatično odzvali. Skupina je postala kohezivna in močna, medsebojno razumevanje in spoštovanje pa sta bili dobra podlaga za nadaljnje učenje komunikacije. Na drugem nivoju so pomembni drugi iz glasbenega sveta (mentorji, producenti, založniki, avtorji, ...) mladim iz alkoholičnih družin nudili predvsem dvoje. Pomembni drugi so jim v komunikacijskem smislu nudili dober zgled, kako odrasli z mlajšim od sebe lahko komunicira spoštljivo, z odobravanjem, občudovanjem in velikim zaupanjem. Pomembni drugi pa so mladim s svojo avtoriteto odigrali tudi očetovsko vlogo, kjer so mladi nezavedno upoštevali njihove omejitve in stališča, lahko so jih tudi okregali, kar so mladi brez odpora in upoštevanja sprejeli. V varnem okolju so se tako učili jasne in spoštljive komunikacije. Na tretjem nivoju so se mladi morali nenehno uriti v komuniciranju z

radijskimi, televizijskimi in časopisnimi hišami. Morali so se naučiti izražati svoje občutke, stališča in mnenja. S številnimi glasbenimi kolegi, ki so jih srečevali, pa so vedno bolj zaupljivo stopali v spontane kontakte, sproščene pogovore in klepete. Mladi so izboljševali komunikacijo, ko jim je naraščalo zaupanje vase in v svoje sposobnosti, ter ko se je povečevalo število priložnosti za trening komunikacije. Pa še nekaj, komunikacija o glasbi je praviloma tudi zelo prijetna in radoživa. Sogovorniki so ves čas imeli temo za pogovor, ki jih je medsebojno povezovala v prijetnem. Mladi so med drugim povedali: *»Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen s komerkoli.«*, ali *»Tudi jaz sam skušam biti dostopen, kdor koli pride do mene, in tudi ljudje prihajajo.«* Sčasoma so mladi začeli komunicirati bolj odprto, z veseljem, navdušenjem jim je to postalo prijetna navada, ki so jo prenesli na ostala področja, predvsem v službo in med prijatelje.

4.1.2 Delovne navade

Delovne navade se kažejo kot eden pomembnejših varovalnih dejavnikov za mlade, ki prihajajo iz alkoholičnih družin, pa tudi za druge mlade, ki so v »mokri« zahodni kulturi z navadami opijanja ves čas na preizkušnji. Mladi si doma niso pridobili delovnih navad z rednim opravljanjem del. Opravljanje domačih del je namreč eden od najpomembnejših načinov za privzganje samozavesti in občutka za odločnost ter odgovornost pri otrocih. Starši si niso vzeli časa za usposabljanje otroka, ki bi ga vsak dan spominjalo na njegova opravila (Pantley 2001: 74-76). Starši so bili običajno precej odsotni, za ravnanje svojih otrok se niso posebej zanimali ali jih posebej vključevali v domača opravila. Nekateri so sicer občasno pomagali v sklopu domačih kmečkih opravil, kar pa ni pretirano vplivalo na razvoj delovnih navad. Mladi so bili običajno bolj prepuščeni samemu sebi. V glasbi pa so nevede trenirali delovne navade. K temu so jih priganjale številne glasbene obveznosti, ki so si jih zastavili. Dnevi, ko so mladi delali, pa so zanje dobili povsem drugačno – svetlejšo dimenzijo, kot so povedali. Delovne navade so preprečevale njihovo izgubljenost in tavanje v času in prostoru. Takšno stanje lahko kaj hitro preide k omamljanju, še posebej, če svoje sprejetje doživijo v vrstniški pivski družbi, ki zadovoljivte išče na omamni način. Mladim so delovne navade, ki so jih razvijali skozi glasbene obveznosti, krepile občutke samozavesti, moči in koristnosti ter seveda smiselnosti. Z glasbenimi delovnimi navadami pa so mladi osvojili tudi stališče, da le z učenjem in vadbo nekaj dosežeš v življenju. Šole te naloge pri teh mladih namreč niso uspešno izpolnile, saj so nekatere izločile iz izobraževalnega programa. Mladi so

se naučili, kako zastaviti dan, delovni teden in delovni mesec. V končni fazi so jim delovne navade postale nekaj povsem običajnega, stil življenja, način, s katerim dneve preživljajo zadovoljno.

4.1.2.1 Učenje in vadba

Brez učenja in vadbe ni bilo glasbe (»vaja dela mojstra«). Preprosta delovna navada, ki so se je mladi učili, ne da bi vedeli za to. Mladim je osvojitve določenega motiva predstavljalo izziv, za katerega so se morali potruditi. Spodbujala pa jih je glasbena skupina in skupni glasbeni cilji. Pravzaprav za mlade ni bilo nič bolj zabavnega kot skupinska »igra« - ali na nogometnem igrišču ali v glasbeni sobi. Skupaj se učiti in vaditi je bilo zanje preprosto zabavno. Mladi so kmalu v glasbi zastavili neko delovno rutino, ki se je samo še dopolnjevala z obveznostmi. Vaj je bilo vedno več. Mladi so morali vložiti vedno več časa in truda. Morali so vaditi za nastope, snemanja in festivale, vadili so različne glasbene zvrsti, na različnih instrumentih in v različnih vokalnih postavitvah. Ob tem so doživljali uspehe in napredovanje po glasbeni lestvici, kar je posledično doprineslo še več učenja in vaj, vadbeni krog je tako bil sklenjen.

4.1.2.1.1 Učenje delovnih navad

Sprva, ko so se mladi seznanili z instrumentom, niso natančno vedeli, čemu vadijo, na srečo so jih tukaj spodbudili starši ali glasbeni mentorji, močan motiv za vajo so bila tudi instrumentalna tekmovanja. Zelo kmalu pa so se mladi srečali z glasbenimi kolegi v glasbeni skupini. Tam so najbolj konkretno spoznali, čemu vaditi, prav tako so v glasbeni skupini nadaljevali s procesom učenja delovnih navad, ki se je mnogo prezgodaj ustavil v domačem okolju. *»Sigurno sem tudi z muziko to dosegel, ker če nisi vadil, si pač moral drugič za to dalj, pa ti je potem druga stvar zaškripala, ker prej nisi vsega naredil.«*, so med drugim povedali mladi. Torej redna samostojna in skupinska vaja je bila ena izmed komponent učenja delovnih navad. Druga komponenta so bili nastopi in igranja, ki so jih mladi z veseljem opravljali. Ampak nastopi in igranja bi ostali na stopnji zabave, če bi se mladi lahko tik pred zdajci prostovoljno odločili, ali bodo nastopili ali ne, oz. ali bodo igrali dve ali deset ur. K nastopom in igranjem so se namreč delovno obvezali in svoje delovne dolžnosti so morali

opraviti, sicer bi bili po pogodbi sankcionirani, neopravljanje glasbenih obveznosti pa bi vodilo v upad nastopov in razpad skupine. Nastopi in igranja so bili močno polje učenja delovnih navad, saj so bili v svojem bistvu delo. Mladi so kmalu svoje glasbene obveznosti tudi začeli dojemati kot delo. Razlikovali so, ali bodo glasbo uporabili za sprostitev in zabavo ali bodo glasbo uporabili kot svoje delovno orodje, s katerim radi delajo in jih napolnjuje z zadovoljstvom. Tretja komponenta pa je vse tisto, kar glasba s sabo še prinese. Mladi so morali poskrbeti za čista oblačila. Morali so vedno znova postavljati in pospravljati opremo in ozvočenje. Morali so poskrbeti za glasbene instrumente. Morali so se dogovarjati z organizatorji. Morali so se pravočasno pripeljati na točno določeno mesto. Prav te malenkosti so mlade naučile še veliko na videz nepomembnih delovnih navad, ki pa so sicer ključne za urejeno življenje. Učenje je bilo za mlade tudi naporno. Tisto energijo pa jim je dajalo poslanstvo, ki so ga v glasbi čutili, uspehi, ki so jih doživljali, in varovalno-spodbujevalna moč glasbenih sotrpinov in pomembnih drugih glasbenih avtoritet.

4.1.2.1.2 Delovni urnik

Mladi so se strnjeno izrazili, kakšen fantastičen občutek so doživljali, ko je bil njihov dan zapolnjen z delovnim urnikom. Glasbeno delovanje je od njih zahtevalo precej razpoložljivega časa za različne z glasbo povezane obveznosti. Ti mladi ljudje so sicer v ostalem razpoložljivem času precej izgubljeno tavalili, ali skupaj z vrstniško družbo, ki se je praviloma omamljala, ali so kako drugače »ubijali« proste ure. Družine za njihovo početje pogosto niso vedele in so se zadovoljile s tistimi nekaterimi bežnimi delovnimi opravki, ki so jih morali nekajkrat na leto opraviti doma. Edini pravi red jim je nudilo glasbeno delovanje. Red in urnik sta omogočila mladim občutek varnosti, saj so se morali vsaj nek relativen čas nekje pojaviti in nekaj smiselnega početi. Zato je bila glasba pomembna in edina svetla točka v njihovem sicer občuteno praznem dnevu: *»Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.«* V povedanem sem zaznal, da bi se mladi borili, če bi jim kdo skušal le-to vzeti: *»V Sevnici smo bili non-stop, pa sem prosil na kolenih, pelji me na vaje. Ko je obljubil, da bo peljal na vaje, pa ni, pa ni mogel.«* Zaradi vseh z glasbo povezanih obveznosti se je kmalu izoblikoval tedenski delovni urnik, ki se je postopoma, tudi z glasbenimi uspehi in napredovanjem, še bolj zapolnjeval. Prihajale so nove z glasbo povezane dejavnosti, kot sta npr. poučevanje drugih in

ustvarjanje. Sčasoma je delovni urnik postal način za njihovo funkcionalnost. Nekaterim je prešel tudi v poklic. Delovni urnik je tako preprečeval občutek brezcilnosti ter mlade napajal z občutkom smiselnosti in zadovoljstva ob delu.

4.1.2.2 Pozitivni produkti dela

Doživljanje pozitivnih produktov dela je tisto, kar je mlade gnalo k delovnim opravilom. Za razliko od drugih mladih, ki delo doživljajo kot nujno zlo, ki ga je treba »pretrpeti«, da lahko preostali čas »bolje« porabijo, so naši mladi globoko zajadrali v delovne navade in šele, ko so jih kontinuirano opravljali daljši čas, so začeli polno doživljati vse njihove pozitivne produkte. Do te stopnje je bilo treba premagati veliko naporov in odporov, pri čemer so spodbujajoče delovali glasbeni kolegi v skupini in pomembne druge glasbene avtoritete. Mladi so morali na nek način v delu dozoreti, da so prišli do spoznanja, da delo nudi dober občutek zadovoljstva in sreče ter predvsem koristi posamezniku.

4.1.2.2.1 Delo nudi »zdravo opojnost«

Glasbeno delo je mladim ponudilo alternativo, kako doživeti tisti dober občutek zadovoljstva. Naši intervjuvanci prihajajo iz družin, kjer je alkohol služil za dvoje. Nenehno so ga uporabljali za reševanje stisk in težav ter za dobro voljo in sproščanje. Alkohol je bil »vseprisoten«, v vlogi spodbujevalca dobrega razpoloženja ali pomirjevalca slabega razpoloženja. Dodatno pa naše mlade še zdaj potrošniška kultura nenehno opominja, kako do dobrega občutka po hitri poti. Delo nudi dober občutek po daljši poti. Kolikokrat smo že slišali rek, da je pot pomembnejša od cilja, naši mladi so ta rek na srečo v glasbenem svetu izkusili.

Mladi so v glasbi začutili, da se hormona sreče in zadovoljstva (endorfin in dopamin) sproščata po dobro opravljenem delu, za katerega so morali vložiti dovolj navora. V delu, v katerem so bili polno soudeleženi, kjer so pretakali znoj, le tam so občutili pravo lastno vrednost in moč. Tako kot športniki so tudi mladi glasbeniki v napornih, praviloma nočnih in dolgotrajnih igranjih doživljali valove sreče in zadovoljstva, tisto, čemur rečemo »zdrava opojnost«: *»Po težkem igranju se počutim tako prijetno utrujenega, pa četudi gre za abnormalne napore.«* ali *»To je užitek, bolj užitek kot karkoli drugega.«* Ker so v glasbi

začutili tisti zdravi »filing«, kot rečejo mladi, potem so vedeli, kje iskati, nasproti tistim, ki tega niso okusili v nobeni »zdravi« dejavnosti. Mladi so počasi začeli opazati, kako dobro se počutijo takoj po napornih igranjih, pa tudi naslednji dan. Po napornih igranjih so bile npr. počitnice najslajše, ali prosti dnevi s prijatelji, saj se jih je dober občutek z igranj držal še nekaj dni. Napajal jih je z dobrim razpoloženjem in energijo. Dobro razpoloženje, povzročeno z omamljanjem z alkoholom, naslednji dan povzroči hudo razdražljivost, slabo voljo, občutljivost in utrujenost, ki se lahko vleče več dni. Mladi so opazili, da je velika razlika med omenjenima načinoma, ki vodita do dobrega razpoloženja. Zato so kasneje bolj zavedno in izključno posegali po delu, ki nudi »zdravo opojnost«. Na tem mestu je toliko bolj pomembno, da mladi na igranjih in po njih niso posegali po alkoholu, saj »zdrave opojnosti« ne bi mogli doživeti. Tisti, ki so namreč pili alkohol po igranju, in skušali dober občutek nato stopnjevati še z alkoholom, so porušili »zdravo opojnost« za nazaj, jo izničili, kar so občutili postopoma ali naslednji dan.

4.1.2.2 Delo koristi

Mladi so izkusili, da je delo edini pravi način do uspeha in da jim delo veliko dobrega prinaša. To pomeni, da so to spoznali na lastni koži in lastnih izkušnjah. Glasba jih je potegnila vase, in ko se je glasbeno kolo začelo vrteti, niso izstopili, ampak so »stisnili zobe« in skušali delati, kot je to glasbeno delo od njih zahtevalo. Ne gre za zaslužek, čeprav je tudi pomemben, ampak za velik napredek na vseh področjih. Mladi so z delom napredovali kot osebnosti, to so občutili, napredovali so v glasbenem smislu, v dobrem razpoloženju, v občutku, da neko stvar dobro obvladajo, da je to njihovo poslanstvo. Le z delom so mladi konkretno zmagovali na glasbenih festivalih, snemali zgoščenke in si odpirali vrata na druga glasbeno-delovna področja. Omenimo, da te izkušnje mladi niso doživeli doma ali v šoli. Glasba je bilo neformalno zlato polje učenja tega, kako je delo pravi način, s katerim lahko v življenju kaj dosežeš oz. kaj postaneš. Mladi so dejali: *»V ansamblu so bila pubertetniška leta in se je marsikaj dogajalo, držati se je bilo treba reda, morali smo po tri ali štiri ure vadit, če smo hoteli, da bomo kaj naredili.«* ali *»Naučil sem se, da z delom lahko vse dosežeš. Tudi talent tako nadomestiš.«* Mladi se tudi sedaj dela poslužujejo kot edinega pravega način do uspeha na kateremkoli področju. Nekateri so odprli glasbene studie, založbe ali dokončali fakultete in zdaj opravljajo visoko kvalificirane poklice.

4.1.2.3 Pozitivna odvisnost

Mladi so v glasbi doživeli veliko pozitivnega v primerjavi s poprej »siromašnim« življenjem. Zato so nenehno stremeli k temu, da bi tako ali drugače delovali v glasbi. Tukaj so se počutili kompetentne, tukaj so se doživljajsko napajali, tukaj so doživljali veliko potrebnega za kvalitetno življenje. Glasbo so potrebovali za svoj lastni življenjski ustroj. Čutiti je bilo, da so nekateri glasbeno delovanje nujno potrebovali, da so lahko »mirno« preživeli dan, kot bi se razvila neka potreba po glasbenem delovanju. Kot bi v glasbi kompenzirali vse tisto, kar bi lahko sicer doživeli tudi drugače. Na nek način so se zatekli h glasbi in tu razvili neko pozitivno odvisnost od nje. Pozitivno zato, ker glasba ne škodi, kot škodijo alkohol in druge umetne omamne snovi.

4.1.2.3.1 Delo kot potreba

Mladi so povedali, da večino njihovega dne zasedajo glasbene dejavnosti. Pogosto tudi bedijo v noč ali do jutra, ker čutijo neko potrebo po preigravanju po instrumentih. Ko se ponoči prebudijo, gredo igrat na instrumente. Tudi na počitnicah glasbeno ne počivajo, ampak s sabo jemljejo instrumente ter samo čakajo na priložnost, da bodo lahko igrali. Prosti dnevi so včasih zanje tudi muka, predvsem tistim, ki niso osvojili še drugih, npr. športnih delovnih navad. Zato se ob prostih dnevih radi samozaposlijo z igranjem v kateri drugi glasbeni skupini ali z vajami. Delovanje v glasbi jim predstavlja močno potrebo, kot bi bilo pri nekaterih, ne vseh, zaznati neko pozitivno odvisnost od glasbe. Menim, da to ni najboljša pot, saj so mladi tako nenehno na preži, da zadovoljijo določeno vzpostavljeno potrebo, zagotovo pa je ta stil boljši od stila omamljanja z alkoholom. Pri teh mladih se mi zdi ključnega pomena razvijanje še nekaterih drugih navad, ki niso delovne, kot je že omenjeno gibanje, in drugo kvalitetno preživljanje prostega časa, npr. z obiskovanjem kulturnih prostorov, branjem in podobno. Po drugi strani pa je potreba po delovnih vajah in igranjih pri mladih ljudeh postala močna vgrajena navada, ki jih lahko kot pri športnikih pelje do vrhunskih rezultatov. Mladi so tako izpostavili močno motivacijo in energijo za dokončanje določenih glasbenih opravil in za vaje: *»Imam tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo.«*

4.1.2.4 Parcialne delovne navade

Pri nekaterih mladih iz alkoholičnih družin, ki so se tako intenzivno podali v glasbo in kvalitetno zaživali, sem opazil še nekaj zanimivega. Delovne navade, red in urnik, predvsem pa doslednost so razvili predvsem v dejavnostih, povezanih z glasbo, drugje pa ne. Niso vsi delovnih navad iz glasbenega sveta prenesli še na druga področja. Zato je bilo opaziti veliko vnemo in dosledno izvedbo pri glasbenih dejavnostih, nemotiviranost in slabo izvajanje pa pri kasnejšem poklicnem izobraževanju, pri urejanju stanovanja, pri gospodinjskih in drugih delovnih opravilih.

4.1.2.4.1 Delovne navade povezane z glasbo

Mladi so se v delovnem tednu obdali z dejavnostmi, ki so na takšen in drugačen način glasbene. V opravljanju teh dejavnosti so dobro razvili delovne navade, saj so delo vedno tudi do preciznosti opravili in dokončali. Za delo na vrtu ali zemlji, za nekatera osnovna gospodinjska in stanovanjska opravila, za študijsko delo, pa kot da ne bi imeli pretiranega veselja, in so se temu raje izognili. Nekateri so premagali odpore tudi na drugih področjih, nekateri pa ne. Ostale dejavnosti so jim bile na nek način odveč, v njih niso videli veselja, se jim je zanje zdelo škoda časa, po drugi strani pa zanje nikoli niso razvili delovnih navad, saj so se okupirali z glasbo, k temu pa jih tudi nihče ni silil, opravili so le tisto najnujnejše, da so lahko funkcionirali – spet – v glasbi. Kljub vsemu je dobro, da so vsaj nekje do takšne mere razvili in gojili delovne navade: *»Nikoli nisem čutil odpora tam, kjer je bilo potrebno delo za skupino, ko pa je delo zunaj skupine, pa mi postane hitro nepomembno.«* ali *»Sam opažam, recimo doma, nimam zadosti delovnih navad, po kosilu se mi nikoli ne da pomiti posode, cunj nikoli ne perem sam, za glasbo pa se vedno najde čas. Raje to počnem, raje vzamem v roke bas kitaro in vadim nov komad.«*

4.1.3 Glasbeno okolje

Vse, kar smo našteali do sedaj in je mlade naredilo v bolj zrele in odrasle posameznike, kar jih je obvarovalo tveganj pred nezdravim stilom življenja, se je dogodilo zaradi glasbe, ki se je dogajala v določenem glasbenem okolju. Glasbeno okolje je s svojimi lastnostmi pogojevalo, kako se bo posameznik razvijal, ali bo pridobival ali nazadoval. V tem delu se bomo

osredotočili, kakšne lastnosti je imelo glasbeno okolje, da je posameznik osebno in v dobrih navadah lahko pridobival. Menim, da je bilo primerno glasbeno okolje ključen element, da so se mladi iz alkoholičnih družin tako kvalitetno razvili. Glasbeno okolje je namreč nudilo prave priložnosti, ki so jih mladi potrebovali. Ne vedoč so jih koristili sebi v prid.

4.1.3.1 Funkcionalnost družine v glasbenih dejavnostih

Prvo okolje, ki je bilo glasbeno, je bila družina. Zametki glasbene nadarjenosti so se začeli razvijati v najzgodnejšem obdobju v družini. Glasbena nadarjenost ali določena umetniška žilica se pogosto seli iz generacije na generacijo. Poznamo mnogo glasbenih družin. Tudi naši mladi so bili otroci staršev glasbenikov. Zagotovo so bili starši – glasbeniki – bolj pozorni na tisto glasbeno pri otrocih. Sprašujem se, ali bi se vseeno mladi podali v glasbo, če ne bi tako zgodaj določenega dela pri tem opravili starši. Lahko da kasneje, zagotovo pa z večjo težavo in z manjšo glasbeno spretnostjo. Družine, v katerih je vladal alkohol, so bile delno funkcionalne le v glasbi. Eden od staršev, ki je zbolel za alkoholizmom, je kljub vsemu otroka v glasbi spodbujal. Spodbujal pa ga je edinole v glasbi. Želel si je, da bi otrok uspešno opravljal tudi šolske obveznosti, ampak dejansko je tisti svoj trud, ki ga je konkretno vložil v vzgojo otroka, temeljil na glasbenem spodbujanju. Ne glede na primernost načinov, ki jih je pri tem uporabljal, ali na stanje opitosti, je tisto nekaj časa in energije posvetil otroku – glasbeniku. Ločeni starši so sicer otroke prepustili samemu sebi, kazali pa so jim določene glasbene elemente. Odstotni starš alkoholik, ki je »odšel« iz družinskega življenja, je otroka vseeno vozil h glasbenim mentorjem in mu kupil instrumente. Teh glasbenih dolžnosti starši niso vselej opravljali redno, še posebej takrat, ko so bili opiti. Tudi ves trud ni bil uporaben, saj so bili zaradi opitosti tega nezmožni. V kali pa so pustili nekaj malega – za mlade ljudi izredno pomembnega. Zaradi dobrega drugega glasbenega okolja so mladi le-to lahko kasneje razvili. Torej družina je vsaj deloma dobro delovala v glasbi in na tem mestu opravila zelo pomembno nalogo, tako za generacijo staršev kot za generacijo otrok. Družina ni bila le polje trpljenja. Družina je bila tudi nekaj prijetnega in koristnega, ker je bila tu prisotna glasba, v ljubezni do katere so si bili družni.

4.1.3.1.1 Na obojestransko prijeten način povezani le v glasbi

Že od samega začetka je bila glasba v sicer izredno težkih družinskih razmerah »oaza sredi puščave«. Tukaj so stvari potekale drugače. Kot smo že omenili, starši so praviloma otroke v glasbi spodbujali. Na ta način so jim izkazovali pozornost, ki je sicer niso bili deležni. Vozili so jih h glasbenim učiteljem in mentorjem ali so jih učili sami. Na takšen način so jim izkazovali skrb in ljubezen. V glasbi so se mladi s strani staršev počutili sprejete, ljubljene in občudovane. Starši so jim bili v tistih trenutkih zaradi glasbe zelo naklonjeni in nanje ponosni, še posebej, ko se je nanje z občudovanjem odzvala okolica. Na nek način so za svoje otroke hoteli vse tisto, kar njim ni uspelo, zato so jim tudi kupili drage in kvalitetne instrumente, pa četudi so bili v težkih razmerah in brez denarja. Tukaj – v glasbi – so bili »starši« svojim otrokom. Vso dejansko dogajanje v glasbenem svetu, npr. ko so jih vozili na vaje in koncerte ali so skupaj z njimi igrali, je bilo za oboje, starše in otroke, praviloma napolnjeno s prijetnimi čustvi. Glasba jih je v svoji lepoti, oboji so jo občudovali, povezovala v prijetnem. Otroci so glasbo vzljubili tudi zaradi starševskega pozitivnega odnosa do nje. Starši so se v glasbi počutili močne, sposobne in kompetentne v svoji starševski vlogi, saj so imeli nekaj glasbenih izkušenj, na katere so bili ponosni, prav tako so o glasbi veliko vedeli. Otroci pa so jih v tem občudovali. Zgodila se je neka »pozitivna identifikacijska zdrava nit«, ki je bila glasbena, med otroki in starši. Glasba je bila tema pogovora, starši so na otroka prenašali glasbeno znanje in pravila, oboji so do glasbe gojili pozitivna čustva. Zato je bila v alkoholično razorani družini glasba takšna »oaza«. Običajno je bila glasba tudi področje, ki je izjemoma oba starša koalicijsko povežalo v dobro otroka. V glasbi so bili družina. Mladi se tako sicer težavnega družinskega obdobja bolj kot po trpljenju spominjajo po prijetnih skupnih trenutkih v glasbi: *»...in takrat, ko smo vadili, je bilo najboljše, smo bili ves čas zaprti tam notri, pa smo vadili...«* Kljub vsemu je preživelo tisto pozitivno – glasbeno.

4.1.3.1.2 V stiski zatekanje h glasbi

V glavi mi odzvanja pesem, ki jo je eden izmed mladih ustvaril v obdobju, ko sta se ločevala njegova starša, in jo na kratko zapel pred intervjujem. Spomnil sem se tudi pesmi, ki jo je drugi mladi napisal v obdobju, ko mu je umrl oče - alkoholik. Družinsko življenje, ki ga je uničeval alkohol, je mladim povzročalo številne stiske. Izgubljeno so tavalili naokoli in v sebi, ne vedoč, kaj se bo zgodilo z družino in kaj z njimi. Kam se bodo morali odseliti, kam oditi,

kaj se bo zgodilo staršu, ki je pil, kaj s staršem, ki se je nemočno boril ali se odselil od partnerja. V družini so okusili in doživeli vse mogoče zmerljivke, poniževanja in manipulacije. V mladih so se v letih alkoholičnega življenja starša in posledic, ki jih je to prineslo (ločitev, izguba službe, nasilje, samomorilnost starša), čustvene stiske samo povečevale. Preprosto se kot otroci v tem krutem svetu niso počutili varne. Mogoče pretiravam, ampak instinktivno in po borbi za preživetje so morali pobegniti na varno. Pobegnili so v svoj lastni svet, ki pa ni bil sanjav in iracionalen, ampak konkreten, oprijemljiv in doživljajsko bogat. Pobegnili so h glasbi, se z njo ukvarjali, da so lažje preživeli negotove čase. Glasba je bila pravzaprav edina stalnica v nenehno spreminjajočih se družinskih razmerah. Ob ločitvah so ostali le instrumenti, ostalo je najpomembnejše, so dejali mladi. Otroci niso imeli popolnoma občutka izgubljenosti, saj so imeli nekaj, kamor so se lahko zatekli: *»Se mi zdi, kot da hodiš po neki vrvtici, ali boš padel na eno stran ali boš šel v drugo stran, takrat so sigurno neke napetosti v tebi, ampak izgleda, da sem padel na pravo stran prepada.«* Zdaj pa pozitivni paradoks vse te tragične situacije. Ob tem sem se spomnil, kako školjka rodi biser. V lupino pride kamen, ki rije po školjki, čez čas pa nastane nekaj tako edinstvenega, kot je biser. Trpljenje školjke ga rodi. Mladi so se zaradi vsega tako intenzivno in po cele dneve zatekali h glasbi: *»Največji glasbeni preskok je bil tam nekje pri ločitvi. Takrat sem se še bolj zatekel k njej. Po ločitvi sem samo glasbo še videl.«* Tam pa niso bili pasivni. Ampak so izredno glasbeno napredovali. Vadili so in ustvarjali. Ves gnev so prelili v glasbene melodije in besedila. Nastajale so pesmi. Mladi so v varnem glasbenem svetu raziskovali, jokali in se radostili. Zaradi stiske so še bolj zavzeto in predano vadili. Zaradi stiske je nastajala glasba. Zaradi pesmi pa so kasneje spet zaživel v svetu, ki jih je obdajal, med glasbenimi kolegi in drugimi ljudmi.

4.1.3.1.3 Prebolevanje družinske tragike zaradi glasbe

V pripovedovanju svojih življenjskih zgodb so mladi zelo pomirjeno in sprijaznjeno govorili o preteklem družinskem življenju. Kot sem že pisal, so se nekaterim težkim izkušnjam tudi dobrohotno in sproščeno nasmejali, se pošalili na lasten račun in na račun družinske tragike. Opaziti je bilo, kot da bi v dobri meri preboleli družinsko tragiko. Prav tako niso opisovali nobenih nedokončanih družinskih zgodb in nalog, tudi niso govorili o zamerah do staršev, dogodkov pa niso skrivali, ampak so lahko o njih govorili, ne odsotno, brez čustev in racionalno, ampak doživeto in, kot že rečeno, pomirjeno. Vedno znova so izpostavljali ta

preokvirjajoči moment, ki ga najprej sploh nisem zaznal kot pomembnega, če ga ne bi tako vztrajno ponavljali: *»Ampak oči mi je dal tisto najpomembnejše, dal mi je muziko.«* Vse, kar so tako zelo ljubili, so jim dali starši. Dali so jim najpomembnejše. To je zelo močna misel. Najbrž ključ njihove zaznane sprejetosti družine v tistem, kar jim je lahko dala. Navsezadnje jim je dala najpomembnejše, kot so povedali. Hvaležno so sprejeli dano. Aktivno pa sami nadaljevali s svojo življenjsko nalogo v drugem glasbenem okolju. Družinsko tragiko, povezano z alkoholom, so preokvirili do te mere, da so bili na koncu hvaležni za vse, kar se je zgodilo, saj se sicer najbrž ne bi tako intenzivno podali v glasbo. Zavedajoč se neprimernosti takšnega družinskega življenja so se sprijaznili s preteklimi dogodki na način hvaležnosti, da je moralo tako biti, sicer ne bi bili ta trenutek tako uspešni v glasbi, ki jim predstavlja vse vredno: *»Ampak je pa spet res, meni se zdi, da sem iz vseh teh okoliščin, ki so bile takrat v družini negativne, jaz nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, se ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi zatekati v stvar, v katero še danes verjamem, in mislim, da me bo spremljala do konca.«* Mladi so torej vse negativne reči z glasbo pretopili v pozitivne in iz njih zase potegnili maksimalno. V glasbi in v dobrem glasbenem okolju so imeli to dragoceno možnost.

4.1.3.2 Skupina kot močno oporno sredstvo

Skupino so mladi v izhodišču potrebovali za udejstvovanje v glasbi. Prav vsi mladi pa so svoje glasbene skupine opisovali na način, kot da se je v njih dogajalo še mnogo več. Glasba je bila neka dejavnost, s katero so se skupno ukvarjali, sicer pa so se člani skupine močno povezali še v drugih dejavnostih ter tako razvili kvalitete, ki so doprinesle skupini in vsakemu članu posebej. V skupini so mladi preživeli več časa kot doma ali v šoli. Skoraj vsak dan so s skupino nekaj počeli, ali glasbenega ali povsem neformalnega, skupaj so odšli po nakupih, igrali nogomet, obiskali kino ali koncert in podobno. Skupina je postala neko varovalo za mlade, kjer je čas mineval koristno in smiselno. Mladi so se imeli »kam dati«. Med sabo so se člani prijateljsko povezali in si izmenjevali tudi osebne vsebine. V varnem prostoru so lahko izražali svoja čustva pa tudi stiske. Občutili so, da lahko kot skupina veliko dosežejo. Lahko bi glasbeno delovali vsak posamezno, ampak so prej ali slej ugotovili, da so kot skupina močnejši kot vsak posebej. Drug na drugega so v skupini pravzaprav močno vplivali, tudi z redom in pravili, ki so jih vzpostavili. Med njimi je potekala precejšnja »korekcija« v vedenju in navadah. Izbruhi jeze ali prepiri pa močno povezane skupine niso ogrozili, da bi razpadla.

Konflikti so bili dovoljeni. Po pripovedovanju mladih sem dobil občutek, kot da so v skupini mladi pridobivali ducat nekaj nadomestnih izkušenj in da so skupino, v kateri so preživeli večino svojega časa, zelo potrebovali.

4.1.3.2.1 Skupina kot varovalka

Mladi nadarjeni glasbeniki so kmalu doživeli razpad družine. Starša sta se ločila, se odselila vsak na svoje, otroci pa so izgubljeno tavalji sem ter tja. Pri nekaterih pa so bili starši alkoholiki odsotni iz družinskega življenja. Mladi so tudi popustili v šolah, nekateri so jih še opravljali, drugi so jih zapustili. Očitna nadarjenost mladih pa tudi poprejšnji dober uspeh šole ni motiviral, da bi posredovala. Mladi pa so tudi s svojim neodgovornim šolskim delom k temu prispevali levji delež. Delovnih navad niso osvojili, občutka odgovornosti tudi ne, brez sankcij v družini pa so lahko počeli, kar so želeli. Ta navidezna svoboda pa jih je začela napolnjevati s praznino in izgubljenostjo. Vedenje izven in v skupini je bilo popolnoma nasprotno. Kot da bi v skupini hoteli nadoknaditi vse prosto zapravljenе ure. Zavzeto so v skupini delali, celo preganjali ostale člane k delu in odgovornosti. Skupina je bila prostor, kamor so lahko pobegnili, so povedali. Vaje, ki so jih mladi imeli, so pogosto trajale po cel dan. Med vajami pa so mladi igrali še nogomet ali si pripravljali kosilo. Potem so spet vadili. In dlje kot so vaje trajale, ljubše jim je bilo. Bili so v varnem in prijetnem prostoru, kjer so lahko počeli prijetne in zanje smiselne reči. Pri tem pa so bili delovni in odgovorni. Povedali so za močne stiske ob trenutkih, ko jim je kdo hotel skupino vzeti, na način, da bi se s starši odselili daleč stran in podobno. Mladi, kot da tega ne bi preživeli, vse dokler se niso tako močno osebno okrepili, da bi lahko kje drugje sami organizirali novo glasbeno skupino. Mladi, ki so se med sabo dobivali, so bili drug drugemu prijetno in varno okolje, prav tako pa so se srečevali z družinami članov glasbene skupine. Vaje so namreč imeli po domovih. Veliko družin je člane skupine »vzelo za svoje«. Do njih so izražali skrb, s tem da so jim priskrbeli hrano in druge potrebne stvari. Z njimi so se pogovarjali spoštljivo in kot enakovredni sogovorniki. Mladi so v teh družinah doživeli tudi veliko prijetnih čustev, počasi so začeli dojemati, da so si družine med sabo različne, in da ni nujno vsaka družina takšna, kot je bila njihova, kjer je svoje vodil alkohol. V tem okolju so se mladi radi zadrževali in v letih, ko je skupina intenzivno delovala, veliko pozitivnega pridobili zase. Med drugim so dejali: *»Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še*

vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.« Poleg prijetnega in čustveno bogatega okolja jim je varovalo nudilo tudi delo skupine. Da so glasbeno delali, jim je bilo zelo pomembno. Tako so nasproti siceršnjemu tavanju v vsakdanjiku v skupini začutili svojo moč in pomembnost. Če tega ne bi bilo, sploh ne vedo, kaj bi se zgodilo z njimi, so povedali. Skupina je bila močna varovalka, kot so sami to poimenovali. Varovalka pred še večjo izgubljenostjo in posledičnim preživljanjem časa v kakšni pivski vrstniški skupini, ki so jih obkrožale vse naokoli. Varovalka, v kateri so mladi zase pridobivali vse tisto, kar navajamo v tem pisanju. Varovalka je bila vzpostavljena ves čas. Mladi so bili drug drugemu na razpolago ves čas. Med tednom so se dobivali na vajah ali se neformalno družili. Ob koncertih tedna pa so nastopali in igrali. Krog se je ponavljal in z obveznostmi dopolnjeval. Po letih, ko so se mladi že dovolj okrepili v svojih glasbenih in drugih sposobnostih, je skupina začela izgubljati svojo varovalno funkcijo, saj so se mladi dobro znašli tudi v drugih glasbenih okoljih, kjer so snemali, poučevali, se ukvarjali z glasbenim založništvom, ali pa dokončali študij in se zaposlili. Nihče od mladih, ki sem jih intervjuval, si trenutno ne predstavlja, da bi glasbeno skupino zapustil, kaj takšnega je še vedno nepredstavljivo in zanje prevelika izguba, čeprav menim, da bi se tudi ob razpadu skupine zdaj dobro znašli.

4.1.3.2.2 Skupina kot tesno povezana prijateljska skupnost

Mladi so navajali, da skupino sestavljalo samo ti člani in nihče drug. Skupina bi razpadla, če bi skupino zapustil en sam član in podobno. V skupini se je zgodila močna kohezivnost in povezanost. Tudi ob prepirih obstoj skupine ni bil uganka. Skupna prijetna opravila, ki so bila delovna in zato smiselna, so člane med sabo izredno povezala. Povezalo pa jih je tudi tisto »skupaj prijetno doživeto«, in tega je bilo toliko, da bi lahko lepa skupna doživetja prodajali na borzi. Glasba je namreč prijetna že sama po sebi, člani skupine pa so glasbo nadgradili in obogatili. Doživetje sinhronnega večglasnega petja, kjer z glasovi skupaj plujejo v melodiji, je neprecenljivo bogato skupinsko doživetje. Mladi pa so vadili in to nenehno ponavljali. Njihovo delo, ki so ga skupaj opravili, so nagradili drugi, npr. zadovoljno občinstvo ali festivalska komisija. Tako so se veselili tistega, kar so skupaj naredili, in v prijetnem proslavljali. To je bilo lepilo, ki je člane tako medsebojno povežalo. Zaradi prej omenjenega občutka varnosti v skupini in bega v varen skupinski prostor so do skupine razvili tudi močno pripadnost. V skupini pa so bili venomer zaželeni in dobrodošli. Skupina je mlade začela potrebovati. In kaj bolj osmišljiva življenje, kot da si drugim potreben. Mladi so to v skupini

začutili. Skupaj so resnično preživeli veliko časa, spletle so se prijateljske vezi in izmenjevali so si tudi osebne vsebine. Govorili so o družinskem življenju in si podelili stiske, ki so jih doživljali. Skupina je v tem nudila oporo. Stil delovanja skupine pa je sprva spominjal na neko skupnost. Kot sem že omenil, skupaj niso le vadili, skupaj so odšli tudi na morje, na nogomet, k frizerju, v trgovine, k dekletom in podobno. Skupina je spominjala na neko močno povezano skupnost, ki je delovala na več področjih, glasbeno je bilo samo eno izmed mnogih: *»Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo. Tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo. Zdi se mi, da ste vedeli, da mi je bil opora ansambel, tudi pri hudih stvareh.«* V takem okolju so se mladi v svoji koži počutili dobro. Na srečo so skupine vzdržale kontinuirano daljše obdobje. Najbrž je bil pomemben tudi čas njihovega nastanka. Mladi, ki sem jih intervjuval, in tudi drugi, ki jih še sicer poznam, so se v skupine vključili pred ali na začetku pubertete, v obdobju, ki je v odraščanju najbolj burno. Močna varovalna skupina je bila s pravili in stališči, med katerimi so bila preprosta delovna opravila, s točnostjo in delavnostjo na čelu ter z neuživanjem alkohola med glasbenim delovanjem in sicer v skupini, pomembno vzgojno sredstvo. Kar ni mogla opraviti skupina, so opravile tudi pomembne druge glasbene avtoritete, ki jim za nadarjene mlade ljudi ni bilo vseeno. Skupino so mladi postavili pred vse. V skupini so doživeli najpomembnejše stvari. V skupini so mladi v glasbi, osebnosti in navadah najbolj napredovali. Tega se sami tudi zavedajo: *»Vse imaš v skupini nekako strnjeno, ne rabiš iskati, do česar koli bi prišlo, tudi v zasebnem življenju, ali so to recimo prijetne ali so žalostne stvari, jaz se bom vedno obrnil na iste tri, ker čutim, da so to edini ljudje, ki jim lahko zaupam bolj kot pa komerkoli, še na starše se ne obračam s tako pozornostjo, kot se na njih, ker to je moj svet.«*

4.1.3.2.3 Moč skupine nasproti individualizmu

V času, ki nasproti prejšnjemu kolektivizmu zdaj tako poudarja individualizem, lahko kaj hitro zaslepljeni obtičimo na mestu. Gre pravzaprav za narobe razumljen individualizem, ki bi moral v svojem bistvu poudarjati razvoj posameznika, ne pa osamljeno in trmasto solistično delovanje. Mladi so v glasbi opazili moč skupine nasproti individualizmu. Klavir kot solistični instrument v vsej svoji veličini zažari ob revijskem orkestru. Operni pevci pojejo z opernimi zbori in orkestri. Vsak glas ali instrument si hitro najde družbo in drug drugega glasbeno nadgradita. Mladi so praktično izkusili, da je skupina več kot seštevek vsakega člana

skupine posebej. S skupino so osvojili glasbene odre in festivalske nagrade, posneli zgoščenke, veliko nastopali, kar kot posamezniki niti približno ne bi mogli. V skupini mladi niso nazadovali. Vsak član je v skupino nekaj doprinesel, vsi pa so to »užili«. Ko je posamezni član osvojil nekaj glasbenega, je le-to hitro prenesel na ostale člane skupine. Več kot so pa posamezniki v skupino vložili, več so nato pridobili. Mladi pa so skupino kot nekaj posebnega doživeli še zaradi dvojega. Prvič, vsako vsebino so v skupini »prežvečili«. Drugače rečeno »predebatirali«, o njej soočili mnenja, jo nadgradili, predelali, da je vsebina pridobila na svoji kvaliteti. Veliko sprva smešnih idej je bilo zelo koristnih, ko so jih skupno pregledali. Drugič, če je posameznik v skupini po svoji kvaliteti zelo izstopal, je s sabo posledično v kvaliteti potegnil tudi skupino. Skupina je bila tako močna, kot je bil njen najmočnejši člen. Mladi so poudarili, da so z močjo skupine lahko uresničevali sprva nedosegljive sanje. V pravi skupini, ki je delovala po določenih pravilih, so si lahko zamislili karkoli, in to tudi dosegli: *»Če bi se v ansamblu skupaj odločili, zdaj bomo imeli mi štirje studio, bi ga zdaj že imeli, bi skupaj delali za to, ker bi se skupaj povezali še bolj. Karkoli bi se odločili, bi lahko imeli zdajle mi štirje, že to, kar pa eden ne more imeti, ali pa dva... «*

4.1.3.2.4 Skupina kot kontrola

Skupina je delovala tudi kot vzgojno sredstvo. Mladi so drug drugega »uravnavali« na podlagi pravil in dogovorov, ki so jih skupaj soustvarili. Kdor le-tega ni izpolnjeval, mu je bilo to jasno posredovano. Zaradi posledičnega neuspešnega glasbenega delovanja pa so bili sankcionirani vsi člani skupine. Drug drugega so najprej kontrolirali pri dogovoru, da na vajah in igranjih ne bodo pili alkohola. To pravilo so hitro ponotranjili in skupina je pri tem delovala kot kontrola. Število vaj in nastopov je bilo zelo visoko. Priložnosti, da bi pili alkohol, pa s tem zelo zmanjšane. Tudi nekateri mladi, ki so v preostalem času popivali v vrstniških ali običajno generacijsko starejših družbah, so v skupini jasno in brez izjeme upoštevali pravilo nepitja alkohola. Skupina z jasnimi pravili in stališči glasbeno tega ni vzdržala. Počasi so doumeli, da tudi dan pred igranjem ni dobro popivati, saj so nato drugi dan preveč »izmučeni«. Skupina je lahko svojo kontrolno nalogo izpolnjevala le z jasnimi stališči in nalogami, ki so jih postavili sami, ali na podlagi lastnih negativnih izkušenj, izkušenj drugih glasbenikov, jasnih stališč drugih članov skupine, ki so prihajali iz drugih družinskih okolij, pa tudi zaradi izkušenj lastnih staršev, ki so se v glasbi zapili. Mladi so v javnosti nastopali kot skupina, zato so se morali tudi kot skupina vesti, kmalu so pravilo o ne-

pitju ponotranjili. Skupina pa je kontrolno vlogo izpolnjevala tudi na drugih področjih. Skupina je kontrolirala in nato uravnavala vedenje članov v skupini in izven nje, komunikacijo in druge navade, ki so posredno vplivale na delo skupine. Člani skupine so običajno skrbeli, kako ostali člani čas preživljajo izven skupine, in ali opravljajo še kakšne druge smiselne naloge, v tem je bila skupina kontrola pa tudi opora. Skupina je s kontrolo posegla izven svojega primarno glasbenega delovanja. Člani so v skrbi drug za drugega in posledično za skupino na nek način bolj ali manj uspešno spremljali, kaj se je s posameznikom dogajalo izven skupine. Vse dokler takšna kontrola ni prišla v konflikt s pomembno posameznikovo potrebo po svobodi in samostojnosti. Skupina se je tukaj ustavila. Konflikti na tem mestu so včasih obrodili tudi koristne sadove, sicer pa so bili za skupino nevzdržni in so ovirali njeno glasbeno poslanstvo. Pri tistih mladih, ki so gojili nezdrave pivske navade in obenem že razvijali določene bolne obrambne mehanizme, je skupina s kontrolno dejavnostjo in jasnimi pravili ter stališči vsaj zavirala nazadovanje, ki pa ga je na prvi pogled težko oceniti. Vseeno je na tem mestu opravljala določeno vlogo. Pomembno je bilo, da se skupina s tem ni dodatno trošila, ampak da so to vlogo opravljala skupaj dogovorjena pravila in glasba, ki ni vzdržala kršenja teh pravil. Osebno dodatno angažiranje članov skupine bi lahko hitro prešlo v katero izmed vlog, ki jih prevzemajo družinski člani alkoholikov. Mehanizmi kontrole pa so sicer kmalu začeli delovati sami po sebi. Člani skupine so ponotranjili nek skupinski red in pravila: *»Vsak privat naj dela, kar mu paše, dokler ne škodi bendu, če smo kot neka skupina. Vsi se predstavljamo kot eno, pod isto blagovno znamko.«*

4.1.3.3 Pozitivni transfer s pomembnimi drugimi

Pomembni drugi so določene glasbene avtoritete, s katerimi so bili mladi dejansko v stiku in niso bili le njihovi vzorniki. Torej so z njimi izmenjevali določene osebne vsebine. Pomembni drugi so bili glasbeni založniki, producenti v studiih ali radijski ter televizijski voditelji. Do vseh teh pomembnih drugih so mladi nezavedno gojili pozitivni transfer, zaradi njega pa so pomembni drugi tudi tako močno vplivali nanje. Po delovanju pomembni drugi spominjajo na očetovsko vlogo, pogosto tisto, ki je bila v družini odsotna. Mladi so to intuitivno začutili in se pustili voditi, sami pa vsrkavali tisto, kar so jim posredovali. Pomembni drugi so bili zanje nekaj neprecenljivega, skoraj »svetega«. Do njih so se vedli svoj čas kot do brez kompromisnih avtoritet, po potrebi tudi zaščitniško. Po določenem času pa pomembni drugi

niso bili več zelo pomembni, ampak samo še pomembni, kot da bi pri mladih dobro opravili določeno vzgojno nalogo. Te pomembne druge so mladi srečali v glasbenem svetu. Pri nekaterih so ključno dopolnili varovalno delo glasbene skupine.

4.1.3.3.1 Glasbene avtoritete

Avtoritete, ki so tako pozitivno vplivale, so mladi srečali v glasbenem okolju. Do njih so gojili pozitivni transfer, najbrž tudi zaradi glasbe, ki jim je bila skupna. Mladi so te osebe sicer srečali po naključju ali so z njimi poslovno sodelovali. Več priložnosti za pogovor je mlade z glasbenimi avtoritetami povežalo, da so se začeli družiti tudi določen preostali čas. Ob povedanem sem opazil, da so te glasbene avtoritete delovale precej strogo, z jasnimi in konkretnimi napotki in željami za te mlade ljudi. Mladi pa so jih brezkompromisno upoštevali in izpolnjevali, v njih niso dvomili. Še posebej ne, ker so jim glasbene avtoritete naložile naloge, ki so v mladih prebudile pozitivna čustva, v smislu, da so vredni zaupanja in sposobni. Mladi so se na pobudo glasbenih avtoritet spustili v lastno glasbeno ustvarjanje ali v poklice, ki so povezani z glasbo. Pri tem pa so zelo napredovali. Zakaj so glasbene avtoritete tako zaupale vanje in namenile temu svoj čas, natančno ne bi znal odgovoriti. Lahko, da so tudi sami nezavedno do njih gojili starševski odnos, ali pa so preprosto v njih prepoznali potencial in ga zato razvijali. Glasbene avtoritete so mlade v novih nalogah in odgovornostih spodbujale, mladi pa so jim sledili. Na ta način so lahko tudi zapolnile nek »manko«, ki ga glasbena skupina ni mogla zapolniti. Časa je bilo namreč še dovolj. Prav tako pa tudi priložnosti, ki bi mlade speljale na področja omamljanja. *»V bistvu so se določene stvari spremenile, pri tem mi je največ pomagal B. Pri določenih stvareh me je spodbujal, mi pomagal, našel stvari, ki so meni všeč. Ko sva se pogovarjala za neko sodelovanje, me je tudi povabil, kar mi je takrat bilo zelo čudno, a sem bil vesel.«*, je dejal eden izmed mladih.

4.1.3.4 Neformalna zunanja kontrola

Mladi so bili v glasbenem okolju ves čas izpostavljeni, še posebej potem, ko so postali uspešni in bolj znani. To pomeni, da so bili nenehno na očeh. Praviloma takšna pozornost prija. V svojem bistvu pa deluje kot kontrola. Mladi so morali paziti, kako se vedejo in kaj

počnejo, da niso škodovali sebi kot glasbeniku in celotni glasbeni skupini. Morali so torej delovati primerno, v vedenju in odnosu do alkohola.

4.1.3.4.1 Občinstvo

Mladi so ugotovili, da ljudje opazijo prav vse, in da se občinstvo pogosto neupravičeno podcenjuje. Občinstvo je namreč opazilo vsak glasbenikov gib na odru, pozorno spremljalo vsako telesno kretnjo in izraz na obrazu. Nemogoče je bilo kaj prikriti. Občinstvo je pri glasbenikih doživelo ali ni doživelo izgrajene glasbene osebnosti in osebno prepričanje v izvajanje. Kakršnokoli miselno odsotnost in zamaknjenost, ki jo na odru izžareva celotno glasbeno telo, so ljudje opazili, in na to neposredno opozorili, ali z manjšim navdušenjem ali konkretno z besednim odzivom po nastopu. Alkoholne motnje zato na dolgi rok na odru ne vzdržijo. Mladi so povedali tudi, da želijo ljudje glasbo začutiti, kot jo čutijo oni sami. Poleg glasbe pa vzljubijo tudi izvajalca. Mnogi so bili šokirani, ko so opazili glasbenikovo neprimerno in neuglajeno vedenje. Tega niso mogli sprejeti, zato so glasbenega izvajalca zapustili. Ljudje so bili namreč pozorni na to, kako so je vedel v okolju. Mladi so tako začutili, da vzoren glasbeni izvajalec ni samo dober glasbenik, ampak tudi izgrajena glasbena osebnost, pristna in ne narejena v svojem delovanju. Glasba in javno nastopanje sta namreč preblizu človekovemu bistvu. Mladi so tako imeli motiv, da delujejo zgledno tudi, ko pridejo z odra. Število priložnosti in razlogov za primerno vedenje in urejen stil življenja brez omamljanja se je zopet povečalo: *»V muziki je red, sama matematika, četrtnika plus četrtnika je polovinka. Pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder in so te ljudje gledali, si se moral temu primerno obnašati.«*

4.1.3.4.2 Najemodajalci

Tisti, ki so mlade kot glasbenike najemali, so določen čas delovali kot najemodajalci. Neizpolnjevanjem dolžnosti bi posledično sledile sankcije in upadanje glasbenih priložnosti. *»Dober glas seže v deveto vas, slab pa še dlje«*, pravi pregovor. Prej ali slej bi neprimerno glasbeno obnašanje mlade stalo glasbenega udejstvovanja. Mladi, ki jim je glasba pomenila mnogo več kot drugim glasbenikom, in so v njej videli rešitev in beg iz težkega družinskega življenja, si takšnega vedenja niso smeli privoščiti, čeprav bi se kaj takšnega lahko hitro

zgodilo. Mladi z neizoblikovanimi stališči in navadami so bili v pivski vrstniški družbi dobrodošla okrepitev, in tudi mladi, ki sem jih intervjuval, so se sprva izven skupine vedli tvegano, kar bi lahko kaj hitro skupino spravilo na kolena, če se ne bi izvlekli iz takšnega mladostniškega življenja. Razlog, da so se izvlekli, so imeli. Glasba, glasbena skupina, glasbene avtoritete in vse, kar je v glasbi mladim doprineslo, je tehtnico nagnilo na pozitivno stran. Najemodajalci so od mladih zahtevali popolnost in vrhunsko izvedbo za tisto, kar so navsezadnje tudi plačali. Mladim ta zahteva ni povzročala težav. Glasbo so imeli radi, obvladali so izvajanje, in raje so to počeli, kot trpeli doma v družini. Med drugim so dejali tole: *»Služba je služba. Če ne jemlješ špila kot službe, kot neko resno stvar, si tega ne moreš privoščiti, saj tisti, ki te najame, res pričakuje maksimalno od tebe.«*

4.1.4 Varovalni dejavniki, ki niso neposredno povezani z glasbo

Med intervjuji z mladimi iz alkoholičnih družin sem zaznal še nekatere druge varovalne dejavnike, ki niso povezani z glasbo, delujejo pa očitno varovalno, tudi na terenu, kjer se kot glasbenik gibljem. Zato bi bilo te varovalne dejavnike škoda ignorirati. Na kratko jih bom omenil.

4.1.4.1 Zaposlitev

4.1.4.1.1 Strah pred izgubo zaposlitve

Tudi mladim zaposlitev predstavlja pomemben vir prihodkov za lastno preživetje. Prav tako jim poklic pomembno gradi vrednostno predstavo o sebi. Službe pa so po osamosvojitvenem procesu zmanjšale številčnost v delovnem kolektivu, zato je toliko težje skriti pasivnost posameznih delavcev, bodisi zaradi alkohola ali drugih razlogov. Nove službe zahtevajo manj rutiniranih opravil in večjo posamezno osebno angažiranost delavca, kjer kakršnekoli pomanjkljivosti takoj opazijo. Nekatere službe pitje nekaj časa tolerirajo, sicer pa najemodajalci skušajo delavca izkoristiti maksimalno, kar je sicer kapitalistična anomalija. Neodgovorno vedenje zaradi alkoholne omamljenosti lahko vodi v relativno hitro izgubo službe. Vsi najemodajalci tudi ne pomagajo posamezniku pri bolnišničnem zdravljenju in kasnejšem urejanju, ampak odpuščajo pod krinko kakšnih drugih razlogov. Mladi so dejali: *»Danes si ne moreš privoščiti in priti utrujen v službo, pri nas si moral tudi pihat, pa so jim*

knjige dajali, zdaj ni več tako enostavno, služba je kar ena velika ovira, mislim ovira, hvala Bogu, da je.» Strah pred izgubo službe je velik in zato manj dopušča, da bi se mladi v odnosu do službe vedli neodgovorno. Kjer se je razvila zasvojenost, pa so stvari zaradi umetne alkoholne potrebe že mnogo bolj otežene.

4.1.4.2 Policijske akcije

4.1.4.2.1 Strah pred izgubo voznškega dovoljenja

Uspešne preventivne akcije sestavljajo tudi represivne dejavnosti. Zaznal sem, pa tudi mladi so povedali, da policija določeno kontinuirano obdobje resnično bolj zavzeto in bolj številčno izvaja vse mogoče kontrole vožnje pod vplivom alkohola. Policija je uvedla akcije, kjer verižno ustavljajo večje število vozil, prav tako so bolj prisotni ob praznikih, kjer se popije več alkohola. Ker delam na radijski postaji, sem tam tudi opazil, da je začela policija vse medije vnaprej obveščati o svojih policijskih akcijah in kontrolah. Namen policije ni sekundarno kaznovati, ampak primarno preprečevati. Zato je policiji v interesu, da radio objavi, kje je kontrola, saj se po izkušnjah tam promet umiri. To pa je poglobitveni cilj dela policije. Na igranjih sem opazil, da organizatorji bolj številčno naročajo razne brezalkoholne pijače, predvsem vodo. Mize so v zadnjih letih bolj polne raznih vodnih plastenk, kar je bilo pred desetimi leti redkost. Mladi za to navajajo predvsem policijske akcije in strah pred izgubo voznškega dovoljenja. Tovrstna izguba lahko posameznika funkcionalno ohromi. Pridobitev novega voznškega dovoljenja je dolgotrajna in otežena, predvsem pa zelo udari po žepu.

4.1.4.3 Manj denarja

4.1.4.3.1 Sprememba socialnega položaja

Mladi so občutili, da se je socialni položaj večine poslabšal, čeprav lahko sodeč po dogajanju na raznih zabavah ob koncu tedna hitro dobimo občutek, da denarja za alkohol pa nikoli ne zmanjka. Sicer pa je družno pitje v določeni pivski družbi postalo zelo drago. Mladi se pogovarjajo, da je včasih »runda« stala toliko, zdaj pa občuteno več. »Runda« alkoholne pijače za približno pet oseb nas lahko stane toliko kot nova majica višje kvalitetne znamke.

»Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji,« so dejali. Alkoholne pijače so zaradi višjih trošarin in večanja zaslužka trgovcev postale precej drage, socialni položaj pa se je zaradi prikritih inflacije ob uvedbi evra občuteno poslabšal, kar mlade tudi odvrča od burnih popivanj, če le ne organizirajo popivanj po domačih kletah, t.i. zidanicah, ki jih pa v Sloveniji ne primanjkuje, tam namreč zdaj potekajo številne zabave mladih.

4.2 DEJAVNIKI TVEGANJA V GLASBI

Dejavniki tveganja za prekomerno omamljanje z alkoholom v glasbi so prisotni. Čeprav glasba sama po sebi še najbolj budi duha in ne vpliva na to, da bi nekdo začel prekomerno piti alkohol, pa je dogajanje okoli glasbe povezano z mnogimi dejavniki tveganja. Navade mokre kulture z rituali opijanja se v glasbenem svetu namreč najbolj nazorno kristalizirajo. Med glasbeniki vlada kar neko splošno prepričanje, da pravi glasbeniki pijejo alkoholne pijače in to v večjih količinah. Tudi pri mladih, s katerimi sem se pogovarjal, je bilo mogoče izvedeti, kako se je v glasbi »treniralo« opijanje in pivsko doživljanje že v otroštvu. Na zabavah, kjer so prisotni glasbeniki, se alkohol pretaka v potokih. Na nekaterih prireditvah, ki sem jih tudi sam spremljal kot glasbenik, so mladi posamično v šestih urah po podatkih prodajalca povprečno popili do dva litra piva oz. vina. Glasbeniki pa kot pravi glasbeniki po navadi prednjačijo v količini popitega alkohola, pa tudi v vzdržljivosti, saj je pivsko življenje njim že zvišalo toleranco. Obnovimo, da se do 40 otrok alkoholikov vda alkoholu (Rugelj, 1981: 139). V raziskavi Pitje mladih, kjer so raziskali 100 mladih, ki pijančujejo, pa se je pokazalo, da v 60 družinah še kdo zlorablja alkohol, 54-odstotkov družin pa ima še kako drugo socialno težavo. Družina, v kateri je kdo iz starejših dveh generacij zasvojen ali je drugače neurejena, je gotovo največji dejavnik tveganja za čezmerno pitje mladega človeka. (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 211). V takšno pivsko glasbeno okolje, kjer je alkohol stimulator dobrega razpoloženja, nato pride otrok alkoholika, kot bi s pomočjo glasbe padel v vodnjak, poln alkohola. Če mladi nima razvitih v prejšnjem poglavju opisanih varovalnih dejavnikov, potem se mu »slabo piše«. Kot vsepovsod so pa tudi tukaj izjeme. Nekateri mladi iz alkoholičnih družin v pivskem glasbenem okolju delujejo kot »viharniki« - osebno krhki odličnjaki in vzorno pridni otroci (Ramovš 1995: 252). Nisem pa raziskal, kako ti mladi v pivskem glasbenem okolju vzdržijo na dolgi rok, če sicer v primerni glasbeni skupini ne razvijejo zdravih stališč in navad. Propadanje mladih - otrok alkoholikov je sprva prikrito. Nihče ne

spremlja njihovega šolskega uspeha, ki se drastično slabša, ali klavrnega življenja med eno in drugo glasbeno zabavo. V tem glasbenem svetu lahko mladi glasbeniki - otroci alkoholikov - padejo v »živo blato«, iz katerega se mnogi nikoli ne izkopljejo. Ta čas pa škodijo sebi in drugim. Tudi pri dejavniki tveganja v glasbi sem na tri področja razdelil izsledke iz intervjujev, ki sem jih opravil z mladimi, ki v glasbenem delovanju očitno prekomerno pijejo alkohol. Ta področja so dejavniki tveganja v osebnosti, navadah in glasbenem okolju.

4.2.1 Osebnost

Da so otroci alkoholičnih družin čustveno preobremenjeni, njihova duševnost pa razbrazdana, preobčutljiva, zveržena, iznakažena in otopela, se je pokazalo tudi v pripovedovanju mladih o njihovem glasbenem življenju (Ramovš, 1986: 136). Najbolj očitno se to pri mladih kaže v vedenju ob kakšnih občutljivih situacijah med glasbenimi kolegi, kjer na površje pretirano izbruhneta močna preobčutljivost in ranjenost. Opisane reakcije spominjajo na kakšno t.i. postravmatsko stresno motnjo, kjer se ob določenem momentu, ki spominja na boleče družinsko stanje, sproži val podoživljanja. Pri mladih sem opazil še nekatere vidne telesne znake nenehnega stresa, kot so bolečine v trebuhu in tresenje rok. Tudi naši mladi se zaradi čustvene motenosti v šoli niso mogli zbrati, šolski neuspeh je poglobljajal njihovo nevrozo, ki jih je med puberteto pognala v popivanje (Rugelj, 1981: 143). Za reševanje vsakdanjih problemov pa niso bili opremljeni. Mladi so sicer med odraščanjem razvijali glasbeni talent, ki so ga običajno podedovali od staršev glasbenikov. Starši so jih v tem v otroštvu spodbujali, da so mladi glasbeno tudi napredovali, večina jih je obiskovala privatne učitelje. Ampak glasbeno spodbujanje staršev se je končalo zelo zgodaj. Situacije so zaradi alkoholizma enega od staršev postajale nevzdržne, konflikti so se stopnjevali. V opitem stanju in očitnem osebnostnem propadanju starša se je nestrinjanje pojavljalo tudi v glasbi, v kateri so bili sprva družni in enotni. Stanje je postajalo nevzdržno, zato so se mladi tudi v glasbenem pogledu ločili od staršev že pri koncu osnovne šole, torej relativno zgodaj. Ti mladi so se znašli v svetu vrstnikov in starejših mladostnikov, ki so ob koncih tedna za t.i. »sproščanje« pili alkoholne pijače. Mladi pa so med vrstniki našli glasbene kolege, s katerimi so se odločili, da bodo ustanovili glasbeno skupino in pričeli nastopati. Mladi so kot glasbeniki bili med vrstniki precej priljubljeni, saj so znali igrati na instrument in s tem zabavati izbrano družbo. Pogosto so te mlade opazili starejši glasbeni kolegi, ki so jih povabili medse. Le-ti so tudi gojili pивske navade, v to pa ponosno uvajali mladostnika, ki se je v količini popite pijače

težko meril z njimi. Starejši glasbeniki mladega niso varovali, četudi so vedeli, da prihaja iz alkoholične družine. Nekateri starejši glasbeni kolegi so pili že daljše obdobje in niso zboleli za alkoholizmom. Ob opitem mladeniču pa so se naslanjali v svoji navidezni moči, ki so jo slepo gojili do alkohola, v smislu, koliko ga lahko »kdo nese«. Mladi, ki so se nato zbrali v glasbenih skupinah, so določen čas sicer vadili in glasbeno relativno uspešno delovali, četudi so med glasbenim delovanjem na vsakem koraku pili alkohol. Bili so glasbeno talentirani in skupina mladih je nekako bolj ali manj uspešno vzdržala. Mladi glasbeniki – otroci alkoholikov – pa so se v takšnem okolju redno omamljali z alkoholom. Opisana situacija je postala gojišče osebnostnih dejavnikov tveganja, ki so mlade vodili po poti omam in zasvojenosti. V takšno pivsko okolje so prišli popolnoma neopremljeni z varovalnimi osebnostnimi lastnostmi in dobrimi navadami. Zaradi pomanjkanja lastnosti, ki bi jih naredile bolj samozavestne v glasbenem delovanju, ali pa zaradi pomanjkanja zdravih stališč so se še bolj omamljali z alkoholom. Povsem običajne stresne situacije, ki bi jih sicer lahko premagali brez večjih naporov, so omamljali z alkoholom. Pitje alkohola pa je zelo hitro postalo navada. Zaradi razvijanja bolnih obrambnih mehanizmov niso opazili, da tudi njihovo glasbeno delovanje počasi, a vztrajno pada v kvaliteti in njihovi glasbeni vzdržljivosti, da so jih komisije na festivalih ignorirale, organizatorji pa tudi že odpovedovali nastope in igranja.

4.2.1.1 Omamljanje z alkoholom

Mladi so v glasbenem okolju našli »Meko« sprostitev in zabave ter alkohola kot stimulatorja dobrega razpoloženja, ki na lahko dosegljiv način omogoča užitek. Mlade glasbenike, ki so nekritično gojili pivsko vedenje, je alkohol namreč v glasbenem svetu spremljal na vsakem koraku. Mladi glasbeniki so alkohol pili, ker so bile takšne navade drugih, sami pa niso imeli izgrajenih tistih osebnostnih lastnosti in dobrih navad, ki bi jih odvrnile od pitja alkohola. Omamljanja z alkoholom pa so se posluževali tudi za omilitev stresnih situacij, s katerimi so se srečevali v glasbi. V glasbenem okolju so tako mladi strategijo reševanja stisk in težav z omamljanjem z alkoholom le nadaljevali, v slepi vednosti, da se kaj takšnega, kot je »alkoholizem«, njim pač ne more zgoditi. Na delu so že bili bolni obrambni mehanizmi. Mladi so neopremljeni padli v glasbeno okolje, ki je gojilo iste navade, od katerih so »zbežali od doma«, kot bi prišli »iz dežja pod kap.«

4.2.1.1.1 Premagovanje stisk

V mladih ljudeh se je v družini, kjer so bile vloge in komunikacija nejasno in boleče zastavljene ter kjer ni vladalo varno in ljubeče vzdušje, nabralo obilo čustvenih stisk. Le-te so mladi kontinuirano prikrivali, se nanje bolj ali manj uspešno odzivali, vsake toliko časa pa so izbruhnile na površje v obliki tesnobe, dekoncentracije in drugih psihosocialnih ter psihosomatskih obolenj. Še najbolj pa mladi niso vedeli, kaj se na nezavednem z njimi dogaja, težave so se namreč od družine selile naprej v šolo. Mladi so to doživljali, kot da se problemi kar niso hoteli končati. Strategijo reševanja z omamljanjem so spoznali doma. Vrstniške pivske skupine so se prav tako pogosto opijale. Glasbene skupine, katere so skupaj z ostalimi glasbeniki ustanovili po končani osnovni šoli ali med srednjo šolo, pa so, tako kot je prisotno v »mokri« kulturi, neobremenjeno ob glasbi pile alkohol in tudi popivale. Mladi so tako po »nojevi strategiji porinili glavo v pesek«, s stiskami se namreč niso soočili, pri tem jim ni pomagalo okolje, sami za to niso bili opremljeni, zato je bilo omamljanje z alkoholom precej priročno in najbolj znano pomagalo za premagovanje stisk. Bolni družbeni obrambni mehanizmi in tisti, ki se jih je v alkoholični družini posameznik naučil od staršev, so zameglili mladostnikov pogled na neprimerno in samouničevalno pivsko početje v glasbenem okolju. Mladi, ki sem jih intervjuval, so namreč precej zanikali tovrstno početje, govorjeno pa »z repom« ves čas podirali, saj so opisi konkretnih pivskih dogodkov sami po sebi govorili povsem nasprotno. Ne vede so v intervjujih opisali, kako so na način omamljanja z alkoholom premagovali stiske, čeprav je bilo takšno početje skrito v le na videz brezskrbnem mladostniškem popivanju z glasbenimi vrstniki. V njih pa je bila praznina in izgubljenost, zato so s takim početjem nadaljevali, ga stopnjevali. Seveda so se mladi ob tem tudi zabavali, kot so opisovali, ampak te »zabavne« odklope so potrebovali. Ni pa šlo za zdrav način sproščanja, ampak za umetno vzburjanje sproščenosti in alkoholno odklapljanje notranjega sveta, kjer so tlele stiske in notranji boji: *»Včasih je fajn, da greš, da se imaš fajn, da pozabiš na cel kup stvari.«* O teh dogajanjih so mladi kar težko pripovedovali, kot da bi jih zanikali ali ne prepoznali. Dejansko pa so tako z alkoholom skušali premagovati čustvene stiske: *»Takrat je bilo res neko čudno obdobje. Ne vem, tako se mi zdi, da tako nekako nekaj vre iz tebe, takrat bi lahko človek res najbolj propadel, v takih trenutkih, ker si čustveno nestabilen...,mogoče malo prihajajo stvari za tabo za nazaj, po moje je to...«* Mladi se na nek način niso zavedali, kaj počnejo, in pitje je običajno sovpadalo s pogostimi glasbenimi nastopi, tam so pa »pili tako vsi«. Z omamljanjem so torej mladi tešili notranje stiske.

Glasbeni svet pa jim je nudil nešteto priložnosti za opijanje. V glasbenem svetu so mladi doživljali tudi stiske ob dolgotrajnih igranjih. Vzroki za te stiske so bili zunanji, glasba je namreč kot vsako bolj naporno psihično in fizično delo. Glasbena igranja na porokah ponekod v Sloveniji še vedno trajajo po dva dni, vmes glasbeniki zaspijo za kakšne štiri ure in nato z igranjem nadaljujejo naslednji dan. Večina slovenskih glasbenih zasedb poklicno igra v tujini, kjer zaradi dolgotrajne vožnje tudi primanjkuje časa za spanje. Telo težko vzdrži takšne napore, še najbolj trpijo glasilke. Mladi pa so morali biti ob točno določenem času na odru v najboljšem stanju, vsaj v takšnem, da občinstvo in tisti, ki so jih najeli, niso opazili utrujenosti. Stiske ob tem so si mladi glasbeniki pogosto navidezno lajšali z alkoholom. Pravzaprav niso bili nato nič manj utrujeni ali z boljšim glasom. Le doživljanje vsega so omamili. Naslednji dan pa so se bolj utrujeni spopadali z istim. Kontinuirano ponavljanje tega iz tedna v teden, iz leta v leto, pa je bilo in je še vedno za mlade - otroke alkoholikov - propadanje na daljši ali krajši rok, odvisno od vsakega posebej. Posledice pa so že opazne na kvaliteti igranja, v odnosih in službi, če jo mladi opravljajo.

4.2.1.1.2 Premagovanje strahu in treme

Otroci alkoholikov se v glasbenem svetu spoprijemajo z glasbenimi izzivi manj osebno opremljeni kot njihovi glasbeni vrstniki iz družin, kjer ni vladal alkohol. Če mladi glasbeno delujejo v urejeni glasbeni skupini z zdravimi navadami, tam pridobijo veliko nadomestnih izkušenj, tudi zaupanja vase za premagovanje strahu in treme, kot sem opisal v prejšnjem poglavju. Mladi pa lahko pristanejo v bolj pivsko tvegani glasbeni skupini, kjer pa se poleg glasbe učijo le še pivskega doživljanje in navad. V glasbenem svetu je priložnosti, kjer je treba pokazati veliko poguma, precej. Npr., stopiti pred človeka in mu nekaj povedati, je pravzaprav lahko precej težko, če ne zaupaš vase in nimaš razvitih dovolj komunikacijskih veščin. Stopiti pred manjšo skupino ljudi in nekaj povedati, je lahko že nekaj, kar zahteva od posameznika precej spretnosti in samozavesti, da mu bodo sploh prisluhnil, in da bo znal povedano razumljivo podati. Stopiti pred skupino ljudi in jim nekaj zapeti, je pa lahko zelo stresno dejanje, četudi posameznik lepo poje, ni to povezano s tem, ali zaupa vase in bo vzdržal ta pritisk. Zapeti pred tisoč ljudmi pa je lahko za nekatere mlade ljudi že nekaj nemogočega. Strah in tremo bi lahko mladi premagali s treniranjem zaupanja vase, predvsem z več vaje, z nenehnim ozaveščanjem preteklih pozitivnih izkušenj z nastopov in z zaupanjem v skupino, ki bo reagirala, če se kaj zatakne, npr. besedilo prišepne glasbeni kolega iz

skupine. Mladi pa so strah in tremo »namočili« v alkohol in zmanjšali dejansko zavedanje situacije. Težak nastop so rutinirano izpeljali, kar pa sicer ni bilo garancija, da so ga dobro oddelali. Ob naslednji priložnosti so pivsko vajo ponovili, le da so sčasoma potrebovali več alkohola, pitje je namreč postalo navada in ni doseglo želenega učinka. Mladi so tako poznali prizore pevk in pevcev, ki so pred nastopom posrkali veliko pivo ali kakšne dvojne borovnice v žganju. Med nastopom pa ritual nekajkrat ponovili. Ker se toleranca ob pitju zvišuje, pa vedenje glasbenikov niti ni padlo okolici v oči, ker so bili alkohola vajeni, okolica pa se je na zabavah tako tudi opijala z alkoholom. Pri mladih je tako prevladalo zmotno stališče, da alkohol vzbuja pogum, nad tistim, da le začasno omami strah in tremo ter poreže notranje zavore. Mladi so dejali: *»V drugi glasbeni skupini sem muzikante doživljal kot veseljake, ki rabijo za to, da so malo bolj pogumni, pa da lahko nekaj povedo, določeno mero alkohola.«*

4.2.1.1.3 Premagovanje nesproščenosti

Na sodobnih zabavah še posebej prevladuje potreba po sproščanju na način miselnega odklopa ali doživljajske vzburjenosti z alkoholom in drugimi drogami. Glasbeniki, med njimi tudi naši mladi – otroci alkoholikov – pa na teh zabavah skrbijo za sproščeno in prijetno vzdušje, z glasbo in tudi s humorjem. Mladi glasbeniki težko zabavajo, če so sami nesproščeni in zadrti. Zato je nujno, da se vedno sprostijo in prepustijo svojemu opravilu - zabavanju. Nekateri mladi glasbeniki, ki smo jih opisovali v prejšnjem poglavju, so izurili profesionalnost do te mere, da lahko s pravimi stališči vseeno dobro oddelajo nastop ali se sprostijo na kakšen zdrav način. Mogoče so pri tem kanček manj uspešni, če bi bili povsem pristno sproščeni in dobre volje, ampak razlika ni tako opazna, ljudje tega skorajda ne zaznajo, saj so v tem profesionalno izurjeni. Prav tako pa osebno okrepljeni, da vzdržijo težje situacije, ko morajo zabavati takrat, ko so sami slabe volje oz. nerazpoloženi. Profesionalnost so morali razviti do te mere, da so lahko zabavali množico uro po smrti lastnega očeta, kot to zahtevajo poslovni dogovori s kazensko odgovornostjo. Naši mladi pa takšnega profesionalnega odnosa v pivski glasbeni skupini niso razvili, zato so za premagovanje nesproščenosti nenehno segali po alkoholu. Zaradi številnih nastopov so morali biti pogosto sproščeni, v primerih, da niso bili, so se posluževali alkohola. To je prisotno še posebej pri tistih, ki so morali s humorističnimi točkami med igranji zabavati ljudi, kar zahteva še večjo mero sproščenosti, če ni glasbenik profesionalen in izurjen v svojem početju. Nesproščenost so mladi tako otopili, z alkoholom pa umetno vzburili dobro razpoloženje.

Tudi če so se mladi glasbeniki opili do te mere, da so delovali očitno vinjeni, so bili pogosto med ljudmi sprejeti kot smešni in zabavni. Bebavost pijanega posameznika so zaradi neumnih dejanj ljudje doživljali kot nekaj smešnega, najbrž ker so v njej prepoznali lastne resnične zgodbe, nanj pa to projicirali. Mladi iz alkoholičnih družin so bili pred štirimi pastmi. Prvič, v glasbenem svetu, kjer je poslanstvo glasbenika zabavanje drugih, so si lahko naredili masko klovna, ki pa lahko sicer v sebi skriva veliko stisk in depresije, navzven pa deluje šegavo. Takšno obnašanje je bilo namreč prisotno tudi, ko niso bili na odru in so se tako vedli med glasbenimi kolegi, kot da se drugače ne bi znali. Drugič, mladi glasbeniki – otroci alkoholikov - so se v takšnem okolju učili strategije premagovanja nesproščenosti z alkoholom. Tretjič, alkoholno doživljanje so vadili tudi, ko so se drugim v zabavo vedli kot opiti, pa čeprav niso popili niti kaplje alkohola. Alkoholno vedenje, ki so ga doma sovražili, potem pa ga drugim v zabavo izvajali, so omogočali najbrž le bolni obrambni mehanizmi. Četrtič, pri otrocih alkoholikov, kjer je doživljanje že v osnovi bolj otopelo, je alkohol služil kot najhitrejša možna rešitev za sproščenost, ki so jo potrebovali pri glasbi. Mladi glasbeniki so med drugim povedali: *»Sem študiral, kaj naj naredim, kako naj rešim situacijo. In prvo, kar sem se spomnil, sem spil dva deci vina, da mi je sploh kaj na pamet prišlo.«*, ali *»Moral sem spiti, ker nisem mogel pustiti cele gostilne ljudi, mogoče so tudi pričakovali, da bi se nekaj hecnega zgodilo.«*

4.2.1.2 Bolni obrambni mehanizmi

Že smo omenili, da tako kot ima starš alkoholik svoje poškodbe zaradi alkoholizma, so se prav tako razvile specifične pri mladih iz alkoholičnih družin. Zaznal sem, da so mladi že v družini »negovali alkoholizem«, pri čemer so kot svojci staršu alkoholiku omogočali pitje in zavirali pot socialnega urejanja, alkoholna obramba racionaliziranja pitja alkoholika pa se je skoraj identično razvila tudi pri mladih (Rugelj, 2000: 60). Ravno oboleli individualni, odnosni in družbeni obrambni mehanizmi so že v izhodišču zastirali jasen pogled mladega glasbenika – otroka alkoholika, ki je v glasbenem okolju razvijal pivske navade. Oboleli obrambni mehanizmi so se razvili na vseh nivojih, kot pri »ruskih babuškah«. Na individualni že v družini, nato odnosni tudi v glasbeni skupini, družbeni pa tako svoje poslanstvo opravljajo v »mokri« kulturi, ki je tako poudarjeno prisotna v zabavnem glasbenem okolju. Pri mladih, s katerimi sem se pogovarjal, sem določene bolne obrambne mehanizme odkril šele, ko sem intervjuje prepisal, ponovno prebral in analiziral. Sprva so namreč bili v

povedanem tako skrbno skriti, da jih niti nisem zavestno prepoznal. Izpostavil bom najbolj tipične.

4.2.1.2.1 Dvojna merila

Pri mladih glasbenikih sem več kot očitno opazil dvojno ravnanje. Na miselni ravni so se zavedali, da alkohol škoduje, da lahko vodi v zasvojenost, dejansko pa so se kljub temu omamljali z njim. Govorili so, da alkohola na nastopih ne pijejo, obenem pa dodali, da ga pravzaprav pijejo. Npr.: *»Da bi me nekaj fejest silili, niti ne vem, če pa kakšen deci, to pa niti ne škodi, ampak več pa ne, če rečeš, da ne boš pil, ne boš pil, in konec, pa ne piješ. Mogoče še potem kakšen deci.«* V povedanem so nasprotovali samemu sebi, prav tako v ravnanju. Sam pa sem opazil, da so na teh nastopih spili mnogo več alkohola kot nedolžno povedanih 'en ali dva deci' vina. Dvojnost je v tem, da so izkazovali stališča o tem, da alkohol in glasba ne sodita skupaj, da alkohol škodi nastopu in skupini, takoj zatem pa so k temu v povedanem dodali, da kaj malega že popijejo, in da se je kdaj že zgodilo, da so se napili. Ampak da to ni bilo v redu in se ni več ponovilo, razen takrat, ko so bili na enem drugem igranju. Opazil sem, da gre za neka stališča, ki niso ponotranjena in udejanjena v navadah, ampak so samo del miselne strukture, kot opravičilo lastnemu alkoholnemu vedenju. Ob seštevku vseh teh izjem, kjer so se opili, se lahko izriše kontinuiteta opijanja, ki je sami ne vidijo. Prikrito delujejo tudi dvojna merila v smislu: *»Razlika je, če piješ na veselje ali na žalost. Nevarno je, če piješ na žalost.«* Ob tem sem se nekajkrat ustavil in pravzaprav strinjal, da je toliko bolj nevarno, če z alkoholom utapljaš žalost, čeprav je žalost živo čustvo, najbrž gre na tem mestu bolj za ne izražanje žalosti in bolj za neko depresivno stanje, ki blokira čustva, pogosto se namreč to dvoje narobe izenačuje, in je torej pitje v takem stanju res še bolj tvegano. Ampak obenem sem se spomnil alkoholikov, ki so pili na veselje, ob vseh mogočih veselih dogodkih, če je pa veselih dogodkov zmanjkalo, pa so jih našli. Tipov alkoholizma je namreč več. V končni fazi pa je odkrivanje vzrokov za alkoholizem nenehno samo raziskovanje. Vseeno lahko postaneš zasvojen z alkoholom, ali piješ na veselje ali na žalost. V obeh primerih ni bila omenjena neka pomembna duhovna dimenzija, ki sicer sestavlja obrede, kjer je prisotna alkoholna pijača. Dvojna merila tako zmedejo okolico in uspešno prikrivajo pitje mladega glasbenika. Dvojna merila pa delujejo tudi v glasbeni skupini, saj po njih njeni člani vseeno segajo po alkoholu.

4.2.1.2.2 Racionalizacija

Oboleli obrambni mehanizem racionalizacije so mladi razvijali skupaj z alkoholnim staršem že doma. V »mokri« kulturi in v glasbenem okolju pa racionalnih argumentov za pitje ne zmanjka. Čeprav modrosti v pesmih (»Če grozdek bi vedel, kaj z vinom se godi, bi jagodo stresel, še prej ko dozori!«) opozarjajo na škodljivost prekomernega pitja alkohola, in jih mladi tudi prepevajo, racionalizacija opravi svoje, praviloma opijanju v prid. Mladi iz alkoholnih družin so v takšnem okolju, polnem »pametnih« razlogov, zakaj je dobro piti alkohol, ne vedoč nadaljevali pivsko tradicijo, saj so za vse te racionalne argumente še kako dojemljivi, še posebej ko opravičujejo, če sami »pregloboko pogledajo v kozarček«. Kot primer, tudi mejo manj tveganega pitja, ki sicer za tiste, ki so imeli v družini alkoholizem, sploh ne velja, so racionalizirali po svoje. Podatek, da je mera manj tveganega pitja, ki jo je nekako določila medicinska stroka in je z medicinskega stališča še nekako sprejemljiva za večino zdravih ljudi, tako da najverjetneje ne bo povzročila škode na zdravju, veliko pivo ali dva deci vina za moškega in pol manj za žensko na dan, so interpretirali povsem po svoje. V smislu, da sploh ne popijejo 365 piv na leto, sliši se resnično veliko, dejansko pa se preteče alkohola še več. Torej mladi so vse mogoče razlage racionalizirali in obrnili, da so bile slišati povsem smiselne. Tako pa so in še vedno uspešno sebi in drugim prikrivajo svoje početje. V glasbenem okolju pa ga niti ne rabijo pretirano skrivati, saj je opijanje nekaj povsem običajnega. Se pa tudi v glasbenem okolju dogaja, da ko posameznik zboli za alkoholizmom, ga glasbena družba povsem tipično kaznuje in izloči kot grešnega kozla, nanj pa projicira ves lasten pivski gnev. Ampak bolezen mora biti v zadnjih stadijih, saj lahko glasbenik – alkoholik - dolgo časa tako živi v pivskem glasbenem okolju. Pa tudi igra še lahko, je močno rutiniran, glasbeni talent pa ohranja svojo vitalnost. Tudi to je eden izmed racionalnih razlogov, da alkohol, ki ga uporabljajo mladi, ne škodi glasbi. Ne vidijo pa, da glasbenika glasbeno pogubi zamujanje na nastope, neodgovorno vedenje in krajšanje časa, ko lahko opit še vzdrži na odru, preden z odra zgrmi ali na njem obleži. Racionalizacijo so mladi izkazovali takole, sprva zelo nedolžno: *»Mene včasih v roke rado zebe, ne vem, ali imam tako prekrvavitev, ko smo šli, pozimi sploh, na špil ali na koncert, deci vina včasih pa tudi pogreje, ampak več ne.«* Pivska zgodba in nje racionalizacija pa se je stopnjevala: *»To je bilo groza, je bilo treba bruhat, ampak to je bilo zato, da ne bi razočaral, da so se smejali, da so oni uživali. Jaz se nisem fajn počutil naslednjo rundo, ko smo igrali.«* Poleg mladih, ki sem jih intervjuval, v glasbenem okolju tako deluje veliko mladih glasbenikov.

4.2.1.2.3 Pomanjševanje

Vsi naštetih obrambni mehanizmi s pomanjševanjem vred lahko neovirano delujejo v okolju, kjer je omamljanje z alkoholom na nek način vrednota. Tudi med mladimi prevladuje namreč stališče, da ni nič posebnega, če se ga glasbenik na nekem igranju opije, vse dokler lahko vsaj približno igra. Nekatere slovenske rokarske in druge zasedbe so pred koncertom popile več litrov viskija in slovenski hoteli jim zaradi razgrajaškega vedenja v opitem stanju niso hoteli ponuditi prenočišča, čeprav so bili izredno popularni, le-to pa so neobremenjeno povedali v intervjuju za slovenske časopise, kot da je to nekaj, na kar so pravzaprav ponosni, nekaj, kar ni nič tako zelo posebnega. Dejansko pivsko stanje so pomanjševali. Tudi mladi glasbeniki, ki preigravajo domačo narodno-zabavno glasbo, se radi med sabo pohvalijo, koliko alkohola kdo vzdrži, vse skupaj pa pomanjšujejo, v smislu, da to ni nič kaj takšnega. S pomanjševanjem so se v glasbi pri mladih krepila stališča, da ni nič narobe, če se ga vsake toliko zelo opiješ. Sploh, če se pije daljše časovno obdobje, recimo vso popoldne in tja v noč, prav zato količina popitega alkohola ni tako pomembna. Mladi glasbeniki se namreč tudi privatno dobivajo in organizirajo glasbene »pijanke«. Tam pitje pomanjšujejo z drugimi argumenti: *»Od naših ni bil nihče pijan, jedli smo, plesali smo, bili smo pa dobre volje, pijani pa ne, veš kaj je pijan, da stati ne bi mogel, da za sebe ne bi vedel.«* Pijan si takrat, ko ne moreš več stati, je pomanjševanje mladega glasbenika. Mladi pa so opijanja pomanjševali tudi z razlogi, da po uspešnem igranju še radi posedijo in pijejo alkohol. V argumentih mladih sem zaznal en kup nasprotujočih si obolelih obrambnih mehanizmov, ki po eni strani pomanjšujejo pitje, v isti sapi pa ga podoživljajo kot nekaj res enkratnega, v smislu, kako krasno je bilo biti totalno pijan. Mladi glasbeniki - otroci alkoholikov – so v teh pivskih glasbenih okoljih precej nemočni, saj so pomanjševanja vajeni že od doma, pa četudi bi hoteli nemudoma zapustiti pijanski prostor, so z ostalimi glasbeniki vezani zaradi prevoza in navsezadnje skupnih igranj, drugam pa se niti ne želijo podati, saj so tukaj glasbe in alkohola pač vajeni. Pitje pomanjšujejo skoraj vsi glasbeniki v zabavnem prostoru, glasbene skupine z zdravimi ne pivskimi stališči so se začele šele pojavljati, zato mladim, ki želijo igrati, ne preostane drugega, kot da igrajo, neopremljeni z osebnostnimi lastnostmi in dobrimi navadami pa pomanjševanje pitja tako nezavedno trenirajo tudi sami.

4.2.1.2.4 Identificiranje z glasbeniki

Mladi glasbeniki – otroci alkoholikov - so se že v izhodišču identificirali s starši, saj vzgoja otrok poteka predvsem po mehanizmu identifikacije s starši. Dogajalo se je tudi, da je v nekaterih primerih mati opozarjala otroka, da naj ne posnema svojega zapitega očeta, toda s tem, ko je primerjala vedenje svojega zapitega moža z otrokovim vedenjem, mu je nehote – zaradi psihodinamike transfernih odnosov – pomagala pri utrjevanju neustreznih vzorcev vedenja (Ramovš, 1981: 134 sl.). Identificiranje je torej obolelo že v zgodnjem obdobju. Že sem pisal, da so nekateri visoko talentirani glasbeniki kot umetniki, ki zaradi alkoholizma socialno in drugače povsem propadejo, zelo močan talent za slikanje ali muzikalno ustvarjanje ohranili. Mladi glasbeniki pa so se v glasbenem okolju napačno identificirali s temi glasbeniki. Misleč, da je dobro, da veliko pijejo, so menili, da sami kot glasbeniki ne bodo propadli, celo da bodo v talentiranosti postali bolj podobni njim. Nekateri glasbeniki resnično ob enormnih količinah popitega alkohola in alkoholizmu še vedno izredno kakovostno uglašujejo instrumente ali ustvarjajo, ampak število takšnih vrhunskih glasbenih talentov bi lahko v Sloveniji prešteli na prste. Mladi glasbeniki pa, kot da ne vidijo, da je človek sicer na vseh ostalih področjih povsem propadel. Posnemajo njihovo pivsko vedenje in doživljanje, vse to pa kotirajo kot nekaj vrednega: *»Recimo mi se vedno hecamo, s kolegom imava to, kolega reče, Miro daj, ali ko se menimo o kakšnem alkoholu, rečemo, da sva taka mlada Mirana pa Braneta...«* Mladi glasbeniki so se identificirali z vzorniki, ki so ostali sami z glasbo in pivskimi kolegi, in ki živijo hedonistični stil življenja, v smislu: *»Ljubi se vino in pesem!«* Mnogi starejši glasbeniki sicer gojijo hedonistični stil življenja. Nekateri kljub temu peljejo svoje življenje bolj ali manj uspešno v službi in družini. Pogosto se opijajo, zasvojenost od alkohola pa se ne razvije v polnem razmahu. Zato delujejo navzven povsem običajno. Brez večjih težav lahko tudi trezno nastopajo in igrajo. Prav identificiranje z njimi pa je lahko za mlade glasbenike – otroke alkoholikov - tako tvegano. Mladi so tudi opisovali, kako so starejši glasbeniki povsem brez slabe vesti uvajali mladostnike v pivsko življenje, pa četudi so vedeli, da mladi ne morejo držati meje v količini popitega alkohola. Takšno dogajanje so si mladi interpretirali kot nekaj *»nedolžnega«*, če so mu pri tem pomagali starejši glasbeniki, ki jih je občudoval. Namesto glasbenih mentorjev pa je bil mladi deležen pivskih mentorjev.

4.2.2 Navade

Dobre delovne in druge zdrave navade so se pokazale kot pomemben varovalni dejavnik, tudi slovenski pregovor namreč pravi »*navada - druga natura*«. Nezdruve navade, povezane s pitjem alkohola, pa so povsem logično velik dejavnik tveganja, še posebej pri mladih, ki prihajajo iz alkoholičnih družin. Navad, dobrih ali slabih, se otrok najprej uči v družini, kjer se ustvari podlaga za kasnejše nove navade. V glasbi lahko pridobiva vrsto koristnih delovnih navad, pa tudi vrsto pivskih. Če je mladostnik osebno okrepljen z zdravimi stališči in navadami, se v določeni glasbeni skupini in glasbeni družbi, ki goji pivske navade, lažje upre alkoholnemu vedenju. Še boljše, če je glasbeno zasidran v skupini, ki ima zdrave navade in stališča do pitja. Če pa mladostnik iz alkoholične družine osebno neopremljen pristane v pivski glasbeni skupini, pa ga lahko v »mokri« družbi številne pivske navade glasbenih kolegov in drugih potegnejo na dno. Kot že rečeno, v glasbenih vodah se bolj kot voda pretaka alkohol, in glasbeniki imajo vzpostavljene številne pivske rituale, ki jih prenašajo drug na drugega. Mladi, ki imajo glasbo radi, tega okolja s pivskimi navadami niso hoteli zapustiti, saj bi s tem zapustili tudi glasbo. Brez jasnih navad in stališč pa tudi niso poiskali ali sestavili neke glasbene skupine, ki bi v protitež gojila zdrave navade, kar se pitja alkohola tiče. Ravno obratno. Otroci alkoholikov so si intuitivno našli glasbene kolege, ki sami prihajajo iz alkoholičnih družin, ali drugače s pogostim alkoholnim omamljanjem živijo tvegano, ter so skupaj z njimi začeli pridobivati pivske navade.

4.2.2.1 Pridobivanje pivskih navad

Mladi so pivske navade začeli pridobivati zelo zgodaj. Kolškova raziskava (Ramovš 2005: 13, po Kolšek 2000) je potrdila, da slovenski otroci sorazmerno zgodaj posegajo po alkoholnih pijačah. Podatki so pokazali, da je do 13. leta pilo alkohol 73, 6% osmošolcev, kar je več kot v katerikoli evropski državi, ki je sodelovala v ESPAD študiji. Tudi naši mladi so kot otroci prvo alkoholno pijačo dobili od svojih staršev. Mladi pa so se zaradi alkoholizma v družini na nek način precej zgodaj, kmalu po osnovni šoli ali v sredini srednje šole, umaknili iz alkoholičnega družinskega življenja k vrstnikom. Mladi iz družin, kjer je prisoten alkoholizem ali kaka druga disfunkcija, imajo namreč še dodatne psihosocialne poškodbe, ki jih begajo in napolnjujejo z nezaupanjem do sebe in do zunanjega sveta. Zato ni čudno, da se tako velik delež mladih najbolj zanese zgolj na prijatelje (Ramovš in Hvalič, 2003: 203). Tako so mladi

v zunanjem svetu, kjer so preživeli veliko svojega časa, nadaljevali s pridobivanjem pivskih navad. V zabavnem glasbenem okolju so kot glasbeniki še bolj trčili ob razne pivske vzorce. Ritualov opijanja so se učili z vrstniki, glasbenimi kolegi iz glasbene skupine in na raznih zabavnih prireditvah in veselicah.

4.2.2.1.1 Glasba kot vhod v pivsko družbo

Mladi so imeli že v najzgodnejšem obdobju dodaten razlog - glasbeni, da so začeli odhajati v pivsko družbo. Na razne zabave, kjer se je kot običajno veliko opijalo, so jih tako vozili že njihovi starši, ki so se pred pivskimi kolegi naslanjali nad otrokovimi glasbenimi sposobnostmi. Če mladi tam niso pili, so se učili pivskega doživljanja in vedenja. Pogosto so se vedli odraslo in »pijansko« ter s tem zbujali salve smeha in odobravanja pri odraslih. Početje, ob katerem ti preprosto kot opazovalcu »obrača želodec«. Starši pa so nato dokaj nekritično otrokom dopuščali, da so kot glasbeniki že zelo zgodaj odhajali v pivsko družbo zabavat ljudi. Pri tem so tudi dobro zaslužili. Opiti gostje pa so bili z denarjem precej radodarni. Zato je staršem navsezadnje prijalo, da so otroci na tak način služili denar. Če bi starši pri mladih glasbenikih vseskozi nadzirali, kaj se z njimi dogaja, nastope pametno odmerjali, in nanje vseskozi vplivali z jasnimi stališči in navadami, vsa stvar ne bi izpadla tako tragično, kot je sicer. Starši pa so se z nejasnimi stališči in pivskimi navadami poleg opijali še sami. Postopoma pa mladostnike prepustili, da so sami zahajali na igranja v pivsko družbo. Ljudje se ob glasbi zabavajo tako samo v gostilniškem okolju. Četudi se je mladostnik napil in se je starš alkoholik ob tem zelo razjezil, je običajno brez občutnih posledic lahko nenadzorovano igral naprej v pivskem gostilniškem okolju. Starši so mladostnika zaupali tudi starejšim glasbenim kolegom, ki pa so mladostnika v pitje samo uvajali. Mladostnik se je v krogu odraslih glasbenikov s pitjem uveljavljal. Mladi glasbeniki so tako zaradi glasbe imeli dodaten razlog, da so zelo zgodaj odhajali ven, starši pa so to tudi dopuščali. V nekaterih primerih je bilo glasbeno igranje edini možen izhod v zgodnjih najstniških letih. Hodili so zabavat razne družbe tudi čez dan, ne le v večernih in nočnih urah. Tam pa so se začeli navajati pivskih navad. Ali so alkohol pili sami ali so jim ga ponujali odrasli. Eden izmed mladih je dejal: *»Vsega se niti ne spomnim, imeli so žganje, borovničke, jegermaister, seveda sem probal, tedaj sem bil 15, 16 let star, do 18. leta sem bil jaz bolj doma, nisem ekstra hodil na okrog.«*

4.2.2.1.2 »Pijanke do konca«

Pri glasbenikih sem opazil, da imajo njihovi rituali opijanja določene značilnosti. Glasbeniki se pogosto dobivajo tudi sami, ali kdo praznuje ali pa si sami organizirajo kakšno srečanje glasbenikov. Teh praznovanj niti ni malo, saj če se srečajo, ko praznuje eden, se morajo srečati tudi, ko praznuje drugi, da ni medsebojnih zamer. Se pa glasbeniki srečujejo tudi povsem slučajno, po igranjih, na znanih gostilniških lokacijah. Ob takšnih priložnostih nekdo izmed glasbenikov ves čas skrbi, da se kozarci polnijo. Namen takšnih srečanj ni le, da bi se veselili in ob tem nekaj popili, ampak da bi namenoma popili veliko. Kot da bi se namenoma organizirali za popolni »pivski odklop«. Muzikantje običajno zberejo nekoga, ki ga želijo popolnoma opiti, in se mu nato posmehujejo ter norčujejo. To pa nato dolgoročno še podoživljajo in se temu smeji, v smislu, kako so se imeli dobro. Na takšnih srečanjih se popijejo visoke količine pijače, saj je toleranca teh glasbenikov precej visoka, in morajo za isti učinek popiti precej več alkohola. Nekateri po takšnih zabavah k sebi prihajajo dan ali dva. Zato si srečanja tudi organizirajo tako, da so naslednji dan prosti. Takšna »muzikantovska« srečanja torej gojijo navado pitja do konca, kolikor gre, preden človek popolnoma omaga. Srečanja so lahko obarvana tudi v smislu poprejšnje gurmanske večerje ali degustacije vrhunskih vin po kletah, ampak končni cilj je popivanje do konca. Pri tem glasbeniki zavzeto uvajajo mlajše glasbenike, tudi mladoletne, ti pa se v takšni družbi skušajo uveljavljati kot odrasli s tem, da posnemajo takšno vedenje. Takšna opijanja do konca, kolikor gre, so lahko tudi nevarna za človekovo telo. Nevarna pa tudi za okolico, saj prav vsi glasbeniki nato tudi peljejo domov, ne glede na to, koliko so opiti. Takole so dejali: *»To je tako, če nas je 20 muzikantov, se potrudimo enega uničiti, če rad pije., Mi nobenega ne silimo, če pije, pije, če ne, pa ne pije, nobenega ne silimo, določeni pa se radi zatolčejo, jim ni problem.«*

4.2.2.1.3 Na igranjih

Mladi glasbeniki so povedali, da če glasbenik na igranjih pije vodo, zgleda to kar malce eksotično. Ni bolj začudenih obrazov na planetu kot natarjevih, če mora na mizo prinesiti vodo, ali slavljencev, če njegovi muzikantje pijejo vodo. Mlade glasbenike, torej tudi otroke alkoholikov, so že od samega začetka glasbeniki in drugi ljudje v glasbenem okolju navajali na to, da se na igranjih pije tako, kot pijejo vsi ostali. Pijejo se alkoholne pijače, in to že

preden stopijo na oder, potem pa počasi skozi večer do jutra. Na igranju, ki traja običajno več kot šest ur, so mladi glasbeniki popili velike količine alkoholnih pijač, zaradi visoke tolerance pa nekako vzdržali do konca igranja, ko so si privoščili še kakšen dodaten kozarec. Mladi pa so tudi težko vedno držali določeno pivsko mejo in se na igranju kdaj tudi zelo opili. Kjer so bili nastopi takšne narave, da na odru niso smeli biti opiti, ker bi se to zelo opazilo, npr. na koncertih, so s pitjem le začeli, bolj pa nadaljevali ob koncu nastopa. Eden večjih dejavnikov tveganja za mlade glasbenike – otroke alkoholikov – so bila prav ta pogosta igranja, saj so se tako kontinuirano, iz tedna v teden, navajali na pitje alkohola, vse skupaj pa je bilo povezano z nekim veseljaškim vzdušjem, kjer so z ostalimi glasbeniki pozabili, da so pravzaprav v službi, okolje pa jih na to tako ni opozorilo, saj se je vsem to zdelo nekaj povsem običajnega, alkohol bolj ali manj pijejo vsi ljudje na praznovanju. Povedali so: *»Pač fajn jim je bilo piti zraven, čeprav na koncu je rekel, ne morem več peti, hrrhrrhrr, mu je cviček glasilke razžrl, to mu je bil užitek, ta naša ljudska tematika o tem govori, ljubi se vino in pesem, so celo življenje bolj v tem.«* Tisti starejši glasbeniki, ki so zaradi takšnega pivskega vedenja na igranjih zboleli za alkoholizmom, so se po bolnišničnem zdravljenju in urejanju stežka vrnili v pivsko glasbeno okolje, kjer bi zopet nenehno doživljali pivsko vzdušje, zato so nekateri začeli le ustvarjati ali delati v medijih. Če bodo mladi zaradi alkoholizma izgubili glasbo, bodo izgubili »vse«, predvidevam, da bodo nato bolj ali manj klavrno končali.

4.2.2.1.4 Po igranjih

Po vsakem večjem opravljenem delu ljudje radi praznujemo in prav je tako, ampak na način, kjer je v ospredju praznovanje, ne pitje alkohola. Vsakotedenska igranja pa so za glasbenike nekaj običajnega. Kljub napornemu in dolgotrajnemu igranju in petju, ko komaj še stojijo na nogah, je to zanje nekaj rutinskega. Tega so vajeni, kot so športniki vajeni večjih fizičnih naporov. Nekateri glasbeniki so v dobri fizični kondiciji, glasbeno usposobljeni, in tako velike napore s precejšno lahkoto vzdržijo, tudi če gre za dva do tri igranja ob koncu tedna. Naši mladi glasbeniki pa igranje jemljejo kot večje delovno poglavje, ki ga morajo oddelati, potem pa si bodo privoščili pivsko nagrado. Gre za popolnoma napačno sliko in neprofesionalen odnos. Menijo, da si po uspešno izpeljanem igranju lahko privoščijo, da popijejo nekaj alkoholne pijače. Ni čudno, da so v manjši fizični kondiciji, če jim tako redno »pogonsko gorivo« predstavlja alkohol. Zdi se, kot da so na igranju ne zato, da naredijo vse za izbrano družbo, ampak da situacijo izkoristijo tudi za lastno dobro počutje, s čimer v osnovi ni nič

narobe, če le-to ne pomeni, da se na igranju in po igranju opijajo, na račun družbe, in pozablajo, čemu so na igranju zavezani, in kaj je njihovo delo. Mladi glasbeniki se kot vsi muzikantje po igranjih in koncertih radi zadržijo, in tudi zaradi občutka, »zdaj smo nekaj naredili«, malo pivsko »praznujejo«: *»Po koncertu popijemo kaj, pred koncertom redkokdo.«* Ta pivska praznovanja, dejavnik tveganja za glasbenike – otroke alkoholikov, pa se ponavljajo iz tedna v teden.

4.2.2.1.5 Na vajah

Mladi glasbeniki, ki imajo navado, da alkoholne pijače pijejo na igranjih in po igranjih, tudi na vajah, ki so praviloma še bolj sproščene, ali po njih, pijejo alkoholne pijače. Na vajah se lahko sprostijo, naredijo, kar je nujno potrebno, ostali čas pa namenijo druženju, ki je lahko tudi pivsko. V smislu: *»Mentor prinese majoliko domačega vina, pa ne da ga, enkrat smo se pregrešili, enkrat sem ga čutil, kozarec, ja, več pa ne, en tako vozi, po navadi sem jaz vozil, deci ja, ker še vedno jemo zraven.«* Mladi glasbeniki so tukaj pomanjševali, na dve- ali triurnih vajah ne popijejo le en kozarec vina, potem pa nadaljujejo z vodo. Tega pivskega rituala so se učili od starejših glasbenikov, tudi mentorjev. Če bi potegnili črto in prešteli, koliko priložnosti imajo glasbeniki za pitje, bi se najprej začudili, kako to, da jih za alkoholizmom ne zbolijo še več. Večina glasbenikov in tako tudi naših mladih glasbenikov vsakotedensko pije na igranjih in koncertih, privatnih srečanjih glasbenikov, nato pa še na vajah.

4.2.2.2 Nezdruvo preživljanje prostega časa

Mladi glasbeniki, podobno kot drugi glasbeniki, večino časa poleg službe preživijo na vajah in igranjih. Le malokateri razvijejo še kakšne zdrave prostočasne dejavnosti, povezane s športom oz. gibanjem. Med glasbeniki imamo sicer tudi pohodnike in tiste, ki igrajo tenis ali nogomet, ampak takšna srečanja se običajno končajo s pitjem alkoholnih pijač. Pogosto pa se glasbeniki in z njimi tudi naši mladi najraje zadržujejo v gostilniškem okolju, ki so ga vajeni, in kjer se domače počutijo. Kot glasbeniki pa so tam tudi venomer želeni.

4.2.2.2.1 Zadrževanje v gostilniškem okolju

Mladi glasbeniki se torej radi zadržujejo v gostilniškem okolju tudi izven glasbenih obveznosti. Običajno v gostilniškem okolju poznajo dosti ljudi, tam pa srečajo tudi ostale glasbenike, s katerimi nato debatirajo in klepetajo predvsem o glasbi. V gostilniškem okolju srečujejo tudi poslovne partnerje in v takšnem vzdušju lažje pridobivajo razne donatorje in sponzorje za glasbeno skupino in glasbene prireditve. Predvsem pa se tam počutijo kot doma, kakor sami pravijo: *»Kaj me je vleklo v tisto pivsko družbo? Vedno sem imel takšne ljudi okoli, ki so me spraševali o glasbi, tu sem pa vedno znal veliko povedati. Midva sva lahko sedela pet ur, pa sva se pogovarjala samo o glasbi, pa vse načrtovala.«* Torej ves preostali, tudi prosti čas se mladi radi zadržujejo v gostilniškem okolju, kjer pa trenirajo pivsko doživljanje in opijanje z alkoholom.

4.2.3 Glasbeno okolje

Prvo glasbeno okolje je družina, v katero so se mladi rodili, in jih je z glasbo najprej seznanila. Dejavniki tveganja so, kot sem nekajkrat že pisal, prisotni tudi v zunanjem glasbenem okolju. Tukaj se mladi ali opijajo ali ne, srečajo pivsko ali ne-pivsko glasbeno skupino, okolje, kjer pa potekajo zabave, pa je tako prepleteno s pivskimi navadami. Glasbeno okolje, ki ga imam v mislih, je z izjemo glasbenih šol in koncertnih prostorov z resno glasbo vso tisto okolje, kjer se izvaja živa glasba in se tam zadržujejo ljudje z namenom, da se zabavajo. Za mlade glasbenike sodijo med glasbeno okolje tudi vse privatne priložnosti, povezane z osebnimi praznovanji ali zabavami podjetij. Mladi glasbeniki se tako vsak konec tedna zadržujejo na zabavah. Priložnosti pa se nizajo iz meseca v mesec. Poleg vseh privatnih igranj so novoletna praznovanja v januarju, pustovanja v februarju, »ženski« prazniki v marcu, »žuri« okrog velike noči, čeprav gre za popolnoma specifičen krščanski praznik, pa prvomajska praznovanja, do vseh poletnih veselic, s prazniki češenj, košnje, žita in podobno, do jesenskih trgatav in novembrskega martinovanja, v decembru pa se praznovanja vrstijo do Silvestrovega. Potem so še vsa mogoča študentska in druga osebna praznovanja, godovi, rojstni dnevi in poročne obletnice. Praznovanja prirejajo trgovski centri, restavracije in podjetja. Večje veselice skozi celo leto prirejajo koncertni organizatorji in gasilska društva. V dolžini treh kilometrov se je v Sloveniji ob koncu tedna mogoče sprehoditi tudi peš iz ene zabave na drugo. Mladi glasbeniki – otroci alkoholikov - na vseh omenjenih priložnostih

kontinuirano zabavajo ljudi. Naši mladi brez izgrajenih osebnostnih lastnosti in stališč so tako absorbirali precej divje zabavno in pivsko vzdušje. V takšno glasbeno okolje so jih uvedli starši, svoje pa v pivskih glasbenih skupinah nadaljevali sami. Nekatere izjeme mladih se intuitivno čim bolj izogibajo vsem mogočim pivskim priložnostim, in skušajo v takšnem glasbenem okolju vzdržati daljši čas. Naši mladi, pa tudi drugi mladi iz običajnih družin pa so podlegli pivskemu vzdušju in pivskim navadam, ki so jih v takšnem glasbenem okolju pod pretvezo glasbenega delovanja trenirali v nedogled, kot bi se mlad človek »brez padala spustil z letala«.

4.2.3.1 Družina, kjer je prisoten alkoholizem

Naši mladi so se z glasbo najprej srečali v družini, kjer je alkoholizem odiral in odnašal najplodnejšo zemljo toplih čustvenih vezi, razbil naravno delitev vlog in s svojim viharnim tuljenjem zmedel občevanje kot ob babilonskem stolpu (Ramovš, 1981: 114). Starši alkoholiki so se sicer z otroki v glasbi dobro razumeli, oboji so jo imeli radi in starši so jih pri tem spodbujali. Ampak otroci so starše videli, kako so se ob glasbi opijali, ali so jo poslušali ali sami igrali. Opijali so se z drugimi glasbeniki in otroci so temu prisostvovali. Starši, ki so bili zasvojeni z alkoholom, tega pred otroki niso skrivali. Prav tako pa so otroke sami uvajali v pivsko – glasbeni svet mnogo prezgodaj in na ne pravi način. Kombinacije pitja in glasbe so bili naši mladi deležni že od malega.

4.2.3.1.1 Otroci v glasbeno-pivskem vzdušju

Naši mladi so že zelo zgodaj začeli srkati vase vsebine, kako gresta glasba in alkohol z roko v roki skupaj. Mladi so starše občudovali v glasbi, zavedno pa so vedeli, da alkohol preprečuje, da bi se s staršem bolj povezali, da bi do njih gojil toplejša čustva in večjo odgovornost. Nekateri mladi so se zavedali, da od starša tudi v glasbenem smislu lahko pričakujejo kaj koristnega le, ko je v treznem stanju, ostalo delo v alkoholno omamljenem stanju, je bilo za mlade težko, ampak so morali v njem vzdržati, sicer bi starš z njimi manipuliral, lahko bi jim v skrajnem primeru odvzel glasbene instrumente. Postopoma so se otroci od starša tudi v glasbenem smislu ločevali in vadili zase, ampak to šele kasneje v obdobju zgodnje pubertete. Sicer pa so otroci najprej v glasbeno-pivskem vzdušju bivali doma, kjer je starš vodil vaje, ali

nanje vsake toliko časa prihajal, če je vmes hodil po pijačo. Na vaje je vozil tudi svoje glasbeno pivske kolege, ki so otroke sicer občudovali, glasbeno-pivsko vzdušje pa se je nadaljevalo. Otroke je starš alkoholik s sabo jemal tudi na pivske obhode, kjer so preigravali glasbo. Otroci so bili teh obhodov veseli, saj so bili v tem okolju kot glasbeniki dobro sprejeti in občudovani, s strani obiskovalcev lokalov in njihovih lastnikov. Gostilniško okolje je bilo torej zanje en magičen prostor, kjer so jih imeli drugi radi in kjer so bili v središču pozornosti. Po obojem so hlepli in oboje so dobili v gostilni. Za povrh pa še to, v gostilniškem okolju so bili celo starši ponosni nanje. Tako si lahko predstavljamo, kakšne vsebine in povezave so otroci srkali vase, in zakaj so se nekateri mladi v gostilniškem okolju tudi kasneje tako dobro in domače počutili. Mladi te dogodke opisujejo kot nekaj najlepšega, kar so doživeli v otroštvu. Zaskrbljujoča je le omenjena glasbeno-pivska povezava, ki so je bili na tako osebni način deležni mladi. Dejali so: *»Prijetno je bilo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno.«* ali *»Šli smo na obhod, v gostilne, on pa je veliko ljudi poznal, tudi kitaro je včasih vzel, pa je tam igral, brat pa je pel na mizi pred vsemi, zanimivo...«*

4.2.3.1.2 Ponočevanje otrok

Neformalni gostilniški obhodi staršev in otrok, kjer so otroci po raznih lokalih tudi peli in igrali, niso trajali eno uro. Starš, zasvojen z alkoholom, je lahko takšne turneje skupaj z otroki izvajal celo popoldne in tja v noč. Otroci so tako že navsezgodaj s staršem ponočevali po gostilnah. Starši so z otroki organizirali tudi kakšno skupno igranje, v čemer je sporno to, da otroci v gostilniškem okolju niso bili varni, saj se je starš ob tem bolj ali manj opijal. Npr.: *»Smo zaigrali tam pred celo diskoteko, tako da sem se lahko doma hvalil, da sem v diskoteki na Hrvaškem igral.«* Otroci so torej že zelo zgodaj igrali po diskotekah, natančno pri enajstih ali dvanajstih letih, po gostilnah tudi že prej, pri devetih letih. Če bi starši takšna igranja uvajali z mero, tam pazili na otroke, s svojim zgledom pa kazali, kako se vesti v takšnem glasbeno-gostilniškem okolju, bi zgodba še nekako vzdržala. Popivanje staršev ob takšnih priložnostih in dolgotrajna ter pogosta ponočevanja pa so bila za otrokovo zdravje in duševnost popolnoma škodljiva. Otrok za takšno početje ni bil dovolj zrel, takšno gostilniško-pivsko okolje pa je bilo zanj neprimeren prostor za odraščanje in vzgojo. Ponekod so starši otroka tudi kar prepustili določeni družbi. Otroci pa so se z odraslimi predvsem opijali, saj so

jih k temu silili tudi oni, sami pa so bili premladi, da bi imeli izoblikovana določena stališča, še posebej, ker so odraščali v pivskem družinskem okolju, izbrani družbi pa so hoteli ugajati. Npr.: *»Je to en čas trajalo, da sem sam malo igral po piknikih in takšnih zadevah, tam od 14. leta dalje.«* Vsi mladi so se začeli z glasbo aktivno ukvarjati na začetku srednje šole, v zelo ranljivem obdobju. Nekateri, ki smo jih opisovali v prejšnjem poglavju z varovalnimi dejavniki, so zaradi glasbe ponočevali iz tedna v teden, ampak pod nenehnim nadzorom staršev in v glasbeni skupini, ki je imela jasno izdelana stališča in pravila o popolnem nepitju alkohola na igranjih. Drugi mladi pa so v odsotnosti staršev pristali v bolj pivski glasbeni skupini v neizbežnem pivsko-glasbenem okolju. Mladi, ki jih obravnavam, pa tudi drugi, ki jih sicer poznam, so z učenjem pivskih navad resno začeli prav na tem mestu.

4.2.3.2 Pivsko vzdušje

Pivsko vzdušje bi najlažje opisali kot prekomerno opijanje, ki je odeto v pozitivno čustveno doživljajsko komponento. Pri tem so pozitivna čustva prilepljena ob pitje ali pa so s pitjem alkohola umetno vzbujena. Pivsko vzdušje so praviloma mladi in tudi drugi glasbeniki doživljali pozitivno, do njega niso vzpostavili nekega jasnega stališča in distance na miselni ravni. Nekaterim drugim glasbenikom takšno vzdušje ne dela težav, sprejeli so ga kot nekaj vsakdanjega, v njem pa kot glasbeniki profesionalno opravili svoje delo, in se iz njega nato umaknili. Pri nekaterih, še posebej pri naših mladih, pa je moč opaziti, da dobro voljo vzbujajo z vedno več popitega alkohola in vzdušja ne dojemajo kot prijetnega samega po sebi, npr. zaradi njihovega igranja in plesa ljudi. Brez alkohola se na zdrav način dejansko ne znajo sprostiti. Vzdušje se torej pogojuje z opitostjo in ne z »zdravo opojnostjo«, ki jo lahko povzročijo dobra družba, ples in petje. Mladi glasbeniki, ki v takšnem pivskem vzdušju delujejo, ga na nek način tudi spodbujajo, ker to vsebuje in narekuje »mokra« kultura, ki so jo absorbirali, in organizator v želji po večjem zaslužku. In pri ljudeh, ki se zabavajo ob takšnih priložnostih, in pri mladih glasbenikih se pozitivno doživljanje pivskega vzdušja začne že pred pitjem, potem se nadaljuje med pitjem, nato se podoživlja še dneve po pitju. Prostorov, kjer bi se mladi zabavali na način brez alkohola, skorajda ni, z izjemo akcij »Z glavo na zabavo.« Vsepovsod drugje je alkohol kot ključni dejavnik opijanja prisoten. Mladi iz alkoholičnih družin kot glasbeniki v takšnem pivskem vzdušju delujejo, ga celo spodbujajo in nemalokrat postanejo njegove žrtve.

4.2.3.2.1 Glasbeni prostori z navadami opijanja

V glasbenih prostorih, kakšnega koli tipa že so, in kjer se zadržujejo ljudje z namenom, da bi se zabavali, kot odraz »mokre« kulture k tej zabavi sodi opijanje z alkoholom. Mladi glasbeniki brez vzpostavljene delovne distance tudi samo pijejo alkoholne pijače. K pitju pa spodbujajo ljudi, z namenom, da bi se še bolj razživali in da bi jih kot glasbeniki lažje motivirali k zabavi. Glasbeniki pogosto t.i. kvaliteto družbe v smislu, ali so za zabavo ali ne, določajo po kriteriju, koliko alkohola popijejo. Tako glasbeniki - otroci alkoholikov, ki so v družini zaradi alkoholizma toliko pretrpeli, zdaj v glasbenih prostorih z navadami opijanja k pitju alkohola spodbujajo. Za mlade glasbenike - otroke alkoholikov je tvegano omenjeno vzdušje, njihovo spodbujanje k pitju in število ponavljanja le-tega, saj so na delu nekajkrat vsak konec tedna. Glasbeni prostori so torej prepleteni z navadami opijanja: *»Na koncertih se frajerja delajo, daj, pij, pij. Ne vem, da bi kdo imel neko potrebo po alkoholu, ne verjamem, po moje se frajerja delajo, pa nazdravljajo.«*

4.2.3.2.2 Spodbujanje k opijanju

Navade opijanja se vzpostavljajo na način spodbujanja k opijanju. Spodbujanje pa poteka na več nivojih. Najširše k opijanju spodbujajo mediji, ki agresivno ponujajo alkoholne pijače, zapakirane v vse mogoče nedolžne etikete, spodbujajo organizatorji zabav z akcijami in mičnimi gospodičnami, ki alkohol ponujajo, spodbujajo ljudje, ki so prisotni na zabavah. K pitju pa navsezadnje ljudi spodbujajo glasbeniki z zdravicami in družabnimi igrami, glasbeniki pa k pitju spodbujajo drug drugega. Vsesplošno pivsko vzdušje je prepleteno s spodbujanjem k opijanju. Razlogi za opijanje pa so podobni razlogom, kot so nanizani v raziskavi o Pitju mladih (Ramovš J., Ramovš K., 2007: 205-212), in sicer, da pitje ne škodi, da je zakon in zabava. Ljudje in glasbeniki, med njimi tudi mladi, k pitju spodbujajo, kot da bi bilo pomembno in vredno, koliko alkohola človek vzdrži. Metoda deluje po načelu, »če pijemo, pijemo vsi«. Zato se med ljudmi na zabavi in glasbeniki ob nekaterih priložnostih dogaja tudi vzajemen proces spodbujanja k pitju, ne glede na to, da je lahko glasbenik mladoleten, in da lahko prihaja iz družine, kjer »ga je veliko nesel že njegov oče.« Primer: *»Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudem, seveda, da so se smejali. Potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa: 'Ouuuu, ne upaš!' Seveda, da sem ga spil.«*

4.2.3.2.3 Zastonjska dostopnost alkohola

Glasbeno okolje z lokacijami, kjer se zabavajo ljudje, je meka za tiste, ki radi posežejo po alkoholu ali je to že njihova potreba. Ne le, da »vsi« k pitju spodbujajo in je to nekaj običajnega, glasbeniki, med njimi tudi mladi, lahko pijejo neomejeno brezplačno. Glasbeniki imajo po tradiciji pijačo in hrano zastonj, celo posebej poskrbijo za njih z izbrano pijačo in hrano. V takšnem glasbenem okolju pa se gibljejo iz tedna v teden. To je dodaten dejavnik tveganja, ki zvišuje priložnosti za visoke količine popite pijače. Mladi so povedali: *»Sigurno so muzikantje ogroženi, ker ti, ko prideš na špil, lahko spiješ hektolitre, nimaš omejitev, samo če si tu ne daš stop, se lahko hitro zgodi, da si med pozabljenimi prijatelji.«*

4.2.3.3 Glasbeno–pivska skupina

Večina glasbenih skupin na igranjih pije alkoholne pijače. Le zadnja leta opažam trend, da je vedno več glasbenih skupin, ki na nastopih alkohola ne pijejo. Alkohola si recimo pri plesnih skupinah sploh ne moremo predstavljati. Pri glasbenem izvajanju pa je zaradi določene rutine in pivskega vzdušja, ki tam vlada, pitje bolj mogoče. Glasbene skupine se med sabo razlikujejo, koliko alkohola na igranjih popijejo. Logično se po tem razlikujejo tudi člani glasbenih skupin med seboj. Vsem pa je običajno, da pijejo alkohol, za žejo predvsem pivo in vino s kisló vodo, na začetku tudi žgane pijače kot aperitiv. Med petjem izdihaš mnogo vode, zato je potreba po tekočini toliko večja. Zaradi težkega igranja se glasbeniki tudi neznansko potijo in se na nastopih tudi preoblečejo. Povprečno v šestih urah igranja glasbenik potrebuje dva do tri litre vode, predvsem pevci potrebujejo več, da so glasilke ves čas vlažne, posledično pa manj hripave. Mladi, ki delujejo v glasbenih skupinah, ki na igranjih pijejo alkohol, tako popijejo izredno visoke količine alkoholnih pijač, saj vode sploh ne pijejo. Zaradi nenehnega potenja in višje tolerance alkohola ne čutijo tako močno, kot če bi bili pasivni in bi ga popili v krajšem časovnem obdobju. Kljub temu pa telo alkohol absorbira. Nekateri starejši glasbeniki so tako po letih preigravanja zboleli za alkoholizmom ali jim je odpovedal kateri od organov. Otroci alkoholikov so ena izmed teh rizičnih skupin, ki težje držijo mero v količini popite alkoholne pijače. Mlademu glasbeniku - otroku alkoholika, tako tudi glasbena skupina, ki pije zmerno, že predstavlja tveganje, zaradi družinskih rizičnih dejavnikov in števila ponavljanja teh priložnosti. Naši mladi pa igrajo v glasbenih skupin, kjer je glasba na nek način le sredstvo, ki ga imajo sicer zelo radi, glasbeno igranje pa bolj v

drugem planu, takoj za »imeti se dobro ob opijanju«. V isto skupino sodijo tudi glasbene skupine, ki imajo glasbo v prvem planu, ampak razvijajo močne navade opijanja. Menim, da je glasbenih skupin z močnimi navadami opijanja skoraj polovica, preostali pa pijejo alkohol precej tvegano. Za mlade, ki prihajajo iz alkoholičnih družin, pa oboje predstavlja tveganje.

4.2.3.3.1 Opijanje

Mladi, s katerimi sem se pogovarjal, so še ali so bili v glasbenih skupinah z močnimi navadami opijanja. Pri razlaganju pivskih navad so se zapletali, saj so obenem opravičevali te navade ali pa jih drastično pomanjševali. V povedanem so prej ali slej na površje navrgli nekatera pivska dejstva. Mladi niti niso razmišljali o tem, da se opijajo na igranjih. To so samodejno pač počeli, obenem ko so igrali in zabavali ljudi. Kakršnekoli posledice prekomernega pitja so opravičevali v smislu, da so ga res popili »malo preveč«. Glasbeno-pivska skupina pa na tem mestu ni posredovala z omejitvami ali sankcijami, saj so bolj ali manj pili vsi. Zaradi lastnih nejasnih stališč in pivskih navad tudi posamezni glasbeniki, ki so pili manj, niso posredovali. Ali so posredovali v drastičnih primerih, ko se je glasbenik tako opil, da na festivalskem tekmovanju ni mogel na oder. Ampak sankcija je bila bolj besedne narave, v smislu prepira, dejansko kazni ni bilo, glasbenik je čez nekaj dni v skupini igral naprej. Če so se izgredi nenehno ponavljali, da so postali že drastično moteči, so ostali člani omenjenega izločili. Pa četudi so vsi popili enako količino alkoholne pijače in so nato s pitjem preostali člani nadaljevali, so tega, ki ni vzdržal ali ni mogel držati določene pivske meje, ki na odru še vzdrži, izločili. Na opijanje, ki se je torej dogajalo v glasbeno-pivski skupini, člani skupine niso dali posebne pozornosti, če le ni prišlo do teh drastičnih primerov, takrat ko je posameznik že zbolel za alkoholizmom. Takole se rekli: *»Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitvev, pač opijanje ob glasbi.«* ali *»Nikoli še ni bil kdo pijan, to pa ne. No, enkrat sem pa res, ko je bilo martinovanje, tedaj sem pa res spil dva, tri deci, pa sem šel hitro na WC.«*

4.2.3.4 Druge neformalne pivske priložnosti

Glasbeniki so želeni povsod, saj z glasbo poskrbijo za dobro razpoloženje. Običajno imajo velik socialni krog prijateljev in znancev, saj so nenehno med ljudmi in v središču pozornosti

zaradi glasbe in osebnosti, ki je pri nekaterih bolj hudomušno naravnana. Veliko t.i. prijateljev pa se z glasbeniki tudi le okorišča. Temu širokemu socialnemu krogu kar težko ustrezajo, ko jih posamezniki potrebujejo zaradi glasbe. Ali se počutijo dolžne, da ustrezajo, ali pa radi ustrezajo ljudem tudi ob neformalnih priložnostih. Nekaterim glasbenikom nenehno zvonijo telefoni. Mnogi ne znajo postaviti meje in kdaj reči »ne«, najbrž tudi zaradi tega, ker bi zamudili pivsko priložnost. Tudi neformalne priložnosti so namreč običajno namenjene zabavi in popivanju.

4.2.3.4.1 Izleti

Eden izmed naših mladih je zelo zgodaj, na začetku srednje šole, ljudi zabaval na raznih izletih, ki so jih organizirala okoliška društva in podjetja. Na teh celodnevnikih izletih se je običajno veliko popilo doma pridelanih alkoholnih pijač, ki so jih s sabo na avtobuse jemali čebelarji, vinogradniki, sadjarji, kmečka in športna društva, ribiška in lovska društva in podobno. Razne sindikalne izlete so organizirala nekatera podjetja. Na takšnih izletih pa si ljudje radi dajo »duška«. Omenjeni mladi glasbenik pa tudi drugi so na takšnih izletih pri štirinajstih začeli trenirati pivske navade: *»Imeli smo izlet, za tovarno sem šel igrat na avtobus, pa smo šli na ladjo. Zraven so žganje vlivali natakariji, bil smo tako pijani, ne samo jaz, večina nas je ležalo na ladji.«*

4.2.3.4.2 Rojstnodnevna srečanja in druga praznovanja

Tukaj muzikantje in med njimi tudi naši mladi glasbeniki s širokim socialnim krogom prijateljev in znancev prednjačijo. Nekateri prav tekmujejo, komu bodo priredili večjo zabavo. Običajno se ob takšnih priložnostih zbere velika množica ljudi, predvsem glasbenikov, ki si ob neobvezujoči priložnosti lahko privoščijo več popitega alkohola. Drug drugemu hodijo kot organizirano presenečenje pet in igrat na dom. S sabo prinesejo pijačo in hrano ter nato tam praznujejo. Ravno zaradi širokega kroga ljudi se število teh praznovanj kar množi, da med njimi ne nastanejo zamere. V burnosti praznovanj pa glasbeniki med sabo kar tekmujejo. Na takšnih praznovanjih se popije največ alkohola, običajne so omenjene »pijanke do konca.« Npr.: *»Ofiranje zgleda tako, da prideš tja zvečer, ko te nobeden ne pričakuje. Eden od družine pripravi hrano in pijačo, zaigramo pod oknom in se veselimo naprej, ene*

vrste pozornost.« Podobna praznovanja v obliki presenečenj, pri katerih so bili prisotni mladi glasbeniki, se dogajajo v sorodstveni mreži. Tudi tukaj, kot je to običajno, se ob rojstnodnevnem ali godovniškem prazniku »nazdravi«: *»Na začetku smo hodili kar skupaj z ansamblom k stricem, tetam, prijatlom. Tam se je pa res kakšen kozarec spil, morda dva, ampak tisto ni bilo obveza, resen nastop, resen koncert.«*

4.2.3.4.3 Vaške skupnosti

Med drugimi neformalnimi pivskimi priložnostmi, kjer so bili mladi glasbeniki zaželeni in zanje predstavljajo tveganje, sem zasledil še vaške skupnosti. Prebivalci nekaterih se radi pogosto dobivajo, med njimi vlada močna povezanost. Takšna vaška srečanja se odvijajo po domovih ali vaških kletih. Tam pa se vaščani zadržujejo dalj časa in kozarec po kozarec pijejo doma pridelane alkoholne pijače. Mladi so dejali: *»Bi šel tudi jaz tja živeti, družba je fajna, če se dvakrat, trikrat na teden dobiš, pa ga kozarec ali dva spiješ, je že vredno, saj ni nujno, da si ves čas pijan. Paše mi tam, ker par ljudi tam poznam, vem, da so prijazni, lahko pa bi te mogoče tudi zaneslo, samo ne, ne bi.«*

4.2.3.5 Tolerantnost inštitucij do pitja alkohola

Ob tistem, kar so povedali mladi glasbeniki, sem opazil, da tudi nekatere inštitucije tolerirajo pitje, ki ga pravzaprav ne bi smele. Na tem mestu ne gre za projiciranje krivde na določene službe, ampak samo za ponazoritev situacij, ki se dejansko dogajajo. Vem, da ne gre za pravilo, po katerem delujejo v nadaljevanju omenjene inštitucije, na terenu pa se žal dogaja tudi to. To so povedali mladi v tej študiji, to na terenu opažam tudi sam.

4.2.3.5.1 Vzajemne usluge s policisti

Tudi mladi glasbeniki za svoje storitve na formalnih zabavah računajo določen honorar. Ti honorarji so precej visoki, glede na slabši socialni položaj ljudi. Znane glasbene skupine si je pravzaprav kar težko privoščiti, če gre za privatno zabavo. Na profitnih, nekoliko večjih zabavah pa lažje. Zato je medsebojno menjavanje uslug precej pogosta praksa med glasbeniki, ko potrebujejo pomoč pri gradnji hiše ali pri nakupu avta. Glasbenik gradbincu ali prodajalcu

ceneje ali brezplačno odigra kakšno rojstnodnevno ali podjetniško zabavo, v zameno pa mu slednji ceneje uredi gradbeni material ali kakšno drugo materialno dobrino. Nekateri so tudi ponosni, če poznajo kakšnega znanega glasbenika, in se z njim bohotijo pred ostalimi, če pride omenjeni glasbenik na praznovanje. Usluge pa tako drug drugemu vračajo. Mladi so povedali, da tudi policisti za svoje privatne potrebe potrebujejo glasbenike, še posebej če gre za znane glasbenike, zato med njimi vlada tihi dogovor, da so za glasbene usluge v določenem prometnem okolišu »varni« pred policijskimi kaznimi. Nekateri policisti tako precej neodgovorno tolerirajo vožnjo glasbenikov pod vplivom alkohola. Drugače povedano, kako bi policist določenemu glasbeniku napisal kazen, če mu je slednji prejšnji teden pol ceneje igral na sorodnikovem rojstnodnevnem praznovanju. Policist tako glasbenika spusti dalje, četudi je glasbenik v vinjenem stanju. Če ga ustavi drugi policist, glasbenik pokliče znano mrežo policistov, ki se nato med sabo obvestijo, kako ravnati. Mladi so povedali: *»Včasih smo kar več popili, zdaj pa ne. Te generacije, s katerimi se jaz družim, smo vsi malo starejši, vsi imamo izpite. Če kdo ne vozi, si privošči kakšen kozarec več. Enkrat smo tudi že pijani vozili, še stati nisem mogel, pa sem vozil. Policaj me je ustavil, pa ni nič rekel.«* ali *»Smo bili pijani kot kajle, pa smo prevozili dve polni črti, ker smo šli na ono stran ulice nekaj pojest. Za nami je takoj pripeljala policija, pa smo šli skupaj nekaj pojest.«*

4.2.3.5.2 Vzajemne usluge v službi

Podobne situacije se dogajajo v povezavi z najemodajalci. Tudi njim so potrebni glasbeniki za določene privatne potrebe, zato pivske izostanke ali posledice v službi zaradi pitja prejšnji dan toliko bolj tolerirajo. S tem delajo sebi in predvsem njim medvedjo uslugo. Npr.: *»Sem videl, da ne bom pravi čas prišel, pa sem poklical v službo, pa imam, hvala Bogu, tako na ših tu porihtano, da nisem rabil iti. Vsi pa nimajo takšne službe, jaz pa drugič potem več naredim pa je stvar rešena.«* ali *»14 dni sem imel čisto novo harmoniko, pa smo šli na avtobus, pa tudi direktor je šel zraven. Takrat pa sem se ga res napil, takrat sem prvič v življenju direktorja tikal, drugi dan pa tako nobeden ni vedel, za kaj je šlo.«*

4.2.4 Merila glede pitja alkohola

Pri mladih, ki sem jih zajel v nalogi, in pri tistih, ki jih že leta opazujem na terenu, sem opazil še eno zanimivost, ki je vredna, da jo omenim. Merila glede količine popitega alkohola se namreč razlikujejo glede na določene situacije.

4.2.4.1 Dvojna merila

Mladi so razvili dvojno merilo, kdaj bodo pili več alkohola, kdaj ga bodo popili manj. Pravzaprav tudi, kdaj bodo pili veliko alkohola, kdaj ga pa sploh ne bodo pili. Pokazalo se je, da so mladi očitno prekomerno pili, ko so kot glasbeniki nastopali sami, v glasbeni skupini pa so pili manj ali sploh niso.

4.2.4.1.1 Prekomerno pitje solistično »da«, v glasbeni skupini »ne«

Mladi, ki so že imeli razvite neke pivske navade, so na solističnih igranjih, na raznih izletih ali na privatnih zabavah prekomerno pili alkohol, medtem ko so ga na igranjih skupaj z glasbeno skupino popili očitno manj ali sploh nič. Razvili so nekakšno dvojno življenje oz. dvojno merilo za alkoholno vedenje. Solistično niso imeli zunanje kontrole. Predvidevali pa so tudi, da bodo kot glasbeni solisti lažje glasbeno vzdržali, saj se jim ni bilo potrebno nikomur prilagajati. V glasbeni skupini pa je vladala neka medsebojna kontrola, manj, če so prekomerno pili vsi, v vsakem primeru pa je bila v skupini potrebna večja mera medsebojnega usklajevanja, ki pa preveč alkohola preprosto ne vzdrži. Skupina je pri nekaterih v takšnih situacijah delovala precej varovalno, pa četudi so mnoge izmed njih prav mladega glasbenika »uspešno« uvedle v pitje. Primer povedanega: *»Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.«* ali *»Zdaj, če sam igraš v gostilni za družbo, je drugače, ampak tako na odru pa vem, da ne bi mogel piti, vsaj jaz ne.«*

5 SKLEPI

- Glasba lahko mlade, ki prihajajo iz alkoholičnih družin, s svojimi varovalnimi dejavniki obvaruje pred tveganim stilom življenja. Glasba pa lahko mlade s svojimi dejavniki tveganja popelje na pot k omam in zasvojenosti. Ali glasba deluje kot dejavnik varovanja ali dejavnik tveganja, je odvisno predvsem od navad glasbene skupine, v kateri pristane mladi glasbenik. Glasbene skupine se med sabo bistveno razlikujejo po tem, ali gojijo zdravo stališče do pitja alkohola in zdrave navade ali se ob glasbi opijajo. Od tega je namreč odvisno, ali se bodo razvili mnogi drugi varovalni dejavniki ali dejavniki tveganja. V zabavnem glasbenem okolju so namreč še posebej izrazite navade in rituali opijanja kot odraz »mokre« kulture, v kateri živimo.
- Če mladi delujejo v glasbeni skupini, ki na svojih delovnih obveznostih (koncerti, igranja, vaje, snemanja...) ne pije alkohola in goji mnoge dobre navade, potem morajo mladi iz alkoholične družine za razvoj varovalnih dejavnikov v takšni skupini delovati daljše kontinuirano obdobje s pogostimi glasbenimi obveznostmi. Skupina mora delovati najmanj pet let, glasbene obveznosti morajo biti najmanj vsak drugi dan. Le kontinuiteta in pogostost lahko zagotovita razvoj varovalnih dejavnikov.
- V glasbeni skupini, ki med glasbenim delovanjem ne pije alkohola, lahko mladi razvijejo pomembne varovalne osebne lastnosti.
- Zaradi uspešnega glasbenega delovanja se mladim krepi zaupanje vase, zaradi lastnega denarja pa se lahko osamosvajajo od alkoholične družine, v kateri trpijo manipulacije in poniževanja. To dvoje vpliva na mladostnikovo samostojnost.
- Zaradi glasbe, ki jo mladi neizmerno ljubijo, in njenih pogostih obveznosti se kot dejavnik varovanja kaže močno čutenje smisla ob glasbi in glasbenega poslanstva, ki se zoperstavljata bivanjski praznoti, vseenosti in relativizmu, ki vodijo v vzbujanje dobrega počutja na način omamljanja. Glasba je mladim sprva bila edina smiselna reč v življenju nasploh, zaradi katere je bilo vredno živeti. Pogoste glasbene obveznosti pa so mladim, ki so popustili v šolah in bili iz njih izključeni, zapolnjevale čas, da bi se izognili posledicam brezcilnosti in vseenosti.
- Na področju doživljanja, ki je pri mladih iz alkoholičnih družin praviloma bolj otopelo in fiksirano na negativne vidike resničnosti, je glasba opravila levji delež pri prebujanju

doživljanja in doživljanju pozitivnega. Glasba je zaradi svojih specifičnih lastnosti ob aktivnem petju oz. igranju povzročala prijetno doživljajsko in čustveno dogajanje, še posebej ker se je to vzajemno dogajalo med glasbeniki v glasbeni skupini, ki so k lepim doživetjem ob glasbi stremeli in jih nato še podoživljali. Doživljanje prijetnega in močni doživljajski impulzi pa so se dogajali tudi vzajemno med glasbeniki in publiko.

- Glasbo so mladi doživljali kot globoko duhovno doživetje, saj jih je sčasoma nagovarjala tudi k poglobljeni izraznosti, na način lastnega ustvarjanja glasbe. K doživljanju pozitivnega pa je veliko prispeval v glasbi prisoten humor. Zaradi prebujenega doživljanja, naravnosti k pozitivnim glasbenim doživetjem in treninga humorja so se mladi naučili tudi sproščeno pošaliti na račun lastne in družinske alkoholične tragike, kar je pomagalo sčasoma predrugačiti pogled na boleče pretekle izkušnje. Vse aktualne čustvene napetosti, ki so jih doživljali v šoli ali službi, so tudi sproščali v glasbi in lažje vzdržali zunanje pritiske.

- Pomembna varovalna osebna lastnost, ki so jo mladi razvili med glasbenim delovanjem, je bila večja odgovornost. Odgovorno so morali mladi delovati do skupine na vsakem koraku, da so lahko bili skupaj z njo glasbeno uspešni, v kar je vključeno odgovorno in predano ravnanje na nastopih, igranjih, vajah, v medijih, itd. Glasbeni uspehi so potrjevali odgovornost kot pogoj za uspeh. Odgovorno ravnanje so zastavili glasbena skupina ali pomembni drugi v glasbenem svetu, ki so imeli na mlade močan vpliv (mentorji, producenti, založniki...). Mladi so odgovornost razvili le v glasbi, saj so jo edino doživljali kot smiselno, in tako je bila v njihovem življenju edina svetla točka, ki jih je nagovarjala k odgovornemu ravnanju. Odgovornost so mladi razvili tudi zaradi delovnih obveznosti, ki so jih zastavili do organizatorjev prireditev in zabav, kjer so igrali, z zavedanjem, da bi njihovo neupoštevanje vodilo v propad glasbene skupine. Odgovornost je preprečevala neodgovorno opijanje ob glasbi dan pred igranjem in med samim igranjem.

- Mladim so se zaradi uspešnega glasbenega delovanja začeli večati samozavest, samospoštovanje in samopodoba. Drugi so jih namreč v glasbi občudovali in se na njihovo delovanje pozitivno odzivali. Z glasbo so dobili pozornost in odobravanje drugih, tudi pomembnih glasbenih avtoritet, ki so nanje delovale z odobravanjem in spoštljivo. Glasbeni izdelki, kot so uspešni nastopi ali posnete plošče, pa so krepili njihov občutek sposobnosti in moči. Zaradi glasbenega delovanja so si mladi spletli močno socialno mrežo med delodajalci in si zaradi uspešnosti pridobili njihovo zaupanje in poklicne reference tudi na drugih glasbenih ali neglasbenih področjih.

- Glasbeno delovanje je zaradi svoje delovne naravnosti psihično in fizično izredno naporno. Mladi so tako v glasbi bili primorani premagovati težke napore in s tem premikati meje svojih sposobnosti, premagovati pa so morali tudi odpore, ki so jih čutili do določenih glasbenih segmentov (dolga igranja, odri v tujini, mediji, ...). S podporno in energijsko močjo glasbene skupine so predstavljali meje svojih sposobnosti, čutili zadovoljstvo ter ob tem osebno rasli.

- Naporno glasbeno delovanje je bilo uspešno in varovalno, ko so mladi zavzeli skupinska stališča o tem, da alkohol in glasba ne sodita skupaj, ker je kvalitetno glasbeno izvajanje s tem onemogočeno, ter da je glasbeno delo potrebno izvajati kot vsako drugo delo v odnosu do tistega, ki glasbeno skupino najame za igranje. V glasbi so bili mladi primorani ponotranjiti ti dve stališči, da so lahko izpolnjevali glasbene obveznosti, stališča pa so se izoblikovala tudi zaradi medsebojnega vpliva med člani glasbene skupine.

- Izkušenj sožitja in predvsem primerne komunikacije, ki sta odločilna varovalna dejavnika pred omamami, so se mladi učili v glasbenem svetu, drug od drugega v glasbeni skupini, od pomembnih drugih glasbenih avtoritet in vse mogočih drugih ljudi, ki so jih srečevali v medijih in na igranjih. Zaradi glasbe, ki je bila najprej skupni dogovor in nato skupni produkt, so se mladi morali urediti v spoštljivi in k sožitju naravnani komunikaciji, sicer niso mogli glasbeno napredovati. Močna glasbena skupina z jasno glasbeno vizijo je vzdržala komunikacijske pretrese in se sčasoma izurila v uspešnem medsebojnem izražanju mnenj in sklepanju kompromisov. V povezani glasbeni skupini je bilo dovolj prostora tudi za osebni pogovor, saj so si mladi med sabo podeljevali tudi stiske in se nanje empatično odzivali.

- Naraščanje individualnih in skupinskih delovnih obveznosti je mlade urilo v osvajanju delovnih navad, ki so preprečevale tavanje v času in prostoru, bivanjsko samoto in brezcilnost. K učenju in vadbi so bili motivirani zaradi glasbe in glasbene skupine ter številnih glasbenih obveznosti, ki so jih urile v točnosti in doslednosti. Glasbene obveznosti so mladi sčasoma sestavili v določen tedenski, mesečni in letni delovni urnik, pri čemer so doživljali občutka varnosti in zanesljivosti. Med pozitivnimi produkti glasbenega dela so mladi doživljali predvsem močan občutek zadovoljstva, t.i. »zdravo opojnost« po dobro opravljenem delu, zato so k delovnim obveznostim nenehno stremeli, zadovoljstvo pa se jih je držalo še dneve po opravljeni glasbeni dejavnosti. Mladi so v glasbi tudi spoznali, da delo koristi, da le z delom nekaj dosežeš, da je delo pravi način za napredovanje na osebni in delovnem področju. Mladim se je zaradi glasbenih uspehov namreč krepila samozavest in

povečevala delovna vnema kot prava pot do glasbenega uspeha. Pri mladih je bilo mogoče opaziti tudi določeno pozitivno odvisnost od glasbenega dela, saj so se v tem doživljajsko napajali in kvalitetno preživljali čas. Mladi pa so delovne navade, ki so se izoblikovale bolj izjemoma, sprva razvili predvsem v delovnih dejavnostih, povezanih z glasbo.

- Lastnosti glasbenega okolja, in v njem predvsem glasbene skupine, so bile ključne, da so se pri mladem človeku razvili varovalni dejavniki. Prvo pomembno okolje, ki je bilo glasbeno, je bila njihova lastna (alkoholična) družina. Ta pa je vsaj v glasbenih dejavnostih delovala funkcionalno. Starši, običajno tudi glasbeniki, so bili pozorni na tisto glasbeno pri otrocih, v glasbi so otroke občudovali, jim v glasbi namenjali pozornost, jim v glasbi izkazovali skrb in naklonjenost, jih v glasbi spodbujali. Tukaj – v glasbi – so bili »starši« svojim otrokom in za mlade v kali pustili nekaj izredno dragocenega. V družini so bili na obojestransko prijeten način povezani le v glasbi, do nje so družno gojili pozitivna čustva, neka »pozitivna identifikacijska zdrava nit« med otroki in starši je bila glasbena. Torej tisto, zanje najpomembnejše, so jim dali starši, družino so tako sprejeli v tistem pozitivnem, kar jim je dala. Družinsko tragiko so tako preokvirili in obrnili sebi v prid, zaradi česar so jo mladi tudi lažje prebolevali.

- Mladi so se v težkih družinskih razmerah in v stiskah, ki so jih ob tem doživljali, zatekali h glasbi. Pobegnili so v varen svet, ki pa ni bil iracionalen in sanjav, ampak konkreten, oprijemljiv, izrazen in doživljajsko bogat. Glasba je bila pravzaprav edina stalnica v nenehno spreminjajočih se družinskih razmerah. Zaradi stisk so se mladi bolj intenzivno zatekali h glasbi, zaradi česar pa so glasbeno še bolj napredovali, kar jim je kasneje znova pomagalo spremeniti pogled na sicer tragično družinsko situacijo.

- Najpomembnejše varovalno glasbeno okolje je bila za mlade glasbena skupina kot močno oporno sredstvo, kjer so mladi pridobivali nekatere pomembne nadomestne izkušnje. Skupina je bila zanje neka stalnica in »varovalka«, kamor so se lahko zatekli, v kateri je čas mineval smiselno, koristno in prijetno, v njej so doživljali pozitivna čustva sprejetosti in odobravanja, osvajali delovne in druge zdrave navade (kuhanje, pospravljanje, ...). V glasbeni skupini je vladala močna povezanost in kohezivnost, skupina je delovala kot tesno povezana prijateljska skupnost, ki je delovala skupaj glasbeno in neformalno v obliki druženja. Člane glasbene skupine so povezala skupna prijetna doživetja, ki jih v glasbi ni bilo malo, v skupini so se počutili želene in drugim potrebne, v varnem skupinskem prostoru pa so si lahko med sabo podelili tudi osebne vsebine. Močna prijateljska glasbena skupina je spominjala na neko

skupnost, ki jo kasneje mladi osebno in v dobrih navadah okrepljeni niso več tako usodno potrebovali. V takšno glasbeno skupino pa so se vključili na rizičnem prehodu v puberteto.

- Mladi so v glasbeni skupini izkusili njeno moč nasproti individualizmu. Znanje je vsak posebej prenašal na vse, skupinsko pa so dosegli bistveno več, kot bi sicer vsak posebej, glasbena skupina je bila namreč tako močna, kot je bil njen najmočnejši člen.

- Mladi so v glasbeni skupini drug drugega »uravnavali« na podlagi skupaj vzpostavljenih pravil in dogovorov o upoštevanju stališč o nepitju alkohola in pri izpolnjevanju glasbenih delovnih obveznosti. Neupoštevanje je namreč oškodovalo celotno glasbeno skupino. Mehanizmi kontrole so sčasoma začeli delovati sami po sebi, člani pa so ponotranjili nek skupinski red in pravila.

- Pomembni drugi v glasbenem okolju, med njimi razni glasbeni mentorji, producenti ali založniki, so do mladih glasbenikov in obratno gojili pozitivni transfer, zaradi katerega so bili mladi dovzetni za osebne pogovore ter za njihove jasne in konkretne nasvete in vodila, ki so jih mladi brezkompromisno upoštevali. Glasbene avtoritete so z mladimi ravnale spoštljivo in jim zaupale pomembne delovne odgovornosti.

- Mladi so kot člani glasbene skupine morali paziti na ugled skupine v kateremkoli okolju in se temu primerno vesti. Tako je omamljanje z alkoholom preprečevala tudi kontrola občinstva na nastopih in izven njih, saj je glasba preblizu človekovemu bistvu, da bi mladi lahko prikrili določeno omamljeno stanje, ljudje pa bi to kritično sankcionirali. Kontrolno vlogo so nosili tudi najemodajalci, ki so najemali glasbeno skupino za prireditve, neizpolnjevanje pričakovanj so namreč sankcionirali z zmanjšanjem glasbenih nastopov, h katerim pa so stremeli mladi.

- Eden poglobitnih dejavnikov tveganja za mlade, ki prihajajo iz alkoholičnih družin, da bi se sami podali na pot omam in zasvojenosti, je ta, da so navade in rituali opijanja, ki so sicer prisotni v »mokri« kulturi, v kateri živimo, še posebej izrazito prisotni v širšem zabavnem glasbenem svetu in med glasbeniki. V takšno izrazito pivsko glasbeno okolje pa so mladi prišli popolnoma neopremljeni z varovalnimi osebno lastnimi lastnostmi in dobrimi navadami. Kjer niso pristali v glasbeni skupini z zdravimi stališči o nepitju alkohola med glasbenim delovanjem in dobrimi navadami, so se v takšnem okolju redno omamljali z alkoholom in gojili mnoge dejavnike tveganja na področju osebnosti in navad.

- Zabavni glasbeni svet, v katerem so delovali mladi glasbeniki, je prežet z omamljanjem z alkoholom, kot pomagajočim načinom stimuliranja dobrega razpoloženja na zabavah. V njem pa se omamljajo tudi glasbeniki, zato so v pitje alkohola mlajše uvajali starejši glasbeni kolegi ter se ob njih naslanjali v tem, koliko alkohola kdo prenese.
- Mladi, ki so pristali v glasbeni skupini, ki je med svojim delovanjem pila alkohol, v t.i. glasbeno–pivski skupini, so bili še dodatno ogroženi z mnogimi dejavniki tveganja.
- Mladi so skupaj z glasbenimi kolegi v zabavnem glasbenem svetu osvajali navade omamljanja z alkoholom, saj so jih te spremljale na vsakem koraku, sami pa niso imeli izgrajenih varovalnih dejavnikov.
- Mladi so v glasbenem svetu alkohol pili iz navade, z njim pa tudi nadaljevali strategijo reševanja težav z omamljanjem. Težav, ki so jih osebno in čustveno krhkejši še bolj doživljali v nepredvidljivem glasbenem okolju. Zaradi osebne praznine in izgubljenosti so v glasbenem svetu z alkoholnimi »odklopi« nadaljevali, le da so bili ti skriti pod določeno zabavnoglasbeno početje. Mladi so v glasbenem svetu podoživljali razne stiske, s katerimi pa se niso soočili, pri tem jim ni pomagalo okolje, sami za to niso bili opremljeni, zato je bilo omamljanje z alkoholom precej priročno in najbolj znano pomagalo za premagovanje stisk. Mladi se na nek način niso zavedali, kaj počnejo, in pitje je običajno sovpadalo s pogostimi glasbenimi nastopi, tam so pa »pili tako vsi«.
- V glasbenem svetu so mladi doživljali tudi stiske ob dolgotrajnih igranjih. Vzroki za te stiske so bili zunanji, glasba je namreč kot vsako bolj naporno psihično in fizično delo. Stiske ob tem so si mladi glasbeniki pogosto navidezno lajšali z alkoholom, tako da so doživljanje vsega omamili.
- Otroci alkoholikov so se v glasbenem svetu z glasbenimi izzivi spoprijemali manj osebno opremljeni, zato so v pivski glasbeni skupini močan strah in tremo omamljali z alkoholom.
- Mladi so v glasbenem svetu, kjer sta na odru potrebni glasbenikova sproščenost in dobra volja, le-to umetno vzbujali z omamljanjem z alkoholom. Povsem logično je, da je težko biti dobre volje dvesto dni v letu, mladi pa so brez zdravih tehnik sproščanja in profesionalnega glasbenega pristopa skupine trenutno nesproščenost in nerazpoloženost omamljali z alkoholom, da so nato zabavali množico. Otrokom alkoholikov, kjer je

doživljanje že v osnovi bolj otopelo, je alkohol služil kot najhitrejša možna rešitev za sproščenost, ki so jo potrebovali pri glasbi. Še posebej so se mladi opijali, ko so morali nastopati v vlogi humoristov, in sicer ko jim humor ni stekel ali so podlegli pričakovanjem družbe po pijanskem vedenju, ki so ga drugi dojemali kot smešnega. Mladi, ki se niso opijali, pa so alkoholno doživljanje vadili tudi, ko so se drugim v zabavo vedli kot opiti, pa čeprav niso popili niti kaplje alkohola.

- Mladi so si v glasbenem svetu, kjer so delovali s poslanstvom zabavanja drugih, nadeli masko klovna ter delovali šegavo tudi izven glasbenega okolja, s čimer so prikrivali stiske, ki jih niso mogli v (pivski) glasbeni skupini varno izraziti.

- Alkoholno vedenje, ki so ga doma sovražili, potem pa ga drugim v zabavo izvajali, so omogočali le bolni obrambni mehanizmi.

- Bolni družbeni obrambni mehanizmi v »mokri« kulturi in pivski glasbeni skupini ter tisti, ki se jih je v alkoholični družini naučil od staršev, so zameglili mladostnikov pogled na neprimerno in samouničevalno pivsko početje v glasbenem okolju.

- Mladi so razvili nekatere tipične bolne obrambne mehanizme. Razvili so dvojna merila, kar pomeni, da so se na miselni ravni zavedali, da alkohol škoduje, da lahko vodi v zasvojenost, dejansko pa so se kljub temu na igranjih omamljali z njim. Stališča niso bila ponotranjena in udejanjena v navadah, ampak so bila samo del miselne strukture, kot opravičilo lastnemu alkoholnemu vedenju. Mladi iz alkoholičnih družin so v glasbenem okolju, polnem »pametnih« razlogov, racionalizirali, zakaj je dobro piti alkohol, in ne vedoč nadaljevali pivsko tradicijo, saj so bili za vse racionalne argumente še kako dojemljivi. Dejansko pivsko stanje so pomanjševali. Tudi mladi glasbeniki so se med sabo hvalili, koliko alkohola kdo vzdrži, vse skupaj pa pomanjševali v smislu, da to ni nič kaj takšnega. S pomanjševanjem so se v glasbi pri mladih krepila stališča, da ni nič narobe, če se ga vsake toliko zelo opiješ. V argumentih mladih pa je bilo moč zaznati kup nasprotujočih si obolelih obrambnih mehanizmov, ki so po eni strani pomanjševali pitje, v isti sapi pa ga podoživljali kot nekaj res enkratnega, v smislu, kako krasno je bilo biti totalno pijan. Mladi so se napačno identificirali z nekaterimi visoko talentiranimi glasbeniki, ki so kot umetniki zaradi alkoholizma socialno in drugače povsem propadli, zelo močan talent za muzikalno ustvarjanje pa ohranili. Misleč, da je dobro, da veliko pijejo, in da sami kot glasbeniki ne bodo propadli, celo da bodo v talentiranosti postali bolj podobni njim. Še bolj tvegano pa je bilo

identificiranje z mnogimi starejšimi glasbeniki, ki so sicer gojili hedonistični stil življenja, kljub temu pa svoje življenje bolj ali manj uspešno vozili v službi in družini. Pogosto so se opijali, zasvojenost od alkohola pa se pri njih ni razvila v polnem razmahu. Prav identificiranje z njimi je bilo za mlade glasbenike - otroke alkoholikov - tako tvegano.

- Nezdrave navade, povezane s pitjem alkohola, so velik dejavnik tveganja, še posebej pri mladih, ki prihajajo iz alkoholičnih družin. Mladi pa so osebno neopremljeni pristali v pivski glasbeni skupini, kjer so trenirali številne pivske rituale in navade glasbenih kolegov. Mladi so imeli glasbo radi, zato tega okolja s pivskimi navadami niso hoteli zapustiti, saj bi s tem zapustili glasbo. Mladi, ki so kmalu pobegnili iz bolečega alkoholičnega družinskega stanja, so nato v zunanjem glasbenem svetu, kjer so preživeli veliko svojega časa, nadaljevali s pridobivanjem pivskih navad.

- Nekateri otroci alkoholikov so si intuitivno našli glasbene kolege, ki so sami prihajali iz alkoholičnih družin, ali drugače s pogostim alkoholnim omamljanjem živeli tvegano, ter skupaj z njimi začeli pridobivati pivske navade.

- Mladi so imeli že v najzgodnejšem obdobju dodaten razlog - glasbeni, da so začeli odhajati v pivsko družbo. Na razne zabave, kjer se je veliko opijalo, so jih vozili že njihovi starši, ki so se pred pivskimi kolegi naslanjali nad otrokovimi glasbenimi sposobnostmi. Če mladi tam niso pili, so se učili pivskega doživljanja in vedenja. Pogosto so se vedli odraslo in »pijansko« ter s tem zbujali salve smeha in odobravanja pri odraslih. Zelo zgodaj, pred polnoletnostjo, pa so mladi zaradi glasbenih obveznosti odhajali v pivsko družbo, kjer so jih učili pivskih navad. Starši so mladostnika zaupali tudi starejšim glasbenim kolegom, ki pa so bili mladostniku pivski namesto glasbeni mentorji.

- Glasbeniki so mlade glasbenike uvedli tudi v druge tipične glasbene rituale opijanja, ki so običajni ob neformalnih rojstnodnevnih in drugih praznovanjih. Tem pivskim odklopom pravijo »pijanke do konca«, kjer se torej opijajo, dokler ne omagajo in obležijo.

- Največje tveganje za mlade je bilo ravno kontinuirano ponavljanje omamljanja z alkoholom iz tedna v teden, saj so mladi pivske navade gojili na igranjih, ki so dolgotrajna in naporna ter je potreba po tekočini izredno velika. Opijali so se po igranjih kot pivska nagrada po opravljenem delu in tudi na vajah.

- Mladi glasbeniki z nezdravim stilom življenja se tudi v prostem času najraje zadržujejo v gostilniškem okolju, ki so ga vajeni, in kjer se domače počutijo. Kot glasbeniki so tam venomer želeni, tam srečujejo ostale glasbenike, s katerimi debatirajo in klepetajo predvsem o glasbi. V gostilniškem okolju pa srečujejo tudi poslovne partnerje, s katerimi v pivskem vzdušju lažje sklepajo glasbeno-poslovne dogovore.

- Prvo glasbeno okolje za mlade je bila družina, ki jih je z glasbo najprej seznanila. Otroci pa so starše opazovali, kako so se ob glasbi sami ali z drugimi glasbeniki opijali. Otroci so najprej v glasbeno-pivskem vzdušju bivali doma, nato pa je starš alkoholik otroke s sabo jemal na pивske obhode, kjer so preigrali glasbo. Otroci so bili teh obhodov veseli, saj so bili v tem okolju kot glasbeniki dobro sprejeti in občudovani s strani obiskovalcev lokalov in njihovih lastnikov. Gostilniško okolje je bilo torej zanje en magičen prostor, kjer so jih imeli drugi radi in so bili v središču pozornosti. Po obojem so hlepeli in oboje so dobili v gostilni. V gostilniškem okolju so bili celo starši ponosni nanje. Omenjeno glasbeno-pivsko povezavo so otroci že navsezgodaj na zelo osebni in čustveni način vsrkavali vase.

- Neformalni gostilniški obhodi staršev in otrok, kjer so otroci po raznih lokalih tudi peli in igrali, niso trajali eno uro. Starš, zasvojen z alkoholom, je takšne turneje skupaj z otroki izvajal celo popoldne in tja v noč. Otroci so tako že navsezgodaj s staršem ponočevali po gostilnah, kar je bilo za otrokovo zdravje in duševnost popolnoma škodljivo.

- Ponekod so starši otroka tudi kar prepustili določeni družbi. Otroci pa so se z odraslimi predvsem opijali, saj so jih k temu silili drugi, sami pa so bili premladi, da bi imeli izoblikovana določena stališča, še posebej ker so odraščali v pivskem družinskem okolju, izbrani družbi pa so hoteli ugajati.

- Pivsko vzdušje, v katerem so se nahajali mladi, bi najlažje opisali kot prekomerno opijanje, ki je odeto v pozitivno čustveno doživljajsko komponento, ali so pozitivna čustva prilepljena ob pitje ali pa so s pitjem alkohola umetno vzbujena. Mladi glasbeniki, ki niso profesionalno opravili svojega dela in se iz njega nato umaknili, so pivsko vzdušje celo spodbujali, ker sta to narekovala zabavna »mokra« kultura, ki so jo absorbirali, in organizator v želji po večjem zaslužku. K pitju so mladi spodbujali tudi z namenom, da bi se ljudje še bolj razživelili in bi jih kot glasbeniki lažje motivirali k zabavi. Mladi glasbeniki so t.i. kvaliteto družbe, v smislu ali so za zabavo ali ne, določali po kriteriju, koliko alkohola so popili. Tako so glasbeniki, ki so v družini zaradi alkoholizma toliko pretrpeli, zdaj v glasbenih prostorih z

navadami opijanja k pitju alkohola spodbujali. K opijanju so vzajemno spodbujali ljudje, ki so bili v določeni izbrani družbi, glasbeniki pa drug drugega, po metodi: »če pijemo - pijemo vsi«.

- Mladi glasbeniki so lahko alkohol na vseh prostorih, kjer so potekali nastopi in igranja, pili neomejeno brezplačno, kar je velik dejavnik tveganja, saj so se v takšnem glasbenem okolju gibali nekajkrat iz tedna v teden.

- Večina glasbenih skupin na igranjih pije alkoholne pijače. Med petjem izdihajo mnogo vode, zato je potreba po tekočini toliko večja. Povprečno v šestih urah igranja potrebujejo dva do tri litre tekočine, predvsem pevci potrebujejo več, da so glasilke ves čas vlažne, posledično pa manj hripave. Mladi, ki so delovali v pivskih glasbenih skupinah, so tako popili izredno visoke količine alkoholnih pijač. Mlademu glasbeniku - otroku alkoholika, pa je tudi glasbena skupina, ki je alkohol pila zmerno, že predstavljala tveganje zaradi družinskih rizičnih dejavnikov in števila ponavljanja teh priložnosti. Glasbenih skupin z močnimi navadami opijanja je skoraj polovica, preostali pa pijejo alkohol precej tvegano, za mlade, ki prihajajo iz alkoholičnih družin, je oboje predstavljalo tveganje.

- Mladi so se v pivskih glasbenih skupinah zaradi že vzpostavljenih pivskih navad opijali na igranjih. Glasbena skupina pa z omejitvami ali sankcijami ni posredovala zaradi lastnih nejasnih stališč in pivskih navad. Posredovala je le v drastičnih primerih, ko se je glasbenik tako opil, da na festivalskem tekmovanju ni mogel na oder. Ampak sankcija je bila bolj besedne narave, v smislu prepira, dejansko kazni ni bilo, glasbenik je čez nekaj dni v skupini igral naprej in skupaj z njo nadaljeval z opijanjem.

- Mladi glasbeniki so si izgradili velik socialni krog prijateljev in znancev, saj so bili nenehno med ljudmi in v središču pozornosti, priljubljeni zaradi glasbe in osebnosti, ki je pri nekaterih bolj hudomušno naravnana. Veliko t.i. prijateljev pa se je z mladimi glasbeniki okoriščalo. Tako so kot glasbeniki razveseljevali tudi ob številnih neformalnih priložnostih (izleti, rojstnodnevna srečanja in druga praznovanja, srečanja vaščanov v zidanicah). Mladi glasbeniki s širokim socialnim krogom prijateljev in znancev so prav tekmovali, komu bodo priredili večjo zabavo. Ob neobvezujoči priložnosti so si lahko privoščili še več popitega alkohola, običajne so bile omenjene »pijanke do konca.«

- Pitje mladi glasbenikov pa so tolerirale tudi nekatere inštitucije, ki tega ne bi smele. Medsebojno menjavanje uslug je precej pogosta praksa med glasbeniki in nekaterimi

inštitucijami ter podjetji. Mladi so povedali, da so tudi z nekaterimi policisti, ki so za svoje privatne potrebe potrebovali glasbenike, sklenili tihi dogovor, da so bili za glasbene usluge v določenem prometnem okolišu »varni« pred policijskimi kaznimi. Nekateri policisti so tako neodgovorno tolerirali vožnjo glasbenikov pod vplivom alkohola. Podobne situacije so se dogajale tudi v povezavi z najemodajalci, tudi njim so bili potrebni glasbeniki za določene privatne potrebe. Zato so pivske izostanke ali posledice v službi zaradi pitja prejšnji dan tolerirali.

- Pri mladih sem opazil še eno zanimivost, ki je vredna omembe. Nekateri mladi so razvili dvojno merilo, kdaj bodo pili več alkohola, kdaj pa ga bodo popili manj ali sploh nič. Mladi so očitno prekomerno pili, ko so kot glasbeniki nastopali sami, v glasbeni skupini pa so pili manj ali sploh niso. Solistično niso imeli zunanje kontrole. Predvidevali pa so tudi, da bodo kot glasbeni solisti lažje glasbeno vzdržali, saj se jim ni bilo potrebno prilagajati nikomur. V glasbeni skupini pa je vladala neka medsebojna kontrola. Te je bilo manj, če so prekomerno pili vsi, v vsakem primeru pa je bila v skupini potrebna večja mera medsebojnega usklajevanja, ki pa preveč alkohola preprosto ni vzdržala. Skupina je pri nekaterih v takšnih situacijah delovala precej varovalno, pa četudi so mnoge izmed njih prav mladega glasbenika »uspešno« uvedle v pitje.

- Tisti starejši glasbeniki, ki so zaradi takšnega pivskega vedenja na igranjih zboleli za alkoholizmom, so se po bolnišničnem zdravljenju in urejanju stežka vrnili v pivsko glasbeno okolje, kjer bi zopet nenehno doživljali pivsko vzdušje, zato so nekateri začeli le ustvarjati ali delati v medijih. Če bodo mladi zaradi alkoholizma izgubili glasbo, bodo izgubili »vse«, predvidevam, da bodo nato bolj ali manj klavrno končali.

6 PREDLOGI

1. Vsi mladi so v »mokri« kulturi z močnimi navadami opijanja ogroženi, da se podajo na pot omam in zasvojenosti. Še posebej mladi, ki prihajajo iz alkoholičnih družin. Ti v šoli praviloma popustijo, saj v ničemer ne vidijo smisla. Na tem mestu bi lahko šole z mladimi dodatno raziskale izven šolska področja, kjer pa so dobri, da bi se tam napajali z močjo, pozitivnimi delovnimi izkušnjami in dobrimi navadami. Na daljši rok bi le-te koristno obrnili šolskemu delu v prid. Šole bi lahko določen čas bolj strmele k raziskovanju dodatnih dejavnosti, v katerih se kažejo sposobnosti in nadarjenost mladih, saj le redki starši otrokom doma ali zaradi celodnevnihi služb ali druge odsotnosti namenjajo dovolj tovrstne pozornosti. Zaradi šolske neuspešnosti pa starši mladim celo odvzamejo njim pomembne dodatne dejavnosti.
2. Brezplačnih glasbenih klubov, ki bi zavzeto razvijali in gradili na otrokovi glasbeni talentiranosti, v našem slovenskem okolju sploh ni. Dobri trenerji in mentorji so izredno dragi, brez njihovega vodenja pa se otrok ne more razviti v polni meri. Starši, še posebej če je prisoten doma alkoholizem, so socialno obubožani. Prav mladi iz alkoholičnih družin pa potrebujejo takšno varno okolje, ki bi jih spodbujalo k učenju delovnih navad in doživljanju zadovoljstva na zdrav način. Ob tem bi se osebnostno krepili, to pa bi jih obvarovalo pred dejavniki tveganja. Razni glasbeni klubi bi z rednim vsakodnevnim treningom preprečevali brezcilnost mladih in s kontinuiteto vplivali na ponotranjenje dobrih navad, ki pa ne morejo biti pivske, saj bi bilo sicer glasbeno delovanje onemogočeno. Mladi pa bi v takšnem okolju stopali v stik s pomembnimi drugimi avtoritetami, ki bi mlade združevale v razne delovne glasbene skupine, v katerih bi se učili zdravega sožitja. Tako bi se mladi pod budnim mentorstvom lažje osamosvojili, saj bi svoje znanje sčasoma lahko uporabili v glasbenih studiih, medijih, glasbenih šolah, založbah in na terenu kot izvajalci. V te brezplačne glasbene klube bi lahko bili določen čas vključeni tudi starši, če imajo seveda glasbo radi, saj bi se lahko v varnem okolju krepila tista pozitivna nit med starši in otroki.
3. Med starejšimi glasbeniki, ki gojijo zdrav življenjski slog, bi lahko razvili prostovoljno mrežo za mlade, ki želijo spoznati glasbo in v njej delovati. Kljub precejšnji zaslužkarski naravnosti glasbenikov bi lahko zaradi njihovega sicer močnega socialnega čuta (Glasbeniki se redno udeležujejo dobrodelnih koncertov.) vseeno organizirali mrežo glasbenikov prostovoljcev za mlade, ki prihajajo iz

alkoholičnih družin, pa tudi iz tistih družin, ki imajo kakšno drugo socialno težavo. Glasbeniki prostovoljci bi lahko mlade usmerjali pri njihovem glasbenem razvoju, kar bi posledično krepilo varovalne osebnostne lastnosti in dobre navade.

4. Otroke iz alkoholičnih družin bi lahko socialne službe ali šole še bolj spodbujale k organiziranim, h kontinuiranim in pogostim glasbenim dejavnostim, ki tako globoko prebujajo doživljanje pozitivnega, krepijo dober občutek o sebi in spodbujajo k spletnju prijateljskih vezi na kvalitetni glasbeni osnovi, da bi se izognili zatekanju v vrstniško pivsko družbo.
5. Nekatere glasbene skupine, ki alkohola na nastopih in drugih glasbenih obveznostih sploh ne pijejo, bi lahko na terenu, v medijih in splošni javnosti bolj poudarjeno kazali za zgled mladim začetnim glasbenim skupinam, da ne bi podlegle pivski naravnosti zabavnega glasbenega okolja.
6. Investitorji in podjetniki bi se lahko začeli zavedati, da bi bila naložba v zabavne glasbene prostore, kjer se ne toči alkohol, dobičkonosna, saj se na terenu pojavljajo nove potrebe mladih po zabavi brez alkohola in primeri glasbenih skupin, ki zabavajo, ne da bi se same opijale. Posamezna prizadevanja raznih akcij, kot je »Z glavo na zabavo«, bi tovrstni alternativni ne-pivski zabavnoglasbeni prostori dobro dopolnili. Zgled pa bi v ne-pivsko zabavo vlekel tudi ostale.
7. Spoznanja o vplivu glasbe in delovanja v glasbeni skupini na razvoj varovalnih dejavnikov bi lahko strokovnjaki uporabili pri delovanju terapevtskih skupin otrok alkoholikov.
8. Spoznanja o vplivu glasbe in delovanja v glasbeni skupini na razvoj varovalnih dejavnikov bi lahko strokovnjaki vpletli v razne preventivne programe dela z mladimi.

7 LITERATURA

- Adler, A. 1999. *Smisel življenja: o psihologiji razvoja osebnosti*. Ljubljana: Fors.
- Auer, V. 2002. *Pretrmast, da bi pil: alkohol, škodljiva raba in odvisnost*. Ljutomer: Samozaložba Ibidem.
- Berčič, D. 2001. *Prostovoljno delo mladih: diplomska naloga*. Ljubljana: VŠSD.
- Berne, E. 1980. *Koju igro igraš?* Beograd: Ne &Bo.
- Boštjančič, H. 2007. *Varovalni dejavniki za preprečevanje usmerjenosti mladih v omame in zasvojenosti: diplomska naloga*. Ljubljana: FSD
- Conger, J. 1979. *Mladostniki – življenjska obdobja*. Murska Sobota: Centralni zavod za napredek gospodinjstva.
- Coie J. D., Watt N. F., West S. G. in sod. 1993. The science of prevention. *Am Psychologist* 48(10): 1014-1022.
- Čaćinovič-Vogrinčič, G. 1992. *Psihodinamski procesi v družinski skupini*. Ljubljana: Advance.
- Čaćinovič-Vogrinčič, G. 1998. *Psihologija družine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čaćinovič-Vogrinčič, G. 2005. *Socialno delo z družinami. Študijsko gradivo za šolsko leto 2005/06*. Ljubljana: FSD.
- Frankl, E. V. 1994. *Volja do smisla*. Celje: Mohorjeva družba (prevod knjige *The Will to Meaning. Foundations and Applications of Logotherapy*. New York-Scarborough: New American Library)
- Gačić, B. 1985. *Alkoholizem, bolest pojedinca i društva*. Zavod za izdavačku delavnost »Filip Višnjič«.
- Gardner, H. 1983. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Gorišič, N. K. 2002. *Moj otrok odrašča*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Gostečnik, C. 2000. *Družina-zibelka vrednot*. V: Jože Dežman, Brezjanski zbornik 2000. Ljubljana: Družina.
- Youngs, Bettie B. 2000. *Šest temeljnih prvin samopodobe: kako jih razvijamo pri otrocih in učencih*. Ljubljana: Educy.
- Horvat, A. 2005. *Čezmerno pitje mladih v okolici Ptuja: diplomska naloga*. Ljubljana FSD.

- Hohmann, M. Weikart P. D. 2002. *Educating Young Children*. Ypsilanti: High/Scope Educational Research Foundation
- Kastelic, A., Mikulin, M. 1999. *Mladostnik in droga*. Ljubljana: Domus.
- Keber, D. 2005. *Tolerantnost ljudi do pitja alkoholnih pijač: diplomska naloga*. Ljubljana: FSD.
- Kokalj, T. 1996. *Alkoholizem med totalitarnostjo in samopomočjo*. Ljubljana: VŠSD, esej teorije družbene deviantnosti.
- Kren Obran, T. 1995. *Vrednote mladih: med ideali kulture in resnico dejanj*. Radovljica: Didakta.
- Kumpfer K.L., Hopkins R. (1993). Prevention – current research and trends. *Tecent Adv Addict Disorders* 16(1): 11-20.
- Lidz, Theodore 1971. *Familie und psychosoziale Entwicklung*, Fisher. Frankfurt/Main 1971.
- Malekof, A. *Skupinsko delo z mladostniki: principi in praksa. Študijsko gradivo za predmet skupnostno delo in kibernetika II. Reda II. Prevodi študentov*.
- Merkle, R. 1996. *Optimizma se lahko naučimo: kako iz svojega življenja naredimo največ*. Celje: Mavrica.
- Merriam, Alan P. 2000. *Antropologija glasbe*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Motte-Haber, H. 1990. *Psihologija glasbe*. Ljubljana: DZS
- Musek, J. 1993. *Znanstvena podoba osebnosti*. Ljubljana: Educy.
- Musek, J. 1995. *Ljubezen, družina, vrednote*. Ljubljana: Educy.
- Musek, J., Pečjak, V. 1997. *Psihologija*. Ljubljana: Educy.
- Neyrand, G. 2003. *(Ne) moč adolescentov*. Ljubljana: Oka-otročka knjiga.
- Nuhanović, A. 2003, *S čim svojci alkoholikov učinkovito rešujejo svoje težave v skupini al-anon: diplomska naloga*. Ljubljana: VŠSD.
- Pantley, E. 2001. *ABC odlične vzgoje: zakladnica nasvetov za starše*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Poštrak, M. 2005. *Kakovostno preživljanje prostega časa in preprečevanje prestopniškega ravnanja mladih. Študijsko gradivo*. Ljubljana: FSD.
- Ramovš, K. 1999. *Problematika prenosa vrednot partnerstva v postindustrijski družbi*. V: *Anthropos* (Ljubljana), letnik 31, št. 4/6, str. 253-255.
- Ramovš, J. 1981. *Alkoholno omamljen*. Celje: Mohorjeva družba.

- Ramovš, J. 1983. *Boj za življenje družine*. Celje: Mohorjeva družba.
- Ramovš, J. 1986. *Alkoholno omamljen, pot alkoholizma v družini in pot iz nje*, 2. dopolnjena izdaja. Celje: Mohorjeva družba.
- Ramovš, J. 1990. *Doživljanje, temeljno človekovo duhovno dogajanje*. Ljubljana: Založništvo slovenske knjige.
- Ramovš, J. 1991. *Slovenska sociala med včeraj in jutri*. Ljubljana: Inštitut za socialno medicino in socialno varstvo pri Univerzitetnem zavodu za zdravstveno in socialno varstvo.
- Ramovš, J. 1995. *Slovenska sociala med včeraj in jutri*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J. 1997. *Alkoholizem, urejanje alkoholikov in anonimni alkoholiki*. V: Duval, Lucien-Aime 1997. *Otrok, ki se je igral z luno*. Koper: Ognjišče.
- Ramovš, J. 1999. *Slovar socialno alkoholološkega izrazja*. 2. izdaja. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J., Ramovš, K. 2005. *Škodljiva raba alkohola med mladimi*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J., Ramovš, K. 2007. *Pitje mladih*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.
- Ramovš, J., Hvalič, S. 2003. *Vrednote*. V: *Bajzek in sod. Zrcalo odraščanja. Mednarodna sociološka raziskava o odraščajočih otrocih*. Radovljica: Didakta, str. 182-229.
- Richter, H. E., 1971. *Eltern, Kind und Neurose*, Rowohlt, Reinbeck bei Hamburg.
- Rugelj, J. 1981. *Dolga pot, vrnitev alkoholika in njegove družine v ustvarjalno življenje, druga izdaja*. Ljubljana: Rdeči križ.
- Rugelj, J. 1983. *Uspešna pot*. Ljubljana: Rdeči križ Slovenije.
- Rugelj, J. 2000. *Pot samouresničevanja: zdravljenje in urejanje zasvojenцев in drugih ljudi v stiski: priročnik za zdravo in ustvarjalno življenje*. Ljubljana: samozaložba: Slovensko društvo terapevtov za alkoholizem, druge odvisnosti in pomoč ljudem v stiski.
- Sivec, I. 1998. *Vsi najboljši muzikanti*. Mengeš: ICO
- Skynner, R., Cleese, J. 1994. *Družine in kako v njih preživeti*. Ljubljana: Tangram.
- Schilling, D. 2000. *50 dejavnosti za razvijanje čustvene inteligence*. Ljubljana: Inštitut za razvijanje osebne kakovosti.

- Shorter, E. 1977. *Rojstvo moderne družine*. Ljubljana: Oka-otroška knjiga.
- Tomori, M. 1994. *Knjiga o družini*. Ljubljana: EWO.
- Ule, M., Kuhar, M. 2002. *Sodobna mladina: izziv sprememb. V: Mihelj, V. (ured.). Mladina 2000: Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad republike Slovenije za mladino, Aristej.
- Ule, M., Rener, T., Mencin Čeplak, M., Tivadar, B. 2000. *Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino in Založba Aristej.
- Voglar, M. 1987. *Otrok in glasba: metodika predšolske glasbene vzgoje*. Ljubljana: DZS
- Zalokar-Divjak, Z. 1996. *Vzgoja JE...NI znanost*. Ljubljana: Educy.
- Žerovnik, A. 1992. *Pogovor o vzgoji*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Žlebnik, L. 1975. *Psihologija otroka in mladostnika*. Ljubljana: DZS
- Žorž, B. 1999. *Mladi med željami, pasivnostjo in (ne)smislom: ali lahko govorimo o revščini?. V: Žebovec, I., Erjavec, M. (ured.). Mladi – ulica – prihodnost: sodobne oblike revščine mladih: zbornik predavanj*. Ljubljana: Salve d.o.o.
- Žorž, B. 2002. *Razvajenost rak sodobne vzgoje*. Celje: Mohorjeva družba.

8 POVZETEK

Dvoreznost glasbe, ki je lahko ali varovalni dejavnik ali dejavnik tveganja pri odraščanju otrok alkoholikov, je ravno v tem, da je lahko glasba izvrstno orodje in okolje za mnoge varovalne nadomestne izkušnje teh mladih ljudi, kot odraz »mokre« kulture pa je v zabavnem glasbenem prostoru tudi opijanje glasbenikov z alkoholom še bolj izrazito.

Zato je ključno, da mladi glasbenik, ki praviloma zgodaj izstopi iz družinskega življenja, pristane v takšni vrstniški glasbeni skupini, ki ga bo obvarovala pred tveganji in opremila z varovali. V glasbeni skupini, ki je skupaj dogovorila stališče o ne pitju alkohola med glasbenim delovanjem, lahko mladi s kontinuiranim in pogostim glasbenim delovanjem krepí dober občutek o sebi, večja samozavest, odgovornost, samostojnost, pozitivno doživljanje, trenira komunikacijske veščine, se v povezani prijateljski skupini uči zdravega sožitja ter razvija dobre navade, med njimi predvsem delovne. Številčnost in kontinuiteta glasbenih obveznosti mladega polnita s smislom in poslanstvom, ki ju doživlja v glasbi. Glasbeni uspehi pa so motivacija za tovrstno početje. Okrepljen z dobrimi osebnostnimi lastnostmi, zdravimi navadami in pozitivnim doživljanjem pa mlad človek lažje predrugači tragično preteklo družinsko situacijo. Mladostnik namreč začne družino doživljati v tistem pozitivnem, da mu je dala najpomembnejše – glasbo, v katero se je zaradi težkih razmer in stisk še bolj poglobljal ter posledično glasbeno izredno napredoval.

Mladi, ki pristanejo v pivski glasbeni skupini, z alkoholnim doživljanjem in pivskimi navadami nadaljujejo začeto v družini. Kot otroci alkoholikov težje sami vzpostavijo zdrava stališča do alkohola. K pitju jih spodbujajo starejši glasbeni kolegi in vrstniki v glasbeni skupini. Osebnostno in z dobrimi navadami neopremljeni najbolj priročno z alkoholom omamljajo težke fizične in psihične napore ter umetno vzbujaajo sproščenost, ki jo potrebujejo za glasbeno in humoristično delovanje. V pivski glasbeni skupini ne razvijejo glasbenega profesionalizma, zato svoje pivsko ravnanje sinhronizirajo z navadami opijanja, ki so prisotna na raznih glasbenih zabavah. Največje tveganje zanje je, da se med pivskim početjem še naprej razvijajo že v družini začeti bolni obrambni mehanizmi racionaliziranja in pomanjševanja ter identificiranja z drugimi glasbeniki, ki so kljub hedonističnemu stilu življenja glasbeno še delovali, ter da se takšno pivsko vedenje dogaja kontinuirano nekajkrat tedensko, in sicer skrito pod t.i. delovno zabavanje ljudi z glasbo.

9 PRILOGE

Priloga A: Vodilo za intervju

Priloga B: Obdelava podatkov

A. VODILO ZA INTERVJU

1. Kratek oris posameznikove življenjske zgodbe.

2. Družina:

- Kakšno je bilo družinsko življenje?
- S čim si je lajšal situacijo ob težkih trenutkih v družini?
- Kaj mu je tisti čas v družini glasba dajala?
- Kaj je najpomembnejše, kar je dobrega odnesel iz družine v svet?
- Kaj konkretno ga je in ga še vedno navdušuje pri starših?

3. Socialno zdrava vrstniška glasbena skupina z zdravimi navadami:

- Kako bi opisal glasbeno skupino, dogajanje v njej ter glasbeno okolje?
- Kaj mu glasbena skupina pomeni?
- Kakšne navade so gojili v glasbeni skupini v zvezi s pitjem alkohola?
- Kaj pri glasbeni skupini se mu zdi zelo pomembno, kaj ga navdušuje?
- Katere navade meni, da je osvojil v glasbeni skupini?
- Katera stališča je osvojil v glasbeni skupini?
- Katere ključne spremembe je opazil pri sebi v letih delovanja v glasbeni skupini, v osebnosti, navadah, načinu življenja, doživljanju sebe in okolice?
- Kaj je v skupini preprečevalo opijanje z alkoholom?
- Kaj je po njegovem najpomembnejšega zase odnesel iz glasbene skupine?

3. a Socialno ne-zdrava vrstniška glasbena skupina s pivskimi navadami:

- Kako bi opisal skupino, dogajanje v njej ter glasbeno okolje?
- Kaj pri glasbeni skupini se mu zdi zelo pomembno, kaj ga navdušuje?
- Kako se je začelo pitje alkohola v glasbenem svetu?
- Kako pogosto in kako se je odvijalo pitje alkohola?
- Kako glasbeno okolje/vzdušje spodbuja opijanje?
- Kakšne so glasbene priložnosti in povodi za pitje?
- Kakšne so navade povezane s pitjem alkohola med glasbeniki?
- Je pitje alkohola v glasbenem svetu pri čem pomagalo?
- Kakšne so druge navade in pravila v glasbeni skupini?
- Katere ključne spremembe je opazil pri sebi v letih delovanja v glasbeni skupini, v osebnosti, navadah, načinu življenja, doživljanju sebe in okolice?

B. OBDELAVA PODATKOV

B1. IZPIS RELEVANTNIH IZJAV

1. Spomnim se, ko je oči v Nemčiji igral in prinesel celo škatlo sladkarij.
2. Ko sem bil star 7 let, je igral oči tri mesece na morju, in takrat smo prvič kot družina na morje.
3. Zvečer smo hodili tja, kjer so igral, pa sem prvič v življenju jedel pico, pa nisem mogel pozabiti okusa.
4. Kako so »špilali«, kako... je bas »špilal« oči, pa je mežikal dol z odra...se mi je tako »fajn« zdelo, ko je vedno mežiknil.
5. Z očijem sem se zelo veselil, pa ni ga bilo tako veliko, recimo...je kam šel, ampak sem bil zelo navezan...
6. ...pa velikokrat mi je prinesel kitaro, da bi začel igrati, pa to...pa nisem hotel...kitaro mi je kupil...
7. ...prav spomnim se, ko mi je enega učitelja našel za harmoniko klavirsko, pa nisem hotel na noben način, želel si je, da bi igral, no...
8. Šli smo na obhod, v gostilne, on pa je veliko ljudi poznal, tudi kitaro je včasih vzel, pa je tam igral recimo, brat pa je pel na mizi pred vsemi, zanimivo...
9. Potem ko je mamica odšla od doma, smo prišli domov, pa je bil v tisti sobi samo še klavir.
10. ...v glavnem, najboljša je bilo, ko sem prišel iz šole, brat je klavir igral, ona soba je ostala ista na oni strani, klavir je notri bil, ojačevalec in očijeve kitare, to je bilo notri »skos« tam, in takrat sem jaz začel v bistvu, malo prej sem že začel jaz, ko sem bil star 14 let, sem začel igrati tako malo, brata sem videl s klavirjem, sem par akordov znal.
11. Takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares...
12. Oči je kazal svoje pesmi, pa nama kazal vse te fraze, on je nama to pokazal.
13. Potem pa naju je peljal še v studio, sva imela še večjo voljo...
14. Potem smo imeli ta koncert. Smo igrali koncert, krasno, tako da tisto, kar smo pripravljali tista leta, smo to pokazal takrat, prvič in edinkrat.
15. Smo zaigrali tam pred celo diskoteko, tako da sem se lahko doma hvalil, da sem v diskoteki na Hrvaškem igral.
16. To so taki lepi spomini, pa vsi povezano samo z glasbo.
17. Tako da pozitivno vidim samo v muziki.
18. Smo šli po dolgem času spet na morje, ker tako ni bilo denarja, tam pa seveda spet ni šlo brez muzike, in potem je spet oči začel težiti, in je brat igral tam na klavir, tako da je potem dobil od direktorja anforo, so ga zelo častili, krasno v glavnem...
19. Pa pride oči z idejo, da je spoznal enega harmonikarja, da bi šel na vaje.
20. Je rekel oči, da moram znati tudi narodno glasbo, da moram vse znati, da mi ne bo nič škodil.
21. Me je prav prisilil, da sem šel na vaje, potem sem bil pa čisto navdušen. To so bile prve vaje, prvi stik, in od takrat naprej mi je bilo všeč.
22. Prijetno je bilo, ko smo šli, recimo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno.
23. Ampak oči mi je dal tisto najpomembnejše, dal mi je muziko.
24. Sem par akordov znal, takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares...

25. ...po drugi strani recimo, ko smo se kregal...po drugi strani, zjutraj, ko smo bili ves čas skupaj, pa popoldne, smo pa ves čas vadili, smo delali pesmi.
26. ...in takrat, ko smo vadili, je bilo najboljše, smo bili ves čas zaprti tam notri, pa smo vadili...
27. Projekt je bil to v bistvu, kot da pripravljamo koncert, je rekel oči...
28. Veliko je hodilo prijateljev, ki jih je oči nekje srečal, pa sva jim mogla igrat, to je bilo krasno, ko so naju poslušal, potem pa je še on zraven zaigral.
29. In ravno takrat, ko so našo posneto pesem enkrat zavrteli na radiu, so jo slišali sošolci, ravno takrat, in so prileteli do mene čisto navdušeni, čisto nori, jaz pa nisem mogel verjeti, kakšno navdušenje....
30. Enkrat me je oči prišel fotografirat v šolo za plakat pred vsemi sošolci, bil sem kar v obleki za strežbo, nerodno mi je bilo, ampak sem bil ponosen, je fotografijo pokazal še sošolcem..
31. Tako da pozitivno vidim samo v glasbi, pa tako, v izletih z očijem.
32. Ko smo malo zaigrali skupaj, se mi je tako dobro zdelo.
33. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva delala ogromno, tudi brat je zraven igral, potem pa sva šla skupaj spet na vaje k basistu, veliko pa sva sama vadila.
34. Potem pa smo šli na prvi »špil« fantje, tam pa smo zaigrali še skupaj z očijem, in dobili prvo plačilo. To so bili prvi koraki, potem pa mi je »zapasalo«.
35. Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo, tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo, se mi zdi, da ste vedeli, opora je bila ansambel, tudi pri hudih stvareh.
36. V ansamblu bi lahko še veliko več imeli, mislim, še več bi lahko naredili. Če bi se še bolj povezali skupaj, da ne bi razmišljal tako, jaz moram to znati, ampak štirje moramo nekaj znati skupaj, da bi si čisto zaupal, bi mi lahko imeli že vse zdajle.
37. Če bi se v ansamblu, recimo konkretno, kot skupaj odločili, zdaj bomo imeli mi štirje studio, bi ga zdaj že imeli, bi skupaj delali za to, ker bi se skupaj povezali še bolj. Mi bi se odločili..., karkoli bi se odločili, bi lahko imeli zdajle mi štirje že to, kar pa eden ne more imeti, ali pa dva...ampak to si moraš gor priti, počasi.
38. V ansamblu sem se naučil dela v skupini.
39. ... to sem se naučil, biti del nečesa.
40. Zdaj kot solo kariero ne bi nikoli mogel imeti, kot del celote pa sem lahko, pa lahko funkcioniram, nisem pa neki individualist. Saj to se je meni kazalo vmes, zdaj pa sem to malo prerastel.
41. Vem, da ko sem začel s šolo, sem bil tako dobre volje. Ne vem, celo, ko sem prišel na fakulteto, sem se celo pošalil včasih, med predavanji. Recimo, da sem bil smešen celo, da sem že začel biti smešen.
42. Prijalo mi je takrat, pa sem sam iz sebe norca delal, veliko, super je bilo.
43. Ja, recimo, že tisto, po tistem, ko smo začeli igrati petdesetletnice pa to, po tistem, se mi zdi, da sem se začel »hecati« na predavanjih pa to. Recimo, preden sem igral v ansamblu, se nisem nikoli jaz tako »pohecal«, da bi rekel. Po tistem, pa sem že bil čisto drugačen.
44. Potem se velikokrat vidiš tako. Vedno smo igrali, pa so se ljudje »hecali«, pa govorili so vice, pa smešne stvari. Pa sem jih tako prisvojil.

45. Ja, in potem mi je prijalo recimo v šoli tiste vice celo povedat, ko nisem prej nikoli govoril vicev. Ja, prijetno mi je bilo, če se mi je kdo smejal. Prej pa nikoli nisem nič govoril, da bi jaz kakšen vic v srednji šoli povedal, ali kaj, da bi se jaz izpostavljal, tam sem se pa že začel izpostavljal.
46. Znal sem se sprostiti, se »pohecati«.
47. Na nastopih, ko sem te šale poslušal, pa vse te »štose«, sem začel to pobirati zase, sem povzel.
48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj.
49. Pa najbolj mi je »fajn« na odru.
50. Na odru doživljam adrenalin. Veliko energije imam, pa je mogoče sploh nimam, ko pridem na špil, sploh nimam energije mogoče, me glava boli. Potem pa je kar naenkrat energija, v večini primerih, no, ni vedno, v večini primerov pa je enkratno.
51. Filing je potem, potem pride tisti filing...
52. Najboljše je bilo to, ko smo hodili naokrog, pa ko smo imeli vaje, sprostitev.
53. Znal sem se sprostiti, pošaliti, pa to, pa tudi s puncami sem znal navezati stik že zelo dobro, že z lahkoto, vedno bolj z lahkoto se mi je zdelo. Zdaj pa že pretiram s tem, zdaj pa se že v trgovini recimo, ko nobenega ne poznam, se s prodajalkami pogovarjam, šalim, imam veliko za povedati.
54. ...Po drugi strani mi tudi paše, ko odpadejo vaje, špil, včasih, po resnici povedano, če bi pa bilo, pa bilo tudi čisto v redu, recimo danes mi je prijalo, da odpade, ko je bil takšen sneg, po drugi strani pa sem imel tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo, res potrebo.
55. Kaj takega, kar se pa jaz spravim zraven, pa ni več pomemben čas.
56. Velikokrat se je treba prisiliti, ja...včasih se kdaj tudi prisilim v kakšno stvar, ne vse stvari, ampak če je kakšna stvar, ko vidim, da je nek cilj, se znam prisiliti, če imam pred sabo cilj, če imam to jasno vizijo, kot primer fitnes, imam vizijo neko določeno, nimam volje, nimam moči, ampak se znam prisiliti.
57. Recimo diplome se mi zdajle ne ljubi, pa se mi tudi ne bo ljubilo, ampak bom mogel, ampak sem stoodstoten, da se mi ne bo ljubilo, da bom odlašal, ampak zdaj ne smem več.
58. Po težkem igranju se počutim tako prijetno utrujenega, pa četudi gre za abnormalne napore.
59. Mogoče sploh nimam energije, ko pridem na špil, , me glava boli. Potem pa je kar naenkrat energija.
60. Ne vem, sprememba je, no, očitna, sigurno. Jaz sem bil zelo zaprt, ne. Ko sem se začel z muziko ukvarjati, sem se začel odpirati. Jaz sem bil že tako zaprt, zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja.
61. V bistvu se veliko hecamo iz...hecamo se v bistvu iz tistih stvari, ki so bile včasih hude,...
62. Hecamo se velikokrat recimo o pijači...ali pa recimo o teh ženskah pa to...Finih gospoh se hecamo, o pijači se hecamo, o pijančevanju se hecamo, o ločitvah, o posluhu, da ga ni, recimo...
63. Ko se hecamo o hudih stvarih, se čisto v redu počutim. Smešno mi je zelo, ko mogoče kakšni okolici ne bi bilo ravno smešno. Meni je pa zelo smešno. Dober občutek je.
64. Npr. včasih nisem prenesel recimo partnerja od mamice, zdaj se pa smejim, kako ona dva seksata. Jih oponašam, kako seksata, kako on diha, kako se ona dere, včasih ga pa nisem prenesel, ga nisem mogel videti, potem že nekaj je na tem.

65. Enkrat se mi zdi, da mi je oči rekel, da bom jaz samo v Celju uspel, Franjo pa v Sloveniji, to mi je tudi smešno, ker sva oba v Sloveniji.
66. Zelo mi je smešno, ko se oči in mamica srečata. Potem se pa hecam, ko mamica pride sem: »Boš prišla kaj, oči je prišel?« (smeh) Potem pa očiju rečem: »Kaj bomo naredili eno skupno večerjo?« Komaj čakam, da se poročim, da bomo lahko vzeli gostilno, ki ima štiri prostore, za vsako družino, to mi je smešno, to mi je najbolj smešno, gostilna s štirimi prostori in štirimi ansambli.
67. Sem samo nekaj akordov znal, takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares.
68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama.
69. V Sevnici smo bili NON-STOP, pa sem prosil na kolenih, pelji me na vaje, ko je obljubil, da bo peljal na vaje, pa ni, pa ni mogel.
70. Sem se vozil v bistvu na vaje ves čas med študijem, tudi vsak dan domov. Ko sem šel iz šole, sem šel kar na vaje.
71. Ne spomnim se, da bi se kaj sekiral, jaz sem se samo sekiral takrat, ko nisem mogel na vaje.
72. Naučil sem se biti, jaz se obremenjujem, če zamudim, mislim, če nekaj ne naredim, kar sem obljubil, zelo mi je to pomembno, naučil sem se, če nekaj rečem, tam bom, zanesljivosti, ne zanesljivosti, čuta odgovornosti, čuta odgovornost do skupine. Čutim odgovornost do babice, da moram na obisk, meni ni vseeno, če ne grem, če ne bom šel na vaje recimo, se bom obremenjeval, jaz vedno dam prednost vajam, brez kakršnihkoli izgovorov. Dal sem skupino in glasbo na prvo mesto. Naučil sem se biti odgovoren za eno stvar.
73. Imam tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo, potreba.
74. Naučil sem se, recimo, ko smo na špilu, jaz ne morem, da bi koga prizadel, z vsemi se pogovarjam, pa ni važno, ali je to največji klošar, ki pride pijan čisto »fertig«, ali izobraženec, to sem se naučil, ne delati razlik, ne delam razlik, tudi v šoli se to pozna, ne delam razlik, ko slišim, ta pa je od tam pa tam, jaz to sploh ne vidim. Ne delam razlik med ljudmi.
75. Naučil sem se to, da delaš nekaj, pa vadiš, pa na koncu ugotoviš, da nič ne znaš, da ni konca.
76. Naučil sem se, da z delom lahko vse dosežeš. Tudi talent tako nadomestiš.
77. V glavnem jaz sem se takrat odločil, pospravil svoje stvari in šel. Potem sem si pa začel urejati stanovanje, sem imel res voljo, energijo, da sem to urejal, in to vse sam, od kitanja naprej, takšno motivacijo sme imel.
78. Močnejšega sem se počutil sčasoma, ko smo začeli igrati. ja! Boljše je bilo. To so bili začetki, potem pa vedno boljše, ko smo pa začeli zares, pa vedno bolj samozavesten sem se zdel.
79. Začel sem se spoznavati malo.
80. Pa zelo mi pomaga ena stvar, tekmovalnost med mano in bratom, mi je zelo pomagala, se mi zdi. Da sem sploh začel igrati kitaro, ko je on že igral klavir, sem ga videl, pa sem hotel še jaz, se mi zdi, tekmovati. Mogoče sem celo tekmoval tudi, da bi bil priljubljen, se mi je včasih zdelo, da je bil on bolj priljubljen pri očiju kot jaz, sem mogoče tudi to tekmoval.
81. Brata sem vedno spodbujal, še danes ga. Toliko kot bo on boljši, bom še jaz boljši.
82. Vedno sem rekel: »Imamo vaje in konec!«, dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar.

83. Tukaj ni izgovorov »zdaj pa jaz pa ne morem to«, kdor reče, da ne more, tisti ne bo naredil, v bistvu najboljši biti, najboljši tukaj, ko vem, da smo lahko, čutim, da smo lahko.
84. Zdaj je obdobje za delo, ne za ustvarjanje, zdaj je obdobje za resno, zagnano delo, za vaje.
85. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli . Nikoli ne iščem recimo, da bi rekel, zdaj se bom pa s tem pogovarjal, ker je pa to pa to, kvečjemu s takšnimi, ki so kakšne zvezde, se sploh ne upam, no, mislim ne upam, nikoli ne bom šel takšnemu, vedno preprostim ljudem, se vedno boljše počutim, mogoče ne preprostim, pozitivnim,... naučil sem se ločiti pozitivne ljudi od negativnih.
86. Nisem več takšen... kamorkoli grem, se mi ne zdi, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da bi šel recimo ponoči se voziti,...zdaj pa se bom izgubil nekje, nobenih zavor, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...nimam tisto »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema mi...
87. Krasno je bilo, ko smo že imeli svoj denar, da smo si lahko kaj kupili.
88. Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel, lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil podrežati več, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdaj pa ne moreš iti k mamici«, lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico navezal spet.
89. To ni dolgo nazaj...tri, štiri leta, ne vem, mogoče celo prej...po moje tam nekje, ko sem si začel tukaj urejati, pa sem šel na svoje čisto, tam nekje...ko sem se odločil, da bom samostojen, da tudi ne bom odvisen tam, tudi od staršev od punce, da ne bom odvisen, da bom res samostojen, pa četudi živim v luknji.
90. Na prvih vajah sem najprej videl plakat znanega ansambla, sem si mislil, uauuu, plakat imajo, to so pa »ziher« znane, samo to sem videl, samo plakat, pa sem bil že čisto navdušen, uauuu, ko bi to jaz lahko...tako sem si mislil pri sebi, samo plakat sem videl, pa sem bil srečen.
91. Na vajah nisem imel rad samo muziko, tudi druženje.
92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno.
93. V ansamblu sem tudi povedal veliko stvari, kar se je hudega dogajalo, opora je bila ansambel.
94. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli.
95. Skregati sem se tudi naučil. Povedati. Da ne požiram več toliko, kot sem včasih. V ansamblu sem kar nekajkrat izbruhnil. Kar včasih nisem. Sem bolj kot ne v sebi držal stvari. Skregati sem se naučil, ja. V večini primerov. Ne še vedno, ampak še vedno kaj držim v sebi, ampak včasih »spucam«.
96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse.
97. Vedno sem imel...nikoli ni bilo dneva, ko bi rekel, zdaj pa ne vem, kaj bi delal, da bi rekel, danes pa nimam nič za delat, vedno sem imel nekaj, vedno je bilo nekaj za vadit, vedno je bilo nekaj za naredit., vedno je bilo nekaj.
98. Ja, prijalo mi je, da je bil velik glasbeni tempo z ansamblom, res sem šel rad igrat
99. Zdaj sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončat, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to.
100. Potem pa si želim dom zgraditi, skupen dom, da imam kam iti – občutek – da bi bilo tisto zbirališče ob praznikih, da bi si zgradil dom. Ja, na novo bi rad zazidal dom. To je ena taka stvar osnovna.
101. Zelo bi bil vesel, če bi se lahko ukvarjal z glasbo, zaenkrat to še ne gre, če si hočem ustvariti dom, bom pač mogel še več stvari zraven delati. Čisto vse ne more biti tako kot si želim.

102. Si pa želim še mogoče kakšen izziv, želim si velikih odrov, o tem sanjam že celo življenje, s skupino v kateri sem, ker čutim, da smo to sposobni.
103. Ja, kolikor se spomnim, je vedno bilo samo v znamenju glasbe, ker res poleg kinderpeteta, je vedno stal kakšen marshal, baskitarar, nekaj takšnega, ker glasba mi je bila skoraj kot igrača v življenju.
104. Tudi ko si bile težave v družini, sem jaz vedno bolj tisto glasbo videl kot..., mi ni bilo na nek način toliko pomembno, saj se sekiraš recimo tudi kasneje ob ločitvi, imaš pa še vedno neko zaledje, pa mogoče tudi malo pozabiš, recimo...zanimivo mi je tudi to, ker imaš sorodnike, vse te ljudi, ki jih na nek način z ločitvijo izgubiš, ampak meni je bilo važno samo to, da sem imel tisto zaledje, samo ta svet mi je bil pomemben, vse ostalo se mi je zdelo nadomestljivo...
105. V bistvu je bil vedno oči tisti, ki je rekel malo v hecu in malo zares, ali bosta šla vadit ali bosta šla drve zlagat, čeprav sva in vadila in drve zložila, kasneje pa je prišlo do vprašanja, ali bosta šla na igrišče, lahko pa greta tudi vadit, pa sva rekla z bratom, pa greva raje vadit, tako da si potem že sam vzljubil na nek način.
106. Jaz se spomnim, on je prišel domov, oči je bil vedno tako zelo leteč, ampak ko je prišel domov, midva sva komaj čakala, da pride, in nama spet nekaj novega pokaže.
107. Največji glasbeni preskok je bil tam nekje pri ločitvi, no takrat smo se že s skupino spoznali. Takrat sem se še bolj zatekel k njej kot pa prej, prej sem igral in snemal, kot nek hobbij, čeprav sem ogromno časa...recimo po ločitvi sem pa samo glasbo še videl, nič drugega...
108. Vse kar sem delal, sem v šolo hodil, pa za klavirjem bil, to pa je vse, vse je bilo povezano z glasbo, pa tista sobica s klavirjem...
109. Kar se tiče šole, pa tega, recimo nisva imela nikoli neke spodbude, mogoče bi morala imeti s strani staršev malo več spodbude v otroštvu, jaz bi svojim otrokom že, zdaj pa nalogo, da mu pride v navado.
110. Meni je danes marsikaj prišlo v navado iz tistih dni, ki sem si jih sam postavil, ko sem takrat prijel malo, pa so se izkazale za uspešne...
111. Se mi zdi, da sva na nek način od staršev, od mame sicer nisva mogla dobiti, ker smo se razšli, vseeno rečem od staršev, sva dobila mogoče malo manj delovnih navad, pa so nam podali glasbo recimo, pa ljubezen do neke stvari, ki jo pač osvojiš čez nek čas.
112. Takrat je bilo res neko čudno obdobje. Ne vem, tako se mi zdi, da tako nekako nekaj vre iz tebe, takrat bi lahko človek res najbolj propadel, v takih trenutkih, ker si čustveno...mogoče malo prihajajo stvari za tabo za nazaj, po moje je to...
113. Imel sem zaledje, jaz sem mogel takrat vsako soboto, recimo, takrat smo snemali, vse smo delali...čeprav zjutraj sem ga po domače povedano sral, pa nič od nič, sem še vedno imel odgovornost, za mene ni bilo važno, kaj se zjutraj zgodi, samo da jaz preguram do štirih, da bomo lahko šli potem snemat, na nek način bi lahko šlo marsikaj narobe, če ne bi imel obveznosti...
114. Kaj me je vleklo v tisto pivsko družbo? Vedno sem imel takšne ljudi okoli, ki so me spraševali o glasbi, tu sem pa vedno znal veliko povedati. Midva sva lahko sedela 5 ur, pa sva se pogovarjala samo o glasbi, pa vse načrtovala.
115. Glasba mi je dala vse. Vse, kar imam.
116. Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.

117. Sem se naučil velikega načela, da ne sodelujem z ljudmi, ki ne zaupajo vame, tiste hitro »Hvala lepa!«, ko začneš enkrat tako delat, potem začneš hitro kvalitetno živeti...
118. Sigurno sem ... zelo močen postal, to je na nek način, samozavest.
119. Mogoče tudi znaš preceniti ljudi malo bolj, vidiš veliko nasmejanih obrazov, ki pa niso nasmejani.
120. Včasih tudi sam razmišljaš, kaj sem sam sploh to, kar me drugi vidijo? Jaz sem še najbližje tistemu, kar mislijo, da sem.
121. Sem vedno imel neki kompleks navezovanja stikov, če nekdo je nekje pomemben v mojih očeh, je dosti težje navezati stik, kot pa z nekom, ki deluje normalno, sproščeno, tako da jaz sem se po navadi iz tega, kar sam čutim, veliko naučil, tudi jaz sam skušam biti dostopen, kdor koli pride do mene, in tudi ljudje prihajajo.
122. Skupina je velika varovalka za vse.
123. Jaz ko se zbudim, najprej pomislim na to, ko grem spat, pomislim na to, ko sem na kosilu, pomislim na to, uživam v tem.
124. Potem ugotoviš, kako si srečen, pa čeprav se ti zdi, da nimaš nič, da si na neki točki nič, ampak nisi na točki nič, če ima človek nekaj, kar ima rad in da lahko s tem vsak dan živi.
125. Saj so trenutki, ko je težko, če pa lahko ti živiš lepo normalno, pa da nekaj pomeniš v svetu, da nekaj si, potem pa imaš eno veliko prednost.
126. V glasbi je res veliko tega, ko zelo hitro z resnim delom lahko osvojiš.
127. Eden od pogojev je bil, vseskozi kar igramo, da na vseh špilih, mi pijemo vodo. Vedno, kadar smo skupaj, vedno vodo.
128. Takrat je vsakdo od nas že druga osebnost, verjetno je res, da v skupini drugače delujemo kot izven nje, kar je pa dobro, ker imamo vsi odgovornost do te skupine.
129. Če imaš ti odgovornost, imaš tudi varovalko v sebi, ki ti ne bo v zasebnem življenju, tudi ko boš zunaj skupine, ne bo dovoljevala, da ga boš, plaval mimo tega.
130. Skupina more biti uspešna, ker če si v skupini uspešen, si zadovoljen, če pa znaš pravilno negovati, lahko marsikaj dobrega iz tega izcimiš.
131. Se mi zdi, kot da hodiš po neki vrvici, ali boš padel na eno stran ali boš šel v drugo stran, takrat so sigurno neke napetosti v tebi, ampak izgleda, da sem padel na pravo stran prepada.
132. Doživljam sigurno drugače, sem bolj dovteten, lažje sprejmeš humor pravilno, tako kot je, mislim ne kot nekaj bežnega.
133. Recimo znotraj skupine, ko delamo, saj se hecamo, ampak imam v sebi več tistega priklopljenega, zdaj pa delamo, ko pa sem zunaj skupine, z drugačnimi ljudmi, pa sem čisto drugačen človek.
134. Imam tri prijatelje, s katerimi se dobivamo, tam se lahko smejim, ko se že vidimo, že vedo, da bom nekaj smešnega povedal.
135. Humorja, heca, veselja, sem se v skupini naučil, saj drugje nisem bil.
136. Se mi zdi, da tam kjer človek nekaj pomeni, tam se skuša potem držati.
137. Včasih, zunaj skupine, se ti to lahko zgodi, da ni nekega smisla za stvari, znotraj sigurno ne.
138. Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.

139. Če bi bil brez varovalke, sigurno se nekaj dobrega ne more izcimiti, če v sebi носиš nezadovoljstvo nekaj časa
140. Tukaj imaš vse dejavnike, ki so strnjeni, v skupini imaš človeka, na katerega se lahko vedno zanesem, mi bo vedno priskočil na pomoč. Imam človeka, do katerega bom vedno prišel in vprašal za mnenje. Imam človeka, s katerim se vedno lahko nasmejiva na račun ostalih dveh. Ko pride do resnih stvari, se zrelo pogovarjamo o težavah.
141. Vse imaš v skupini nekako strnjeno, ne rabiš iskati, do česar koli bi prišlo, tudi v zasebnem življenju, ali so to recimo prijetne ali so žalostne stvari, jaz se bom vedno obrnil na iste tri, ker čutim, da so to edini ljudje, ki jim lahko zaupam, bolj kot pa komerkoli, še na starše se ne obračam s tako pozornostjo kot se pa na njih, ker to je moj svet.
142. Želim si, da bi si osvojil še več, kot sem do zdaj, še malo več delovnih navad.
143. V določenih stvareh ogromno lahko naredim, ogromno časa presedim, v določenih pa sploh ne.
144. Trenutno sem v takšnem obdobju, v takšni moči, da sem se toliko naučil, da lahko izbiram, kaj bom počel, na podlagi tega, kako začutim, kar me osreči, to izbiranje je zagotovo prišlo od tukaj, to je že ena takšna od vrlin, ki sem se jih tukaj naučil, v glasbi. ...zakaj pa je prišlo do tega?
145. To je tako pospešeno gibanje vseh teh stvari, raznoraznih čustev, raznoraznih dognanj, se mi zdi, da v skupini je veliko tega pospešenega, ko pride dobro, slabo se hitro odlušči, ker dobro ostane.
146. Če je skupina uspešna, je uspešna zaradi verige pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da je skupina uspešna.
147. Nikoli nisem odpora čutil, tam ker je bilo potrebno delo za skupino, ko pa je delo zunaj skupine, pa mi postane hitro nepomembno.
148. Človeku se včasih zdi, da samo tisto, v kar res verjame, v tem primeru, v skupino štirih ljudi, to lahko počneš sto odstotno, karkoli je pa druga, pa skoraj ni več tako pomembno.
149. Je pa ena stvar, ki mi zapiha skozi žile, v studiu, tam lahko sedim, 15, 17 ur, in delam svojo glasbo, ko pa delam z ljudmi, je pa včasih težko zdržati 6 ur, ker je dosti težje.
150. Veliko vrlin se moraš naučiti, da lahko tako živiš znotraj skupine in tako deluješ, mislim, čustvenih, ki se dogajajo v tebi, ki jih skozi leta nabiraš.
151. Če bi znal te stvari, kar jih znam v skupini, uporabiti zunaj skupine, ni nujno, da bi lahko tako deloval, to, kar dobim tukaj nazaj, ni nujno, da dobiš od vseh ljudi nazaj. Zato sem pa rekel, da delam samo s takimi ljudmi, ki verjamejo v mene, tisti mi ne kradejo energije, tu je pa spet ena varovalka.
152. To kar jaz v skupini začutim, bi lahko na nek način podal naprej, zakaj ne bi nekje nastala še ena skupina, pa naj bo povezana s športom, obvezno brez alkohola, z istimi pogoji, kot so bili potrebni tukaj, resnost, skupni cilj, da vsi živijo za to, naloge se morajo porazdeliti, sigurno obstaja shema. Iz naše skupine bi se dalo razčleniti, kaj nam je pomembno, da gre neki v pravo smer, da se razvije, kaj je pomembno, da se lahko osebnosti razvijejo v prave smeri.
153. Želim si, da bi lahko nekoč, kar sem se tukaj sam naučil, podaril naprej ljudem. Začutil sem, da bi rad širil ta občutek, ta filing, ki ga lahko imaš včasih.
154. Ključna je resnost, resnosti brez prvega pogoja, ki ga bom pa zdajle povedal, ne more biti, prvi pa je alkohol, ki ga ne sme biti, po mojem mnenju v nobeni skupini.
155. Čutim, da človek, ki pije, ne more delovati odgovorno.

156. Oči, ki je pil, je deloval odgovorno prve pol ure, ko nama je nekaj pokazal, ampak ni pa deloval naslednjih deset, ko je prihajal nazaj in nekaj gledal, takrat se ni dalo nič koristnega iz njega potegniti.
157. Zakaj pa bi se veselil v tri dni, če nisi nič praktično dosegel, recimo, jaz se nebi mogel veseliti.
158. Da živim brez glasbe, sicer med tednom lahko zaslužim, da ti je vodilo le denar, zakaj boš potem šel nekaj ven, pa praznoval, v čem je finta tega, če nisi nič čustvenega sprostil, boš imel napetosti cel teden, se mi zdi, da se bo potem samo potenciralo za nekoga.
159. Če ti znotraj skupine, v tisto kar verjameš, nekaj uspe, saj čutiš zadovoljstvo, ne čutiš pa želje po praznovanju, čutiš zagon za naslednjo stvar, za pet let naprej. Pravo praznovanje, na pravi bazi, ni povezavi z alkoholom. Pravo praznovanje je v tistem občutku, ki ti odkrije polja za naprej, ki ti da zagon za naslednji cilj.
160. Sebe - otroka bi pustil, naj gre po isti poti, kot sem sam šel, ker je ta pot prava.
161. Edino, če bi se lahko vrnil nazaj, bi rekel svojim staršem, naj se malo več uči, naj vsak dan dve uri dela nalogo. Pa kaj bi rekel staršem, alkohol ni za v družino.
162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca.
163. Oče je pil in moj stari oče. Sam pa sem naredil tisti korak, ko je bilo potrebno, da smo očeta ene tri leta nazaj spravili v Vojnik.
164. Sam lahko rečem, da sem zmeren pivec, recimo, če gremo nekam s prijatelji ven, tudi če družba okoli mene pije alkohol, ni rečeno, da se bom jaz za to odločil, čisto odvisno od tistega, kar mi paše, dostikrat spijem sok.
165. Drugače lahko rečem, da proti alkoholu nimam nič, ga tudi rad spijem, da bi se ga pa amortos napil, pa je bilo mogoče trikrat v življenju. Jaz, ko spijem eno štangico, če se bom odločil, pa največkrat se odločim, da ne pijem več, rečem ne, sem karakter.
166. Nikoli nisem imel takšne krize, da bi hodil pijan domov ali da bi ga s kolegi popival, mogoče lahko rečem, je bila v srednji šoli družba še najbolj takšna, ki bi me lahko v to privedla.
167. Ne bi bil rad podoben očetu, čeprav vem, da se to velikokrat zgodi, da ravno postaneš enak, ker imaš nekaj v sebi, nekaj genov, nekaj, kar pač od njega prevzameš, ampak v življenju skušam biti ves čas drugačen od očeta.
168. Lahko rečem, da sem si zadal čisto drugačno pot, tudi, če pogledam samo izobrazbo, mogoče je inteligenca korak na višjem nivoju in lahko na tisti zavednostni ravni rečeš, da ne bom alkoholik, če se sploh lahko temu tako reče.
169. Z glasbo sem se začel ukvarjati že v prvem razredu osnovne šole, ko sta me oče in mami vpisala v glasbeno šolo, kjer sem se učil klavirsko harmoniko tako kot moj brat, tu lahko rečem, da sem šel po njegovih stopinjah.
170. Oče je poskušal igrati klarinet eno leto, oba sta pa aktivna pevca.
171. Mislim, da je bilo tu z njihove strani večkrat izražena ta želja, in tudi če ti kdaj ni bilo za vajo, si prav čutil, da sta se malo hotela prisiliti v to, ampak ne do te meje, da bi se ti glasba zamerila.
172. Takrat sem se začel malo bolj aktivno z glasbo ukvarjati, dejansko pa sem začel potem v srednji šoli, ko sem se naučil bas kitare in frajtonarce.

173. Zdaj smo z ansamblom skupaj 7 let in pol, s tem, da prej sem bil še 2 leti in pol član enega drugega ansambla, se je tudi takrat začelo v srednji šoli, 2. ali 3. letniku.
174. Lahko rečem, da od začetka mi je bila glasba samo hobij, sploh v OŠ, kot si to jemal, če sem moral popoldne vadit, pač nisem šel na nogomet, mogoče takrat sploh nisem vedel, zakaj vadim, ampak v končni fazi sem dozorel šele zdaj, ko imam ansambel.
175. Skoraj svoje življenje podrejam ansamblu in temu, kar pač ustvarjamo sedaj.
176. Lahko rečem, da sem vesel, da se je to zgodilo, ker me v končni fazi tudi ljudje prepoznajo po tem, te to nekako pooseblja in zaznamuje, je to neka lepa izkušnja.
177. Lahko rečem, da sem s tem svoje želje dosegel in izpolnil, da sem postal nekaj, za kar sem prej veliko let delal.
178. Točno tako, samozavest, samopodoba.
179. Jaz mislim, da sem se v skupini naučil, da je treba življenje jemati, zjutraj, ko vstaneš, da se zahvališ, da sploh si, in da za jutri nikoli ne veš, in da si lahko najbolj srečen, da si in da si zdrav. To sem se naučil od glasbenega kolega, ki je imel posebno življenjsko izkušnjo, čeprav to ni dobesedno povezano niti z glasbo niti z ničemer, je to nekaj, kar nas še bolj veže skupaj, kot mogoče še bolj kot kakšne druge muzikante.
180. Mi smo res pravi prijatelji, si zaupamo vse. Pa tudi pomagamo si med sabo, če ima kdo kakšen problem, ki sploh ni povezan s skupino. Si pomagamo drug drugemu v življenju, ali ustvariti karkoli ali druženje, smo prava klapa, ki se ujamemo.
181. Lahko rečem, da v skupini en brez drugega ne moremo. Preveč je stvari, ki bi jih moral voziti sam, mi recimo v naši skupini imamo točno določeno, kaj kdo dela, kaj je za kaj zadolžen, vsak ima svoje področje, in se na ta način dopolnjujemo in ne moremo en brez drugega.
182. Če bi kdorkoli moral zaradi zdravstvenih težav ali nesoglasij iz skupine, ansambel ne bi bil več to, kar je, mislim, da enostavno ansambla ne bi bilo več.
183. Mi na špilih ne pijemo alkohola, samo vodo. Ta pravila smo postavili zelo zgodaj. Vsi smo bili za to. Dejstvo je, da je dobro, da je do tega prišlo, ker je to drugačen, profesionalen odnos do glasbe.
184. Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo.
185. Če muzikant pije alkohol, je to za mene zabavljač, in ne glasbenik. Mislim, da se ne more primerjati eden, ki na špilih pije alkohol, z nekom, ki ne.
186. Poznam kar nekaj skupin, ki spijejo toliko, da so se organizatorji vprašali, ali bi jih povabil na špil, ker za njih več zapravijo za pijačo, kot pa jih plačajo.
187. Mislim, da je tega manj, kot je bilo včasih. Alkohol je sicer dostopen enako kot je bil včasih, mogoče pa smo mi vzor tem mladim ansamblom, vedno vidijo, da mi pijemo vodo.
188. Po koncertu popijejo kaj, pred koncertom redko kdo.
189. Glasba je ena super stvar. Mene osebno glasba sprošča, tudi če si kdaj pod stresom ali napet zaradi službe ali česar drugega, se v glasbi sprostiš, prideš domov napet, malo živčen, kaj te sprosti, radio daš gor, muziko, in to sigurno vpliva na naše mozgane, mene glasba zelo pomirja in sprošča.

190. Glasba je nekaj, kar te žene naprej. Meni je užitek, ko pogledam zdaj koledar, pa imam celo sezono zapolnjeno z vesellicami in porokami, v osnovi mi je to zadovoljstvo, da bom lahko ljudi razveseljeval, da bomo preživeli nekaj lepih večerov, sigurno je to ena svetla točka v življenju, ko lahko rečem, komaj čakam.
191. Tudi to je zadovoljstvo, tudi to je pomembno za tebe, da si boš lahko kaj ustvaril, svoji kaj kupil, da boš lahko kam šel, tudi to je povezano s hormoni sreče.
192. Komaj čakam, da bomo šli skupaj v Dalmacijo, pa ne bomo šli igrat, ampak bomo šli skupaj, in se bomo družili.
193. Komaj čakam, da bomo šli po tisti veselici na morje, zmeraj povežem neko dobro stvar z nekim špilom.
194. Tega nikoli ne bom pozabil in je bilo zopet povezano s špilom, to je bil zadnji špil, preden sva šla skupaj na Maldive, to je bila taka sreča, to ti da energijo, takrat sem žarel na odru, to je bilo tako veselje, zdajle ko se spomnim, dobim kurjo kožo, sigurno je to nekaj lepega v življenju.
195. To je užitek, bolj užitek kot karkoli drugega, da bi rekel trpljenje, to ne moreš reči, tudi če špil traja 8, 9 ur, pa si utrujen, konec koncev, ko prideš domov, si zadovoljen, ker si opravil neko dobro delo, se spomniš, kako fajn so se ljudje imeli na zabavi.
196. Sam opažam, recimo doma, nimam zadosti delovnih navad, priznam, po kosilu se mi nikoli ne da posode pomiti, cunj nikoli sam ne perem, vso to delo opravlja mami ali punca, kar se teh delovnih navad tiče.
197. Za glasbo pa se vedno najde čas. Raje to počnem, raje vzamem v roke bas kitaro in vadim nov komad. Čeprav sem s kmetije, smo mogli iti včasih kaj pograbit ali spraviti seno, sem že šel, če je bilo treba, ampak ne pa da bi imel sam tisto željo ali pa da bi jaz rekel.
198. Rad se posvečam svoji ljubezni, to je, če lahko rečem, druga moja ljubezen, če že mora biti glasba na prvem mestu, ampak se je punca sprijaznila s tem, da mora biti na prvem mestu.
199. S sorodstvom bi lahko rekel, vse dobro, sigurno je to povezano s tem, da se tudi oni radi pohvalijo s tem, in se čutijo povezani s tem.
200. Zgodile so se sigurno neke reči, ki so nas še bolj povezale skupaj, kot pa če tega ne bi bilo. Da je sploh skupina začela delovati, v takem pomenu besede, je bilo v osnovi to, da sva jaz in M. že prej bila dobra prijatelja.
201. Ne vem, kaj je botrovalo uspehom, sigurno je bila tudi sreča, velika zagnanost, pridnost in tudi talent mora biti, vsi smo si želeli nekaj več, takoj smo se zaštekali.
202. Takrat pa je E. ostal v naši skupini, čeprav je bil takrat pri drugi skupini, kjer se pa ni dobro počutil, mogoče je bilo tam tudi preveč na free, mogoče tudi z alkoholom povezano, niso resno delali.
203. Pomembno mi je ustvariti si družino, pomembno mi je, ustvariti si samostojen dom, in vse napore bom vložil v to, da bom ta cilj dosegel, se pravi, na eni strani bom s tem, ko se udeležujem v ansamblu, na tak način kot se zdaj, spotoma pa bom zasledoval ta cilj, da bova enako srečna kot sva zdaj.
204. Mi pa smo mladi, mi moramo narediti nekaj iz svojega življenja, na to dostikrat pomislim, ne čakati na jutri, ti moraš živeti danes, za ta trenutek, dostikrat moraš narediti kakšno dobro stvar za sočloveka.
205. Jaz bi za sebe lahko rekel, da sem že od nekdaj nasmejan, kjerkoli sem bil, sem se vedno smejal, jaz se rad na špilih smejim, da bi bil zaradi tega bolj vesel, niti ne, se mi zdi, da sem že skozi enako, ni tako različno, kot je bilo prej.
206. Mislim, da bi bil brez glasbe na materialni in na osebnosti ravni primanjkljaj, ker jaz lahko na stvari gledam dosti bolj optimistično kot nekdo drug, ki nima glasbe, ki bi ga lahko na ta način dvignila ali pa povlekla iz vsakodnevnih skrbi, recimo, mi imamo neko uteho, nekdo drug pa bo iskal uteho nekje drugje.

207. Danes je zelo težko dobiti službo, če nimaš nobenih preferenc, če te nihče ne pozna, jaz sem imel tu lažje delo, mene poznajo, ne poznajo sicer mojih delovnih navad, se pa hitro najde nekdo, ki reče dobro besedo zame, sigurno mi je lažje.
208. Hvala Bogu, da imam glasbo, ne vem, ali bi lahko imel brez nje tudi sam težave zaradi alkohola. Lahko bi se stvari obrnile v čisto drugo smer, pustiva raje odprto, lahko da bi, po drugi strani pa, ali sem karakter tak, da bi rekel, da ne bom, ampak tudi tisti karakter je lahko včasih v slabo stran obrnjen, tako, da je na vagi, sploh ne vem.
209. Je to en čas trajalo, da sem sam malo igral po piknikih in takšnih zadevah, tam od 14. leta dalje.
210. Potem pa je brat začel kitaro igrat, čeprav je želel harmoniko, sem mu rekel, da harmonike ne bo igral, ampak kitaro.
211. Si je trobento kupil, smo jo prodali nazaj, in ne, »kitaro boš igral«, kar jaz sem določil, ti boš kitaro igral in pika.
212. Domači ne igrajo, čeprav oče je igral včasih trobento pri pleh muziki, ampak ni smel več, doma je manjša kmetija in je bilo treba instrumente stran, ali pa mu ni šlo.
213. Doma je bilo tako, fajn je bilo, da sem igral, ni pa bilo fajn poleti, ko je bilo treba kaj pomagat, jaz pa sem kar za harmoniko sedel, so mi jo hoteli kar raztrgat.
214. Sem šel v soboto zvečer kam igrat, je bilo tako fajn, bali so se doma zame na začetku.
215. Užival sem, ko sem igral harmoniko, ali pa ko smo šli na veselico, jaz sem samo gledal in si mislil, ko bi jaz enkrat kdaj v življenju tako na odru stal.
216. Pri meni je bilo čisto obratno, včasih rajši nehaj, pa pojdi delat, kot pa špilat, ampak sem bil trmast, pa vztrajaš.
217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn, se je pilo tudi.
218. Potem pa smo brata tako daleč, da je začel zraven hoditi, star je bil kakšnih 16., 17. let.
219. Vem, da ko sem šel prvič igrat, je bilo po treh mesecih, ko sem igral, ampak takrat so bili starši zraven, star sem bil 14 let, ko sem sam šel, pa čez kakšno leto.
220. To so bili občni zbori v tovarnah, pikniki poleti, izleti, upokojenci, čebelarji, včasih nas ni bilo toliko mladih harmonikarjev. Saj veš, kako tam izgleda...
221. Vsega se niti ne spomnim, imeli so žganje, borovničke, jegermaister, seveda sem probal, tedaj sem bil 15, 16 let star, do 18 leta sem bil jaz bolj doma, nisem ekstra hodil na okrog.
222. Nismo ga pili, bolj na vasi smo živeli, tudi navada je bila, da se niti mladi nismo družili toliko med sabo, potem pa smo začeli, 17, 18 let, seveda smo pili.
223. Glej, tovarne so bile, plače so bile, družba je bila fajna, veseljaki, to se je pelo in plesalo, žuralo, zelo je bilo fajn, seveda se je pilo.
224. 14 dni sem imel čisto novo harmoniko, pa smo šli na avtobus, pa direktor je šel zraven, takrat pa sem se ga res napil, takrat sem prvič v življenju direktorja tikal, drugi dan pa tako nobeden ni vedel, za kaj je šlo.
225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.
226. Nikoli se nisem sam odločal, mi smo se vedno skupaj odločali.
227. Iz slabih stvari pa sem se veliko naučil, tam se pa največ naučiš.

228. Nikdar nisem zamudil, vedno sem prišel pol ure prej, ali pa na špile, vaje, vedno sem eno uro prej tule, navajen sem tako.
229. Ko smo začeli, smo si rekli, da alkohol pa muzika pri nam ne sodi skupaj, nikoli nismo pili, res včasih, ko smo nazdravili, pa mogoče še kdaj.
230. Ko jaz spijem deci, dva, vina, ne morem več igrat, sem čisto drugje potem.
231. Nikoli nismo pili, ne gre skupaj, pri nam ne, pa tudi ni potrebe, da bi moral piti. Včasih si privoščimo.
232. Ko smo bili mlajši, smo ga lumpali, zdaj pa niti ne, tudi službo imam takšno, da se moram paziti.
233. Na začetku smo hodili kar skupaj z ansamblom, stricam, tetam, prijatlom, tam se je pa res kakšen kozarec spil, dva, ampak tisto ni bilo obveza, resen nastop, resen koncert.
234. Na nek način so muzikanti ogroženi, na drugi ne, če sam rečeš, da ne boš pil, ne boš pil.
235. Da bi me nekaj fejest silili, niti ne vem, če pa kakšen deci, to pa niti ne škodi, ampak več pa ne, če rečeš, da ne boš pil, ne boš pil, in konec, pa ne piješ. Mogoče še potem kakšen deci.
236. Mene včasih v roke rado zebe, ne vem, ali imam tako prekrvavitev, ko smo šli, pozimi sploh, na špil ali na koncert, deci vina včasih pa tudi pogreje, ampak več ne.
237. Sploh na kak špil, ko je več časa trajal, na začetku, preden sem šel igrat, sem deci vina spil, včasih me je res pogrelo, včasih pomaga, več pa ne.
238. Včasih smo kar več, zdaj pa ne, te generacije, s katerimi se jaz družim, smo vsi malo starejši, vsi imamo izpite, zdaj če kdo ne vozi, si privošči kakšen kozarec več, čeprav smo enkrat tudi že pijani vozili, še stati nisem mogel, pa sem vozil. Me je policaj ustavil, pa ni nič rekel.
239. Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji.
240. Včasih je fajn, da greš, da se imaš fajn, da pozabiš na cel kup stvari.
241. Jaz ne rabim pijače, da sem dobre volje, jaz lahko pijem cel večer sok, pa sem bolj fajn kot tisti, ki je pijan.
242. Zdaj, ko je ura devet, ga niti ne dobiš več, čez dan običajno ni časa, v gostilnah da, ampak so zdaj nekatere gostilne, ki ob 9.ih, 10.ih zapirajo, ne pustijo več sosedje.
243. Za muzikante je nevarno, ker jim je alkohol ves čas zastoj dostopen. To je res. Saj se najde kdo, ki se ga napije.
244. Ne vem, če lahko igra, če lahko skoncentrirano igra, kot pa da bi pil kaj drugega, še nisem imel takšnega primera, da bi bil pijan na špilu, tako da ne vem, kako mora biti to. Enkrat sem se ga pa res napil.
245. Imeli smo izlet, za tovarno, sem šel igrat na avtobus, pa smo šli na ladjo, zraven so žganje vlivali natakarji, smo bili tako pijani, ne samo jaz, večina nas je ležalo na ladji.
246. Sem imel harmoniko na tleh zraven sebe, spal sem eno urco, tam nekje sem potreboval, potem pa je bilo vse v redu, sem samo vodo pil, ker me je tako žejalo.
247. Da bi šel na špil pijan, nikdar več, ker ne moreš, ti si tam, da igraš, niti ni fajn. Se pa rado zgodi.
248. Nikoli še ni bil kdo pijan, to pa ne. No, enkrat sem pa res, ko je bilo Martinovanje, tedaj sem pa res spil, dva, tri deci, pa sem šel hitro na WC.
249. Sem študiral, kaj naj naredim, kako naj rešim situacijo. In prvo, kar sem se spomnil, sem spil dva deci vina, da mi je sploh kaj na pamet prišlo.

250. Moral sem spiti, ker nisem mogel pustiti cele gostilne ljudi, mogoče so tudi pričakovali, da bi se nekaj hecnega zgodilo.
251. Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil.
252. To je bilo groza, je bilo treba bruhat, ampak to je bilo zato, da ne bi razočaral, da so se smejali, da so oni uživali. Jaz se nisem fajn počutil naslednjo rundo, ko smo igrali.
253. Vsi v skupini so bili za to, nobenemu ni bilo treba reči, vsak je rekel, alkohol pa muzika ne sodi skupaj.
254. Jaz težko igram, deci vina že, za korajžo, pa da te pogreje, pa da bi več, pa ne morem igrat, jaz imam probleme, nisem več skoncentriran, že nekam misli letijo drugam, mene se hitro prime, ker ga nisem navajen.
255. Zdaj, če sam igraš v gostilni za družbo, je drugače, ampak tako na odru, pa vem, da ne bi mogel piti, vsaj jaz ne.
256. Si tudi ne bi mogel privoščiti, da bi ga zvečer lumpal in potem prišel z mačkom v službo, kar se je dvakrat do zdaj, od kar sem v službi, zgodilo.
257. Sem prišel zjutraj malo zmatran, ampak imam še kar takšno službo, tam si ne moreš privoščiti.
258. Če bi sam igral, ne v skupini, ne vem, če bi toliko več spil, mogoče kakšen kozarec več, ampak več pa tudi ne.
259. Pa saj mene ne potrebuje skupina varovati, tudi mogoče vem, da ne bi, niti nisem neki pristaš, da bi alkohol, ne, je škoda.
260. Mene so že pred ansamblom poznali bolj po tem kot pa harmoniki, časih so mene na vsak izlet, vsako praznovanje vzeli, sem znal zabavati ljudi.
261. Včasih so ohceti trajale tri, štiri dni, zdaj na ohceti že ob 1. ih gledajo na uro, se že vsem mudi, bolj napeto je, niso več tako sproščeni, pa pazit moraš, kaj komu rečeš.
262. Najtežje sicer je, ampak najboljše je iz sebe delat norce, kot da koga užališ, ker če se komu zameriš, je lahko kar konec. Je težko včasih, potrebuješ spodbudo.
263. Bi zdaj bilo težko brez muzike. Veš, jaz vsaki dan, pred in po službi igram harmoniko, kolege imam zdaj večino glasbenike, naše teme so včasih samo o muziki.
264. Ja, prvo kot prvo sem se naučil, da ne smeš nikoli preveč ljudem zaupat, včasih misliš, tisti, ki je največji kolega, te lahko prvi zaj....
265. Naučiš se nekega reda, pa naučiš se tudi, da moraš za nekimi stvarmi svojimi stat, glede cene ne smeš popuščat, odločen moraš biti, tudi to.
266. Ljudje vedno nimajo toliko denarja, sem bolj popustljiv, saj ni vedno vse denar, da boš ljudi nekaj ožemal, jaz rajši igram za veliko manj, pa bo meni fajn.
267. Nismo nekaj na denar vrženi, ker potem tako ne bi smel igrat, kolikor smo v glasbo in instrumente in ostale stvari vložili, ne bo nikoli vrnjeno.
268. To v bistvu ne delaš za denar. Kaj pa če imaš denar, doma sediš.
269. Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo.
270. Do treh smo bili, je bilo potem konec, ker je bila drugi dan potem služba.
271. Od naših ni bil nihče pijan, jedli smo, plesali smo, bili smo pa dobre volje, pijani pa ne, veš kaj je pijan, da stati ne bi mogel, da za sebe nebi vedel.

272. Mentor prinese majoliko domačega vina, pa ne da ga, enkrat smo se pregrešili, enkrat sem ga čutil, kozarec ja, več pa ne, en tako vozi, ponavadi sem jaz vozil, deci ja, ker še vedno jemo zraven.
273. Bi šel tudi jaz tja živeti, družba je fajna, če se dvakrat, trikrat na teden dobiš, pa ga kozarec ali dva spiješ, je že vredno, saj ni nujno, da si ves čas pijan. Paše mi tam, ker par ljudi tam poznam, vem, da so prijazni, lahko pa bi te mogoče tudi zaneslo, samo ne, ne bi.
274. Takšno vzdušje je lahko za koga drugega nevarno. Bi se znalo zgoditi, ja. Da nimaš službe, nimaš denarja, imaš probleme, bi te znalo...samo, če imaš nek cilj, si jo lahko dobiš, če pa nimaš cilja, pa ti tako ne pomaga nič več kaj.
275. Včasih so ga muzikanti več dni srali, danes pa hitiš domov, si ne moreš privoščiti, ker imaš službo v ponedeljek, ne moreš reči, mene pa ne bo, sicer jaz imam takšno službo, smo že naredili parkrat.
276. Sem videl, da ne bom pravi čas prišel, pa sem poklical v službo, pa imam hvala Bogu tako na ših tu porihntano, da nisem rabil iti, vsi pa nimajo takšne službe, pa drugič potem več naredim. Pa je stvar rešena.
277. Če bi bil samo muzikant, pa ne bi imel službe, bi bilo po eni strani nevarno, po drugi pa ne, če bi moral samo s tem živeti, bi se moral mogoče še bolj truditi, da bi dobil denar, ne bi mogel špilov ven spuščati.
278. Danes si ne moreš privoščiti in priti utrujen v službo, pri nas si moral tudi pihat, pa so jim knjige dajali, zdaj ni več tako enostavno, služba je kar ena velika ovira, mislim ovira, hvala Bogu, da je.
279. Moj oče je igral harmoniko in sem se navdušil za to.
280. Bolj srečnega otroka si najbrž niso želeli, očetova največja želja je bila po mojem, pa tudi vseh skupaj.
281. Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene.
282. V muziki je red, sama matematika, četrtnika plus četrtnika je polovinka, pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder, so te ljudje gledali, si se moral temu primerno obnašati.
283. Delovne navade sem že od doma nekaj imel. Ko sem prišel iz šole, sem se najedel, sem moral narediti nalogo in iti vaditi.
284. V ansamblu, so bila pubertetniška leta in se je marsikaj dogajal, se je bilo treba držati, smo morali 3, 4 ure vaditi, če smo hoteli, da bomo kaj naredili.
285. Meni je glasba sveta stvar. Ne vem, brez glasbe, vprašanje kaj bi delal, po moje bi umrl.
286. Glasba mi je življenje, tako čutim, drugega si sploh ne predstavljam, kaj bi sploh še lahko delal.
287. Nikjer drugje se nisem videl kot samo v tem, učenje harmonike, učenje po skladanju viž, ta misel mi je že izhajala iz otroštva.
288. Ko sem hodil sam iz šole domov, sem se sam s sabo pogovarjal, se hvalil, kot da imam nekoga ob sebi, da harmoniko igram, da imam super bend, sanje.
289. Mogoče zaradi tega, določenih stvari doma nismo imeli, nismo imeli nekega avta, hiša takšna kot je, mogoče neke želje, kako bi to vse izgledalo, od muzike, do ostalih stvari, avtomobila, žensk, vse...
290. O muziki se z očetom nisva veliko pogovarjala, ker nisva imela nekega skupnega jezika, on je razmišljal drugače, jaz drugače.
291. V bistvu je meni hobi postal poklic, kar mi je nekako največ v življenju. Nisem o tem niti razmišljal, ampak sama stvar je tako daleč pripeljala. Začel sem s sosedi, potem so začeli določeni povpraševati, čas sem imel, pa sem začel.

292. Puberteta. Zmeraj sem želel biti odrasel. Velik. Kaj smo delali? Veselili smo se ga, feštali, s kolegi na pijačo, punce sem ter tja, kot da živim zadnji dan, sral smo ga.
293. Meni je to čisto ok., da pijemo vodo, ker če bi zdaj nekaj pil, po moje to ne gre skozi, kolikor sem že izkusil enkrat.
294. Enkrat je bila srednja šola, s sošolcem sva se natankala kot majmuna, nisem vedel, da me bo ta alkohol tako udaril. Potem pride ati po mene, cel jezen, sva šla po harmoniko, mi je kupil sok pa dva sendviča, da sem se malo zbrihal, ko pa sem prišel na koncert, pa je bilo fertig, nisem več mogel, takrat naprej sem videl, da ni to najboljše.
295. Ko bi enkrat nekdo začel piti, bi potem ves čas, vsaj mislim si tako.
296. Služba je služba. Če ne jemlješ špil kot službo, kot neko resno stvar, tisti, ki te najame, res pričakuje maksimalno od tebe. Si res tega ne smeš privoščiti.
297. Meni to ni bilo butasto. Da bi zdaj rekel, ..., da bi se pa zdaj počutil, da me nekdo komandira, da sem prikrajšan, ne, je prav tako, da se na špilih ne pije.
298. V drugi glasbeni skupini sem muzikante doživljal kot veseljake, ki rabijo za to, da so malo bolj pogumni, pa da lahko nekaj povedo, določeno mero alkohola.
299. Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitvev, pač opijanje ob glasbi.
300. Sigurno so muzikantje ogroženi, ker ti ko prideš na špil, lahko spiješ hektolitre, nimaš omejitev, samo če si tu ne daš stop, se lahko hitro zgodi, da si med pozabljenimi prijatelji.
301. Po moje ne bi bili več to, kar smo, če bi pili, če smo se enkrat zmenili, smo se pač zmenili, nek dogovor je treba držati.
302. Vsak privat naj dela, kar mu paše, dokler ne škodi bendu, če smo kot neka skupina. Vsi se predstavljamo kot eno, pod isto blagovno znamko.
303. Pač fajn jim je bilo piti zraven, čeprav na koncu je rekel, ne morem več peti, hrrhrrhrr, mu je cviček glasilke razrl, to mu je bil užitek, ta naša ljudska tematika o tem govori, ljubi se vino in pesem, so celo življenje bolj v tem.
304. Ne vem, nisem nikoli nikogar spraševal o tem, ali na špilih pijejo ali ne.
305. Imamo kakšno ofiranje, gremo z glasbo prijatelju presenetit. Prijateljev niti ni tako veliko, pač, nekaj jih je, jih ne bi znal prešteti.
306. Ofiranje izgleda tako, da prideš tja zvečer, ko te nobeden ne pričakuje. Eden od družine pripravi hrano in pijačo, zaigramo pod oknom in se veselimo naprej, ene vrste pozornost.
307. To je tako, če nas je 20 muzikantov, se potrudimo enega uničiti, zdaj če rad pije, mi nobenega ne silimo, če pije, pije, če ne, pa ne pije, nobenega ne silimo, določeni pa se radi zatolčejo, jim ni problem.
308. Jaz nisem mnenja, da lažje ustvarjaš, če piješ. To sploh ne gre, pri meni ne, tako še nisem nič naredil.
309. Jaz ko začnem delat kakšen komad, čutim čisto neko drugo stvar, ki me začne mraziti, in to ne, ko pijem.
310. Čutim, da moram harmoniko vzeti takoj, nekaj se začne delati v meni, me začne tresti, ne znam tega opisat, takrat grem s harmoniko, pa če je v redu ali ni, pa potem drugi dan poslušam, ali dva meseca poslušam, če je treba.

311. Mislim, da se še prej bolj ubiješ, če se ga napiješ, vsaj jaz, pri teh mojih letih, če se ga napijem, sem dva dni ubit, ne morem več, prej, ko sem bil star pa 18 let, ne vem, ali so mi žleze, ali kaj mi je boljše delalo, nekako sem lažje prebavljaj stvar, zdaj pa ne morem.
312. Takrat se mi zdi, da sem več zdržal, nekako sem lažje noč preživel, zdaj mi je čudno, dva dni imam lahko pokvarjena, če se ga res orng trofim.
313. Ali bi se ga večkrat trofil, če ne bi igral, kaj pa vem, lahko da, lahko ne, ne vem, ne predstavljam si tega, možno ja, možno ne, sploh ne vem, kaj bi delal.
314. Če imam fraj v nedeljo, se grem nekam kopat, na bazen, kopel, nekaj pojest, to mi je sprostitev, mi paše voda, da se zategnjene mišice sprostijo.
315. Na koncertih se frajerja delajo, vsaj mislim si, daj pij, pij, ne vem, da bi neko potrebo kdo imel po alkoholu, ne verjamem, po moje se frajerja delajo, pa pač nazdravljajo.
316. Prvo moraš imeti sam sebe rad, potem šele lahko imaš druge. Mislim, če nimaš sam sebe rad, potem nimaš sploh drugih. Sigurno je nekaj glasba pripomogla do tega.
317. Da bi se zaradi tega nosil, mislim, da sem še kolikor toliko normalen, je pa sigurno fajn občutek, če nekam prideš, da so ti stvari bolj odprte kot ostalim.
318. Delam vse, kar mi je fajn, edino to, da veliko delam, čeprav mi to ni breme, ampak veselje, včasih vidiš druge, da uživajo, ti pa pač delaš svoje, mogoče je pa prav tako.
319. Zamišljeno imam, da bi rad zdaj, ko se da, čim več delal, da bi na stara leta, kaj od tega imel, neke sadove, da bi lažje živel.
320. Moj cilj je, da bi otroci nato nekaj imeli, da bi potem imel več časa za otroke, da ne bi potem cel dan samo garal.
321. Vsi samozaposleni vedo, zjutraj se vstaneš, zvečer greš spat, in cel dan razmišljaš, kaj boš naredil.
322. Nervozen sem, če nimam kaj za delat, če imam neko idejo, če sem si nekaj zamislil in razmišljam, kako bi to najboljše speljal, potem je to ok., si skoz v nekem tempu, skoz nekaj razmišljam, spim tako da me živ Bog ne zbudi, še telefon ne, po moje z nervozo nimam problemov in skrbi.
323. V bistvu so se določene stvari spremenile, pri tem mi je največ pomagal B., pri določenih stvareh me je spodbujal, pomagal, našel stvari, ki so meni všeč, ko sva se pogovarjala, do nekega sodelovanja me je tudi povabil, kar mi je takrat bilo zelo čudno, zakaj ravno jaz, pa sem vesel.
324. Tudi obrat, ko je oče umrl, neko odgovornost do družine sem v končni fazi prevzel, mama je bila čisto obupana, jaz pa ne morem mame takšne žalostne gledat, jaz pa sme se zaobljubil, da bom do njene smrti skoz skrbel za njo, da bo živela tako kot mora.
325. Vsake stvari se enkrat nažreš. Da bi šel danes v disko, mi ni več. Prideš do limita. To, da bi šel kot včasih zvečer iz vaj v gostilno, mi ni, raje grem domov, pa se s punco kaj pomeniva, kaj drugega počnem.
326. Ni mi fajn več, brezveze, očitno sem se prav odločil, gledam ostale vrstnike, eni so počakal, živijo pri atiju, mami, na njunih žuljih živijo, pa gostilna, samovšečnost, meni to ni več, čeprav z njimi nimam več stikov, so jezni malo na mene, pa čuden da sem, pa ne vem kaj.
327. Jaz se nikoli nisem rad družil preveč s svojimi vrstniki, za fešto ja, sicer pa sem za prijatelje izbiral starejše ljudi, generacijo starejše, tako mi je bilo to nekako pametno se resne stvari pogovarjat, pa ne neke otročje fore, kot smo takrat bili.

328. Pri B. sem se naučil sigurno ene vrste odgovornosti, pa da gledam malo drugače na življenje kot sem prej, prej je bila samo zabava, vse na izi, tu pa mi je dal neko možnost, da sem razvil sam sebe, to kar sem prej sanjaril.
329. Sigurno je k tej odgovornosti prispevala tudi kaj skupina.
330. Kaj sem še pridobil? Neko pozitivno razmišljanje, ne vem, da delaš, kaj pa vem, da živiš.
331. Meni ni vseeno, jaz neki smisel imam, sem si to zadal kot neki cilj, to kar delam, mi je to neki smisel življenja.
332. Če ne boš danes naredil, boš imel zato drugič več, boljše, da sproti delaš stvari, ker potem, ko se ti enkrat nabere, sigurno sem tudi z muziko to dosegel, ker če nisi vadil, si pač moral drugič za to dalj, pa ti je potem druga stvar zaškripala, ker prej nisi vsega naredil.
333. Vsak rad čuje pohvalo, čeprav ne vem, ali je bila vedno čisto iskrena ali ne, sam pri sebi mislim, da se da marsikaj še boljše narediti.
334. Ko bom imel svoje otroke? Fajn bi bilo, da bi bili čim bolj disciplinirani, da imajo neke delovne navade, da bi bili izobraženi, privoščil bi mu vse najboljše, dal bi ga tudi v najboljšo šolo, če bi bil talentiran.
335. Otrok bo potem te sadove žel, pa jaz bi bil vesel na koncu, to bi mi kasneje vrnil nazaj, če ga bom v startu zanemaril, ne smem od njega pričakovati kasneje, da mi bo kaj pomagal.
336. Otrok, ko ga bom imel, mora biti pošten, olikan, da bo znal neka dela, da si bo našel delo, da bo vztrajen pri delu, če bo pravo delo, kljub temu, če včasih kaj ne gre, je treba vztrajati, najlažje je puško vreči v koruzo in reči, jaz ne bom več .
337. Čeprav življenje je takšna vijugasta cesta. Enkrat boljše, drugič slabše, kakor znaš to prebrodit in reševati, to pa je vse od tebe odvisno.
338. Malo bom moral stopati svojega otroka, ko bo odraščal, da ne bo tako kot jaz.
339. Ne vem, če bi svojemu otroku pustil, da bi šel čez isto kot jaz, če bi se mogoče, če ne bi zabredel, ne bi mu privoščil, ne bi mu pustil.
340. Sem jaz hotel pri sestri, da ne bi iste napake delala, kot sem jih jaz, sem ji določene stvari prepovedal. Ko sem jo videl s cigaretom, sem rekel, da jo bom užgal, ..., špricanje šole, če ne špricaš šole, nisi frajer, take stvari...
341. Me je oče vozil od gostilne do gostilne in sem tam igral gostom.
342. Recimo mi se vedno hecamo, s kolegom imava to, kolega reče, Miro daj, ali ko se menimo o kakšnem alkoholu, rečemo, da sva taka mlada Mirana pa Braneta...
343. Smo bili pijani kot kajle, pa smo prevozili dve polni črti, ker smo šli na ono stran ulice nekaj pojest, pa je za nami takoj pripeljala policija, pa smo šli skupaj nekaj pojest.
344. Razlika je, če piješ na veselje ali na žalost. Nevarno je, če piješ na žalost.

B2. DOLOČITEV KATEGORIJ

1. Varovalni dejavniki v glasbi in zaradi glasbe, ki so obvarovali mladega iz alkoholične družine pred možnim tveganim načinom življenja.

Podkategorije: Pozitivna identifikacijska zdrava nit, ki povezuje generacijo staršev z generacijo otrok, in ki jo je mladi človek občudoval.; Glasba oz. glasbena skupina kot rešilna bilka v kriznih družinskih in mladostniških časih.; Glasba kot sredstvo razvijanja intelektualnih sposobnosti.; Glasba kot pomagalo za radostno ali

navdušujoče doživljanje sebe in rast pozitivne samopodobe.; Glasba kot pomagalo za radostno ali navdušujoče doživljanje drugih ljudi in sveta.; Glasba kot pomagalo za radostno ali navdušujoče doživljanje preteklosti, sedanjosti in zaupanja v prihodnost.; Glasba je način doseganja užitka preko navora.; Glasba je način za premagovanje odporov.; Humor v glasbi in glasba sama po sebi prebujata doživljajsko otopelost, trenirata pozitivno doživljanje in sta stimulator dobrega razpoloženja.; Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je varno polje učenja zdravih navad.; Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je varno polje učenja zdravih stališč.; V socialno zdravi vrstniški skupini/družbi (glasbeni) se lahko razvijajo pozitivne osebnostne lastnosti, samopodoba, zaupanje vase in v svet.; V dobri vrstniški skupini/družbi (glasbeni) se lahko zadovoljujejo nekatere temeljne in druge človekove potrebe.; Glasba je povezovalna.; Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je prostor učenja sožitnega življenjskega sloga.; Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je prostor učenja komunikacije.; Pomembni drugi v glasbenem svetu.; Zaradi glasbenega delovanja je bila premagana brezcilnost in bivanjska praznosta ter »vseenost« pri mladem človeku.; Glasba zaradi svoje zahtevnostne narave ne vzdrži popolnoma omamljenega glasbenika.; Glasba kot način za materialno preskrbljenost.

2. Dejavniki tveganja v glasbi in zaradi glasbe, ki so mladega iz alkoholične družine še bolj povedli v tvegan način življenja.

Podkategorije: Uvajanje otrok v glasbeno-gostilniško vzdušje, prepleteno s pijančevanjem.; Izkrivljeno identificiranje z glasbeniki, ki živijo ne-zdrav življenjski slog.; Glasbene obveznosti kot razlog za zgodnje odhajanje od doma v pivsko okolje.; Glasbeno-gostilniško okolje kot velika past za mladostnika iz alkoholične družine.; Ne zdrave navade mokre kulture, močno prisotne v zabavlaškem svetu glasbenikov.; Vrstniška skupina/družba (glasbena) z navadami opijanja.; Veliko število priložnosti za pitje alkohola - glasbeniki prisotni ob različnih priložnostih.; Zastonjska dostopnost alkohola v zabavlaškem in gostilniškem okolju.; Pri naporni animaciji ljudi glasbenikovo sproščanje z omamljanjem z alkoholom.; Prekomerno pitje glasbenika - solistično »DA«, v glasbeni skupini »NE«.; Represivni organi/policisti tolerirali pijane voznike glasbenike zaradi vzajemnih uslug.; Nekateri drugi varovalni dejavniki, ki sem jih zasledil, in niso neposredno povezani z glasbo.

B3. UREDITEV IZJAV V KATEGORIJE IN KODIRANJE IZJAV

VAROVALNI DEJAVNIKI:

-Pozitivna identifikacijska zdrava nit, ki povezuje generacijo staršev z generacijo otrok, in ki jo je mladi človek občudoval.

1. Spomnim se, ko je oči v Nemčiji igral in prinesel celo škatlo sladkarij. OBČUDOVANJE STARŠA GLASBENIKA
2. Ko sem bil star 7 let, je igral oči tri mesece na morju, in takrat smo šli prvič kot družina na morje. OBČUDOVANJE STARŠA GLASBENIKA
3. Zvečer smo hodili tja, kjer so igral, pa sem prvič v življenju jedel pico, pa nisem mogel pozabiti okusa. OBČUDOVANJE STARŠA GLASBENIKA
4. Kako so »špilali«, kako... je bas »špilal« oči, pa je mežikal dol z odra...se mi je tako »fajn« zdelo, ko je vedno mežikal. OBČUDOVANJE STARŠA GLASBENIKA

5. Z očijem sem se zelo veselil, pa ni ga bilo tako veliko, recimo...je kam šel, ampak sem bil zelo navezan... OBČUDOVANJE STARŠA GLASBENIKA
6. ...pa velikokrat mi je prinesel kitaro, da bi začel igrati, pa to...pa nisem hotel...kitaro mi je kupil... GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA
7. ...prav spomnim se, ko mi je enega učitelja našel za harmoniko klavirsko, pa nisem hotel na noben način, želel si je, da bi igral, no... GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA
8. Šli smo na obhod, v gostilne, on pa je veliko ljudi poznal, tudi kitaro je včasih vzel, pa je tam igral recimo, brat pa je pel na mizi pred vsemi, zanimivo... GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA
12. Oči je kazal svoje pesmi, pa nama kazal vse te fraze, on je nama to pokazal. OBČUDOVANJE OČETA GLASBENIKA
13. Potem pa naju je peljal še v studio, sva imela še večjo voljo... GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA
14. Potem smo imeli ta koncert. Smo igrali koncert, krasno, tako da tisto, kar smo pripravljali tista leta, smo to pokazal takrat, prvič in edinkrat. GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA
19. Pa pride oči z idejo, da je spoznal enega harmonikarja, da bi šel na vaje. GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA
21. Me je prav prisilil, da sem šel na vaje, potem sem bil pa čisto navdušen. To so bile prve vaje, prvi stik, in od takrat naprej mi je bilo všeč. GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA
22. Prijetno je bilo, ko smo šli, recimo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno. GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA
23. Ampak oči mi je dal tisto najpomembnejše, dal mi je muziko. GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA
26. ...in takrat, ko smo vadili, je bilo najboljšo, smo bili ves čas zaprti tam notri, pa smo vadili... GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA
32. Ko smo malo zaigrali skupaj, se mi je tako dobro zdelo. SKUPNA PRIJETNA DOŽIVETJA V GLASBI
33. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva delala ogromno, tudi brat je zraven igral, potem pa sva šla skupaj spet na vaje k basistu, veliko pa sva sama vadila. GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA
80. Pa zelo mi pomaga ena stvar, tekmovalnost med mano in bratom, mi je zelo pomagala, se mi zdi. Da sem sploh začel igrati kitaro, ko je on že igral klavir, sem ga videl, pa sem hotel še jaz, se mi zdi, tekmovati. Mogoče sem celo tekmoval tudi, da bi bil priljubljen, se mi je včasih zdelo, da je bil on bolj priljubljen pri očiju kot jaz, sem mogoče tudi to tekmoval. GLASBA KOT SREDSTVO ODOBRAVANJA S STRANI STARŠEV
103. Ja, kolikor se spomnim, je vedno bilo samo v znamenju glasbe, ker res poleg kinderpete, je vedno stal kakšen marshal, baskitara, nekaj takšnega, ker glasba mi je bila skoraj kot igrača v življenju. GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA
105. V bistvu je bil vedno oči tisti, ki je rekel malo v hecu in malo zares, ali bosta šla vadit ali bosta šla drve zlagat, čeprav sva in vadila in drve zložila, kasneje pa je prišlo do vprašanja, ali bosta šla na igrišče, lahko pa

greta tudi vadit, pa sva rekla z bratom, pa greva raje vadit, tako da si potem že sam vzljubil na nek način.

GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA

106. Jaz se spomnim, on je prišel domov, oči je bil vedno tako zelo leteč, ampak ko je prišel domov, midva sva komaj čakala, da pride, in nama spet nekaj novega pokaže. GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA

111. Se mi zdi, da sva na nek način od staršev, od mame sicer nisva mogla dobiti, ker smo se razšli, vseeno rečem od staršev, sva dobila mogoče malo manj delovnih navad, pa so nam podali glasbo recimo, pa ljubezen do neke stvari, ki jo pač osvojiš čez nek čas. GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA

169. Z glasbo sem se začel ukvarjati že v prvem razredu osnovne šole, ko sta me oče in mami vpisala v glasbeno šolo, kjer sem se učil klavirsko harmoniko tako kot moj brat, tu lahko rečem, da sem šel po njegovih stopinjah. GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA

170. Oče je poskušal igrati klarinet eno leto, oba sta pa aktivna pevca. OBČUDOVANJE STARŠA GLASBENIKA

171. Mislim, da je bilo tu z njihove strani večkrat izražena ta želja, in tudi če ti kdaj ni bilo za vajo, si prav čutil, da sta se malo hotela prisiliti v to, ampak ne do te meje, da bi se ti glasba zamerila. GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA

279. Moj oče je igral harmoniko in sem se navdušil za to. OBČUDOVANJE STARŠA GLASBENIKA

280. Bolj srečnega otroka si najbrž niso želeli, očetova največja želja je bila po mojem, pa tudi vseh skupaj. GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA, GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA

-Glasba oz. glasbena skupina kot rešilna bilka v kriznih družinskih in mladostniških časih.

9. Potem ko je mamica odšla od doma, smo prišli domov, pa je bil v tisti sobi samo še klavir. GLASBA KOT EDINA STALNICA

10. ...v glavnem, najboljšje je bilo, ko sem prišel iz šole, brat je klavir igral, ona soba je ostala ista na oni strani, klavir je notri bil, ojačevalec in očijeve kitare, to je bilo notri »skos« tam, in takrat sem jaz začel v bistvu, malo prej sem že začel jaz, ko sem bil star 14 let, sem začel igrati tako malo, brata sem videl s klavirjem, sem par akordov znal, GLASBA KOT EDINA STALNICA.

11. Takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares. V STISKI ZATEKANJE H GLASBI

17. Tako da pozitivno vidim samo v muziki. GLASBA KOT SVETLA TOČKA

24. Sem par akordov znal, takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares... V STISKI ZATEKANJE H GLASBI

25. ...po drugi strani recimo, ko smo se kregal...po drugi strani, zjutraj, ko smo bili ves čas skupaj, pa popoldne, smo pa ves čas vadili, smo delali pesmi. GLASBA KOT SVETLA TOČKA

60. Ne vem, sprememba je, no, očitna, sigurno. Jaz sem bil zelo zaprt, ne. Ko sem se začel z muziko ukvarjati, sem se začel odpirati. Jaz sem bil že tako zaprt, zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja. V STISKI ZATEKANJE H GLASBI

67. Sem samo nekaj akordov znal, takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares. V STISKI ZATEKANJE H GLASBI

96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse. GLASBA KOT SVETLA TOČKA
104. Tudi ko si bile težave v družini, sem jaz vedno bolj tisto glasbo videl kot..., mi ni bilo na nek način toliko pomembno, saj se sekiraš recimo tudi kasneje ob ločitvi, imaš pa še vedno neko zaledje, pa mogoče tudi malo pozabiš, recimo...zanimivo mi je tudi to, ker imaš sorodnike, vse te ljudi, ki jih na nek način z ločitvijo izgubiš, ampak meni je bilo važno samo to, da sem imel tisto zaledje, samo ta svet mi je bil pomemben, vse ostalo se mi je zdelo nadomestljivo... GLASBA KOZ EDINA STALNICA, GLASBA KOT ZALEDJE
107. Največji glasbeni preskok je bil tam nekje pri ločitvi, no takrat smo se že s skupino spoznali. Takrat sem se še bolj zatekel k njej kot pa prej, prej sem igral in snemal, kot nek hobij, čeprav sem ogromno časa...recimo po ločitvi sem pa samo glasbo še videl, nič drugega... V STISKI ZATEKANJE H GLASBI
108. Vse kar sem delal, sem v šolo hodil, pa za klavirjem bil, to pa je vse, vse je bilo povezano z glasbo, pa tista sobica s klavirjem... GLASBA KOT SVETLA TOČKA
113. Imel sem zaledje, jaz sem mogel takrat vsako soboto, recimo, takrat smo snemali, vse smo delali...čeprav zjutraj sem ga po domače povedano sral, pa nič od nič, sem še vedno imel odgovornost, za mene ni bilo važno, kaj se zjutraj zgodi, samo da jaz preguram do štirih, da bomo lahko šli potem snemat, na nek način bi lahko šlo marsikaj narobe, če ne bi imel obveznosti... GLASBA KOT EDINA SMISELNA ODGOVORNOST
115. Glasba mi je dala vse. Vse, kar imam. GLASBA KOT EDINA STALNICA
122. Skupina je velika varovalka za vse. GLASBENA SKUPINA KOT VAROVALKA
128. Takrat je vsakdo od nas že druga osebnost, verjetno je res, da v skupini drugače delujemo kot izven nje, kar je pa dobro, ker imamo vsi odgovornost do te skupine. GLASBENA SKUPINA KOT VAROVALKA
131. Se mi zdi, kot da hodiš po neki vrvi, ali boš padel na eno stran ali boš šel v drugo stran, takrat so sigurno neke napetosti v tebi, ampak izgleda, da sem padel na pravo stran prepada. GLASBENA SKUPINA KOT VAROVALKA
139. Če bi bil brez varovalke, sigurno se nekaj dobrega ne more izcimiti, če v sebi nosiš nezadovoljstvo nekaj časa. GLASBENA SKUPINA KOT VAROVALKA
162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca. V STISKI ZATEKANJE H GLASBI
172. Takrat sem se začel malo bolj aktivno z glasbo ukvarjati, dejansko pa sem začel potem v srednji šoli, ko sem se naučil bas kitare in frajtonarce. GLASBA KOT EDINA STALNICA
173. Zdaj smo z ansamblom skupaj 7 let in pol, s tem, da prej sem bil še 2 leti in pol član enega drugega ansambla, se je tudi takrat začelo v srednji šoli, 2. ali 3. letniku. GLASBA KOT EDINA STALNICA
175. Skoraj svoje življenje podrejam ansamblu in temu, kar pač ustvarjamo sedaj. GLASBA KOT EDINA STALNICA
288. Ko sem hodil sam iz šole domov, sem se sam s sabo pogovarjal, se hvalil, kot da imam nekoga ob sebi, da harmoniko igram, da imam super bend, sanje. V STISKI ZATEKANJE H GLASBI

289. Mogoče zaradi tega, določenih stvari doma nismo imeli, nismo imeli nekega avta, hiša takšna kot je, mogoče neke želje, kako bi to vse izgledalo, od muzike, do ostalih stvari, avtomobila, žensk, vse... V STISKI ZATEKANJE H GLASBI

-Glasba kot sredstvo razvijanja intelektualnih sposobnosti.

12. Oči je kazal svoje pesmi, pa nama kazal vse te fraze, on je nama to pokazal. UČENJE GLASBENEGA ZNANJA IN ŠIRINE

20. Je rekel oči, da moram znati tudi narodno glasbo, da moram vse znati, da mi ne bo nič škodil. UČENJE GLASBENEGA ZNANJA IN ŠIRINE

68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama. UČENJE GLASBENEGA ZNANJA IN ŠIRINE

75. Naučil sem se to, da delaš nekaj, pa vadiš, pa na koncu ugotoviš, da nič ne znaš, da ni konca. STREMLJENJE K NAPREDKU

-Glasba kot pomagalo za radostno ali navdušujoče doživljanje sebe in rast pozitivne samopodobe.

15. Smo zaigrali tam pred celo diskoteko, tako da sem se lahko doma hvalil, da sem v diskoteki na Hrvaškem igral. SAMOPOTRDITEV

18. Smo šli po dolgem času spet na morje, ker tako ni bilo denarja, tam pa seveda spet ni šlo brez muzike, in potem je spet oči začel težiti, in je brat igral tam na klavir, tako da je potem dobil od direktorja anforo, so ga zelo častili, krasno v glavnem... SAMOPOTRDITEV, POHVALE.

28. Veliko je hodilo prijateljev, ki jih je oči nekje srečal, pa sva jim mogla igrat, to je bilo krasno, ko so naju poslušal, potem pa je še on zraven zaigral. OBČUDOVANJE DRUGIH

29. In ravno takrat, ko so našo posneto pesem enkrat zavrteli na radiu, so jo slišali sošolci, ravno takrat, in so prileteli do mene čisto navdušeni, čisto nori, jaz pa nisem mogel verjeti, kakšno navdušenje...OBČUDOVANJE DRUGIH

30. Enkrat me je oči prišel fotografirat v šolo za plakat pred vsemi sošolci, bil sem kar v obleki za strežbo, nerodno mi je bilo, ampak sem bil ponosen, je fotografijo pokazal še sošolcem...OBČUDOVANJE DRUGIH

78. Močnejšega sem se počutil sčasoma, ko smo začeli igrati. ja! Boljše je bilo. To so bili začetki, potem pa vedno boljše, ko smo pa začeli zares, pa vedno bolj samozavesten sem se zdel. SAMOZAVEST, OBČUTEK MOČI

80. Pa zelo mi pomaga ena stvar, tekmovalnost med mano in bratom, mi je zelo pomagala, se mi zdi. Da sem sploh začel igrati kitaro, ko je on že igral klavir, sem ga videl, pa sem hotel še jaz, se mi zdi, tekrovati. Mogoče sem celo tekmoval tudi, da bi bil priljubljen, se mi je včasih zdelo, da je bil on bolj priljubljen pri očiju kot jaz, sem mogoče tudi to tekmoval. GLASBA KOT ORODJE NAPREDKA

90. Na prvih vajah sem najprej videl plakat znanega ansambla, sem si mislil, uauuu, plakat imajo, to so pa »ziher« znane, samo to sem videl, samo plakat, pa sem bil že čisto navdušen, uauuu, ko bi to jaz lahko...tako sem si mislil pri sebi, samo plakat sem videl, pa sem bil srečen. IDENTIFIKACIJA Z USPEŠNIMI GLASBENIKI

116. Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate. SAMOZAVEST, ZAUPANJE DRUGIH
118. Sigurno sem ... zelo močen postal, to je na nek način, samozavest. OBČUTEK MOČI
120. Včasih tudi sam razmišljaš, kaj sem sam sploh to, kar me drugi vidijo? Jaz sem še najbližje tistemu, kar mislijo, da sem. GLASBA KOT NAČIN ZA POLNO OBČUTENJE SAMEGA SEBE
124. Potem ugotoviš, kako si srečen, pa čeprav se ti zdi, da nimaš nič, da si na neki točki nič, ampak nisi na točki nič, če ima človek nekaj, kar ima rad in da lahko s tem vsak dan živi. GLASBA KOT NAČIN ZA POLNO OBČUTENJE SAMEGA SEBE
125. Saj so trenutki, ko je težko, če pa lahko ti živiš lepo normalno, pa da nekaj pomeniš v svetu, da nekaj si, potem pa imaš eno veliko prednost. SAMOPOTRDITEV, OBČUDOVANJE DRUGIH, ZAUPANJE DRUGIH
176. Lahko rečem, da sem vesel, da se je to zgodilo, ker me v končni fazi tudi ljudje prepoznajo po tem, te to nekako pooseblja in zaznamuje, je to neka lepa izkušnja. OBČUDOVANJE DRUGIH, GLASBA KOT POMEMBEN DEL IDENTITETE
177. Lahko rečem, da sem s tem svoje želje dosegel in izpolnil, da sem postal nekaj, za kar sem prej veliko let delal. GLASBA KOT POMEMBEN DEL IDENTITETE
178. Točno tako, samozavest, samopodoba. SAMOZAVEST, POZITIVNA SAMOPODOBA
215. Užival sem, ko sem igral harmoniko, ali pa ko smo šli na veselico, jaz sem samo gledal in si mislil, ko bi jaz enkrat kdaj v življenju tako na odru stal. IDENTIFIKACIJA Z USPEŠNIMI GLASBENIKI
316. Prvo moraš imeti sam sebe rad, potem šele lahko imaš druge. Mislim, če nimaš sam sebe rad, potem nimaš sploh drugih. Sigurno je nekaj glasba pripomogla do tega. GLASBA KOT NAČIN ZA POLNO OBČUTENJE SAMEGA SEBE, POZITIVNA SAMOPODOBA
333. Vsak rad čuje pohvalo, čeprav ne vem, ali je bila vedno čisto iskrena ali ne, sam pri sebi mislim, da se da marsikaj še boljše narediti. OBČUDOVANJE DRUGIH

-Glasba kot pomagalo za radostno ali navdušujoče doživljanje drugih ljudi in sveta.

53. Znal sem se sprostiti, pošaliti, pa to, pa tudi s puncami sem znal navezati stik že zelo dobro, že z lahkoto, vedno bolj z lahkoto se mi je zdelo. Zdaj pa že pretiravam s tem, zdaj pa se že v trgovini recimo, ko nobenega ne poznam, se s prodajalkami pogovarjam, šalim, imam veliko za povedati. ODPRT IN NAVDUŠOJOČ ODNOS DO LJUDI
64. Npr. včasih nisem prenesel recimo partnerja od mamice, zdaj se pa smejim, kako ona dva seksata. Jih oponašam, kako seksata, kako on diha, kako se ona dere, včasih ga pa nisem prenesel, ga nisem mogel videti, potem že nekaj je na tem. ODPRT IN NAVDUŠOJOČ ODNOS DO LJUDI
74. Naučil sem se, recimo, ko smo na špilu, jaz ne morem, da bi koga prizadel, z vsemi se pogovarjam, pa ni važno, ali je to največji klošar, ki pride pijan čisto »fertig«, ali izobraženec, to sem se naučil, ne delati razlik, ne delam razlik, tudi v šoli se to pozna, ne delam razlik, ko slišim, ta pa je od tam pa tam, jaz to sploh ne vidim. Ne delam razlik med ljudmi. ODPRT IN NAVDUŠOJOČ ODNOS DO LJUDI
85. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli. Nikoli ne iščem recimo, da bi rekel, zdaj se bom pa s tem pogovarjal, ker je pa to pa to, kvečjemu s takšnimi, ki so kakšne zvezde, se sploh ne upam, no, mislim ne upam, nikoli ne bom šel takšnemu, vedno preprostim ljudem,

se vedno boljše počutim, mogoče ne preprostim, pozitivnim,... naučil sem se ločiti pozitivne ljudi od negativnih.

NAVDUŠUJOČ ODNOS DO POZITIVNIH LJUDI

90. Na prvih vajah sem najprej videl plakat znanega ansambla, sem si mislil, uauuu, plakat imajo, to so pa »ziher« znane, samo to sem videl, samo plakat, pa sem bil že čisto navdušen, uauuu, ko bi to jaz lahko... tako sem si mislil pri sebi, samo plakat sem videl, pa sem bil srečen. NAVDUŠENJE DO GLASBENEGA SVETA

190. Glasba je nekaj, kar te žene naprej. Meni je užitek, ko pogledam zdaj koledar, pa imam celo sezono zapolnjeno z veselicami in porokami, v osnovi mi je to zadovoljstvo, da bom lahko ljudi razveseljeval, da bomo preživeli nekaj lepih večerov, sigurno je to ena svetla točka v življenju, ko lahko rečem, komaj čakam. ODPRT IN NAVDUŠOJOČ ODNOS DO LJUDI

204. Mi pa smo mladi, mi moramo narediti nekaj iz svojega življenja, na to dostikrat pomislim, ne čakati na jutri, ti moraš živeti danes, za ta trenutek, dostikrat moraš narediti kakšno dobro stvar za sočloveka. SOČUTJE

117. Sem se naučil velikega načela, da ne sodelujem z ljudmi, ki ne zaupajo vame, tiste hitro »Hvala lepa!«, ko začneš enkrat tako delat, potem začneš hitro kvalitetno živeti... DOJEMLJIVOST ZA POZITIVNE LJUDI

119. Mogoče tudi znaš preceniti ljudi malo bolj, vidiš veliko nasmejanih obrazov, ki pa niso nasmejeni. DOJEMLJIVOST ZA POZITIVNE LJUDI

-Glasba kot pomagalo za radostno ali navdušujoče doživljanje preteklosti, sedanjosti in zaupanja v prihodnost.

16. To so taki lepi spomini, pa vsi povezani samo z glasbo. POZITIVNO PODOŽIVLJANJE

17. Tako da pozitivno vidim samo v glasbi, pa tako, v izletih z očijem. POZITIVNO PODOŽIVLJANJE

99. Zdaj sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončati, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to. GLASBA KOT ŽELJA ZA PRIHODNOST

96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse. GLASBA KOT POMEMBNA ŽIVLJENJSKA SOPOTNICA

115. Glasba mi je dala vse. Vse, kar imam. GLASBA KOT POMEMBNA ŽIVLJENJSKA SOPOTNICA

123. Jaz ko se zbudim, najprej pomislim na to, ko grem spat, pomislim na to, ko sem na kosilu, pomislim na to, uživam v tem. GLASBA KOT POMEMBNA ŽIVLJENJSKA SOPOTNICA

124. Potem ugotoviš, kako si srečen, pa čeprav se ti zdi, da nimaš nič, da si na neki točki nič, ampak nisi na točki nič, če ima človek nekaj, kar ima rad in da lahko s tem vsak dan živi. GLASBA KOT POMEMBNA ŽIVLJENJSKA SOPOTNICA

190. Glasba je nekaj, kar te žene naprej. Meni je užitek, ko pogledam zdaj koledar, pa imam celo sezono zapolnjeno z veselicami in porokami, v osnovi mi je to zadovoljstvo, da bom lahko ljudi razveseljeval, da bomo preživeli nekaj lepih večerov, sigurno je to ena svetla točka v življenju, ko lahko rečem, komaj čakam.

POZITIVNO DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI

204. Mi pa smo mladi, mi moramo narediti nekaj iz svojega življenja, na to dostikrat pomislim, ne čakati na jutri, ti moraš živeti danes, za ta trenutek, dostikrat moraš narediti kakšno dobro stvar za sočloveka.

POZITIVNO DOŽIVLJANJE SEDANJOSTI

206. Mislim, da bi bil brez glasbe na materialni in na osebnosti ravni primanjkljaj, ker jaz lahko na stvari gledam dosti bolj optimistično kot nekdo drug, ki nima glasbe, ki bi ga lahko na ta način dvignila ali pa povlekla iz vsakodnevnih skrbi, recimo, mi imamo neko uteho, nekdo drug pa bo iskal uteho nekje drugje. POZITIVNO DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI

337. Čeprav življenje je takšna vijugasta cesta. Enkrat boljše, drugič slabše, kakor znaš to prebrodit in reševati, to pa je vse od tebe odvisno. POZITIVNO DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI

335. Otrok bo potem te sadove žel, pa jaz bi bil vesel na koncu, to bi mi kasneje vrnil nazaj, če ga bom v startu zanemaril, ne smem od njega pričakovati kasneje, da mi bo kaj pomagal. POZITIVNO DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI

-Glasba je način doseganja užitka preko napora.

48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj. DELOVNE VAJE KOT UŽITEK

49. Pa najbolj mi je »fajn« na odru. NAPOREN DELOVNI NASTOP KOT UŽITEK

50. Na odru doživljam adrenalin. Veliko energije imam, pa je mogoče sploh nimam, ko pridem na špil, sploh nimam energije mogoče, me glava boli. Potem pa je kar naenkrat energija, v večini primerih, no, ni vedno, v večini primerov pa je enkratno. HORMONI DOBREGA RAZPOLOŽENJA IN MOČI OB DELOVNEM NASTOPU

51. Filing je potem, potem pride tisti filing... HORMONI DOBREGA RAZPOLOŽENJA IN MOČI OB DELOVNEM NASTOPU

58. Po težkem igranju se počutim tako prijetno utrujenega, pa četudi gre za abnormalne napore. NAPOREN DELOVNI NASTOP KOT UŽITEK

84. Zdaj je obdobje za delo, ne za ustvarjanje, zdaj je obdobje za resno, zagnano delo, za vaje. DELOVNE VAJE KOT UŽITEK

195. To je užitek, bolj užitek kot karkoli drugega, da bi rekel trpljenje, to ne moreš reči, tudi če špil traja 8, 9 ur, pa si utrujen, konec koncev, ko prideš domov, si zadovoljen, ker si opravil neko dobro delo, se spomniš, kako fajn so se ljudje imeli na zabavi. NAPOREN DELOVNI NASTOP KOT UŽITEK

-Glasba je način za premagovanje odporov.

21. Me je prav prisilil, da sem šel na vaje, potem sem bil pa čisto navdušen. To so bile prve vaje, prvi stik, in od takrat naprej mi je bilo všeč. PREMAGAN ODPOR

34. Potem pa smo šli na prvi »špil« fantje, tam pa smo zaigrali še skupaj z očijem, in dobili prvo plačilo. To so bili prvi koraki, potem pa mi je »zapasalo«. PREMAGAN ODPOR

50. Na odru doživljam adrenalin. Veliko energije imam, pa je mogoče sploh nimam, ko pridem na špil, sploh nimam energije mogoče, me glava boli. Potem pa je kar naenkrat energija, v večini primerih, no, ni vedno, v večini primerov pa je enkratno. PREMAGAN ODPOR

57. Recimo diplome se mi zdajle ne ljubi, pa se mi tudi ne bo ljubilo, ampak bom mogel, ampak sem stoodstoten, da se mi ne bo ljubilo, da bom odlašal, ampak zdaj ne smem več. PREMAGOVANJE ODPOROV TUDI NA DRUGIH PODROČJIH

59. Mogoče sploh nimam energije, ko pridem na špil, me glava boli. Potem pa je kar naenkrat energija.

PREMAGAN ODPOR

83. Tukaj ni izgovorov »zdaj pa jaz pa ne morem to«, kdor reče, da ne more, tisti ne bo naredil, v bistvu najboljši biti, najboljši tukaj, ko vem, da smo lahko, čutim, da smo lahko. PREMAGOVANJE ODPOROV KOT SREDSTVO ZA USPEH

147. Nikoli nisem odpora čutil, tam ker je bilo potrebno delo za skupino, ko pa je delo zunaj skupine, pa mi postane hitro nepomembno. GLASBENO DELO BREZ ODPOROV

149. Je pa ena stvar, ki mi zapiha skozi žile, v studiu, tam lahko sedim, 15, 17 ur, in delam svojo glasbo, ko pa delam z ljudmi, je pa včasih težko zdržati 6 ur, ker je dosti težje. PREMAGOVANJE ODPOROV TUDI NA DRUGIH PODROČJIH

-Humor v glasbi in glasba sama po sebi prebujata doživljajsko otopelost, trenirata pozitivno doživljanje in sta stimulator dobrega razpoloženja.

16. To so taki lepi spomini, pa vsi povezani samo z glasbo. POZITIVNO PODOŽIVLJANJE

30. Tako da pozitivno vidim samo v glasbi, pa tako, v izletih z očijem. POZITIVNO PODOŽIVLJANJE

41. Vem, da ko sem začel s šolo, sem bil tako dobre volje. Ne vem, celo, ko sem prišel na fakulteto, sem se celo pošalil včasih, med predavanji. Recimo, da sem bil smešen celo, da sem že začel biti smešen.

PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA

42. Prijalo mi je takrat, pa sem sam iz sebe norca delal, veliko, super je bilo. ŠALE NA LASTEN RAČUN

43. Ja, recimo, že tisto, po tistem, ko smo začeli igrati petdesetletnice pa to, po tistem, se mi zdi, da sem se začel »hecati« na predavanjih pa to. Recimo, preden sem igral v ansamblu, se nisem nikoli jaz tako »pohecal«, da bi rekel. Po tistem, pa sem že bil čisto drugačen. PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA

44. Potem se velikokrat vidiš tako. Vedno smo igrali, pa so se ljudje »hecali«, pa govorili so vice, pa smešne stvari. Pa sem jih tako prisvojil. VPLIV OKOLICE NA POZITIVNO DOŽIVLJANJE

45. Ja, in potem mi je prijalo recimo v šoli tiste vice celo povedat, ko nisem prej nikoli govoril vicev. Ja, prijetno mi je bilo, če se mi je kdo smejal. Prej pa nikoli nisem nič govoril, da bi jaz kakšen vic v srednji šoli povedal, ali kaj, da bi se jaz izpostavljal, tam sem se pa že začel izpostavljat. PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA

46. Znal sem se sprostiti, se »pohecati«. PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA

47. Na nastopih, ko sem te šale poslušal, pa vse te »štose«, sem začel to pobirati zase, sem povzel. VPLIV OKOLICE NA POZITIVNO DOŽIVLJANJE

48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj. GLASBA KOT SREDSTVO, KI OSREČUJE

49. Pa najbolj mi je »fajn« na odru. POZITIVNO DOŽIVLJANJE

61. V bistvu se veliko hecamo iz...hecamo se v bistvu iz tistih stvari, ki so bile včasih hude,...HUMOR KOT SREDSTVO ZA PREMAGOVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE, ŠALE NA LASTEN RAČUN

62. Hecamo se velikokrat recimo o pijači...ali pa recimo o teh ženskah pa to...Finih gospoh se hecamo, o pijači se hecamo, o pijančevanju se hecamo, o ločitvah, o posluhu, da ga ni, recimo... HUMOR KOT SREDSTVO ZA PREMAGOVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE, ŠALE NA LASTEN RAČUN

63. Ko se hecamo o hudih stvarih, se čisto v redu počutim. Smešno mi je zelo, ko mogoče kakšni okolici ne bi bilo ravno smešno. Meni je pa zelo smešno. Dober občutek je. HUMOR KOT SREDSTVO ZA PREMAGOVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE, ŠALE NA LASTEN RAČUN
65. Enkrat se mi zdi, da mi je oči rekel, da bom jaz samo v Celju uspel, Franjo pa v Sloveniji, to mi je tudi smešno, ker sva oba v Sloveniji. ŠALE NA LASTEN RAČUN
66. Zelo mi je smešno, ko se oči in mamica srečata. Potem se pa hecam, ko mamica pride sem: »Boš prišla kaj, oči je prišel?« (smeh) Potem pa očiju rečem: »Kaj bomo naredili eno skupno večerjo?« Komaj čakam, da se poročim, da bomo lahko vzeli gostilno, ki ima štiri prostore, za vsako družino, to mi je smešno, to mi je najbolj smešno, gostilna s štirimi prostori in štirimi ansambli. HUMOR KOT SREDSTVO ZA PREMAGOVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE, ŠALE NA LASTEN RAČUN
132. Doživljam sigurno drugače, sem bolj dovteten, lažje sprejmeš humor pravilno, tako kot je, mislim ne kot nekaj bežnega. UČENJE DOŽIVLJANJA HUMORJA
134. Imam tri prijatelje, s katerimi se dobivamo, tam se lahko smejim, ko se že vidimo, že vedo, da bom nekaj smešnega povedal. PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA
135. Humorja, heca, veselja, sem se v skupini naučil, saj drugje nisem bil. UČENJE DOŽIVLJANJA HUMORJA, PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA
158. Da živim brez glasbe, sicer med tednom lahko zaslužim, da ti je vodilo le denar, zakaj boš potem šel nekaj ven, pa praznoval, v čem je finta tega, če nisi nič čustvenega sprostil, boš imel napetosti cel teden, se mi zdi, da se bo potem samo potenciralo za nekoga. GLASBA KOT KANAL ZA SPROŠČANJE ČUSTVENIH NAPETOSTI
162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca. PREBOLEVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE
189. Glasba je ena super stvar. Mene osebno glasba sprošča, tudi če si kdaj pod stresom ali napet zaradi službe ali česar drugega, se v glasbi sprostiš, prideš domov napet, malo živčen, kaj te sprosti, radio daš gor, muziko, in to sigurno vpliva na naše možgane, mene glasba zelo pomirja in sprošča. GLASBA KOT KANAL ZA SPROŠČANJE ČUSTVENIH NAPETOSTI
193. Komaj čakam, da bomo šli po tisti veselici na morje, zmeraj povežem neko dobro stvar z nekim špilom. GLASBA KOT SREDSTVO, KI OSREČUJE
194. Tega nikoli ne bom pozabil in je bilo zopet povezano s špilom, to je bil zadnji špil, preden sva šla skupaj na Maldive, to je bila taka sreča, to ti da energijo, takrat sem žarel na odru, to je bilo tako veselje, zdajle ko se spomnim, dobim kurjo kožo, sigurno je to nekaj lepega v življenju. GLASBA KOT SREDSTVO, KI OSREČUJE
206. Mislim, da bi bil brez glasbe na materialni in na osebnosti ravni primanjkljaj, ker jaz lahko na stvari gledam dosti bolj optimistično kot nekdo drug, ki nima glasbe, ki bi ga lahko na ta način dvignila ali pa povlekla iz vsakodnevnih skrbi, recimo, mi imamo neko uteho, nekdo drug pa bo iskal uteho nekje drugje. GLASBA KOT KANAL ZA SPROŠČANJE ČUSTVENIH NAPETOSTI
309. Jaz ko začnem delat kakšen komad, čutim čisto neko drugo stvar, ki me začne mraziti, in to ne, ko pijem. PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA

310. Čutim, da moram harmoniko vzeti takoj, nekaj se začne delati v meni, me začne tresti, ne znam tega opisat, takrat grem s harmoniko, pa če je v redu ali ni, pa potem drugi dan poslušam, ali dva meseca poslušam, če je treba. PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA

330. Kaj sem še pridobil? Neko pozitivno razmišljanje, ne vem, da delaš, kaj pa vem, da živiš. POZITIVNO DOŽIVLJANJE

-Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je varno polje učenja zdravih navad.

33. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva delala ogromno, tudi brat je zraven igral, potem pa sva šla skupaj spet na vaje k basistu, veliko pa sva sama vadila. UČENJE DELOVNIH NAVAD

38. V ansamblu sem se naučil dela v skupini. SKUPINSKO DELO

48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj. DELOVNE VAJE IN GLASBENO DELO KOT UŽITEK

54. Po drugi strani mi tudi paše, ko odpadejo vaje, špil, včasih, po resnici povedano, če bi pa bilo, pa bilo tudi čisto v redu, recimo danes mi je prijalo, da odpade, ko je bil takšen sneg, po drugi strani pa sem imel tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo, res potrebo. DELOVNE VAJE POSTANEJO VGRAJENA NAVADA

55. Kaj takega, kar se pa jaz spravim zraven, pa ni več pomemben čas. PREDANOST K DELU

68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama. UČENJE DELOVNIH NAVAD

70. Sem se vozil v bistvu na vaje ves čas med študijem, tudi vsak dan domov. Ko sem šel iz šole, sem šel kar na vaje. DELOVNI URNIK

73. Imam tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo, potreba. DELOVNE VAJE POSTANEJO VGRAJENA NAVADA

75. Naučil sem se to, da delaš nekaj, pa vadiš, pa na koncu ugotoviš, da nič ne znaš, da ni konca. STREMLJENJE K NAPREDKU

76. Naučil sem se, da z delom lahko vse dosežeš. Tudi talent tako nadomestiš. DELO KOT POT DO USPEHA

84. Zdaj je obdobje za delo, ne za ustvarjanje, zdaj je obdobje za resno, zagnano delo, za vaje. DELOVNE VAJE POSTANEJO VGRAJENA NAVADA

98. Ja, prijalo mi je, da je bil velik glasbeni tempo z ansamblom, res sem šel rad igrat. DELOVNI URNIK

99. Zdaj sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončat, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to. DOKONČANJE OBVEZNOSTI

101. Zelo bi bil vesel, če bi se lahko ukvarjal z glasbo, zaenkrat to še ne gre, če si hočem ustvariti dom, bom pač mogel še več stvari zraven delati. Čisto vse ne more biti tako kot si želim. DELOVNE NAVADE TUDI NA DRUGIH PODROČJIH

109. Kar se tiče šole, pa tega, recimo nisva imela nikoli neke spodbude, mogoče bi morala imeti s strani staršev malo več spodbude v otroštvu, jaz bi svojim otrokom že, zdaj pa nalogo, da mu pride v navado. DOŽIVLJANJE DELOVNIH NAVAD KOT NEKAJ KORISTNEGA
110. Meni je danes marsikaj prišlo v navado iz tistih dni, ki sem si jih sam postavil, ko sem takrat prijel malo, pa so se izkazale za uspešne... UČENJE DELOVNIH NAVAD
126. V glasbi je res veliko tega, ko zelo hitro z resnim delom lahko osvojiš. DOŽIVLJANJE DELOVNIH NAVAD KOT NEKAJ KORISTNEGA
133. Recimo znotraj skupine, ko delamo, saj se hecamo, ampak imam v sebi več tistega priklopljenega, zdaj pa delamo, ko pa sem zunaj skupine, z drugačnimi ljudmi, pa sem čisto drugačen človek. DELOVNE VAJE POSTANEJO VGRAJENA NAVADA
138. Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo. DELOVNI URNIK
142. Želim si, da bi si osvojil še več, kot sem do zdaj, še malo več delovnih navad. DOŽIVLJANJE DELOVNIH NAVAD KOT NEKAJ KORISTNEGA
143. V določenih stvareh ogromno lahko naredim, ogromno časa presedim, v določenih pa sploh ne. GLASBA KOT IZJEMEN PROSTOR, KJER DELOVNE NAVADE SO
147. Nikoli nisem odpora čutil, tam ker je bilo potrebno delo za skupino, ko pa je delo zunaj skupine, pa mi postane hitro nepomembno. GLASBA KOT IZJEMEN PROSTOR, KJER DELOVNE NAVADE SO
157. Zakaj pa bi se veselil v tri dni, če nisi nič praktično dosegel, recimo, jaz se nebi mogel veseliti. DELO KOT VREDNOTA
161. Edino, če bi se lahko vrnil nazaj, bi rekel svojim staršem, naj se malo več uči, naj vsak dan dve uri dela nalogo. Pa kaj bi rekel staršem, alkohol ni za v družino. DOŽIVLJANJE DELOVNIH NAVAD KOT NEKAJ KORISTNEGA
193. Komaj čakam, da bomo šli po tisti veselici na morje, zmeraj povežem neko dobro stvar z nekim špilom. DELOVNE VAJE IN GLASBENO DELO KOT UŽITEK
194. Tega nikoli ne bom pozabil in je bilo zopet povezano s špilom, to je bil zadnji špil, preden sva šla skupaj na Maldive, to je bila taka sreča, to ti da energijo, takrat sem žarel na odru, to je bilo tako veselje, zdajle ko se spomnim, dobim kurjo kožo, sigurno je to nekaj lepega v življenju. DELOVNE VAJE IN GLASBENO DELO KOT UŽITEK
197. Za glasbo pa se vedno najde čas. Raje to počnem, raje vzamem v roke bas kitaro in vadim nov komad. Čeprav sem s kmetije, smo mogli iti včasih kaj pograbit ali spraviti seno, sem že šel, če je bilo treba, ampak ne pa da bi imel sam tisto željo ali pa da bi jaz rekel. GLASBA KOT IZJEMEN PROSTOR, KJER DELOVNE NAVADE SO
213. Doma je bilo tako, fajn je bilo, da sem igral, ni pa bilo fajn poleti, ko je bilo treba kaj pomagat, jaz pa sem kar za harmoniko sedel, so mi jo hoteli kar raztrgat. GLASBA KOT IZJEMEN PROSTOR, KJER DELOVNE NAVADE SO
216. Pri meni je bilo čisto obratno, včasih rajši nehaj, pa pojdi delat, kot pa špilat, ampak sem bil trmast, pa vztrajaš. GLASBA KOT IZJEMEN PROSTOR, KJER DELOVNE NAVADE SO

283. Delovne navade sem že od doma nekaj imel. Ko sem prišel iz šole, sem se najedel, sem moral narediti nalogo in iti vadit. UČENJE DELOVNIH NAVAD
284. V ansamblu, so bila pubertetniška leta in se je marsikaj dogajal, se je bilo treba držati, smo morali 3, 4 ure vadit, če smo hoteli, da bomo kaj naredili. DELOVNI URNIK, DOŽIVLJANJE DELOVNIH NAVAD KOT NEKAJ KORISTNEGA
286. Glasba mi je življenje, tako čutim, drugega si sploh ne predstavljam, kaj bi sploh še lahko delal. GLASBA KOT IZJEMEN PROSTOR, KJER DELOVNE NAVADE SO
287. Nikjer drugje se nisem videl kot samo v tem, učenje harmonike, učenje po skladanju viž, ta misel mi je že izhajala iz otroštva. DELOVNE NAVADE TUDI NA DRUGIH PODROČJIH
318. Delam vse, kar mi je fajn, edino to, da veliko delam, čeprav mi to ni breme, ampak veselje, včasih vidiš druge, da uživajo, ti pa pač delaš svoje, mogoče je pa prav tako. DELOVNE VAJE POSTANEJO VGRAJENA NAVADA
322. Nervozen sem, če nimam kaj za delat, če imam neko idejo, če sem si nekaj zamislil in razmišljam, kako bi to najboljšo speljal, potem je to ok., si skozi v nekem tempu, skozi nekaj razmišljam, spim tako da me živ Bog ne zbudi, še telefon ne, po moje z nervozo nimam problemov in skrbi. DELOVNE VAJE POSTANEJO VGRAJENA NAVADA
332. Če ne boš danes naredil, boš imel zato drugič več, boljše, da sproti delaš stvari, ker potem, ko se ti enkrat nabere, sigurno sem tudi z muziko to dosegel, ker če nisi vadil, si pač moral drugič za to dalj, pa ti je potem druga stvar zaškripala, ker prej nisi vsega naredil. UČENJE DELOVNIH NAVAD
334. Ko bom imel svoje otroke? Fajn bi bilo, da bi bili čim bolj disciplinirani, da imajo neke delovne navade, da bi bili izobraženi, privoščil bi mu vse najboljše, dal bi ga tudi v najboljšo šolo, če bi bil talentiran. DOŽIVLJANJE DELOVNIH NAVAD KOT NEKAJ KORISTNEGA
336. Otrok, ko ga bom imel, mora biti pošten, olikan, da bo znal neka dela, da si bo našel delo, da bo vztrajen pri delu, če bo pravo delo, kljub temu, če včasih kaj ne gre, je treba vztrajati, najlažje je puško vreči v koruzo in reči, jaz ne bom več. DOŽIVLJANJE DELOVNIH NAVAD KOT NEKAJ KORISTNEGA

-Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je varno polje učenja zdravih stališč.

127. Eden od pogojev je bil, vseskozi kar igramo, da na vseh špilih, mi pijemo vodo. Vedno, kadar smo skupaj, vedno vodo. JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA
144. Trenutno sem v takšnem obdobju, v takšni moči, da sem se toliko naučil, da lahko izbiram, kaj bom počel, na podlagi tega, kako začutim, kar me osreči, to izbiranje je zagotovo prišlo od tukaj, to je že ena takšna od vrlin, ki sem se jih tukaj naučil, v glasbi. ... SMISELNE ODLOČITVE
155. Čutim, da človek, ki pije, ne more delovati odgovorno. JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA
156. Oči, ki je pil, je deloval odgovorno prve pol ure, ko nama je nekaj pokazal, ampak ni pa deloval naslednjih deset, ko je prihajal nazaj in nekaj gledal, takrat se ni dalo nič koristnega iz njega potegniti. JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA
159. Če ti znotraj skupine, v tisto kar verjameš, nekaj uspe, saj čutiš zadovoljstvo, ne čutiš pa želje po praznovanju, čutiš zagon za naslednjo stvar, za pet let naprej. Pravo praznovanje, na pravi bazi, ni povezavi z

alkoholom. Pravo praznovanje je v tistem občutku, ki ti odkrije polja za naprej, ki ti da zagon za naslednji cilj.

JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA

161. Edino, če bi se lahko vrnil nazaj, bi rekel svojim staršem, naj se malo več uči, naj vsak dan dve uri dela nalogo. Pa kaj bi rekel staršem, alkohol ni za v družino. JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI

PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA

162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca. VSE JE ZA NEKAJ DOBRO-ISKANJE POZITIVNIH VIDIKOV

164. Sam lahko rečem, da sem zmeren pivec, recimo, če gremo nekam s prijatelji ven, tudi če družba okoli mene pije alkohol, ni rečeno, da se bom jaz za to odločil, čisto odvisno od tistega, kar mi paše, dostikrat pijem sok. JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA

167. Ne bi bil rad podoben očetu, čeprav vem, da se to velikokrat zgodi, da ravno postaneš enak, ker imaš nekaj v sebi, nekaj genov, nekaj, kar pač od njega prevzameš, ampak v življenju skušam biti ves čas drugačen od očeta. ZAVEDANJE O BOLNI DRUŽINSKI DINAMIKI

168. Lahko rečem, da sem si zadal čisto drugačno pot, tudi, če pogledam samo izobrazbo, mogoče je inteligenca korak na višjem nivoju in lahko na tisti zavednostni ravni rečeš, da ne bom alkoholik, če se sploh lahko temu tako reče. ZAVEDANJE O BOLNI DRUŽINSKI DINAMIKI

183. Mi na špilih ne pijemo alkohola, samo vodo. Ta pravila smo postavili zelo zgodaj. Vsi smo bili za to. Dejstvo je, da je dobro, da je do tega prišlo, ker je to drugačen, profesionalen odnos do glasbe. ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ

184. Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo. ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ

185. Če muzikant pije alkohol, je to za mene zabavljaj, in ne glasbenik. Mislim, da se ne more primerjati eden, ki na špilih pije alkohol, z nekom, ki ne. ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ

208. Hvala Bogu, da imam glasbo, ne vem, ali bi lahko imel brez nje tudi sam težave zaradi alkohola. Lahko bi se stvari obrnile v čisto drugo smer, pustiva raje odprto, lahko da bi, po drugi strani pa, ali sem karakter tak, da bi rekel, da ne bom, ampak tudi tisti karakter je lahko včasih v slabo stran obrnjen, tako, da je na vagi, sploh ne vem. STRAHOSPOŠTOVANJE DO ALKOHOLA IN NEMOČ PRED ALKOHOLOM

227. Iz slabih stvari pa sem se veliko naučil, tam se pa največ naučiš. VSE JE ZA NEKAJ DOBRO-ISKANJE POZITIVNIH VIDIKOV

241. Jaz ne rabim pijače, da sem dobre volje, jaz lahko pijem cel večer sok, pa sem bolj fajn kot tisti, ki je pijan. JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA

267. Nismo nekaj na denar vrženi, ker potem tako ne bi smel igrat, kolikor smo v glasbo in instrumente in ostale stvari vložili, ne bo nikoli vrnjeno. DENAR NE OSREČUJE

268. To v bistvu ne delaš za denar. Kaj pa če imaš denar, doma sediš. DENAR NE OSREČUJE

293. Meni je to čisto ok., da pijemo vodo, ker če bi zdaj nekaj pil, po moje to ne gre skozi, kolikor sem že izkusil enkrat. ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ

294. Enkrat je bila srednja šola, s sošolcem sva se natankala kot majmuna, nisem vedel, da me bo ta alkohol tako udaril. Potem pride ati po mene, cel jezen, sva šla po harmoniko, mi je kupil sok pa dva sendviča, da sem se malo zbrihal, ko pa sem prišel na koncert, pa je bilo fertig, nisem več mogel, takrat naprej sem videl, da ni to najboljše. ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ

295. Ko bi enkrat nekdo začel piti, bi potem ves čas, vsaj mislim si tako. JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA

297. Meni to ni bilo butasto. Da bi zdaj rekel, ..., da bi se pa zdaj počutil, da me nekdo komandira, da sem prikrajšan, ne, je prav tako, da se na špilih ne pije. ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ

308. Jaz nisem mnenja, da lažje ustvarjaš, če piješ. To sploh ne gre, pri meni ne, tako še nisem nič naredil. ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ

325. Vsake stvari se enkrat nažreš. Da bi šel danes v disko, mi ni več. Prideš do limita. To, da bi šel kot včasih zvečer iz vaj v gostilno, mi ni, raje grem domov, pa se s punco kaj pomeniva, kaj drugega počnem. UVID O TVEGANEM STILU ŽIVLJENJA

326. Ni mi fajn več, brezveze, očitno sem se prav odločil, gledam ostale vrstnike, oni so počakal, živijo pri atiju, mamici, na njihovih žuljih živijo, pa gostilna, samovšečnost, meni to ni več, čeprav z njimi nimam več stikov, so jezni malo na mene, pa čuden da sem, pa ne vem kaj. UVID O TVEGANEM STILU ŽIVLJENJA

338. Malo bom moral stopati svojega otroka, ko bo odraščal, da ne bo tako kot jaz. UVID O TVEGANEM STILU ŽIVLJENJA

339. Ne vem, če bi svojemu otroku pustil, da bi šel čez isto kot jaz, če bi se mogoče, če ne bi zabredel, ne bi mu privoščil, ne bi mu pustil. UVID O TVEGANEM STILU ŽIVLJENJA

340. Sem jaz hotel pri sestri, da ne bi iste napake delala, kot sem jih jaz, sem ji določene stvari prepovedal. Ko sem jo videl s cigaretom, sem rekel, da jo bom užgal, ..., špricanje šole, če ne špricaš šole, nisi frajer, take stvari... UVID O TVEGANEM STILU ŽIVLJENJA

-V socialno zdravi vrstniški skupini/družbi (glasbeni) se lahko razvijajo pozitivne osebne lastnosti, samopodoba, zaupanje vase in v svet.

31. Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo, tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo, se mi zdi, da ste vedeli, opora je bila ansambel, tudi pri hudih stvareh. ZAUPANJE V SKUPINO

45. Ja, in potem mi je prijalo recimo v šoli tiste vice celo povedat, ko nisem prej nikoli govoril vicev. Ja, prijetno mi je bilo, če se mi je kdo smejal. Prej pa nikoli nisem nič govoril, da bi jaz kakšen vic v srednji šoli povedal, ali kaj, da bi se jaz izpostavljal, tam sem se pa že začel izpostavljat. ZAUPANJE VASE

53. Znal sem se sprostiti, pošaliti, pa to, pa tudi s puncami sem znal navezati stik že zelo dobro, že z lahkoto, vedno bolj z lahkoto se mi je zdelo. Zdaj pa že pretiram s tem, zdaj pa se že v trgovini recimo, ko nobenega ne poznam, se s prodajalkami pogovarjam, šalim, imam veliko za povedati. ZAUPANJE VASE

55. Kaj takega, kar se pa jaz spravim zraven, pa ni več pomemben čas. PREDANOST

60. Ne vem, sprememba je, no, očitna, sigurno. Jaz sem bil zelo zaprt, ne. Ko sem se začel z muziko ukvarjati, sem se začel odpirati. Jaz sem bil že tako zaprt, zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja. ZAUPANJE V SKUPINO

68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama. SAMOSTOJNOST
72. Naučil sem se biti, jaz se obremenjujem, če zamudim, mislim, če nekaj ne naredim, kar sem obljubil, zelo mi je to pomembno, naučil sem se, če nekaj rečem, tam bom, zanesljivosti, ne zanesljivosti, čuta odgovornosti, čuta odgovornost do skupine. Čutim odgovornost do babice, da moram na obisk, meni ni vseeno, če ne grem, če ne bom šel na vaje recimo, se bom obremenjeval, jaz vedno dam prednost vajam, brez kakršnihkoli izgovorov. Dal sem skupino in glasbo na prvo mesto. Naučil sem se biti odgovoren za eno stvar. ZANESLJIVOST, ODGOVORNOST, POMEMBNOST DOGOVORA
77. V glavnem jaz sem se takrat odločil, pospravil svoje stvari in šel. Potem sem si pa začel urejati stanovanje, sem imel res voljo, energijo, da sem to urejal, in to vse sam, od kitanja naprej, takšno motivacijo sem imel. ODLOČNOST, MOTIVIRNOST
78. Močnejšega sem se počutil sčasoma, ko smo začeli igrati. ja! Boljše je bilo. To so bili začetki, potem pa vedno boljše, ko smo pa začeli zares, pa vedno bolj samozavesten sem se zdel. SAMOZAVEST
79. Začel sem se spoznavati malo. ZAUPANJE VASE
82. Vedno sem rekel: »Imamo vaje in konec!«, dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar. ODGOVORNOST, DOLOČENE PRIORITETE
85. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli . Nikoli ne iščem recimo, da bi rekel, zdaj se bom pa s tem pogovarjal, ker je pa to pa to, kvečjemu s takšnimi, ki so kakšne zvezde, se sploh ne upam, no, mislim ne upam, nikoli ne bom šel takšnemu, vedno preprostim ljudem, se vedno boljše počutim, mogoče ne preprostim, pozitivnim,... naučil sem se ločiti pozitivne ljudi od negativnih. ZAUPANJE V LJUDI
86. Nisem več takšen... kamorkoli grem, se mi ne zdi, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da bi šel recimo ponoči se voziti,...zdaj pa se bom izgubil nekje, nobenih zavor, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...nimam tisto »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema mi... ZAUPANJE VASE, SAMOSTOJNOST
89. To ni dolgo nazaj...tri, štiri leta, ne vem, mogoče celo prej...po moje tam nekje, ko sem si začel tukaj urejati, pa sem šel na svoje čisto, tam nekje...ko sem se odločil, da bom samostojen, da tudi ne bom odvisen tam, tudi od staršev od punce, da ne bom odvisen, da bom res samostojen, pa četudi živim v luknji. ZAUPANJE VASE, SAMOSTOJNOST
92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno. ZAUPANJE V SKUPINO
121. Sem vedno imel neki kompleks navezovanja stikov, če nekdo je nekje pomemben v mojih očeh, je dosti težje navezati stik, kot pa z nekom, ki deluje normalno, sproščeno, tako da jaz sem se po navadi iz tega, kar sam čutim, veliko naučil, tudi jaz sam skušam biti dostopen, kdor koli pride do mene, in tudi ljudje prihajajo. ZAUPANJE LASTNIM OBČUTKOM
129. Če imaš ti odgovornost, imaš tudi varovalko v sebi, ki ti ne bo v zasebnem življenju, tudi ko boš zunaj skupine, ne bo dovoljevala, da ga boš plaval mimo tega. POSLEDIČNA ODGOVORNOST TUDI NA DRUGIH PODROČJIH

174. Lahko rečem, da od začetka mi je bila glasba samo hobij, sploh v OŠ, kot si to jemal, če sem moral popoldne vaditi, pač nisem šel na nogomet, mogoče takrat sploh nisem vedel, zakaj vadim, ampak v končni fazi sem dozorel šele zdaj, ko imam ansambel. OSEBNOSTNO ZORENJE V SKUPINI
179. Jaz mislim, da sem se v skupini naučil, da je treba življenje jemati, zjutraj, ko vstaneš, da se zahvališ, da sploh si, in da za jutri nikoli ne veš, in da si lahko najbolj srečen, da si in da si zdrav. To sem se naučil od glasbenega kolega, ki je imel posebno življenjsko izkušnjo, čeprav to ni dobesedno povezano niti z glasbo niti z ničemer, je to nekaj, kar nas še bolj veže skupaj, kot mogoče še bolj kot kakšne druge muzikante. POZITIVNA NARAVNANOST
201. Ne vem, kaj je botrovalo uspehom, sigurno je bila tudi sreča, velika zagnanost, pridnost in tudi talent mora biti, vsi smo si želeli nekaj več, takoj smo se zaštekali. PRIDNOST, MOTIVIRANOST
204. Mi pa smo mladi, mi moramo narediti nekaj iz svojega življenja, na to dostikrat pomislim, ne čakati na jutri, ti moraš živeti danes, za ta trenutek, dostikrat moraš narediti kakšno dobro stvar za sočloveka. SOČUTJE
228. Nikdar nisem zamudil, vedno sem prišel pol ure prej, ali pa na špile, vaje, vedno sem eno uro prej tule, navajen sem tako. ODGOVORNOST
265. Naučiš se nekega reda, pa naučiš se tudi, da moraš za nekimi stvarmi svojimi stati, glede cene ne smeš popuščati, odločen moraš biti, tudi to. ODGOVORNOST, ODLOČNOST
266. Ljudje vedno nimajo toliko denarja, sem bolj popustljiv, saj ni vedno vse denar, da boš ljudi nekaj ožemal, jaz rajši igram za veliko manj, pa bo meni fajn. POŠTENOST, SOČUTJE
281. Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene. RED, ODGOVORNOST
282. V muziki je red, sama matematika, četrtnina plus četrtnina je polovinka, pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder, so te ljudje gledali, si se moral temu primerno obnašati. RED, LEPO VEDENJE
297. Meni to ni bilo butasto. Da bi zdaj rekel, ..., da bi se pa zdaj počutil, da me nekdo komandira, da sem prikrajšan, ne, je prav tako, da se na špilih ne pije. POMEMBOST DOGOVORA
301. Po moje ne bi bili več to, kar smo, če bi pili, če smo se enkrat zmenili, smo se pač zmenili, nek dogovor je treba držati. POMEMBOST DOGOVORA
337. Čeprav življenje je takšna vijugasta cesta. Enkrat boljše, drugič slabše, kakor znaš to prebrodit in reševati, to pa je vse od tebe odvisno. IZNAJDLJIVOST
329. Sigurno je k tej odgovornosti prispevala tudi kaj skupina. ODGOVORNOST

-V dobri vrstniški skupini/družbi (glasbeni) se lahko zadovoljujejo nekatere temeljne in druge človekove potrebe.

37. Če bi se v ansamblu, recimo konkretno, kot skupaj odločili, zdaj bomo imeli mi štirje studio, bi ga zdaj že imeli, bi skupaj delali za to, ker bi se skupaj povezali še bolj. Mi bi se odločili..., karkoli bi se odločili, bi lahko imeli zdajle mi štirje že to, kar pa eden ne more imeti, ali pa dva...ampak to si moraš gor priti, počasi. MOČ
39. ... to sem se naučil, biti del nečesa. PRIPADNOST
60. Ne vem, sprememba je, no, očitna, sigurno. Jaz sem bil zelo zaprt, ne. Ko sem se začel z muziko ukvarjati, sem se začel odpirati. Jaz sem bil že tako zaprt, zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj

živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja. VARNOST

68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama. OBČUTEK

SPOSOBNOSTI

78. Močnejšega sem se počutil sčasoma, ko smo začeli igrati. ja! Boljše je bilo. To so bili začetki, potem pa vedno boljše, ko smo pa začeli zares, pa vedno bolj samozavesten sem se zdel. MOČ

86. Nisem več takšen... kamorkoli grem, se mi ne zdi, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da bi šel recimo ponoči se voziti,...zdaj pa se bom izgubil nekje, nobenih zavor, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...nimam tisto »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema mi...

VARNOST

88. Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel, lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil podrežati več, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdaj pa ne moreš iti k mamici«, lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico navezal spet.

SAMOSTOJNOST, NE-ODVISNOST

92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno. PRIPADNOST, VARNOST, LJUBEZEN

93. V ansamblu sem tudi povedal veliko stvari, kar se je hudega dogajalo, opora je bila ansambel.

SUPPORT, PODPORA

95. Skregati sem se tudi naučil. Povedati. Da ne požiram več toliko, kot sem včasih. V ansamblu sem kar nekajkrat izbruhnil. Kar včasih nisem. Sem bolj kot ne v sebi držal stvari. Skregati sem se naučil, ja. V večini primerov. Ne še vedno, ampak še vedno kaj držim v sebi, ampak včasih »spucam«. VARNOST

96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse.

SMISELNOST.

99. Zdaj sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončat, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to.

USTVARJALNOST

122. Skupina je velika varovalka za vse. VARNOST PRED TVEGANJI

136. Se mi zdi, da tam kjer človek nekaj pomeni, tam se skuša potem držati. VREDNOST, PRIPADNOST

148. Človeku se včasih zdi, da samo tisto, v kar res verjame, v tem primeru, v skupino štirih ljudi, to lahko počneš sto odstotno, karkoli je pa druga, pa skoraj ni več tako pomembno. PRIPADNOST

-Glasba je povezovalna.

14. Potem smo imeli ta koncert. Smo igrali koncert, krasno, tako da tisto, kar smo pripravljali tista leta, smo to pokazal takrat, prvič in edinkrat. EDINI SKUPNI DRUŽINSKI PROJEKT JE BIL GLASBENI

27. Projekt je bil to v bistvu, kot da pripravljamo koncert, je rekel oči... EDINI SKUPNI DRUŽINSKI PROJEKT JE BIL GLASBENI

28. Veliko je hodilo prijateljev, ki jih je oči nekje srečal, pa sva jim mogla igrat, to je bilo krasno, ko so naju poslušal, potem pa je še on zraven zaigral. V DRUŽINI POVEZANI V GLASBI

32. Ko smo malo zaigrali skupaj, se mi je tako dobro zdelo. SKUPNA PRIJETNA DOŽIVETJA V GLASBI
81. Brata sem vedno spodbujal, še danes ga. Toliko kot bo on boljši, bom še jaz boljši. GLASBA KOT SODELOVANJE, V DRUŽINI POVEZANI V GLASBI
91. Na vajah nisem imel rad samo muziko, tudi druženje. PRIJETNO DRUŽENJE OB GLASBI
92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno. PRIJETNO DRUŽENJE OB GLASBI
136. Se mi zdi, da tam kjer človek nekaj pomeni, tam se skuša potem držati. V SKUPINI POVEZANI V GLASBI
148. Človeku se včasih zdi, da samo tisto, v kar res verjame, v tem primeru, v skupino štirih ljudi, to lahko počneš sto odstotno, karkoli je pa druga, pa skoraj ni več tako pomembno. V SKUPINI POVEZANI V GLASBI
169. Z glasbo sem se začel ukvarjati že v prvem razredu osnovne šole, ko sta me oče in mami vpisala v glasbeno šolo, kjer sem se učil klavirsko harmoniko tako kot moj brat, tu lahko rečem, da sem šel po njegovih stopinjah. V DRUŽINI POVEZANI V GLASBI
199. S sorodstvom bi lahko rekel, vse dobro, sigurno je to povezano s tem, da se tudi oni radi pohvalijo s tem, in se čutijo povezani s tem. V DRUŽINI POVEZANI V GLASBI
280. Bolj srečnega otroka si najbrž niso želeli, očetova največja želja je bila po mojem, pa tudi vseh skupaj. V DRUŽINI POVEZANI V GLASBI
210. Potem pa je brat začel kitaro igrati, čeprav je želel harmoniko, sem mu rekel, da harmonike ne bo igral, ampak kitaro. V DRUŽINI POVEZANI V GLASBI
211. Si je trobento kupil, smo jo prodali nazaj, in ne, »kitaro boš igral«, kar jaz sem določil, ti boš kitaro igral in pika. V DRUŽINI POVEZANI V GLASBI

-Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je prostor učenja sožitnega življenjskega sloga.

35. Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo, tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo, se mi zdi, da ste vedeli, opora je bila ansambel, tudi pri hudih stvareh. SKUPINA KOT SKUPNOST, SKUPINA KOT OPORA
36. V ansamblu bi lahko še veliko več imeli, mislim, še več bi lahko naredili. Če bi se še bolj povezali skupaj, da ne bi razmišljal tako, jaz moram to znati, ampak štirje moramo nekaj znati skupaj, da bi si čisto zaupal, bi mi lahko imeli že vse zdajle. MOČ SKUPINE
37. Če bi se v ansamblu, recimo konkretno, kot skupaj odločili, zdaj bomo imeli mi štirje studio, bi ga zdaj že imeli, bi skupaj delali za to, ker bi se skupaj povezali še bolj. Mi bi se odločili..., karkoli bi se odločili, bi lahko imeli zdajle mi štirje že to, kar pa eden ne more imeti, ali pa dva...ampak to si moraš gor priti, počasi. MOČ SKUPINE
39. ... to sem se naučil, biti del nečesa. SKUPINA KOT SKUPNOST
40. Zdaj kot solo kariero ne bi nikoli mogel imeti, kot del celote pa sem lahko, pa lahko funkcioniram, nisem pa neki individualist. Saj to se je meni kazalo vmes, zdaj pa sem to malo prerastel. MOČ SKUPINE, SKUPINA KOT SKUPNOST
52. Najboljše je bilo to, ko smo hodili naokrog, pa ko smo imeli vaje, sprostitev. DOŽIVLJANJE SKUPINE KOT NEKAJ PRIJETNEGA

83. Tukaj ni izgovorov »zdaj pa jaz pa ne morem to«, kdor reče, da ne more, tisti ne bo naredil, v bistvu najboljši biti, najboljši tukaj, ko vem, da smo lahko, čutim, da smo lahko. MOČ SKUPINE
92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno. SKUPINA KOT SKUPNOST
95. Skregati sem se tudi naučil. Povedati. Da ne požiram več toliko, kot sem včasih. V ansamblu sem kar nekajkrat izbruhnil. Kar včasih nisem. Sem bolj kot ne v sebi držal stvari. Skregati sem se naučil, ja. V večini primerov. Ne še vedno, ampak še vedno kaj držim v sebi, ampak včasih »spucam«. VARNO IZRAŽANJE ČUSTEV
102. Si pa želim še mogoče kakšen izziv, želim si velikih odrov, o tem sanjam že celo življenje, s skupino v kateri sem, ker čutim, da smo to sposobni. MOČ SKUPINE
122. Skupina je velika varovalka za vse. SKUPINA KOT VAROVALKA
130. Skupina more biti uspešna, ker če si v skupini uspešen, si zadovoljen, če pa znaš pravilno negovati, lahko marsikaj dobrega iz tega izcimiš. SKUPINA KOT SKUPNOST
140. Tukaj imaš vse dejavnike, ki so strnjeni, v skupini imaš človeka, na katerega se lahko vedno zanesem, mi bo vedno priskočil na pomoč. Imam človeka, do katerega bom vedno prišel in vprašal za mnenje. Imam človeka, s katerim se vedno lahko nasmejiva na račun ostalih dveh. Ko pride do resnih stvari, se zrelo pogovarjamo o težavah. SKUPINA KOT VAREN IN ZANESLJIV PROSTOR, SKUPINA KOT PROSTOR, KJER SE IZMENJUJEJO OSEBNE VSEBINE
141. Vse imaš v skupini nekako strnjeno, ne rabiš iskati, do česar koli bi prišlo, tudi v zasebnem življenju, ali so to recimo prijetne ali so žalostne stvari, jaz se bom vedno obrnil na iste tri, ker čutim, da so to edini ljudje, ki jim lahko zaupam, bolj kot pa komerkoli, še na starše se ne obračam s tako pozornostjo kot se pa na njih, ker to je moj svet. SKUPINA KOT VAREN IN ZANESLJIV PROSTOR, SKUPINA KOT PROSTOR, KJER SE IZMENJUJEJO OSEBNE VSEBINE, SKUPINA KOT OPORA
145. To je tako pospešeno gibanje vseh teh stvari, raznoraznih čustev, raznoraznih dognanj, se mi zdi, da v skupini je veliko tega pospešenega, ko pride dobro, slabo se hitro odluči, ker dobro ostane. SKUPINA KOT PROSTOR, KJER SE IZMENJUJEJO OSEBNE VSEBINE, VARNO IZRAŽANJE ČUSTEV
146. Če je skupina uspešna, je uspešna zaradi verige pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da je skupina uspešna. PRAVILA V SKUPINI
150. Veliko vrlin se moraš naučiti, da lahko tako živiš znotraj skupine in tako deluješ, mislim, čustvenih, ki se dogajajo v tebi, ki jih skozi leta nabiraš. VARNO IZRAŽANJE ČUSTEV, PRAVILA V SKUPINI
151. Če bi znal te stvari, kar jih znam v skupini, uporabiti zunaj skupine, ni nujno, da bi lahko tako deloval, to, kar dobim tukaj nazaj, ni nujno, da dobiš od vseh ljudi nazaj. Zato sem pa rekel, da delam samo s takimi ljudmi, ki verjamejo v mene, tisti mi ne kradejo energije, tu je pa spet ena varovalka. SKUPINA KOT SKUPNOST, VAREN IN ZANESLJIV PROSTOR, SKUPINA KOT VAROVALKA
152. To kar jaz v skupini začutim, bi lahko na nek način podal naprej, zakaj ne bi nekje nastala še ena skupina, pa naj bo povezana s športom, obvezno brez alkohola, z istimi pogoji, kot so bili potrebni tukaj, resnost, skupni cilj, da vsi živijo za to, naloge se morajo porazdeliti, sigurno obstaja shema. Iz naše skupine bi se dalo razčlenit, kaj nam je pomembno, da gre neki v pravo smer, da se razvije, kaj je pomembno, da se lahko osebnosti razvijejo v prave smeri. PRAVILA V SKUPINI

154. Ključna je resnost, resnosti brez prvega pogoja, ki ga bom pa zdajle povedal, ne more biti, prvi pa je alkohol, ki ga ne sme biti, po mojem mnenju v nobeni skupini. PRAVILA V SKUPINI
179. Jaz mislim, da sem se v skupini naučil, da je treba življenje jemati, zjutraj, ko vstaneš, da se zahvališ, da sploh si, in da za jutri nikoli ne veš, in da si lahko najbolj srečen, da si in da si zdrav. To sem se naučil od glasbenega kolega, ki je imel posebno življenjsko izkušnjo, čeprav to ni dobesedno povezano niti z glasbo niti z ničemer, je to nekaj, kar nas še bolj veže skupaj, kot mogoče še bolj kot kakšne druge muzikante. SKUPINA KOT PROSTOR, KJER SE IZMENJUJEJO OSEBNE VSEBINE
180. Mi smo res pravi prijatelji, si zaupamo vse. Pa tudi pomagamo si med sabo, če ima kdo kakšen problem, ki sploh ni povezan s skupino. Si pomagamo drug drugemu v življenju, ali ustvariti karkoli ali druženje, smo prava klapa, ki se ujamemo. SKUPINA KOT OPORA
181. Lahko rečem, da v skupini en brez drugega ne moremo. Preveč je stvari, ki bi jih moral voziti sam, mi recimo v naši skupini imamo točno določeno, kaj kdo dela, kaj je za kaj zadolžen, vsak ima svoje področje, in se na ta način dopolnjujemo in ne moremo en brez drugega. MOČ SKUPINE, PRAVILA V SKUPINI
182. Če bi kdorkoli moral zaradi zdravstvenih težav ali nesoglasij iz skupine, ansambel ne bi bil več to, kar je, mislim, da enostavno ansambla ne bi bilo več. MOČNA POVEZANOST ČLANOV SKUPINE
183. Mi na špilih ne pijemo alkohola, samo vodo. Ta pravila smo postavili zelo zgodaj. Vsi smo bili za to. Dejstvo je, da je dobro, da je do tega prišlo, ker je to drugačen, profesionalen odnos do glasbe. PRAVILA V SKUPINI
192. Komaj čakam, da bomo šli skupaj v Dalmacijo, pa ne bomo šli igrat, ampak bomo šli skupaj, in se bomo družili. SKUPINA KOT SKUPNOST TUDI ZUNAJ GLASBENEGA DELOVANJA
193. Komaj čakam, da bomo šli po tisti veselici na morje, zmeraj povežem neko dobro stvar z nekim špilom. SKUPINA KOT SKUPNOST TUDI ZUNAJ GLASBENEGA DELOVANJA
200. Zgodile so se sigurno neke reči, ki so nas še bolj povezale skupaj, kot pa če tega ne bi bilo. Da je sploh skupina začela delovati, v takem pomenu besede, je bilo v osnovi to, da sva jaz in M. že prej bila dobra prijatelja. SKUPINA KOT PROSTOR, KJER SE IZMENJUJEJO OSEBNE VSEBINE
225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale. PRILAGAJANJE, PRAVILA V SKUPINI, SKUPINA KOT VAROVALKA
226. Nikoli se nisem sam odločal, mi smo se vedno skupaj odločali. SOODLOČANJE
301. Po moje ne bi bili več to, kar smo, če bi pili, če smo se enkrat zmenili, smo se pač zmenili, nek dogovor je treba držati. PRAVILA V SKUPINI

-Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je prostor učenja komunikacije.

53. Znal sem se sprostiti, pošaliti, pa to, pa tudi s puncami sem znal navezati stik že zelo dobro, že z lahkoto, vedno bolj z lahkoto se mi je zdelo. Zdaj pa že pretiram s tem, zdaj pa se že v trgovini recimo, ko nobenega ne poznam, se s prodajalkami pogovarjam, šalim, imam veliko za povedati. NAPREDEK V KOMUNIKACIJI
85. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli. Nikoli ne iščem recimo, da bi rekel, zdaj se bom pa s tem pogovarjal, ker je pa to pa to, kvečjemu s takšnimi, ki so kakšne zvezde, se sploh ne upam, no, mislim ne upam, nikoli ne bom šel takšnemu, vedno preprostim ljudem,

se vedno boljše počutim, mogoče ne preprostim, pozitivnim,... naučil sem se ločiti pozitivne ljudi od negativnih.

NAPREDEK V KOMUNIKACIJI

94. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli.

NAPREDEK V KOMUNIKACIJI

95. Skregati sem se tudi naučil. Povedati. Da ne požiram več toliko, kot sem včasih. V ansamblu sem kar nekajkrat izbruhnil. Kar včasih nisem. Sem bolj kot ne v sebi držal stvari. Skregati sem se naučil, ja. V večini primerov. Ne še vedno, ampak še vedno kaj držim v sebi, ampak včasih »spucam«. SPOSOBNOST ZA

KONFLIKT

121. Sem vedno imel neki kompleks navezovanja stikov, če nekdo je nekje pomemben v mojih očeh, je dosti težje navezati stik, kot pa z nekom, ki deluje normalno, sproščeno, tako da jaz sem se po navadi iz tega, kar sam čutim, veliko naučil, tudi jaz sam skušam biti dostopen, kdor koli pride do mene, in tudi ljudje prihajajo.

PRILOŽNOSTI ZA KOMUNIKACIJO

140. Tukaj imaš vse dejavnike, ki so strnjene, v skupini imaš človeka, na katerega se lahko vedno zanesem, mi bo vedno priskočil na pomoč. Imam človeka, do katerega bom vedno prišel in vprašal za mnenje. Imam človeka, s katerim se vedno lahko nasmejiva na račun ostalih dveh. Ko pride do resnih stvari, se zrelo pogovarjamo o težavah. OSEBEN POGOVOR

180. Mi smo res pravi prijatelji, si zaupamo vse. Pa tudi pomagamo si med sabo, če ima kdo kakšen problem, ki sploh ni povezan s skupino. Si pomagamo drug drugemu v življenju, ali ustvariti karkoli ali druženje, smo prava klapa, ki se ujamemo. OSEBEN POGOVOR

-Pomembni drugi v glasbenem svetu.

116. Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate. POKLICNE REFERENCE

323. V bistvu so se določene stvari spremenile, pri tem mi je največ pomagal B., pri določenih stvareh me je spodbujal, pomagal, našel stvari, ki so meni všeč, ko sva se pogovarjala, do nekega sodelovanja me je tudi povabil, kar mi je takrat bilo zelo čudno, zakaj ravno jaz, pa sem vesel. GLASBENE AVTORITETE

327. Jaz se nikoli nisem rad družil preveč s svojimi vrstniki, za fešto ja, sicer pa sem za prijatelje izbiral starejše ljudi, generacijo starejše, tako mi je bilo to nekako pametno se resne stvari pogovarjat, pa ne neke otročje fore, kot smo takrat bili. GLASBENE AVTORITETE

328. Pri B. sem se naučil sigurno ene vrste odgovornosti, pa da gledam malo drugače na življenje kot sem prej, prej je bila samo zabava, vse na izi, tu pa mi je dal neko možnost, da sem razvil sam sebe, to kar sem prej sanjaril. GLASBENE AVTORITETE

-Zaradi glasbenega delovanja je bila premagana brezcilnost in bivanjska praznosta ter »vseenost« pri mladem človeku.

48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj. GLASBA KOT POSLANSTVO

69. V Sevnici smo bili NON-STOP, pa sem prosil na kolenih, pelji me na vaje, ko je obljubil, da bo peljal na vaje, pa ni, pa ni mogel. GLASBA KOT CILJ

71. Ne spomnim se, da bi se kaj sekiral, jaz sem se samo sekiral takrat, ko nisem mogel na vaje.

PREDANOST H GLASBI

72. Naučil sem se biti, jaz se obremenjujem, če zamudim, mislim, če nekaj ne naredim, kar sem obljubil, zelo mi je to pomembno, naučil sem se, če nekaj rečem, tam bom, zanesljivosti, ne zanesljivosti, čuta odgovornosti, čuta odgovornost do skupine. Čutim odgovornost do babice, da moram na obisk, meni ni vseeno, če ne grem, če ne bom šel na vaje recimo, se bom obremenjeval, jaz vedno dam prednost vajam, brez kakršnihkoli izgovorov. Dal sem skupino in glasbo na prvo mesto. Naučil sem se biti odgovoren za eno stvar.

GLASBA KOT POSLANSTVO

82. Vedno sem rekel: »Imamo vaje in konec!«, dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar. GLASBA KOT POSLANSTVO

96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse. GLASBA KOT POSLANSTVO

97. Vedno sem imel...nikoli ni bilo dneva, ko bi rekel, zdaj pa ne vem, kaj bi delal, da bi rekel, danes pa nimam nič za delat, vedno sem imel nekaj, vedno je bilo nekaj za vadit, vedno je bilo nekaj za naredit, vedno je bilo nekaj. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI

98. Ja, prijalo mi je, da je bil velik glasbeni tempo z ansambлом, res sem šel rad igrat. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI

99. Zdaj sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončat, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to. GLASBA KOT CILJ

100. Potem pa si želim dom zgraditi, skupen dom, da imam kam iti – občutek – da bi bilo tisto zbirališče ob praznikih, da bi si zgradil dom. Ja, na novo bi rad zazidal dom. To je ena taka stvar osnovna. POTREBA PO DRUŽINSKI SKUPNOSTI

101. Zelo bi bil vesel, če bi se lahko ukvarjal z glasbo, zaenkrat to še ne gre, če si hočem ustvariti dom, bom pač mogel še več stvari zraven delati. Čisto vse ne more biti tako kot si želim. GLASBA KOT CILJ

102. Si pa želim še mogoče kakšen izziv, želim si velikih odrov, o tem sanjam že celo življenje, s skupino v kateri sem, ker čutim, da smo to sposobni. GLASBA KOT CILJ

113. Imel sem zaledje, jaz sem mogel takrat vsako soboto, recimo, takrat smo snemali, vse smo delali...čeprav zjutraj sem ga po domače povedano sral, pa nič od nič, sem še vedno imel odgovornost, za mene ni bilo važno, kaj se zjutraj zgodi, samo da jaz preguram do štirih, da bomo lahko šli potem snemat, na nek način bi lahko šlo marsikaj narobe, če ne bi imel obveznosti... GLASBA KOT CILJ

123. Jaz ko se zbudim, najprej pomislim na to, ko grem spat, pomislim na to, ko sem na kosilu, pomislim na to, uživam v tem. GLASBA KOT SMISELNA DEJAVNOST

124. Potem ugotoviš, kako si srečen, pa čeprav se ti zdi, da nimaš nič, da si na neki točki nič, ampak nisi na točki nič, če ima človek nekaj, kar ima rad in da lahko s tem vsak dan živi. GLASBA KOT SMISELNA DEJAVNOST

137. Včasih, zunaj skupine, se ti to lahko zgodi, da ni nekega smisla za stvari, znotraj sigurno ne. GLASBA KOT SMISELNA DEJAVNOST

138. Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo. ZAPOLNJEN DAN V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI
153. Želim si, da bi lahko nekoč, kar sem se tukaj sam naučil, podaril naprej ljudem. Začutil sem, da bi rad širil ta občutek, ta filing, ki ga lahko imaš včasih. PODAJANJE IZKUŠENJ
159. Če ti znotraj skupine, v tisto kar verjameš, nekaj uspe, saj čutiš zadovoljstvo, ne čutiš pa želje po praznovanju, čutiš zagon za naslednjo stvar, za pet let naprej. Pravo praznovanje, na pravi bazi, ni povezavi z alkoholom. Pravo praznovanje je v tistem občutku, ki ti odkrije polja za naprej, ki ti da zagon za naslednji cilj. GLASBA KOT CILJ
160. Sebe - otroka bi pustil, naj gre po isti poti, kot sem sam šel, ker je ta pot prava. GLASBA KOT SMISELNA DEJAVNOST
162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca. GLASBA KOT POSLANSTVO
190. Glasba je nekaj, kar te žene naprej. Meni je užitek, ko pogledam zdaj koledar, pa imam celo sezono zapolnjeno z veseliciami in porokami, v osnovi mi je to zadovoljstvo, da bom lahko ljudi razveseljeval, da bomo preživeli nekaj lepih večerov, sigurno je to ena svetla točka v življenju, ko lahko rečem, komaj čakam. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI
198. Rad se posvečam svoji ljubezni, to je, če lahko rečem, druga moja ljubezen, če že mora biti glasba na prvem mestu, ampak se je punca sprijaznila s tem, da mora biti na prvem mestu. GLASBA KOT POSLANSTVO
203. Pomembno mi je ustvariti si družino, pomembno mi je, ustvariti si samostojen dom, in vse napore bom vložil v to, da bom ta cilj dosegel, se pravi, na eni strani bom s tem, ko se udeležujem v ansamblu, na tak način kot se zdaj, spotoma pa bom zasledoval ta cilj, da bova enako srečna kot sva zdaj. POTREBA PO DRUŽINSKI SKUPNOSTI, GLASBA KOT CILJ
263. Bi zdaj bilo težko brez muzike. Veš, jaz vsaki dan, pred in po službi igram harmoniko, kolege imam zdaj večino glasbenike, naše teme so včasih samo o muziki. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI
267. Nismo nekaj na denar vrženi, ker potem tako ne bi smel igrat, kolikor smo v glasbo in instrumente in ostale stvari vložili, ne bo nikoli vmjeno. GLASBA KOT POSLANSTVO
281. Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI
285. Meni je glasba sveta stvar. Ne vem, brez glasbe, vprašanje kaj bi delal, po moje bi umrl. GLASBA KOT POSLANSTVO
286. Glasba mi je življenje, tako čutim, drugega si sploh ne predstavljam, kaj bi sploh še lahko delal. GLASBA KOT POSLANSTVO
287. Nikjer drugje se nisem videl kot samo v tem, učenje harmonike, učenje po skladanju viž, ta misel mi je že izhajala iz otroštva. GLASBA KOT POSLANSTVO

291. V bistvu je meni hobi postal poklic, kar mi je nekako največ v življenju. Nisem o tem niti razmišljal, ampak sama stvar je tako daleč pripeljala. Začel sem s sosedi, potem so začeli določeni povpraševati, čas sem imel, pa sem začel. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI

313. Ali bi se ga večkrat trofil, če ne bi igral, kaj pa vem, lahko da, lahko ne, ne vem, ne predstavljam si tega, možno ja, možno ne, sploh ne vem, kaj bi delal. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI

321. Vsi samozaposleni vedo, zjutraj se vstaneš, zvečer greš spat, in cel dan razmišljaš, kaj boš naredil. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI

322. Nervozen sem, če nimam kaj za delat, če imam neko idejo, če sem si nekaj zamislil in razmišljam, kako bi to najboljše speljal, potem je to ok., si skozi v nekem tempu, skozi nekaj razmišljam, spim tako da me živ Bog ne zbudi, še telefon ne, po moje z nervozo nimam problemov in skrbi. ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI

331. Meni ni vseeno, jaz neki smisel imam, sem si to zadal kot neki cilj, to kar delam, mi je to neki smisel življenja. GLASBA KOT SMISELNA DEJAVNOST

340. Sem jaz hotel pri sestri, da ne bi iste napake delala, kot sem jih jaz, sem ji določene stvari prepovedal. Ko sem jo videl s cigaretom, sem rekel, da jo bom užgal, ..., špricanje šole, če ne špricaš šole, nisi frajer, take stvari... PODAJANJE IZKUŠENJ

-Glasba zaradi svoje zahtevnostne narave ne vzdrži popolnoma omamljenega glasbenika.

184. Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo. RAZSODNOST, KONCENTRACIJA, INTONACIJA

188. Po koncertu popijejo kaj, pred koncertom redko kdo. NI PITJA PRED GLASBENO OBVEZNOSTJO

225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale. SKUPINA KOT KONTROLA

254. Jaz težko igram, deci vina že, za korajžo, pa da te pogreje, pa da bi več, pa ne morem igrat, jaz imam probleme, nisem več skoncentriran, že nekam misli letijo drugam, mene se hitro prime, ker ga nisem navajen. KONCENTRACIJA

269. Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo. DELOVNA OBVEZNOST

282. V muziki je red, sama matematika, četrtnina plus četrtnina je polovinka, pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder, so te ljudje gledali, si se moral temu primerno obnašati. OBČINSTVO KOT KONTROLA

296. Služba je služba. Če ne jemlješ špil kot službo, kot neko resno stvar, tisti, ki te najame, res pričakuje maksimalno od tebe. Si res tega ne smeš privoščiti. DELOVNA OBVEZNOST

302. Vsak privat naj dela, kar mu paše, dokler ne škodi bendu, če smo kot neka skupina. Vsi se predstavljamo kot eno, pod isto blagovno znamko. OBČINSTVO KOT KONTROLA

309. Jaz ko začnem delat kakšen komad, čutim čisto neko drugo stvar, ki me začne mraziti, in to ne, ko pijem. »ZDRAVO OMAMNO STANJE« V USTVARJANJU

-Glasba kot način za materialno preskrbljenost.

87. Krasno je bilo, ko smo že imeli svoj denar, da smo si lahko kaj kupili. LASTEN DENAR KOT POMOČ ZA ŽIVLJENJSKO USTVARJANJE

88. Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel, lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil podrežati več, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdaj pa ne moreš iti k mamici«, lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico navezal spet. LASTEN DENAR KOT NE-ODVISNOST

116. Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate. POKLICNE PRILOŽNOSTI

191. Tudi to je zadovoljstvo, tudi to je pomembno za tebe, da si boš lahko kaj ustvaril, svoji kaj kupil, da boš lahko kam šel, tudi to je povezano s hormoni sreče. LASTEN DENAR KOT POMOČ ZA ŽIVLJENJSKO USTVARJANJE

203. Pomembno mi je ustvariti si družino, pomembno mi je, ustvariti si samostojen dom, in vse napore bom vložil v to, da bom ta cilj dosegel, se pravi, na eni strani bom s tem, ko se udeležujem v ansamblu, na tak način kot se zdaj, spotoma pa bom zasledoval ta cilj, da bova enako srečna kot sva zdaj. LASTEN DENAR KOT POMOČ ZA ŽIVLJENJSKO USTVARJANJE

207. Danes je zelo težko dobiti službo, če nimaš nobenih preferenc, če te nihče ne pozna, jaz sem imel tu lažje delo, mene poznajo, ne poznajo sicer mojih delovnih navad, se pa hitro najde nekdo, ki reče dobro besedo zame, sigurno mi je lažje. POKLICNE PRILOŽNOSTI

317. Da bi se zaradi tega nosil, mislim, da sem še kolikor toliko normalen, je pa sigurno fajn občutek, če nekam prideš, da so ti stvari bolj odprte kot ostalim. POKLICNE PRILOŽNOSTI

319. Zamišljeno imam, da bi rad zdaj, ko se da, čim več delal, da bi na stara leta, kaj od tega imel, neke sadove, da bi lažje živel. USTVARJANJE PRIDELKA

320. Moj cilj je, da bi otroci nato nekaj imeli, da bi potem imel več časa za otroke, da ne bi potem cel dan samo garal. USTVARJANJE PRIDELKA

DEJAVNIKI TVEGANJA:

-Uvajanje otrok v glasbeno-gostilniško vzdušje, prepleteno s pijančevanjem.

8. Šli smo na obhod, v gostilne, on pa je veliko ljudi poznal, tudi kitaro je včasih vzel, pa je tam igral recimo, brat pa je pel na mizi pred vsemi, zanimivo... PIJANSKO VZDUŠJE IN GLASBA

15. Smo zaigrali tam pred celo diskoteko, tako da sem se lahko doma hvalil, da sem v diskoteki na Hrvaškem igral. OTROŠKO PONOČEVANJE

22. Prijetno je bilo, ko smo šli, recimo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno. PIJANSKO VZDUŠJE IN GLASBA

28. Veliko je hodilo prijateljev, ki jih je oči nekje srečal, pa sva jim mogla igrati, to je bilo krasno, ko so naju poslušal, potem pa je še on zraven zaigral. PIJANSKO VZDUŠJE IN GLASBA

209. Je to en čas trajalo, da sem sam malo igral po piknikih in takšnih zadevah, tam od 14. leta dalje. OTROŠKO PONOČEVANJE

214. Sem šel v soboto zvečer kam igrat, je bilo tako fajn, bali so se doma zame na začetku. OTROŠKO PONOČEVANJE

218. Potem pa smo brata tako daleč, da je začel zraven hoditi, star je bil kakšnih 16., 17. let. OTROŠKO PONOČEVANJE

219. Vem, da ko sem šel prvič igrat, je bilo po treh mesecih, ko sem igral, ampak takrat so bili starši zraven, star sem bil 14 let, ko sem sam šel, pa čez kakšno leto. OTROŠKO PONOČEVANJE

260. Mene so že pred ansamblom poznali bolj po tem kot pa harmoniki, časih so mene na vsak izlet, vsako praznovanje vzeli, sem znal zabavati ljudi. OTROŠKO PONOČEVANJE

341. Me je oče vozil od gostilne do gostilne in sem tam igral gostom. PIJANSKO VZDUŠJE IN GLASBA, OTROŠKO PONOČEVANJE

-Izkrivljeno identificiranje z glasbeniki, ki živijo ne-zdrav življenjski slog.

22. Prijetno je bilo, ko smo šli, recimo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno.

IDENTIFICIRANJE

342. Recimo mi se vedno hecamo, s kolegom imava to, kolega reče, Miro daj, ali ko se menimo o kakšnem alkoholu, rečemo, da sva taka mlada Mirana pa Braneta... IDENTIFICIRANJE

-Glasbene obveznosti kot razlog za zgodnje odhajanje od doma v pivsko okolje.

221. Vsega se niti ne spomnim, imeli so žganje, borovničke, jegermaister, seveda sem probal, tedaj sem bil 15, 16 let star, do 18 leta sem bil jaz bolj doma, nisem ekstra hodil na okrog. GLASBA KOT IZHOD V PIVSKO DRUŽBO

217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn. GLASBA KOT IZHOD V PIVSKO DRUŽBO

-Glasbeno-gostilniško okolje kot velika past za mladostnika iz alkoholične družine.

112. Takrat je bilo res neko čudno obdobje. Ne vem, tako se mi zdi, da tako nekako nekaj vre iz tebe, takrat bi lahko človek res najbolj propadel, v takih trenutkih, ker si čustveno...mogoče malo prihajajo stvari za tabo za nazaj, po moje je to... OMAMLJANJE KOT STRATEGIJA ZA REŠEVANJE STISK

220. To so bili občni zbori v tovarnah, pikniki poleti, izleti, upokojenci, čebelarji, včasih nas ni bilo toliko mladih harmonikarjev. Saj veš, kako tam izgleda... ODRASLI UVAJAJO MLADEGA ČLOVEKA V OPIJANJE

221. Vsega se niti ne spomnim, imeli so žganje, borovničke, jegermaister, seveda sem probal, tedaj sem bil 15, 16 let star, do 18 leta sem bil jaz bolj doma, nisem ekstra hodil na okrog. ODRASLI UVAJAJO MLADEGA ČLOVEKA V OPIJANJE

217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn, se je pilo tudi. ODRASLI UVAJAJO MLADEGA ČLOVEKA V OPIJANJE

223. Glej, tovarne so bile, plače so bile, družba je bila fajna, veseljaki, to se je pelo in plesalo, žuralo, zelo je bilo fajn, seveda se je pilo. ODRASLI UVAJAJO MLADEGA ČLOVEKA V OPIJANJE

240. Včasih je fajn, da greš, da se imaš fajn, da pozabiš na cel kup stvari. OMAMLJANJE KOT STRATEGIJA ZA REŠEVANJE STISK

251. Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil. ODRASLI UVAJAJO MLADEGA ČLOVEKA V OPIJANJE

260. Mene so že pred ansamblom poznali bolj po tem kot pa harmoniki, časih so mene na vsak izlet, vsako praznovanje vzeli, sem znal zabavati ljudi. ODRASLI UVAJAJO MLADEGA ČLOVEKA V OPIJANJE

-Ne zdrave navade mokre kulture, močno prisotne v zabavljaškem svetu glasbenikov.

114. Kaj me je vlekel v tisto pivsko družbo? Vedno sem imel takšne ljudi okoli, ki so me spraševali o glasbi, tu sem pa vedno znal veliko povedati. Midva sva lahko sedela 5 ur, pa sva se pogovarjala samo o glasbi, pa vse načrtovala. NAVADA ZADRŽEVANJA GLASBENIKOV V GOSTILNIŠKEM OKOLJU

164. Sam lahko rečem, da sem zmeren pivec, recimo, če gremo nekam s prijatelji ven, tudi če družba okoli mene pije alkohol, ni rečeno, da se bom jaz za to odločil, čisto odvisno od tistega, kar mi paše, dostikrat spijem sok. NAVADA ZADRŽEVANJA GLASBENIKOV V GOSTILNIŠKEM OKOLJU

165. Drugače lahko rečem, da proti alkoholu nimam nič, ga tudi rad spijem, da bi se ga pa amortos napil, pa je bilo mogoče trikrat v življenju. Jaz, ko spijem eno štangico, če se bom odločil, pa največkrat se odločim, da ne pijem več, rečem ne, sem karakter. »PIJANKE« DO KONCA

188. Po koncertu popijejo kaj, pred koncertom redko kdo. OPIJANJE PO GLASBENI OBVEZNOSTI KOT IZKRIVLJEN GLASBENI OBRED

202. Takrat pa je E. ostal v naši skupini, čeprav je bil takrat pri drugi skupini, kjer se pa ni dobro počutil, mogoče je bilo tam tudi preveč na free, mogoče tudi z alkoholom povezano, niso resno delali. OPIJANJE NA IGRANJIH

217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn. OPIJANJE NA IGRANJIH

224. 14 dni sem imel čisto novo harmoniko, pa smo šli na avtobus, pa direktor je šel zraven, takrat pa sem se ga res napil, takrat sem prvič v življenju direktorja tikal, drugi dan pa tako nobeden ni vedel, za kaj je šlo. »PIJANKE« DO KONCA

238. Včasih smo kar več, zdaj pa ne, te generacije, s katerimi se jaz družim, smo vsi malo starejši, vsi imamo izpite, zdaj če kdo ne vozi, si privoščiči kakšen kozarec več, čeprav smo enkrat tudi že pijani vozili, še stati nisem mogel, pa sem vozil. Me je policaj ustavil, pa ni nič rekel. OPIJANJE NA IGRANJIH

251. Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil. NAVADA ZADRŽEVANJA GLASBENIKOV V GOSTILNIŠKEM OKOLJU, »PIJANKE« DO KONCA

269. Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo. NAVADA ZADRŽEVANJA GLASBENIKOV V GOSTILNIŠKEM OKOLJU

272. Mentor prinese majoliko domačega vina, pa ne da ga, enkrat smo se pregrešili, enkrat sem ga čutil, kozarec ja, več pa ne, en tako vozi, ponavadi sem jaz vozil, deci ja, ker še vedno jemo zraven. VAJE KOT ZABAVNO SREČANJE

299. Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitvev, pač opijanje ob glasbi.

OPIJANJE NA IGRANJIH

303. Pač fajn jim je bilo piti zraven, čeprav na koncu je rekel, ne morem več peti, hrrhrrhrr, mu je cviček glasilke razrl, to mu je bil užitek, ta naša ljudska tematika o tem govori, ljubi se vino in pesem, so celo življenje bolj v tem. OPIJANJE NA IGRANJIH

307. To je tako, če nas je 20 muzikantov, se potrudimo enega uničiti, zdaj če rad pije, mi nobenega ne silimo, če pije, pije, če ne, pa ne pije, nobenega ne silimo, določeni pa se radi zatolčejo, jim ni problem.

»PIJANKE« DO KONCA

311. Mislim, da se še prej bolj ubiješ, če se ga napiješ, vsaj jaz, pri teh mojih letih, če se ga napijem, sem dva dni ubit, ne morem več, prej, ko sem bil star pa 18 let, ne vem, ali so mi žleze, ali kaj mi je boljše delalo, nekako sem lažje prebavljaj stvar, zdaj pa ne morem. OPIJANJE NA IGRANJIH

312. Takrat se mi zdi, da sem več zdržal, nekako sem lažje noč preživel, zdaj mi je čudno, dva dni imam lahko pokvarjena, če se ga res orng trofim. OPIJANJE NA IGRANJIH

315. Na koncertih se frajerja delajo, vsaj mislim si, daj pij, pij, ne vem, da bi neko potrebo kdo imel po alkoholu, ne verjamem, po moje se frajerja delajo, pa pač nazdravljajo. OPIJANJE NA IGRANJIH

-Vrstniška skupina/družba (glasbena) z navadami opijanja.

202. Takrat pa je E. ostal v naši skupini, čeprav je bil takrat pri drugi skupini, kjer se pa ni dobro počutil, mogoče je bilo tam tudi preveč na free, mogoče tudi z alkoholom povezano, niso resno delali. OPIJANJE ŠKODOVALO GLASBENEMU DELU

222. Nismo ga pili, bolj na vasi smo živeli, tudi navada je bila, da se niti mladi nismo družili toliko med sabo, potem pa smo začeli, 17, 18 let, seveda smo pili. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA

229. Ko smo začeli, smo si rekli, da alkohol pa muzika pri nam ne sodi skupaj, nikoli nismo pili, res včasih, ko smo nazdravili, pa mogoče še kdaj. DVOJNA MERILA

230. Ko jaz spijem deci, dva, vina, ne morem več igrat, sem čisto drugje potem. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA, ZAVEDANJE ŠKODLJIVOSTI PITJA NA »RAZUMSKI« RAVNI

231. Nikoli nismo pili, ne gre skupaj, pri nam ne, pa tudi ni potrebe, da bi moral piti. Včasih si privoščimo. DVOJNA MERILA

235. Da bi me nekaj fejest silili, niti ne vem, če pa kakšen deci, to pa niti ne škodi, ampak več pa ne, če rečeš, da ne boš pil, ne boš pil, in konec, pa ne piješ. Mogoče še potem kakšen deci. DVOJNA MERILA

236. Mene včasih v roke rado zebe, ne vem, ali imam tako prekrvavitev, ko smo šli, pozimi sploh, na špil ali na koncert, deci vina včasih pa tudi pogreje, ampak več ne. RACIONALIZACIJA

237. Sploh na kak špil, ko je več časa trajal, na začetku, preden sem šel igrat, sem deci vina spil, včasih me je res pogrelo, včasih pomaga, več pa ne. RACIONALIZACIJA

244. Ne vem, če lahko igra, če lahko skoncentrirano igra, kot pa da bi pil kaj drugega, še nisem imel takšnega primera, da bi bil pijan na špilu, tako da ne vem, kako mora biti to. Enkrat sem se ga pa res napil. DVOJNA MERILA

247. Da bi šel na špil pijan, nikdar več, ker ne moreš, ti si tam, da igraš, niti ni fajn. Se pa rado zgodi. DVOJNA MERILA, ZAVEDANJE ŠKODLJIVOSTI PITJA NA »RAZUMSKI« RAVNI, SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA

248. Nikoli še ni bil kdo pijan, to pa ne. No, enkrat sem pa res, ko je bilo Martinovanje, tedaj sem pa res spil, dva, tri deci, pa sem šel hitro na WC. DVOJNA MERILA

254. Jaz težko igram, deci vina že, za korajžo, pa da te pogreje, pa da bi več, pa ne morem igrat, jaz imam probleme, nisem več skoncentriran, že nekam misli letijo drugam, mene se hitro prime, ker ga nisem navajen. RACIONALIZACIJA, DVOJNA MERILA

256. Si tudi ne bi mogel privoščiti, da bi ga zvečer lumpal in potem prišel z mačkom v službo, kar se je dvakrat do zdaj, od kar sem v službi, zgodilo. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA, DVOJNA MERILA, ŠKODLJIVE POSLEDICE OPIJANJA

257. Sem prišel zjutraj malo zmatran, ampak imam še kar takšno službo, tam si ne moreš privoščiti. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA, DVOJNA MERILA

259. Pa saj mene ne potrebuje skupina varovati, tudi mogoče vem, da ne bi, niti nisem neki pristaš, da bi alkohol, ne, je škoda. RACIONALIZACIJA

270. Do treh smo bili, je bilo potem konec, ker je bila drugi dan potem služba. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA, ŠKODLJIVE POSLEDICE OPIJANJA

271. Od naših ni bil nihče pijan, jedli smo, plesali smo, bili smo pa dobre volje, pijani pa ne, veš kaj je pijan, da stati ne bi mogel, da za sebe nebi vedel. POMANJŠEVANJE, RACIONALIZACIJA

275. Včasih so ga muzikanti več dni srali, danes pa hitiš domov, si ne moreš privoščiti, ker imaš službo v ponedeljek, ne moreš reči, mene pa ne bo, sicer jaz imam takšno službo, smo že naredili parkrat. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA, ŠKODLJIVE POSLEDICE OPIJANJA

276. Sem videl, da ne bom pravi čas prišel, pa sem poklical v službo, pa imam hvala Bogu tako na ših tu porihtano, da nisem rabil iti, vsi pa nimajo takšne službe, pa drugič potem več naredim. Pa je stvar rešena. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA, ŠKODLJIVE POSLEDICE OPIJANJA

292. Puberteta. Zmeraj sem želel biti odrasel. Velik. Kaj smo delali? Veselili smo se ga, feštali, s kolegi na pijačo, punce sem ter tja, kot da živim zadnji dan, sral smo ga. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA

298. V drugi glasbeni skupini sem muzikante doživljal kot veseljake, ki rabijo za to, da so malo bolj pogumni, pa da lahko nekaj povedo, določeno mero alkohola. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA

299. Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitvev, pač opijanje ob glasbi. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA

303. Pač fajn jim je bilo piti zraven, čeprav na koncu je rekel, ne morem več peti, hrrrrhr, mu je cviček glasilke razrl, to mu je bil užitek, ta naša ljudska tematika o tem govori, ljubi se vino in pesem, so celo življenje bolj v tem. SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA

311. Mislim, da se še prej bolj ubiješ, če se ga napiješ, vsaj jaz, pri teh mojih letih, če se ga napijem, sem dva dni ubit, ne morem več, prej, ko sem bil star pa 18 let, ne vem, ali so mi žleze, ali kaj mi je boljše delalo, nekako sem lažje prebavljal stvar, zdaj pa ne morem. ZAVEDANJE ŠKODLJIVOSTI PITJA NA »RAZUMSKI«
RAVNI

-Veliko število priložnosti za pitje alkohola - glasbeniki prisotni ob različnih priložnostih.

217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn. NEFORMALNA PRAZNOVANJA

233. Na začetku smo hodili kar skupaj z ansamblom, stricam, tetam, prijatlom, tam se je pa res kakšen kozarec spil, dva, ampak tisto ni bilo obveza, resen nastop, resen koncert. NEFORMALNA PRAZNOVANJA
234. Na nek način so muzikanti ogroženi, na drugi ne, če sam rečeš, da ne boš pil, ne boš pil. SILJENJE Z ALKOHOLOM, NEJASNA STALIŠČA
245. Imeli smo izlet, za tovarno, sem šel igrat na avtobus, pa smo šli na ladjo, zraven so žganje vlivali natakarji, smo bili tako pijani, ne samo jaz, večina nas je ležalo na ladji. NEFORMALNA PRAZNOVANJA
272. Mentor prinese majoliko domačega vina, pa ne da ga, enkrat smo se pregrešili, enkrat sem ga čutil, kozarec ja, več pa ne, en tako vozi, ponavadi sem jaz vozil, deci ja, ker še vedno jemo zraven. VAJE
273. Bi šel tudi jaz tja živeti, družba je fajna, če se dvakrat, trikrat na teden dobiš, pa ga kozarec ali dva spiješ, je že vredno, saj ni nujno, da si ves čas pijan. Paše mi tam, ker par ljudi tam poznam, vem, da so prijazni, lahko pa bi te mogoče tudi zaneslo, samo ne, ne bi. VAŠKE SKUPNOSTI TUDI KOT PIVSKE Z NAVADAMI OPIJANJA, NEJASNA STALIŠČA
274. Takšno vzdušje je lahko za koga drugega nevarno. Bi se znalo zgoditi, ja. Da nimaš službe, nimaš denarja, imaš probleme, bi te znalo...samo, če imaš nek cilj, si jo lahko dobiš, če pa nimaš cilja, pa ti tako ne pomaga nič več kaj. VAŠKE SKUPNOSTI TUDI KOT PIVSKE Z NAVADAMI OPIJANJA, RACIONALIZACIJA
299. Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitiv, pač opijanje ob glasbi. IGRANJA
300. Sigurno so muzikantje ogroženi, ker ti ko prideš na špil, lahko spiješ hektolitre, nimaš omejitev, samo če si tu ne daš stop, se lahko hitro zgodi, da si med pozabljenimi prijatelji. IGRANJA
305. Imamo kakšno ofiranje, gremo z glasbo prijatelju presenetiti. Prijatelj niti ni tako veliko, pač, nekaj jih je, jih ne bi znal prešteti. NEFORMALNA PRAZNOVANJA
306. Ofiranje izgleda tako, da prideš tja zvečer, ko te nobeden ne pričakuje. Eden od družine pripravi hrano in pijačo, zaigramo pod oknom in se veselimo naprej, ene vrste pozornost. NEFORMALNA PRAZNOVANJA

-Zastopna dostopnost alkohola v zabavljškem in gostilniškem okolju.

224. 14 dni sem imel čisto novo harmoniko, pa smo šli na avtobus, pa direktor je šel zraven, takrat pa sem se ga res napil, takrat sem prvič v življenju direktorja tikal, drugi dan pa tako nobeden ni vedel, za kaj je šlo. DOSTOPNOST ALKOHOLA
243. Za muzikante je nevarno, ker jim je alkohol ves čas zastopni dostopen. To je res. Saj se najde kdo, ki se ga napije. DOSTOPNOST ALKOHOLA
251. Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil. DOSTOPNOST ALKOHOLA
300. Sigurno so muzikantje ogroženi, ker ti ko prideš na špil, lahko spiješ hektolitre, nimaš omejitev, samo če si tu ne daš stop, se lahko hitro zgodi, da si med pozabljenimi prijatelji. DOSTOPNOST ALKOHOLA

-Pri naporni animaciji ljudi glasbenikovo sproščanje z omamljanjem z alkoholom.

249. Sem študiral, kaj naj naredim, kako naj rešim situacijo. In prvo, kar sem se spomnil, sem spil dva deci vina, da mi je sploh kaj na pamet prišlo. ALKOHOL KOT SREDSTVO ZA SPROŠČANJE

250. Moral sem spiti, ker nisem mogel pustiti cele gostilne ljudi, mogoče so tudi pričakovali, da bi se nekaj hecnega zgodilo. ALKOHOL KOT SREDSTVO ZA SPROŠČANJE

252. To je bilo groza, je bilo treba bruhat, ampak to je bilo zato, da ne bi razočaral, da so se smejali, da so oni uživali. Jaz se nisem fajn počutil naslednjo rundo, ko smo igrali. ALKOHOL KOT SREDSTVO ZA SPROŠČANJE

262. Najtežje sicer je, ampak najboljše je iz sebe delat norce, kot da koga užališ, ker če se komu zameriš, je lahko kar konec. Je težko včasih, potrebuješ spodbudo. ALKOHOL KOT SREDSTVO ZA SPROŠČANJE

298. V drugi glasbeni skupini sem muzikante doživljal kot veseljake, ki rabijo za to, da so malo bolj pogumni, pa da lahko nekaj povedo, določeno mero alkohola. ALKOHOL KOT SREDSTVO ZA SPROŠČANJE

-Prekomerno pitje glasbenika - solistično »DA«, v glasbeni skupini »NE«.

225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale. OMAMLJENI ČLANI SKUPINSKO DELUJEJO OVIRALNO

245. Imeli smo izlet, za tovarno, sem šel igrat na avtobus, pa smo šli na ladjo, zraven so žganje vlivali natakariji, smo bili tako pijani, ne samo jaz, večina nas je ležalo na ladji. OMAMLJANJE GLASBENIKA SOLISTA

246. Sem imel harmoniko na tleh zraven sebe, spal sem eno urco, tam nekje sem potreboval, potem pa je bilo vse v redu, sem samo vodo pil, ker me je tako žejalo. OMAMLJANJE GLASBENIKA SOLISTA

253. Vsi v skupini so bili za to, nobenemu ni bilo treba reči, vsak je rekel, alkohol pa muzika ne sodi skupaj. OMAMLJENI ČLANI SKUPINSKO DELUJEJO OVIRALNO

255. Zdaj, če sam igraš v gostilni za družbo, je drugače, ampak tako na odru, pa vem, da ne bi mogel piti, vsaj jaz ne. OMAMLJANJE GLASBENIKA SOLISTA

258. Če bi sam igral, ne v skupini, ne vem, če bi toliko več spil, mogoče kakšen kozarec več, ampak več pa tudi ne. OMAMLJANJE GLASBENIKA SOLISTA

269. Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo. IGRANJE KOT DELOVNA OBVEZNOST

302. Vsak privat naj dela, kar mu paše, dokler ne škodi bendu, če smo kot neka skupina. Vsi se predstavljamo kot eno, pod isto blagovno znamko. OMAMLJENI ČLANI SKUPINSKO DELUJEJO OVIRALNO

-Represivni organi/policisti tolerirali pijane voznike glasbenike zaradi vzajemnih uslug.

238. Včasih smo kar več, zdaj pa ne, te generacije, s katerimi se jaz družim, smo vsi malo starejši, vsi imamo izpite, zdaj če kdo ne vozi, si privoščič kakšen kozarec več, čeprav smo enkrat tudi že pijani vozili, še stati nisem mogel, pa sem vozil. Me je policaj ustavil, pa ni nič rekel. TOLERIRANJE PIJANEGA VOZNIKA

343. Smo bili pijani kot kajle, pa smo prevozili dve polni črti, ker smo šli na ono stran ulice nekaj pojest, pa je za nami takoj pripeljala policija, pa smo šli skupaj nekaj pojest. TOLERIRANJE PIJANEGA VOZNIKA

-Nekateri drugi varovalni dejavniki, ki sem jih zasledil, in niso neposredno povezani z glasbo.

232. Ko smo bili mlajši, smo ga lumpali, zdaj pa niti ne, tudi službo imam takšno, da se moram paziti.

KONTROLA SLUŽBE

239. Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji. SPREMENJEN SOCIALNI POLOŽAJ-MANJ DENARJA, POLICIJSKE AKCIJE

242. Zdaj, ko je ura devet, ga niti ne dobiš več, čez dan običajno ni časa, v gostilnah da, ampak so zdaj nekatere gostilne, ki ob 9.ih, 10.ih zapirajo, ne pustijo več sosedje. GOSTILNE SPREMINJAJO OBRATOVALNA PRAVILA

261. Včasih so ohceti trajale tri, štiri dni, zdaj na ohcetih že ob 1. ih gledajo na uro, se že vsem mudi, bolj napeto je, niso več tako sproščeni, pa pazit moraš, kaj komu rečeš. SPREMINJA SE STIL ZABAV

277. Če bi bil samo muzikant, pa ne bi imel službe, bi bilo po eni strani nevarno, po drugi pa ne, če bi moral samo s tem živeti, bi se moral mogoče še bolj truditi, da bi dobil denar, ne bi mogel špilov ven spuščati. SLUŽBA

278. Danes si ne moreš privoščiti in priti utrujen v službo, pri nas si moral tudi pihat, pa so jim knjige dajali, zdaj ni več tako enostavno, služba je kar ena velika ovira, mislim ovira, hvala Bogu, da je. SLUŽBA

324. Tudi obrat, ko je oče umrl, neko odgovornost do družine sem v končni fazi prevzel, mama je bila čisto obupana, jaz pa ne morem mame takšne žalostne gledat, jaz pa sem se zaobljubil, da bom do njene smrti skoz skrbel za njo, da bo živela tako kot mora. SKRB ZA DRUŽINO-ODGOVORNOST

B4. ZDRUŽEVANJE IZJAV PO KODAH ZNOTRAJ KATEGORIJ

VAROVALNI DEJAVNIKI:

-Pozitivna identifikacijska zdrava nit, ki povezuje generacijo staršev z generacijo otrok, in ki jo je mladi človek občudoval.

OBČUDOVANJE STARŠA GLASBENIKA

1. Spomnim se, ko je oči v Nemčiji igral in prinesel celo škatlo sladkarij.
2. Ko sem bil star 7 let, je igral oči tri mesece na morju, in takrat smo šli prvič kot družina na morje.
3. Zvečer smo hodili tja, kjer so igral, pa sem prvič v življenju jedel pico, pa nisem mogel pozabiti okusa.
4. Kako so »špilali«, kako... je bas »špilal« oči, pa je mežikal dol z odra...se mi je tako »fajn« zdelo, ko je vedno mežiknil.
5. Z očijem sem se zelo veselil, pa ni ga bilo tako veliko, recimo...je kam šel, ampak sem bil zelo navezan...
12. Oči je kazal svoje pesmi, pa nama kazal vse te fraze, on je nama to pokazal.
170. Oče je poskušal igrati klarinet eno leto, oba sta pa aktivna pevca.
279. Moj oče je igral harmoniko in sem se navdušil za to.

GLASBENO SPODBUJANJE STARŠA

6. ...pa velikokrat mi je prinesel kitaro, da bi začel igrati, pa to...pa nisem hotel...kitaro mi je kupil...
7. ...prav spomnim se, ko mi je enega učitelja našel za harmoniko klavirsko, pa nisem hotel na noben način, želel si je, da bi igral, no...
13. Potem pa naju je peljal še v studio, sva imela še večjo voljo...
19. Pa pride oči z idejo, da je spoznal enega harmonikarja, da bi šel na vaje.

21. Me je prav prisilil, da sem šel na vaje, potem sem bil pa čisto navdušen. To so bile prve vaje, prvi stik, in od takrat naprej mi je bilo všeč.

33. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva delala ogromno, tudi brat je zraven igral, potem pa sva šla skupaj spet na vaje k basistu, veliko pa sva sama vadila.

105. V bistvu je bil vedno oči tisti, ki je rekel malo v hecu in malo zares, ali bosta šla vadit ali bosta šla drve zlagat, čeprav sva in vadila in drve zložila, kasneje pa je prišlo do vprašanja, ali bosta šla na igrišče, lahko pa greta tudi vadit, pa sva rekla z bratom, pa greva raje vadit, tako da si potem že sam vzljubil na nek način.

169. Z glasbo sem se začel ukvarjati že v prvem razredu osnovne šole, ko sta me oče in mami vpisala v glasbeno šolo, kjer sem se učil klavirsko harmoniko tako kot moj brat, tu lahko rečem, da sem šel po njegovih stopinjah.

171. Mislim, da je bilo tu z njihove strani večkrat izražena ta želja, in tudi če ti kdaj ni bilo za vajo, si prav čutil, da sta se malo hotela prisiliti v to, ampak ne do te meje, da bi se ti glasba zamerila.

280. Bolj srečnega otroka si najbrž niso želeli, očetova največja želja je bila po mojem, pa tudi vseh skupaj.
GLASBA KOT EDINA KVALITETNA ODNOSNA VSEBINA

8. Šli smo na obhod, v gostilne, on pa je veliko ljudi poznal, tudi kitaro je včasih vzel, pa je tam igral recimo, brat pa je pel na mizi pred vsemi, zanimivo...

14. Potem smo imeli ta koncert. Smo igrali koncert, krasno, tako da tisto, kar smo pripravljali tista leta, smo to pokazal takrat, prvič in edinkrat.

22. Prijetno je bilo, ko smo šli, recimo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno.

23. Ampak oči mi je dal tisto najpomembnejše, dal mi je muziko.

26. ...in takrat, ko smo vadili, je bilo najboljšo, smo bili ves čas zaprti tam notri, pa smo vadili...

103. Ja, kolikor se spomnim, je vedno bilo samo v znamenju glasbe, ker res poleg kinderpeteta, je vedno stal kakšen marshal, baskitara, nekaj takšnega, ker glasba mi je bila skoraj kot igrača v življenju.

106. Jaz se spomnim, on je prišel domov, oči je bil vedno tako zelo leteč, ampak ko je prišel domov, midva sva komaj čakala, da pride, in nama spet nekaj novega pokaže.

111. Se mi zdi, da sva na nek način od staršev, od mame sicer nisva mogla dobiti, ker smo se razšli, vseeno rečem od staršev, sva dobila mogoče malo manj delovnih navad, pa so nam podali glasbo recimo, pa ljubezen do neke stvari, ki jo pač osvojiš čez nek čas.

280. Bolj srečnega otroka si najbrž niso želeli, očetova največja želja je bila po mojem, pa tudi vseh skupaj.
SKUPNA PRIJETNA DOŽIVETJA V GLASBI

32. Ko smo malo zaigrali skupaj, se mi je tako dobro zdelo.

GLASBA KOT SREDSTVO ODOBRAVANJA S STRANI STARŠEV

80. Pa zelo mi pomaga ena stvar, tekmovalnost med mano in bratom, mi je zelo pomagala, se mi zdi. Da sem sploh začel igrati kitaro, ko je on že igral klavir, sem ga videl, pa sem hotel še jaz, se mi zdi, tekmovali. Mogoče sem celo tekmoval tudi, da bi bil priljubljen, se mi je včasih zdelo, da je bil on bolj priljubljen pri očiju kot jaz, sem mogoče tudi to tekmoval.

-Glasba oz. glasbena skupina kot rešilna bilka v kriznih družinskih in mladostniških časih.

GLASBA KOT EDINA STALNICA

9. Potem ko je mamica odšla od doma, smo prišli domov, pa je bil v tisti sobi samo še klavir.
10. ...v glavnem, najboljša je bilo, ko sem prišel iz šole, brat je klavir igral, ona soba je ostala ista na oni strani, klavir je notri bil, ojačevalec in očijeve kitare, to je bilo notri »skos« tam, in takrat sem jaz začel v bistvu, malo prej sem že začel jaz, ko sem bil star 14 let, sem začel igrati tako malo, brata sem videl s klavirjem, sem par akordov znal.
104. Tudi ko si bile težave v družini, sem jaz vedno bolj tisto glasbo videl kot..., mi ni bilo na nek način toliko pomembno, saj se sekiraš recimo tudi kasneje ob ločitvi, imaš pa še vedno neko zaledje, pa mogoče tudi malo pozabiš, recimo...zanimivo mi je tudi to, ker imaš sorodnike, vse te ljudi, ki jih na nek način z ločitvijo izgubiš, ampak meni je bilo važno samo to, da sem imel tisto zaledje, samo ta svet mi je bil pomemben, vse ostalo se mi je zdelo nadomestljivo...
115. Glasba mi je dala vse. Vse, kar imam.
172. Takrat sem se začel malo bolj aktivno z glasbo ukvarjati, dejansko pa sem začel potem v srednji šoli, ko sem se naučil bas kitare in frajtonarce.
173. Zdaj smo z ansamblom skupaj 7 let in pol, s tem, da prej sem bil še 2 leti in pol član enega drugega ansambla, se je tudi takrat začelo v srednji šoli, 2. ali 3. letniku.
175. Skoraj svoje življenje podrejam ansamblu in temu, kar pač ustvarjamo sedaj.

V STISKI ZATEKANJE H GLASBI

11. Takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares.
24. Sem par akordov znal, takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares...
60. Ne vem, sprememba je, no, očitna, sigurno. Jaz sem bil zelo zaprt, ne. Ko sem se začel z muziko ukvarjati, sem se začel odpirati. Jaz sem bil že tako zaprt, zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja.
67. Sem samo nekaj akordov znal, takrat ko sta se pa ločila, pa se je začelo zares.
107. Največji glasbeni preskok je bil tam nekje pri ločitvi, no takrat smo se že s skupino spoznali. Takrat sem se še bolj zatekel k njej kot pa prej, prej sem igral in snemal, kot nek hobij, čeprav sem ogromno časa...recimo po ločitvi sem pa samo glasbo še videl, nič drugega...
162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca.
288. Ko sem hodil sam iz šole domov, sem se sam s sabo pogovarjal, se hvalil, kot da imam nekoga ob sebi, da harmoniko igram, da imam super bend, sanje.
289. Mogoče zaradi tega, določenih stvari doma nismo imeli, nismo imeli nekega avta, hiša takšna kot je, mogoče neke želje, kako bi to vse izgledalo, od muzike, do ostalih stvari, avtomobila, žensk, vse...

GLASBA KOT SVETLA TOČKA

17. Tako da pozitivno vidim samo v muziki.
25. ...po drugi strani recimo, ko smo se kregal...po drugi strani, zjutraj, ko smo bili ves čas skupaj, pa popoldne, smo pa ves čas vadili, smo delali pesmi.

96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse.

108. Vse kar sem delal, sem v šolo hodil, pa za klavirjem bil, to pa je vse, vse je bilo povezano z glasbo, pa tista sobica s klavirjem...

GLASBA KOT ZALEDJE

104. Tudi ko si bile težave v družini, sem jaz vedno bolj tisto glasbo videl kot..., mi ni bilo na nek način toliko pomembno, saj se sekiraš recimo tudi kasneje ob ločitvi, imaš pa še vedno neko zaledje, pa mogoče tudi malo pozabiš, recimo...zanimivo mi je tudi to, ker imaš sorodnike, vse te ljudi, ki jih na nek način z ločitvijo izgubiš, ampak meni je bilo važno samo to, da sem imel tisto zaledje, samo ta svet mi je bil pomemben, vse ostalo se mi je zdelo nadomestljivo...

GLASBA KOT EDINA SMISELNA ODGOVORNOST

113. Imel sem zaledje, jaz sem mogel takrat vsako soboto, recimo, takrat smo snemali, vse smo delali...čeprav zjutraj sem ga po domače povedano sral, pa nič od nič, sem še vedno imel odgovornost, za mene ni bilo važno, kaj se zjutraj zgodi, samo da jaz preguram do štirih, da bomo lahko šli potem snemat, na nek način bi lahko šlo marsikaj narobe, če ne bi imel obveznosti...

GLASBENA SKUPINA KOT VAROVALKA

122. Skupina je velika varovalka za vse.

128. Takrat je vsakdo od nas že druga osebnost, verjetno je res, da v skupini drugače delujemo kot izven nje, kar je pa dobro, ker imamo vsi odgovornost do te skupine.

131. Se mi zdi, kot da hodiš po neki vrvtici, ali boš padel na eno stran ali boš šel v drugo stran, takrat so sigurno neke napetosti v tebi, ampak izgleda, da sem padel na pravo stran prepada.

139. Če bi bil brez varovalke, sigurno se nekaj dobrega ne more izcimiti, če v sebi nosiš nezadovoljstvo nekaj časa.

-Glasba kot sredstvo razvijanja intelektualnih sposobnosti.

UČENJE GLASBENEGA ZNANJA IN ŠIRINE

12. Oči je kazal svoje pesmi, pa nama kazal vse te fraze, on je nama to pokazal.

20. Je rekel oči, da moram znati tudi narodno glasbo, da moram vse znati, da mi ne bo nič škodil.

68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama.

STREMLJENJE K NAPREDKU

75. Naučil sem se to, da delaš nekaj, pa vadiš, pa na koncu ugotoviš, da nič ne znaš, da ni konca.

-Glasba kot pomagalo za radostno ali navdušujoče doživljanje sebe in rast pozitivne samopodobe.

SAMOPOTRDITEV

15. Smo zaigrali tam pred celo diskoteko, tako da sem se lahko doma hvalil, da sem v diskoteki na Hrvaškem igral.

18. Smo šli po dolgem času spet na morje, ker tako ni bilo denarja, tam pa seveda spet ni šlo brez muzike, in potem je spet oči začel težiti, in je brat igral tam na klavir, tako da je potem dobil od direktorja anforo, so ga zelo častili, krasno v glavnem...

125. Saj so trenutki, ko je težko, če pa lahko ti živiš lepo normalno, pa da nekaj pomeniš v svetu, da nekaj si, potem pa imaš eno veliko prednost.

POHVALE

18. Smo šli po dolgem času spet na morje, ker tako ni bilo denarja, tam pa seveda spet ni šlo brez muzike, in potem je spet oči začel težiti, in je brat igral tam na klavir, tako da je potem dobil od direktorja anforo, so ga zelo častili, krasno v glavnem...

OBČUDOVANJE DRUGIH

28. Veliko je hodilo prijateljev, ki jih je oči nekje srečal, pa sva jim mogla igrati, to je bilo krasno, ko so naju poslušal, potem pa je še on zraven zaigral.

29. In ravno takrat, ko so našo posneto pesem enkrat zavrteli na radiu, so jo slišali sošolci, ravno takrat, in so prileteli do mene čisto navdušeni, čisto nori, jaz pa nisem mogel verjeti, kakšno navdušenje...

30. Enkrat me je oči prišel fotografirati v šolo za plakat pred vsemi sošolci, bil sem kar v obleki za strežbo, nerodno mi je bilo, ampak sem bil ponosen, je fotografijo pokazal še sošolcem...

176. Lahko rečem, da sem vesel, da se je to zgodilo, ker me v končni fazi tudi ljudje prepoznajo po tem, te to nekako pooseblja in zaznamuje, je to neka lepa izkušnja.

333. Vsak rad čuje pohvalo, čeprav ne vem, ali je bila vedno čisto iskrena ali ne, sam pri sebi mislim, da se da marsikaj še boljše narediti.

SAMOZAVEST

78. Močnejšega sem se počutil sčasoma, ko smo začeli igrati. ja! Boljše je bilo. To so bili začetki, potem pa vedno boljše, ko smo pa začeli zares, pa vedno bolj samozavesten sem se zdel.

116. Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delati, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.

118. Sigurno sem ... zelo močen postal, to je na nek način, samozavest.

178. Točno tako, samozavest, samopodoba.

OBČUTEK MOČI

78. Močnejšega sem se počutil sčasoma, ko smo začeli igrati. ja! Boljše je bilo. To so bili začetki, potem pa vedno boljše, ko smo pa začeli zares, pa vedno bolj samozavesten sem se zdel.

118. Sigurno sem ... zelo močen postal, to je na nek način, samozavest.

GLASBA KOT ORODJE NAPREDKA

80. Pa zelo mi pomaga ena stvar, tekmovalnost med mano in bratom, mi je zelo pomagala, se mi zdi. Da sem sploh začel igrati kitaro, ko je on že igral klavir, sem ga videl, pa sem hotel še jaz, se mi zdi, tekmovati. Mogoče sem celo tekmoval tudi, da bi bil priljubljen, se mi je včasih zdelo, da je bil on bolj priljubljen pri očiju kot jaz, sem mogoče tudi to tekmoval.

IDENTIFIKACIJA Z USPEŠNIMI GLASBENIKI

90. Na prvih vajah sem najprej videl plakat znanega ansambla, sem si mislil, uauuu, plakat imajo, to so pa »ziher« znane, samo to sem videl, samo plakat, pa sem bil že čisto navdušen, uauuu, ko bi to jaz lahko... tako sem si mislil pri sebi, samo plakat sem videl, pa sem bil srečen.

215. Užival sem, ko sem igral harmoniko, ali pa ko smo šli na veselico, jaz sem samo gledal in si mislil, ko bi jaz enkrat kdaj v življenju tako na odru stal.

ZAUPANJE DRUGIH

116. Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.

125. Saj so trenutki, ko je težko, če pa lahko ti živiš lepo normalno, pa da nekaj pomeniš v svetu, da nekaj si, potem pa imaš eno veliko prednost.

GLASBA KOT NAČIN ZA POLNO OBČUTENJE SAMEGA SEBE

120. Včasih tudi sam razmišljaš, kaj sem sam sploh to, kar me drugi vidijo? Jaz sem še najbližje tistemu, kar mislijo, da sem.

124. Potem ugotoviš, kako si srečen, pa čeprav se ti zdi, da nimaš nič, da si na neki točki nič, ampak nisi na točki nič, če ima človek nekaj, kar ima rad in da lahko s tem vsak dan živi.

316. Prvo moraš imeti sam sebe rad, potem šele lahko imaš druge. Mislim, če nimaš sam sebe rad, potem nimaš sploh drugih. Sigurno je nekaj glasba pripomogla do tega.

GLASBA KOT POMEMBEN DEL IDENTITETE

176. Lahko rečem, da sem vesel, da se je to zgodilo, ker me v končni fazi tudi ljudje prepoznajo po tem, te to nekako pooseblja in zaznamuje, je to neka lepa izkušnja.

177. Lahko rečem, da sem s tem svoje želje dosegel in izpolnil, da sem postal nekaj, za kar sem prej veliko let delal.

POZITIVNA SAMOPODOBA

178. Točno tako, samozavest, samopodoba.

316. Prvo moraš imeti sam sebe rad, potem šele lahko imaš druge. Mislim, če nimaš sam sebe rad, potem nimaš sploh drugih. Sigurno je nekaj glasba pripomogla do tega.

-Glasba kot pomagalo za radostno ali navdušujoče doživljanje drugih ljudi in sveta.

ODPRT IN NAVDUŠOJOČ ODNOS DO LJUDI

53. Znal sem se sprostiti, pošaliti, pa to, pa tudi s puncami sem znal navezati stik že zelo dobro, že z lahkoto, vedno bolj z lahkoto se mi je zdelo. Zdaj pa že pretiravam s tem, zdaj pa se že v trgovini recimo, ko nobenega ne poznam, se s prodajalkami pogovarjam, šalim, imam veliko za povedati.

64. Npr. včasih nisem prenesel recimo partnerja od mamice, zdaj se pa smejim, kako ona dva seksata. Jih oponašam, kako seksata, kako on diha, kako se ona dere, včasih ga pa nisem prenesel, ga nisem mogel videti, potem že nekaj je na tem.

74. Naučil sem se, recimo, ko smo na špilu, jaz ne morem, da bi koga prizadel, z vsemi se pogovarjam, pa ni važno, ali je to največji klošar, ki pride pijan čisto »fertig«, ali izobraženec, to sem se naučil, ne delati razlik, ne delam razlik, tudi v šoli se to pozna, ne delam razlik, ko slišim, ta pa je od tam pa tam, jaz to sploh ne vidim. Ne delam razlik med ljudmi.

190. Glasba je nekaj, kar te žene naprej. Meni je užitek, ko pogledam zdaj koledar, pa imam celo sezono zapolnjeno z veselicami in porokami, v osnovi mi je to zadovoljstvo, da bom lahko ljudi razveseljeval, da bomo preživeli nekaj lepih večerov, sigurno je to ena svetla točka v življenju, ko lahko rečem, komaj čakam.

DOJEMLJIVOST ZA POZITIVNE LJUDI

117. Sem se naučil velikega načela, da ne sodelujem z ljudmi, ki ne zaupajo vame, tiste hitro »Hvala lepa!«, ko začneš enkrat tako delat, potem začneš hitro kvalitetno živeti...

119. Mogoče tudi znaš preceniti ljudi malo bolj, vidiš veliko nasmejanih obrazov, ki pa niso nasmejani.

85. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli . Nikoli ne iščem recimo, da bi rekel, zdaj se bom pa s tem pogovarjal, ker je pa to pa to, kvečjemu s takšnimi, ki so kakšne zvezde, se sploh ne upam, no, mislim ne upam, nikoli ne bom šel takšnemu, vedno preprostim ljudem, se vedno boljše počutim, mogoče ne preprostim, pozitivnim,... naučil sem se ločiti pozitivne ljudi od negativnih.

NAVDUŠENJE DO GLASBENEGA SVETA

90. Na prvih vajah sem najprej videl plakat znanega ansambla, sem si mislil, uuuuu, plakat imajo, to so pa »ziher« znane, samo to sem videl, samo plakat, pa sem bil že čisto navdušen, uuuuu, ko bi to jaz lahko... tako sem si mislil pri sebi, samo plakat sem videl, pa sem bil srečen.

SOČUTJE

204. Mi pa smo mladi, mi moramo narediti nekaj iz svojega življenja, na to dostikrat pomislim, ne čakati na jutri, ti moraš živeti danes, za ta trenutek, dostikrat moraš narediti kakšno dobro stvar za sočloveka.

-Glasba kot pomagalo za radostno ali navdušujoče doživljanje preteklosti, sedanjosti in zaupanja v prihodnost.

POZITIVNO PODOŽIVLJANJE

16. To so taki lepi spomini, pa vsi povezani samo z glasbo.

17. Tako da pozitivno vidim samo v glasbi, pa tako, v izletih z očijem.

GLASBA KOT ŽELJA ZA PRIHODNOST

99. Zdaj sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončati, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to.

GLASBA KOT POMEMBNA ŽIVLJENJSKA SOPOTNICA

96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse.

115. Glasba mi je dala vse. Vse, kar imam.

123. Jaz ko se zbudim, najprej pomislim na to, ko grem spat, pomislim na to, ko sem na kosilu, pomislim na to, uživam v tem.

124. Potem ugotoviš, kako si srečen, pa čeprav se ti zdi, da nimaš nič, da si na neki točki nič, ampak nisi na točki nič, če ima človek nekaj, kar ima rad in da lahko s tem vsak dan živi.

POZITIVNO DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI

190. Glasba je nekaj, kar te žene naprej. Meni je užitek, ko pogledam zdaj koledar, pa imam celo sezono zapolnjeno z veseljami in porokami, v osnovi mi je to zadovoljstvo, da bom lahko ljudi razveseljeval, da bomo preživeli nekaj lepih večerov, sigurno je to ena svetla točka v življenju, ko lahko rečem, komaj čakam.

204. Mi pa smo mladi, mi moramo narediti nekaj iz svojega življenja, na to dostikrat pomislim, ne čakati na jutri, ti moraš živeti danes, za ta trenutek, dostikrat moraš narediti kakšno dobro stvar za sočloveka.

206. Mislim, da bi bil brez glasbe na materialni in na osebnosti ravni primanjkljaj, ker jaz lahko na stvari gledam dosti bolj optimistično kot nekdo drug, ki nima glasbe, ki bi ga lahko na ta način dvignila ali pa povlekla iz vsakodnevnih skrbi, recimo, mi imamo neko uteho, nekdo drug pa bo iskal uteho nekje drugje.

337. Čeprav življenje je takšna vijugasta cesta. Enkrat boljše, drugič slabše, kakor znaš to prebrodit in reševati, to pa je vse od tebe odvisno.

335. Otrok bo potem te sadove žel, pa jaz bi bil vesel na koncu, to bi mi kasneje vrnil nazaj, če ga bom v startu zanemaril, ne smem od njega pričakovati kasneje, da mi bo kaj pomagal.

-Glasba je način doseganja užitka preko napora.

DELOVNE VAJE KOT UŽITEK

48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj.

84. Zdaj je obdobje za delo, ne za ustvarjanje, zdaj je obdobje za resno, zagnano delo, za vaje.

NAPOREN DELOVNI NASTOP KOT UŽITEK

49. Pa najbolj mi je »fajn« na odru.

58. Po težkem igranju se počutim tako prijetno utrujenega, pa četudi gre za abnormalne napore.

195. To je užitek, bolj užitek kot karkoli drugega, da bi rekel trpljenje, to ne moreš reči, tudi če špil traja 8, 9 ur, pa si utrujen, konec koncev, ko prideš domov, si zadovoljen, ker si opravil neko dobro delo, se spomniš, kako fajn so se ljudje imeli na zabavi.

HORMONI DOBREGA RAZPOLOŽENJA IN MOČI OB DELOVNEM NASTOPU

50. Na odru doživljam adrenalin. Veliko energije imam, pa je mogoče sploh nimam, ko pridem na špil, sploh nimam energije mogoče, me glava boli. Potem pa je kar naenkrat energija, v večini primerih, no, ni vedno, v večini primerov pa je enkratno.

51. Filing je potem, potem pride tisti filing...

-Glasba je način za premagovanje odporov.

PREMAGAN ODPOR

21. Me je prav prisilil, da sem šel na vaje, potem sem bil pa čisto navdušen. To so bile prve vaje, prvi stik, in od takrat naprej mi je bilo všeč.

34. Potem pa smo šli na prvi »špil« fantje, tam pa smo zaigrali še skupaj z očijem, in dobili prvo plačilo. To so bili prvi koraki, potem pa mi je »zapasalo«.

50. Na odru doživljam adrenalin. Veliko energije imam, pa je mogoče sploh nimam, ko pridem na špil, sploh nimam energije mogoče, me glava boli. Potem pa je kar naenkrat energija, v večini primerih, no, ni vedno, v večini primerov pa je enkratno.

59. Mogoče sploh nimam energije, ko pridem na špil, me glava boli. Potem pa je kar naenkrat energija.

PREMAGOVANJE ODPOROV TUDI NA DRUGIH PODROČJIH

57. Recimo diplome se mi zdaj ne ljubi, pa se mi tudi ne bo ljubilo, ampak bom mogel, ampak sem stoodstoten, da se mi ne bo ljubilo, da bom odlašal, ampak zdaj ne smem več.

149. Je pa ena stvar, ki mi zapiha skozi žile, v studiu, tam lahko sedim, 15, 17 ur, in delam svojo glasbo, ko pa delam z ljudmi, je pa včasih težko zdržati 6 ur, ker je dosti težje.

PREMAGOVANJE ODPOROV KOT SREDSTVO ZA USPEH

83. Tukaj ni izgovorov »zdaj pa jaz pa ne morem to«, kdor reče, da ne more, tisti ne bo naredil, v bistvu najboljši biti, najboljši tukaj, ko vem, da smo lahko, čutim, da smo lahko.

GLASBENO DELO BREZ ODPOROV

147. Nikoli nisem odpora čutil, tam ker je bilo potrebno delo za skupino, ko pa je delo zunaj skupine, pa mi postane hitro nepomembno.

-Humor v glasbi in glasba sama po sebi prebujata doživljajsko otopelost, trenirata pozitivno doživljanje in sta stimulator dobrega razpoloženja.

POZITIVNO PODOŽIVLJANJE

16. To so taki lepi spomini, pa vsi povezani samo z glasbo.

30. Tako da pozitivno vidim samo v glasbi, pa tako, v izletih z očijem.

PREBUJANJE POZITIVNEGA DOŽIVLJANJA

41. Vem, da ko sem začel s šolo, sem bil tako dobre volje. Ne vem, celo, ko sem prišel na fakulteto, sem se celo pošalil včasih, med predavanji. Recimo, da sem bil smešen celo, da sem že začel biti smešen.

43. Ja, recimo, že tisto, po tistem, ko smo začeli igrati petdesetletnice pa to, po tistem, se mi zdi, da sem se začel »hecati« na predavanjih pa to. Recimo, preden sem igral v ansamblu, se nisem nikoli jaz tako »pohecal«, da bi rekel. Po tistem, pa sem že bil čisto drugačen.

45. Ja, in potem mi je prijalo recimo v šoli tiste vice celo povedat, ko nisem prej nikoli govoril vicev. Ja, prijetno mi je bilo, če se mi je kdo smejal. Prej pa nikoli nisem nič govoril, da bi jaz kakšen vic v srednji šoli povedal, ali kaj, da bi se jaz izpostavljal, tam sem se pa že začel izpostavljat.

46. Znal sem se sprostiti, se »pohecati«.

134. Imam tri prijatelje, s katerimi se dobivamo, tam se lahko smejim, ko se že vidimo, že vedo, da bom nekaj smešnega povedal.

135. Humorja, heca, veselja, sem se v skupini naučil, saj drugje nisem bil.

309. Jaz ko začnem delat kakšen komad, čutim čisto neko drugo stvar, ki me začne mraziti, in to ne, ko pijem.

310. Čutim, da moram harmoniko vzeti takoj, nekaj se začne delati v meni, me začne tresti, ne znam tega opisat, takrat grem s harmoniko, pa če je v redu ali ni, pa potem drugi dan poslušam, ali dva meseca poslušam, če je treba.

ŠALE NA LASTEN RAČUN

42. Prijalo mi je takrat, pa sem sam iz sebe norca delal, veliko, super je bilo.

61. V bistvu se veliko hecamo iz...hecamo se v bistvu iz tistih stvari, ki so bile včasih hude,...

62. Hecamo se velikokrat recimo o pijači...ali pa recimo o teh ženskah pa to...Finih gospeh se hecamo, o pijači se hecamo, o pijančevanju se hecamo, o ločitvah, o posluhu, da ga ni, recimo...

63. Ko se hecamo o hudih stvarih, se čisto v redu počutim. Smešno mi je zelo, ko mogoče kakšni okolici ne bi bilo ravno smešno. Meni je pa zelo smešno. Dober občutek je.

65. Enkrat se mi zdi, da mi je oči rekel, da bom jaz samo v Celju uspel, Franjo pa v Sloveniji, to mi je tudi smešno, ker sva oba v Sloveniji.

66. Zelo mi je smešno, ko se oči in mamica srečata. Potem se pa hecam, ko mamica pride sem: »Boš prišla kaj, oči je prišel?« (smeh) Potem pa očiju rečem: »Kaj bomo naredili eno skupno večerjo?« Komaj čakam, da se poročim, da bomo lahko vzeli gostilno, ki ima štiri prostore, za vsako družino, to mi je smešno, to mi je najbolj smešno, gostilna s štirimi prostori in štirimi ansambli.

VPLIV OKOLICE NA POZITIVNO DOŽIVLJANJE

44. Potem se velikokrat vidiš tako. Vedno smo igrali, pa so se ljudje »hecali«, pa govorili so vice, pa smešne stvari. Pa sem jih tako prisvojil.

47. Na nastopih, ko sem te šale poslušal, pa vse te »štose«, sem začel to pobirati zase, sem povzel.

GLASBA KOT SREDSTVO, KI OSREČUJE

48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj.

193. Komaj čakam, da bomo šli po tisti veselici na morje, zmeraj povežem neko dobro stvar z nekim špilom.

194. Tega nikoli ne bom pozabil in je bilo zopet povezano s špilom, to je bil zadnji špil, preden sva šla skupaj na Maldive, to je bila taka sreča, to ti da energijo, takrat sem žarel na odru, to je bilo tako veselje, zdajle ko se spomnim, dobim kurjo kožo, sigurno je to nekaj lepega v življenju.

POZITIVNO DOŽIVLJANJE

49. Pa najbolj mi je »fajn« na odru.

330. Kaj sem še pridobil? Neko pozitivno razmišljanje, ne vem, da delaš, kaj pa vem, da živiš.

HUMOR KOT SREDSTVO ZA PREMAGOVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE

61. V bistvu se veliko hecamo iz...hecamo se v bistvu iz tistih stvari, ki so bile včasih hude,...

62. Hecamo se velikokrat recimo o pijači...ali pa recimo o teh ženskah pa to...Finih gospoh se hecamo, o pijači se hecamo, o pijančevanju se hecamo, o ločitvah, o posluhu, da ga ni, recimo...

63. Ko se hecamo o hudih stvarih, se čisto v redu počutim. Smešno mi je zelo, ko mogoče kakšni okolici ne bi bilo ravno smešno. Meni je pa zelo smešno. Dober občutek je.

66. Zelo mi je smešno, ko se oči in mamica srečata. Potem se pa hecam, ko mamica pride sem: »Boš prišla kaj, oči je prišel?« (smeh) Potem pa očiju rečem: »Kaj bomo naredili eno skupno večerjo?« Komaj čakam, da se poročim, da bomo lahko vzeli gostilno, ki ima štiri prostore, za vsako družino, to mi je smešno, to mi je najbolj smešno, gostilna s štirimi prostori in štirimi ansambli.

UČENJE DOŽIVLJANJA HUMORJA

132. Doživljam sigurno drugače, sem bolj dovteten, lažje sprejmeš humor pravilno, tako kot je, mislim ne kot nekaj bežnega.

135. Humorja, heca, veselja, sem se v skupini naučil, saj drugje nisem bil.

GLASBA KOT KANAL ZA SPROŠČANJE ČUSTVENIH NAPETOSTI

158. Da živim brez glasbe, sicer med tednom lahko zaslužim, da ti je vodilo le denar, zakaj boš potem šel nekaj ven, pa praznoval, v čem je finta tega, če nisi nič čustvenega sprostil, boš imel napetosti cel teden, se mi zdi, da se bo potem samo potenciralo za nekoga.

189. Glasba je ena super stvar. Mene osebno glasba sprošča, tudi če si kdaj pod stresom ali napet zaradi službe ali česar drugega, se v glasbi sprostiš, prideš domov napet, malo živčen, kaj te sprosti, radio daš gor, muziko, in to sigurno vpliva na naše možgane, mene glasba zelo pomirja in sprošča.

206. Mislim, da bi bil brez glasbe na materialni in na osebnosti ravni primanjkljaj, ker jaz lahko na stvari gledam dosti bolj optimistično kot nekdo drug, ki nima glasbe, ki bi ga lahko na ta način dvignila ali pa povlekla iz vsakodnevnih skrbi, recimo, mi imamo neko uteho, nekdo drug pa bo iskal uteho nekje drugje.

PREBOLEVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE

162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz

mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca.

-Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je varno polje učenja zdravih navad.

UČENJE DELOVNIH NAVAD

33. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva delala ogromno, tudi brat je zraven igral, potem pa sva šla skupaj spet na vaje k basistu, veliko pa sva sama vadila.

68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama.

110. Meni je danes marsikaj prišlo v navado iz tistih dni, ki sem si jih sam postavil, ko sem takrat prijel malo, pa so se izkazale za uspešne...

283. Delovne navade sem že od doma nekaj imel. Ko sem prišel iz šole, sem se najedel, sem moral narediti nalogo in iti vadit.

332. Če ne boš danes naredil, boš imel zato drugič več, boljše, da sproti delaš stvari, ker potem, ko se ti enkrat nabere, sigurno sem tudi z muziko to dosegel, ker če nisi vadil, si pač moral drugič za to dalj, pa ti je potem druga stvar zaškripala, ker prej nisi vsega naredil.

SKUPINSKO DELO

38. V ansamblu sem se naučil dela v skupini.

DELOVNE VAJE IN GLASBENO DELO KOT UŽITEK

48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj.

193. Komaj čakam, da bomo šli po tisti veselici na morje, zmeraj povežem neko dobro stvar z nekim špilom.

194. Tega nikoli ne bom pozabil in je bilo zopet povezano s špilom, to je bil zadnji špil, preden sva šla skupaj na Maldive, to je bila taka sreča, to ti da energijo, takrat sem žarel na odru, to je bilo tako veselje, zdajle ko se spomnim, dobim kurjo kožo, sigurno je to nekaj lepega v življenju.

DELOVNE VAJE POSTANEJO VGRAJENA NAVADA

54. Po drugi strani mi tudi paše, ko odpadejo vaje, špil, včasih, po resnici povedano, če bi pa bilo, pa bilo tudi čisto v redu, recimo danes mi je prijalo, da odpade, ko je bil takšen sneg, po drugi strani pa sem imel tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo, res potrebo.

73. Imam tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo, potreba.

84. Zdaj je obdobje za delo, ne za ustvarjanje, zdaj je obdobje za resno, zagnano delo, za vaje.

133. Recimo znotraj skupine, ko delamo, saj se hecamo, ampak imam v sebi več tistega priklopljenega, zdaj pa delamo, ko pa sem zunaj skupine, z drugačnimi ljudmi, pa sem čisto drugačen človek.

318. Delam vse, kar mi je fajn, edino to, da veliko delam, čeprav mi to ni breme, ampak veselje, včasih vidiš druge, da uživajo, ti pa pač delaš svoje, mogoče je pa prav tako.

322. Nervozen sem, če nimam kaj za delat, če imam neko idejo, če sem si nekaj zamislil in razmišljam, kako bi to najboljšo speljal, potem je to ok., si skozi v nekem tempu, skozi nekaj razmišljam, spim tako da me živ Bog ne zbudi, še telefon ne, po moje z nervozo nimam problemov in skrbi.

PREDANOST K DELU

55. Kaj takega, kar se pa jaz spravim zraven, pa ni več pomemben čas.

DELOVNI URNIK

70. Sem se vozil v bistvu na vaje ves čas med študijem, tudi vsak dan domov. Ko sem šel iz šole, sem šel kar na vaje.

98. Ja, prijalo mi je, da je bil velik glasbeni tempo z ansamblom, res sem šel rad igrat.

138. Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.

284. V ansamblu, so bila pubertetniška leta in se je marsikaj dogajal, se je bilo treba držati, smo morali 3, 4 ure vadit, če smo hoteli, da bomo kaj naredili.

STREMLJENJE K NAPREDKU

75. Naučil sem se to, da delaš nekaj, pa vadiš, pa na koncu ugotoviš, da nič ne znaš, da ni konca.

DELO KOT POT DO USPEHA

76. Naučil sem se, da z delom lahko vse dosežeš. Tudi talent tako nadomestiš.

DOKONČANJE OBVEZNOSTI

99. Zdaj sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončat, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to.

DELOVNE NAVADE TUDI NA DRUGIH PODROČJIH

101. Zelo bi bil vesel, če bi se lahko ukvarjal z glasbo, zaenkrat to še ne gre, če si hočem ustvariti dom, bom pač mogel še več stvari zraven delati. Čisto vse ne more biti tako kot si želim.

287. Nikjer drugje se nisem videl kot samo v tem, učenje harmonike, učenje po skladanju viž, ta misel mi je že izhajala iz otroštva.

DOŽIVLJANJE DELOVNIH NAVAD KOT NEKAJ KORISTNEGA

109. Kar se tiče šole, pa tega, recimo nisva imela nikoli neke spodbude, mogoče bi morala imeti s strani staršev malo več spodbude v otroštvu, jaz bi svojim otrokom že, zdaj pa nalogo, da mu pride v navado.

126. V glasbi je res veliko tega, ko zelo hitro z resnim delom lahko osvojiš.

142. Želim si, da bi si osvojil še več, kot sem do zdaj, še malo več delovnih navad.

161. Edino, če bi se lahko vrnil nazaj, bi rekel svojim staršem, naj se malo več uči, naj vsak dan dve uri dela nalogo. Pa kaj bi rekel staršem, alkohol ni za v družino.

284. V ansamblu, so bila pubertetniška leta in se je marsikaj dogajal, se je bilo treba držati, smo morali 3, 4 ure vadit, če smo hoteli, da bomo kaj naredili.

334. Ko bom imel svoje otroke? Fajn bi bilo, da bi bili čim bolj disciplinirani, da imajo neke delovne navade, da bi bili izobraženi, privoščil bi mu vse najboljše, dal bi ga tudi v najboljšo šolo, če bi bil talentiran.

336. Otrok, ko ga bom imel, mora biti pošten, olikan, da bo znal neka dela, da si bo našel delo, da bo vztrajen pri delu, če bo pravo delo, kljub temu, če včasih kaj ne gre, je treba vztrajati, najlažje je puško vreči v koruzo in reči, jaz ne bom več.

GLASBA KOT IZJEMEN PROSTOR, KJER DELOVNE NAVADE SO

143. V določenih stvareh ogromno lahko naredim, ogromno časa presedim, v določenih pa sploh ne.

147. Nikoli nisem odpora čutil, tam ker je bilo potrebno delo za skupino, ko pa je delo zunaj skupine, pa mi postane hitro nepomembno.

196. Sam opažam, recimo doma, nimam zadosti delovnih navad, priznam, po kosilu se mi nikoli ne da posode pomiti, cunj nikoli sam ne perem, vso to delo opravlja mami ali punca, kar se teh delovnih navad tiče.

197. Za glasbo pa se vedno najde čas. Raje to počnem, raje vzamem v roke bas kitaro in vadim nov komad. Čeprav sem s kmetije, smo mogli iti včasih kaj pograbit ali spraviti seno, sem že šel, če je bilo treba, ampak ne pa da bi imel sam tisto željo ali pa da bi jaz rekel.

213. Doma je bilo tako, fajn je bilo, da sem igral, ni pa bilo fajn poleti, ko je bilo treba kaj pomagat, jaz pa sem kar za harmoniko sedel, so mi jo hoteli kar raztrgat.

216. Pri meni je bilo čisto obratno, včasih rajši nehaj, pa pojdi delat, kot pa špilat, ampak sem bil trmast, pa vztrajaš.

286. Glasba mi je življenje, tako čutim, drugega si sploh ne predstavljam, kaj bi sploh še lahko delal.

DELO KOT VREDNOTA

157. Zakaj pa bi se veselil v tri dni, če nisi nič praktično dosegel, recimo, jaz se nebi mogel veseliti.

-Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je varno polje učenja zdravih stališč.

JASNO STALIŠČE O ŠKODLJIVOSTI PREKOMERNEGA PITJA ALKOHOLA

127. Eden od pogojev je bil, vseskozi kar igramo, da na vseh špilih, mi pijemo vodo. Vedno, kadar smo skupaj, vedno vodo.

155. Čutim, da človek, ki pije, ne more delovati odgovorno.

159. Če ti znotraj skupine, v tisto kar verjameš, nekaj uspe, saj čutiš zadovoljstvo, ne čutiš pa želje po praznovanju, čutiš zagon za naslednjo stvar, za pet let naprej. Pravo praznovanje, na pravi bazi, ni povezavi z alkoholom. Pravo praznovanje je v tistem občutku, ki ti odkrije polja za naprej, ki ti da zagon za naslednji cilj.

161. Edino, če bi se lahko vrnil nazaj, bi rekel svojim staršem, naj se malo več uči, naj vsak dan dve uri dela nalogo. Pa kaj bi rekel staršem, alkohol ni za v družino.

156. Oči, ki je pil, je deloval odgovorno prve pol ure, ko nama je nekaj pokazal, ampak ni pa deloval naslednjih deset, ko je prihajal nazaj in nekaj gledal, takrat se ni dalo nič koristnega iz njega potegniti.

164. Sam lahko rečem, da sem zmeren pivec, recimo, če gremo nekam s prijatelji ven, tudi če družba okoli mene pije alkohol, ni rečeno, da se bom jaz za to odločil, čisto odvisno od tistega, kar mi paše, dostikrat spijem sok.

241. Jaz ne rabim pijače, da sem dobre volje, jaz lahko pijem cel večer sok, pa sem bolj fajn kot tisti, ki je pijan.

295. Ko bi enkrat nekdo začel piti, bi potem ves čas, vsaj mislim si tako.

SMISELNE ODLOČITVE

144. Trenutno sem v takšnem obdobju, v takšni moči, da sem se toliko naučil, da lahko izbiram, kaj bom počel, na podlagi tega, kako začutim, kar me osreči, to izbiranje je zagotovo prišlo od tukaj, to je že ena takšna od vrlin, ki sem se jih tukaj naučil, v glasbi. ...

VSE JE ZA NEKAJ DOBRO-ISKANJE POZITIVNIH VIDIKOV

162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz

mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca.

227. Iz slabih stvari pa sem se veliko naučil, tam se pa največ naučiš.

ZAVEDANJE O BOLNI DRUŽINSKI DINAMIKI

167. Ne bi bil rad podoben očetu, čeprav vem, da se to velikokrat zgodi, da ravno postaneš enak, ker imaš nekaj v sebi, nekaj genov, nekaj, kar pač od njega prevzameš, ampak v življenju skušam biti ves čas drugačen od očeta.

168. Lahko rečem, da sem si zadal čisto drugačno pot, tudi, če pogledam samo izobrazbo, mogoče je inteligenca korak na višjem nivoju in lahko na tisti zavednostni ravni rečeš, da ne bom alkoholik, če se sploh lahko temu tako reče.

ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ

183. Mi na špilih ne pijemo alkohola, samo vodo. Ta pravila smo postavili zelo zgodaj. Vsi smo bili za to. Dejstvo je, da je dobro, da je do tega prišlo, ker je to drugačen, profesionalen odnos do glasbe.

184. Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo.

185. Če muzikant pije alkohol, je to za mene zabavljaj, in ne glasbenik. Mislim, da se ne more primerjati eden, ki na špilih pije alkohol, z nekom, ki ne.

293. Meni je to čisto ok., da pijemo vodo, ker če bi zdaj nekaj pil, po moje to ne gre skozi, kolikor sem že izkusil enkrat.

294. Enkrat je bila srednja šola, s sošolcem sva se natankala kot majmuna, nisem vedel, da me bo ta alkohol tako udaril. Potem pride ati po mene, cel jezen, sva šla po harmoniko, mi je kupil sok pa dva sendviča, da sem se malo zbrihal, ko pa sem prišel na koncert, pa je bilo fertig, nisem več mogel, takrat naprej sem videl, da ni to najboljše.

297. Meni to ni bilo butasto. Da bi zdaj rekel, ..., da bi se pa zdaj počutil, da me nekdo komandira, da sem prikrajšan, ne, je prav tako, da se na špilih ne pije.

308. Jaz nisem mnenja, da lažje ustvarjaš, če piješ. To sploh ne gre, pri meni ne, tako še nisem nič naredil.

STRAHOSPOŠTOVANJE DO ALKOHOLA IN NEMOČ PRED ALKOHOLOM

208. Hvala Bogu, da imam glasbo, ne vem, ali bi lahko imel brez nje tudi sam težave zaradi alkohola. Lahko bi se stvari obrnile v čisto drugo smer, pustiva raje odprto, lahko da bi, po drugi strani pa, ali sem karakter tak, da bi rekel, da ne bom, ampak tudi tisti karakter je lahko včasih v slabo stran obrnjen, tako, da je na vagi, sploh ne vem.

DENAR NE OSREČUJE

267. Nismo nekaj na denar vrženi, ker potem tako ne bi smel igrat, kolikor smo v glasbo in instrumente in ostale stvari vložili, ne bo nikoli vrnjeno.

268. To v bistvu ne delaš za denar. Kaj pa če imaš denar, doma sediš.

UVID O TVEGANEM STILU ŽIVLJENJA

325. Vsake stvari se enkrat nažreš. Da bi šel danes v disko, mi ni več. Prideš do limita. To, da bi šel kot včasih zvečer iz vaj v gostilno, mi ni, raje grem domov, pa se s punco kaj pomeniva, kaj drugega počnem.

326. Ni mi fajn več, brezveze, očitno sem se prav odločil, gledam ostale vrstnike, oni so počakal, živijo pri atiju, mamici, na njunih žuljih živijo, pa gostilna, samovšečnost, meni to ni več, čeprav z njimi nimam več stikov, so jezni malo na mene, pa čuden da sem, pa ne vem kaj.

338. Malo bom moral stopati svojega otroka, ko bo odraščal, da ne bo tako kot jaz.

339. Ne vem, če bi svojemu otroku pustil, da bi šel čez isto kot jaz, če bi se mogoče, če ne bi zabredel, ne bi mu privoščil, ne bi mu pustil.

340. Sem jaz hotel pri sestri, da ne bi iste napake delala, kot sem jih jaz, sem ji določene stvari prepovedal. Ko sem jo videl s cigaretom, sem rekel, da jo bom užgal, ..., špricanje šole, če ne špricaš šole, nisi frajer, take stvari...

-V socialno zdravi vrstniški skupini/družbi (glasbeni) se lahko razvijajo pozitivne osebnostne lastnosti, samospoštovanje, zaupanje vase in v svet.

ZAUPANJE V SKUPINO

31. Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo, tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo, se mi zdi, da ste vedeli, opora je bila ansambel, tudi pri hudih stvareh.

60. Ne vem, sprememba je, no, očitna, sigurno. Jaz sem bil zelo zaprt, ne. Ko sem se začel z muziko ukvarjati, sem se začel odpirati. Jaz sem bil že tako zaprt, zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja.

92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno.

ZAUPANJE VASE

45. Ja, in potem mi je prijalo recimo v šoli tiste vice celo povedat, ko nisem prej nikoli govoril vicev. Ja, prijetno mi je bilo, če se mi je kdo smejal. Prej pa nikoli nisem nič govoril, da bi jaz kakšen vic v srednji šoli povedal, ali kaj, da bi se jaz izpostavljal, tam sem se pa že začel izpostavljal.

53. Znal sem se sprostiti, pošaliti, pa to, pa tudi s puncami sem znal navezati stik že zelo dobro, že z lahkoto, vedno bolj z lahkoto se mi je zdelo. Zdaj pa že pretiravam s tem, zdaj pa se že v trgovini recimo, ko nobenega ne poznam, se s prodajalkami pogovarjam, šalim, imam veliko za povedati.

79. Začel sem se spoznavati malo.

86. Nisem več takšen... kamorkoli grem, se mi ne zdi, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da bi šel recimo ponoči se voziti,...zdaj pa se bom izgubil nekje, nobenih zavor, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...nimam tisto »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema mi...

89. To ni dolgo nazaj...tri, štiri leta, ne vem, mogoče celo prej...po moje tam nekje, ko sem si začel tukaj urejati, pa sem šel na svoje čisto, tam nekje...ko sem se odločil, da bom samostojen, da tudi ne bom odvisen tam, tudi od staršev od punce, da ne bom odvisen, da bom res samostojen, pa četudi živim v luknji.

ZAUPANJE V LJUDI

85. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli. Nikoli ne iščem recimo, da bi rekel, zdaj se bom pa s tem pogovarjal, ker je pa to pa to, kvečjemu s takšnimi, ki

so kakšne zvezde, se sploh ne upam, no, mislim ne upam, nikoli ne bom šel takšnemu, vedno preprostim ljudem, se vedno boljše počutim, mogoče ne preprostim, pozitivnim,... naučil sem se ločiti pozitivne ljudi od negativnih.

PREDANOST

55. Kaj takega, kar se pa jaz spravim zraven, pa ni več pomemben čas.

SAMOSTOJNOST

68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama.

86. Nisem več takšen... kamorkoli grem, se mi ne zdi, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da bi šel recimo ponoči se voziti,...zdaj pa se bom izgubil nekje, nobenih zavor, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...nimam tisto »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema mi...

89. To ni dolgo nazaj...tri, štiri leta, ne vem, mogoče celo prej...po moje tam nekje, ko sem si začel tukaj urejati, pa sem šel na svoje čisto, tam nekje...ko sem se odločil, da bom samostojen, da tudi ne bom odvisen tam, tudi od staršev od punce, da ne bom odvisen, da bom res samostojen, pa četudi živim v luknji.

ZANESLJIVOST

72. Naučil sem se biti, jaz se obremenjujem, če zamudim, mislim, če nekaj ne naredim, kar sem obljubil, zelo mi je to pomembno, naučil sem se, če nekaj rečem, tam bom, zanesljivosti, ne zanesljivosti, čuta odgovornosti, čuta odgovornost do skupine. Čutim odgovornost do babice, da moram na obisk, meni ni vseeno, če ne grem, če ne bom šel na vaje recimo, se bom obremenjeval, jaz vedno dam prednost vajam, brez kakršnihkoli izgovorov. Dal sem skupino in glasbo na prvo mesto. Naučil sem se biti odgovoren za eno stvar.

ODGOVORNOST

72. Naučil sem se biti, jaz se obremenjujem, če zamudim, mislim, če nekaj ne naredim, kar sem obljubil, zelo mi je to pomembno, naučil sem se, če nekaj rečem, tam bom, zanesljivosti, ne zanesljivosti, čuta odgovornosti, čuta odgovornost do skupine. Čutim odgovornost do babice, da moram na obisk, meni ni vseeno, če ne grem, če ne bom šel na vaje recimo, se bom obremenjeval, jaz vedno dam prednost vajam, brez kakršnihkoli izgovorov. Dal sem skupino in glasbo na prvo mesto. Naučil sem se biti odgovoren za eno stvar.

82. Vedno sem rekel: »Imamo vaje in konec!«, dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar.

228. Nikdar nisem zamudil, vedno sem prišel pol ure prej, ali pa na špile, vaje, vedno sem eno uro prej tule, navajen sem tako.

265. Naučiš se nekega reda, pa naučiš se tudi, da moraš za nekimi stvarmi svojimi stat, glede cene ne smeš popuščati, odločen moraš biti, tudi to.

281. Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene.

329. Sigurno je k tej odgovornosti prispevala tudi kaj skupina.

POMEMBNOST DOGOVORA

72. Naučil sem se biti, jaz se obremenjujem, če zamudim, mislim, če nekaj ne naredim, kar sem obljubil, zelo mi je to pomembno, naučil sem se, če nekaj rečem, tam bom, zanesljivosti, ne zanesljivosti, čuta odgovornosti, čuta odgovornost do skupine. Čutim odgovornost do babice, da moram na obisk, meni ni vseeno, če ne grem, če ne bom šel na vaje recimo, se bom obremenjeval, jaz vedno dam prednost vajam, brez kakršnihkoli izgovorov. Dal sem skupino in glasbo na prvo mesto. Naučil sem se biti odgovoren za eno stvar.

297. Meni to ni bilo butasto. Da bi zdaj rekel, ..., da bi se pa zdaj počutil, da me nekdo komandira, da sem prikrajšan, ne, je prav tako, da se na špilih ne pije.

301. Po moje ne bi bili več to, kar smo, če bi pili, če smo se enkrat zmenili, smo se pač zmenili, nek dogovor je treba držati.

ODLOČNOST

77. V glavnem jaz sem se takrat odločil, pospravil svoje stvari in šel. Potem sem si pa začel urejati stanovanje, sem imel res voljo, energijo, da sem to urejal, in to vse sam, od kitanja naprej, takšno motivacijo sem imel.

265. Naučiš se nekega reda, pa naučiš se tudi, da moraš za nekimi stvarmi svojimi stat, glede cene ne smeš popuščat, odločen moraš biti, tudi to.

MOTIVIRNOST

77. V glavnem jaz sem se takrat odločil, pospravil svoje stvari in šel. Potem sem si pa začel urejati stanovanje, sem imel res voljo, energijo, da sem to urejal, in to vse sam, od kitanja naprej, takšno motivacijo sem imel.

201. Ne vem, kaj je botrovalo uspehom, sigurno je bila tudi sreča, velika zagnanost, pridnost in tudi talent mora biti, vsi smo si želeli nekaj več, takoj smo se zaštekali.

SAMOZAVEST

78. Močnejšega sem se počutil sčasoma, ko smo začeli igrati. ja! Boljše je bilo. To so bili začetki, potem pa vedno boljše, ko smo pa začeli zares, pa vedno bolj samozavesten sem se zdel.

DOLOČENE PRIORITETE

82. Vedno sem rekel: »Imamo vaje in konec!«, dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar.

ZAUPANJE LASTNIM OBČUTKOM

121. Sem vedno imel neki kompleks navezovanja stikov, če nekdo je nekje pomemben v mojih očeh, je dosti težje navezati stik, kot pa z nekom, ki deluje normalno, sproščeno, tako da jaz sem se po navadi iz tega, kar sam čutim, veliko naučil, tudi jaz sam skušam biti dostopen, kdor koli pride do mene, in tudi ljudje prihajajo.

POSLEDIČNA ODGOVORNOST TUDI NA DRUGIH PODROČJIH

129. Če imaš ti odgovornost, imaš tudi varovalko v sebi, ki ti ne bo v zasebnem življenju, tudi ko boš zunaj skupine, ne bo dovoljevala, da ga boš plaval mimo tega.

OSEBNOSTNO ZORENJE V SKUPINI

174. Lahko rečem, da od začetka mi je bila glasba samo hobij, sploh v OŠ, kot si to jemal, če sem moral popoldne vaditi, pač nisem šel na nogomet, mogoče takrat sploh nisem vedel, zakaj vadim, ampak v končni fazi sem dozorel šele zdaj, ko imam ansambel.

POZITIVNA NARAVNANOST

179. Jaz mislim, da sem se v skupini naučil, da je treba življenje jemati, zjutraj, ko vstaneš, da se zahvališ, da sploh si, in da za jutri nikoli ne veš, in da si lahko najbolj srečen, da si in da si zdrav. To sem se naučil od glasbenega kolega, ki je imel posebno življenjsko izkušnjo, čeprav to ni dobesedno povezano niti z glasbo niti z ničemer, je to nekaj, kar nas še bolj veže skupaj, kot mogoče še bolj kot kakšne druge muzikante.

PRIDNOST

201. Ne vem, kaj je botrovalo uspehom, sigurno je bila tudi sreča, velika zagnanost, pridnost in tudi talent mora biti, vsi smo si želeli nekaj več, takoj smo se zaštekali.

SOČUTJE

204. Mi pa smo mladi, mi moramo narediti nekaj iz svojega življenja, na to dostikrat pomislim, ne čakati na jutri, ti moraš živeti danes, za ta trenutek, dostikrat moraš narediti kakšno dobro stvar za sočloveka.

228. Nikdar nisem zamudil, vedno sem prišel pol ure prej, ali pa na špile, vaje, vedno sem eno uro prej tule, navajen sem tako.

265. Naučiš se nekega reda, pa naučiš se tudi, da moraš za nekimi stvarmi svojimi stati, glede cene ne smeš popuščati, odločen moraš biti, tudi to.

266. Ljudje vedno nimajo toliko denarja, sem bolj popustljiv, saj ni vedno vse denar, da boš ljudi nekaj ožemal, jaz rajši igram za veliko manj, pa bo meni fajn.

POŠTENOST

266. Ljudje vedno nimajo toliko denarja, sem bolj popustljiv, saj ni vedno vse denar, da boš ljudi nekaj ožemal, jaz rajši igram za veliko manj, pa bo meni fajn.

RED

281. Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene.

282. V muziki je red, sama matematika, četrtnina plus četrtnina je polovinka, pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder, so te ljudje gledali, si se moral temu primerno obnašati.

LEPO VEDENJE

282. V muziki je red, sama matematika, četrtnina plus četrtnina je polovinka, pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder, so te ljudje gledali, si se moral temu primerno obnašati.

IZNAJDLJIVOST

337. Čeprav življenje je takšna vijugasta cesta. Enkrat boljše, drugič slabše, kakor znaš to prebrodit in reševati, to pa je vse od tebe odvisno.

-V dobri vrstniški skupini/družbi (glasbeni) se lahko zadovoljujejo nekatere temeljne in druge človekove potrebe.

MOČ

37. Če bi se v ansamblu, recimo konkretno, kot skupaj odločili, zdaj bomo imeli mi štirje studio, bi ga zdaj že imeli, bi skupaj delali za to, ker bi se skupaj povezali še bolj. Mi bi se odločili..., karkoli bi se odločili, bi lahko imeli zdajle mi štirje že to, kar pa eden ne more imeti, ali pa dva...ampak to si moraš gor priti, počasi.

78. Močnejšega sem se počutil sčasoma, ko smo začeli igrati. ja! Boljše je bilo. To so bili začetki, potem pa vedno boljše, ko smo pa začeli zares, pa vedno bolj samozavesten sem se zdel.

PRIPADNOST

39. ... to sem se naučil, biti del nečesa.

92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno.

136. Se mi zdi, da tam kjer človek nekaj pomeni, tam se skuša potem držati.

148. Človeku se včasih zdi, da samo tisto, v kar res verjame, v tem primeru, v skupino štirih ljudi, to lahko počneš sto odstotno, karkoli je pa druga, pa skoraj ni več tako pomembno.

VARNOST

60. Ne vem, sprememba je, no, očitna, sigurno. Jaz sem bil zelo zaprt, ne. Ko sem se začel z muziko ukvarjati, sem se začel odpirati. Jaz sem bil že tako zaprt, zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja.

86. Nisem več takšen... kamorkoli grem, se mi ne zdi, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da bi šel recimo ponoči se voziti,...zdej pa se bom izgubil nekje, nobenih zavor, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...nimam tisto »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema mi...

92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno.

95. Skregati sem se tudi naučil. Povedati. Da ne požiram več toliko, kot sem včasih. V ansamblu sem kar nekajkrat izbruhnil. Kar včasih nisem. Sem bolj kot ne v sebi držal stvari. Skregati sem se naučil, ja. V večini primerov. Ne še vedno, ampak še vedno kaj držim v sebi, ampak včasih »spucam«.

OBČUTEK SPOSOBNOSTI

68. Potem pa je pa ati od harmonikarja vozil njega k meni domov v tisto sobo, vsak teden dvakrat, pa sva imela prav zvezek, pa sva delala, veliko sva sama vadila, vse komade naredila sama.

SAMOSTOJNOST

88. Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel, lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil podrežati več, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdej pa ne moreš iti k mami«, lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico navezal spet.

NE-ODVISNOST

88. Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel, lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil podrežati več, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdej pa ne moreš iti k mami«, lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico navezal spet.

PODPORA

93. V ansamblu sem tudi povedal veliko stvari, kar se je hudega dogajalo, opora je bila ansambel.

SMISELNOST

96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse.

USTVARJALNOST

99. Zdej sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončat, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to.

VARNOST PRED TVEGANJI

122. Skupina je velika varovalka za vse.

VREDNOST

136. Se mi zdi, da tam kjer človek nekaj pomeni, tam se skuša potem držati.

148. Človeku se včasih zdi, da samo tisto, v kar res verjame, v tem primeru, v skupino štirih ljudi, to lahko počneš sto odstotno, karkoli je pa druga, pa skoraj ni več tako pomembno.

-Glasba je povezovalna.

EDINI SKUPNI DRUŽINSKI PROJEKT JE BIL GLASBENI

14. Potem smo imeli ta koncert. Smo igrali koncert, krasno, tako da tisto, kar smo pripravljali tista leta, smo to pokazal takrat, prvič in edinkrat.

27. Projekt je bil to v bistvu, kot da pripravljamo koncert, je rekel oči...

V DRUŽINI POVEZANI V GLASBI

28. Veliko je hodilo prijateljev, ki jih je oči nekje srečal, pa sva jim mogla igrati, to je bilo krasno, ko so naju poslušal, potem pa je še on zraven zaigral.

81. Brata sem vedno spodbujal, še danes ga. Toliko kot bo on boljši, bom še jaz boljši.

169. Z glasbo sem se začel ukvarjati že v prvem razredu osnovne šole, ko sta me oče in mami vpisala v glasbeno šolo, kjer sem se učil klavirsko harmoniko tako kot moj brat, tu lahko rečem, da sem šel po njegovih stopinjah.

199. S sorodstvom bi lahko rekel, vse dobro, sigurno je to povezano s tem, da se tudi oni radi pohvalijo s tem, in se čutijo povezani s tem.

280. Bolj srečnega otroka si najbrž niso želeli, očetova največja želja je bila po mojem, pa tudi vseh skupaj.

210. Potem pa je brat začel kitaro igrati, čeprav je želel harmoniko, sem mu rekel, da harmonike ne bo igral, ampak kitaro.

211. Si je trobento kupil, smo jo prodali nazaj, in ne, »kitaro boš igral«, kar jaz sem določil, ti boš kitaro igral in pika.

SKUPNA PRIJETNA DOŽIVETJA V GLASBI

32. Ko smo malo zaigrali skupaj, se mi je tako dobro zdelo.

GLASBA KOT SODELOVANJE

81. Brata sem vedno spodbujal, še danes ga. Toliko kot bo on boljši, bom še jaz boljši.

PRIJETNO DRUŽENJE OB GLASBI

91. Na vajah nisem imel rad samo muziko, tudi druženje.

92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno.

V SKUPINI POVEZANI V GLASBI

136. Se mi zdi, da tam kjer človek nekaj pomeni, tam se skuša potem držati.

148. Človeku se včasih zdi, da samo tisto, v kar res verjame, v tem primeru, v skupino štirih ljudi, to lahko počneš sto odstotno, karkoli je pa druga, pa skoraj ni več tako pomembno.

-Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je prostor učenja sožitnega življenjskega sloga.

SKUPINA KOT SKUPNOST

35. Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo, tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo, se mi zdi, da ste vedeli, opora je bila ansambel, tudi pri hudih stvareh.

SKUPINA KOT OPORA

35. Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo, tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo, se mi zdi, da ste vedeli, opora je bila ansambel, tudi pri hudih stvareh.

141. Vse imaš v skupini nekako strnjeno, ne rabiš iskati, do česar koli bi prišlo, tudi v zasebnem življenju, ali so to recimo prijetne ali so žalostne stvari, jaz se bom vedno obrnil na iste tri, ker čutim, da so to edini ljudje, ki jim lahko zaupam, bolj kot pa komerkoli, še na starše se ne obračam s tako pozornostjo kot se pa na njih, ker to je moj svet.

180. Mi smo res pravi prijatelji, si zaupamo vse. Pa tudi pomagamo si med sabo, če ima kdo kakšen problem, ki sploh ni povezan s skupino. Si pomagamo drug drugemu v življenju, ali ustvariti karkoli ali druženje, smo prava klapa, ki se ujamemo.

MOČ SKUPINE

36. V ansamblu bi lahko še veliko več imeli, mislim, še več bi lahko naredili. Če bi se še bolj povezali skupaj, da ne bi razmišljal tako, jaz moram to znati, ampak štirje moramo nekaj znati skupaj, da bi si čisto zaupal, bi mi lahko imeli že vse zdajle.

37. Če bi se v ansamblu, recimo konkretno, kot skupaj odločili, zdaj bomo imeli mi štirje studio, bi ga zdaj že imeli, bi skupaj delali za to, ker bi se skupaj povezali še bolj. Mi bi se odločili..., karkoli bi se odločili, bi lahko imeli zdajle mi štirje že to, kar pa eden ne more imeti, ali pa dva... ampak to si moraš gor priti, počasi.

40. Zdaj kot solo kariero ne bi nikoli mogel imeti, kot del celote pa sem lahko, pa lahko funkcioniram, nisem pa neki individualist. Saj to se je meni kazalo vmes, zdaj pa sem to malo prerastel.

83. Tukaj ni izgovorov »zdaj pa jaz pa ne morem to«, kdor reče, da ne more, tisti ne bo naredil, v bistvu najboljši biti, najboljši tukaj, ko vem, da smo lahko, čutim, da smo lahko.

102. Si pa želim še mogoče kakšen izziv, želim si velikih odrov, o tem sanjam že celo življenje, s skupino v kateri sem, ker čutim, da smo to sposobni.

181. Lahko rečem, da v skupini en brez drugega ne moremo. Preveč je stvari, ki bi jih moral voziti sam, mi recimo v naši skupini imamo točno določeno, kaj kdo dela, kaj je za kaj zadolžen, vsak ima svoje področje, in se na ta način dopolnjujemo in ne moremo en brez drugega.

SKUPINA KOT SKUPNOST

39. ... to sem se naučil, biti del nečesa.

40. Zdaj kot solo kariero ne bi nikoli mogel imeti, kot del celote pa sem lahko, pa lahko funkcioniram, nisem pa neki individualist. Saj to se je meni kazalo vmes, zdaj pa sem to malo prerastel.

92. Najboljše je bilo, ko smo se skupaj »tolkli« z mokrimi cotami«, se igrali, športali, ko smo hodili vedno jesti v gostilno, na pice po vsakih vajah, to je bilo krasno.

130. Skupina more biti uspešna, ker če si v skupini uspešen, si zadovoljen, če pa znaš pravilno negovati, lahko marsikaj dobrega iz tega izcimiš.

151. Če bi znal te stvari, kar jih znam v skupini, uporabiti zunaj skupine, ni nujno, da bi lahko tako deloval, to, kar dobim tukaj nazaj, ni nujno, da dobiš od vseh ljudi nazaj. Zato sem pa rekel, da delam samo s takimi ljudmi, ki verjamejo v mene, tisti mi ne kradejo energije, tu je pa spet ena varovalka.

DOŽIVLJANJE SKUPINE KOT NEKAJ PRIJETNEGA

52. Najboljše je bilo to, ko smo hodili naokrog, pa ko smo imeli vaje, sprostitvev.

VARNO IZRAŽANJE ČUSTEV

95. Skregati sem se tudi naučil. Povedati. Da ne požiram več toliko, kot sem včasih. V ansamblu sem kar nekajkrat izbruhnil. Kar včasih nisem. Sem bolj kot ne v sebi držal stvari. Skregati sem se naučil, ja. V večini primerov. Ne še vedno, ampak še vedno kaj držim v sebi, ampak včasih »spucam«.

145. To je tako pospešeno gibanje vseh teh stvari, raznoraznih čustev, raznoraznih dognanj, se mi zdi, da v skupini je veliko tega pospešenega, ko pride dobro, slabo se hitro odlušči, ker dobro ostane.

150. Veliko vrlin se moraš naučiti, da lahko tako živiš znotraj skupine in tako deluješ, mislim, čustvenih, ki se dogajajo v tebi, ki jih skozi leta nabiraš.

SKUPINA KOT VAROVALKA

122. Skupina je velika varovalka za vse.

151. Če bi znal te stvari, kar jih znam v skupini, uporabiti zunaj skupine, ni nujno, da bi lahko tako deloval, to, kar dobim tukaj nazaj, ni nujno, da dobiš od vseh ljudi nazaj. Zato sem pa rekel, da delam samo s takimi ljudmi, ki verjamejo v mene, tisti mi ne kradejo energije, tu je pa spet ena varovalka.

225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.

SKUPINA KOT VAREN IN ZANESLJIV PROSTOR

140. Tukaj imaš vse dejavnike, ki so strnjeni, v skupini imaš človeka, na katerega se lahko vedno zanesem, mi bo vedno priskočil na pomoč. Imam človeka, do katerega bom vedno prišel in vprašal za mnenje. Imam človeka, s katerim se vedno lahko nasmejiva na račun ostalih dveh. Ko pride do resnih stvari, se zrelo pogovarjamo o težavah.

141. Vse imaš v skupini nekako strnjeno, ne rabiš iskati, do česar koli bi prišlo, tudi v zasebnem življenju, ali so to recimo prijetne ali so žalostne stvari, jaz se bom vedno obrnil na iste tri, ker čutim, da so to edini ljudje, ki jim lahko zaupam, bolj kot pa komerkoli, še na starše se ne obračam s tako pozornostjo kot se pa na njih, ker to je moj svet.

151. Če bi znal te stvari, kar jih znam v skupini, uporabiti zunaj skupine, ni nujno, da bi lahko tako deloval, to, kar dobim tukaj nazaj, ni nujno, da dobiš od vseh ljudi nazaj. Zato sem pa rekel, da delam samo s takimi ljudmi, ki verjamejo v mene, tisti mi ne kradejo energije, tu je pa spet ena varovalka.

SKUPINA KOT PROSTOR, KJER SE IZMENJUJEJO OSEBNE VSEBINE

140. Tukaj imaš vse dejavnike, ki so strnjeni, v skupini imaš človeka, na katerega se lahko vedno zanesem, mi bo vedno priskočil na pomoč. Imam človeka, do katerega bom vedno prišel in vprašal za mnenje. Imam človeka, s katerim se vedno lahko nasmejiva na račun ostalih dveh. Ko pride do resnih stvari, se zrelo pogovarjamo o težavah.

141. Vse imaš v skupini nekako strnjeno, ne rabiš iskati, do česar koli bi prišlo, tudi v zasebnem življenju, ali so to recimo prijetne ali so žalostne stvari, jaz se bom vedno obrnil na iste tri, ker čutim, da so to edini ljudje, ki jim lahko zaupam, bolj kot pa komerkoli, še na starše se ne obračam s tako pozornostjo kot se pa na njih, ker to je moj svet.

145. To je tako pospešeno gibanje vseh teh stvari, raznoraznih čustev, raznoraznih dognanj, se mi zdi, da v skupini je veliko tega pospešenega, ko pride dobro, slabo se hitro odlušči, ker dobro ostane.

179. Jaz mislim, da sem se v skupini naučil, da je treba življenje jemati, zjutraj, ko vstaneš, da se zahvališ, da sploh si, in da za jutri nikoli ne veš, in da si lahko najbolj srečen, da si in da si zdrav. To sem se naučil od glasbenega kolega, ki je imel posebno življenjsko izkušnjo, čeprav to ni dobesedno povezano niti z glasbo niti z ničemer, je to nekaj, kar nas še bolj veže skupaj, kot mogoče še bolj kot kakšne druge muzikante.

200. Zgodile so se sigurno neke reči, ki so nas še bolj povezale skupaj, kot pa če tega ne bi bilo. Da je sploh skupina začela delovati, v takem pomenu besede, je bilo v osnovi to, da sva jaz in M. že prej bila dobra prijatelja.

PRAVILA V SKUPINI

146. Če je skupina uspešna, je uspešna zaradi verige pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da je skupina uspešna.

150. Veliko vrlin se moraš naučiti, da lahko tako živiš znotraj skupine in tako deluješ, mislim, čustvenih, ki se dogajajo v tebi, ki jih skozi leta nabiraš.

152. To kar jaz v skupini začutim, bi lahko na nek način podal naprej, zakaj ne bi nekje nastala še ena skupina, pa naj bo povezana s športom, obvezno brez alkohola, z istimi pogoji, kot so bili potrebni tukaj, resnost, skupni cilj, da vsi živijo za to, naloge se morajo porazdeliti, sigurno obstaja shema. Iz naše skupine bi se dalo razčleniti, kaj nam je pomembno, da gre neki v pravo smer, da se razvije, kaj je pomembno, da se lahko osebnosti razvijejo v prave smeri.

154. Ključna je resnost, resnosti brez prvega pogoja, ki ga bom pa zdajle povedal, ne more biti, prvi pa je alkohol, ki ga ne sme biti, po mojem mnenju v nobeni skupini.

181. Lahko rečem, da v skupini en brez drugega ne moremo. Preveč je stvari, ki bi jih moral voziti sam, mi recimo v naši skupini imamo točno določeno, kaj kdo dela, kaj je za kaj zadolžen, vsak ima svoje področje, in se na ta način dopolnjujemo in ne moremo en brez drugega.

183. Mi na špilih ne pijemo alkohola, samo vodo. Ta pravila smo postavili zelo zgodaj. Vsi smo bili za to. Dejstvo je, da je dobro, da je do tega prišlo, ker je to drugačen, profesionalen odnos do glasbe.

225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.

301. Po moje ne bi bili več to, kar smo, če bi pili, če smo se enkrat zmenili, smo se pač zmenili, nek dogovor je treba držati.

MOČNA POVEZANOST ČLANOV SKUPINE

182. Če bi kdorkoli moral zaradi zdravstvenih težav ali nesoglasij iz skupine, ansambel ne bi bil več to, kar je, mislim, da enostavno ansambla ne bi bilo več.

SKUPINA KOT SKUPNOST TUDI ZUNAJ GLASBENEGA DELOVANJA

192. Komaj čakam, da bomo šli skupaj v Dalmacijo, pa ne bomo šli igrat, ampak bomo šli skupaj, in se bomo družili.

193. Komaj čakam, da bomo šli po tisti veselici na morje, zmeraj povežem neko dobro stvar z nekim špilom.

PRILAGAJANJE

225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.

SOODLOČANJE

226. Nikoli se nisem sam odločal, mi smo se vedno skupaj odločali.

-Socialno zdrava vrstniška skupina/družba (glasbena) je prostor učenja komunikacije.

NAPREDEK V KOMUNIKACIJI

53. Znal sem se sprostiti, pošaliti, pa to, pa tudi s puncami sem znal navezati stik že zelo dobro, že z lahkoto, vedno bolj z lahkoto se mi je zdelo. Zdaj pa že pretiravam s tem, zdaj pa se že v trgovini recimo, ko nobenega ne poznam, se s prodajalkami pogovarjam, šalim, imam veliko za povedati.

85. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli . Nikoli ne iščem recimo, da bi rekel, zdaj se bom pa s tem pogovarjal, ker je pa to pa to, kvečjemu s takšnimi, ki so kakšne zvezde, se sploh ne upam, no, mislim ne upam, nikoli ne bom šel takšnemu, vedno preprostim ljudem, se vedno boljše počutim, mogoče ne preprostim, pozitivnim,... naučil sem se ločiti pozitivne ljudi od negativnih.

94. Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen, s komerkoli.

SPOSOBNOST ZA KONFLIKT

95. Skregati sem se tudi naučil. Povedati. Da ne požiram več toliko, kot sem včasih. V ansamblu sem kar nekajkrat izbruhnil. Kar včasih nisem. Sem bolj kot ne v sebi držal stvari. Skregati sem se naučil, ja. V večini primerov. Ne še vedno, ampak še vedno kaj držim v sebi, ampak včasih »spucam«.

PRILOŽNOSTI ZA KOMUNIKACIJO

121. Sem vedno imel neki kompleks navezovanja stikov, če nekdo je nekje pomemben v mojih očeh, je dosti težje navezati stik, kot pa z nekom, ki deluje normalno, sproščeno, tako da jaz sem se po navadi iz tega, kar sam čutim, veliko naučil, tudi jaz sam skušam biti dostopen, kdor koli pride do mene, in tudi ljudje prihajajo.

OSEBEN POGOVOR

140. Tukaj imaš vse dejavnike, ki so strnjeni, v skupini imaš človeka, na katerega se lahko vedno zanesem, mi bo vedno priskočil na pomoč. Imam človeka, do katerega bom vedno prišel in vprašal za mnenje. Imam človeka, s katerim se vedno lahko nasmejiva na račun ostalih dveh. Ko pride do resnih stvari, se zrelo pogovarjamo o težavah.

180. Mi smo res pravi prijatelji, si zaupamo vse. Pa tudi pomagamo si med sabo, če ima kdo kakšen problem, ki sploh ni povezan s skupino. Si pomagamo drug drugemu v življenju, ali ustvariti karkoli ali druženje, smo prava klapa, ki se ujamemo.

-Pomembni drugi v glasbenem svetu.

POKLICNE REFERENCE

116. Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.

GLASBENE AVTORITETE

323. V bistvu so se določene stvari spremenile, pri tem mi je največ pomagal B., pri določenih stvareh me je spodbujal, pomagal, našel stvari, ki so meni všeč, ko sva se pogovarjala, do nekega sodelovanja me je tudi povabil, kar mi je takrat bilo zelo čudno, zakaj ravno jaz, pa sem vesel.

327. Jaz se nikoli nisem rad družil preveč s svojimi vrstniki, za fešto ja, sicer pa sem za prijatelje izbiral starejše ljudi, generacijo starejše, tako mi je bilo to nekako pametno se resne stvari pogovarjat, pa ne neke otročje fore, kot smo takrat bili.

328. Pri B. sem se naučil sigurno ene vrste odgovornosti, pa da gledam malo drugače na življenje kot sem prej, prej je bila samo zabava, vse na izi, tu pa mi je dal neko možnost, da sem razvil sam sebe, to kar sem prej sanjaril.

-Zaradi glasbenega delovanja je bila premagana brezcilnost in bivanjska praznota ter »vseenost« pri mladem človeku.

GLASBA KOT POSLANSTVO

48. Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči. Pa ne samo špil. Še vaje mogoče bolj.

72. Naučil sem se biti, jaz se obremenjujem, če zamudim, mislim, če nekaj ne naredim, kar sem obljubil, zelo mi je to pomembno, naučil sem se, če nekaj rečem, tam bom, zanesljivosti, ne zanesljivosti, čuta odgovornosti, čuta odgovornost do skupine. Čutim odgovornost do babice, da moram na obisk, meni ni vseeno, če ne grem, če ne bom šel na vaje recimo, se bom obremenjeval, jaz vedno dam prednost vajam, brez kakršnihkoli izgovorov. Dal sem skupino in glasbo na prvo mesto. Naučil sem se biti odgovoren za eno stvar.

82. Vedno sem rekel: »Imamo vaje in konec!«, dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar.

96. Muzika in ansambel sta mi pomenila vse, sta zavzemala celoten del mojega življenja. Vse.

162. Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca.

198. Rad se posvečam svoji ljubezni, to je, če lahko rečem, druga moja ljubezen, če že mora biti glasba na prvem mestu, ampak se je punca sprijaznila s tem, da mora biti na prvem mestu.

267. Nismo nekaj na denar vrženi, ker potem tako ne bi smel igrat, kolikor smo v glasbo in instrumente in ostale stvari vložili, ne bo nikoli vrnjeno.

285. Meni je glasba sveta stvar. Ne vem, brez glasbe, vprašanje kaj bi delal, po moje bi umrl.

286. Glasba mi je življenje, tako čutim, drugega si sploh ne predstavljam, kaj bi sploh še lahko delal.

287. Nikjer drugje se nisem videl kot samo v tem, učenje harmonike, učenje po skladanju viž, ta misel mi je že izhajala iz otroštva.

GLASBA KOT CILJ

69. V Sevnici smo bili NON-STOP, pa sem prosil na kolenih, pelji me na vaje, ko je obljubil, da bo peljal na vaje, pa ni, pa ni mogel.

99. Zdaj sem na prelomnici. Ko se še odločam, kaj bom sploh. Vem določene stvari, kaj bom sigurno, ne vem pa še določene stvari, kaj še bo. Rad bi naredil še veliko več v muziki. Ustvarjal. To imam željo, te stvari spraviti ven, pa ne ven, dokončat, pa mi ni važno, kaj bo s tistim, samo da se dokonča eno stvar. Muzika, to je to.

101. Zelo bi bil vesel, če bi se lahko ukvarjal z glasbo, zaenkrat to še ne gre, če si hočem ustvariti dom, bom pač mogel še več stvari zraven delati. Čisto vse ne more biti tako kot si želim.

102. Si pa želim še mogoče kakšen izziv, želim si velikih odrov, o tem sanjam že celo življenje, s skupino v kateri sem, ker čutim, da smo to sposobni.

113. Imel sem zaledje, jaz sem mogel takrat vsako soboto, recimo, takrat smo snemali, vse smo delali...čeprav zjutraj sem ga po domače povedano sral, pa nič od nič, sem še vedno imel odgovornost, za mene ni bilo važno, kaj se zjutraj zgodi, samo da jaz preguram do štirih, da bomo lahko šli potem snemat, na nek način bi lahko šlo marsikaj narobe, če ne bi imel obveznosti...

159. Če ti znotraj skupine, v tisto kar verjameš, nekaj uspe, saj čutiš zadovoljstvo, ne čutiš pa želje po praznovanju, čutiš zagon za naslednjo stvar, za pet let naprej. Pravo praznovanje, na pravi bazi, ni povezavi z alkoholom. Pravo praznovanje je v tistem občutku, ki ti odkrije polja za naprej, ki ti da zagon za naslednji cilj.

203. Pomembno mi je ustvariti si družino, pomembno mi je, ustvariti si samostojen dom, in vse napore bom vložil v to, da bom ta cilj dosegel, se pravi, na eni strani bom s tem, ko se udejujvujem v ansamblu, na tak način kot se zdaj, spotoma pa bom zasledoval ta cilj, da bova enako srečna kot sva zdaj.

PREDANOST H GLASBI

71. Ne spomnim se, da bi se kaj sekiral, jaz sem se samo sekiral takrat, ko nisem mogel na vaje.

ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI

97. Vedno sem imel...nikoli ni bilo dneva, ko bi rekel, zdaj pa ne vem, kaj bi delal, da bi rekel, danes pa nimam nič za delat, vedno sem imel nekaj, vedno je bilo nekaj za vadit, vedno je bilo nekaj za naredit, vedno je bilo nekaj.

98. Ja, prijalo mi je, da je bil velik glasbeni tempo z ansamblom, res sem šel rad igrat.

138. Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.

190. Glasba je nekaj, kar te žene naprej. Meni je užitek, ko pogledam zdaj koledar, pa imam celo sezono zapolnjeno z veseliciami in porokami, v osnovi mi je to zadovoljstvo, da bom lahko ljudi razveseljeval, da bomo preživeli nekaj lepih večerov, sigurno je to ena svetla točka v življenju, ko lahko rečem, komaj čakam.

263. Bi zdaj bilo težko brez muzike. Veš, jaz vsaki dan, pred in po službi igram harmoniko, kolege imam zdaj večino glasbenike, naše teme so včasih samo o muziki.

281. Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene.

291. V bistvu je meni hobi postal poklic, kar mi je nekako največ v življenju. Nisem o tem niti razmišljal, ampak sama stvar je tako daleč pripeljala. Začel sem s sosedi, potem so začeli določeni povpraševati, čas sem imel, pa sem začel.

313. Ali bi se ga večkrat trofil, če ne bi igral, kaj pa vem, lahko da, lahko ne, ne vem, ne predstavljam si tega, možno ja, možno ne, sploh ne vem, kaj bi delal.

321. Vsi samozaposleni vedo, zjutraj se vstaneš, zvečer greš spat, in cel dan razmišljaš, kaj boš naredil.

322. Nervozen sem, če nimam kaj za delat, če imam neko idejo, če sem si nekaj zamislil in razmišljam, kako bi to najboljšo speljal, potem je to ok., si skoz v nekem tempu, skoz nekaj razmišljam, spim tako da me živ Bog ne zbudi, še telefon ne, po moje z nervozo nimam problemov in skrbi.

POTREBA PO DRUŽINSKI SKUPNOSTI

100. Potem pa si želim dom zgraditi, skupen dom, da imam kam iti – občutek – da bi bilo tisto zbirališče ob praznikih, da bi si zgradil dom. Ja, na novo bi rad zazidal dom. To je ena taka stvar osnovna.

203. Pomembno mi je ustvariti si družino, pomembno mi je, ustvariti si samostojen dom, in vse napore bom vložil v to, da bom ta cilj dosegel, se pravi, na eni strani bom s tem, ko se udejujvujem v ansamblu, na tak način kot se zdaj, spotoma pa bom zasledoval ta cilj, da bova enako srečna kot sva zdaj.

GLASBA KOT SMISELNA DEJAVNOST

123. Jaz ko se zbudim, najprej pomislim na to, ko grem spat, pomislim na to, ko sem na kosilu, pomislim na to, uživam v tem.

124. Potem ugotoviš, kako si srečen, pa čeprav se ti zdi, da nimaš nič, da si na neki točki nič, ampak nisi na točki nič, če ima človek nekaj, kar ima rad in da lahko s tem vsak dan živi.

137. Včasih, zunaj skupine, se ti to lahko zgodi, da ni nekega smisla za stvari, znotraj sigurno ne.

160. Sebe - otroka bi pustil, naj gre po isti poti, kot sem sam šel, ker je ta pot prava.

331. Meni ni vseeno, jaz neki smisel imam, sem si to zadal kot neki cilj, to kar delam, mi je to neki smisel življenja.

PODAJANJE IZKUŠENJ

153. Želim si, da bi lahko nekoč, kar sem se tukaj sam naučil, podaril naprej ljudem. Začutil sem, da bi rad širil ta občutek, ta filing, ki ga lahko imaš včasih.

340. Sem jaz hotel pri sestri, da ne bi iste napake delala, kot sem jih jaz, sem ji določene stvari prepovedal. Ko sem jo videl s cigaretom, sem rekel, da jo bom užgal, ..., špricanje šole, če ne špricaš šole, nisi frajer, take stvari...

-Glasba zaradi svoje zahtevnosti ne vzdrži popolnoma omamljenega glasbenika.

RAZSODNOST

184. Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo.

KONCENTRACIJA

184. Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo.

254. Jaz težko igram, deci vina že, za korajžo, pa da te pogreje, pa da bi več, pa ne morem igrat, jaz imam probleme, nisem več skoncentriran, že nekam misli letijo drugam, mene se hitro prime, ker ga nisem navajen.

INTONACIJA

184. Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo.

NI PITJA PRED GLASBENO OBVEZNOSTJO

188. Po koncertu popijejo kaj, pred koncertom redko kdo.

SKUPINA KOT KONTROLA

225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.

OBČINSTVO KOT KONTROLA

282. V muziki je red, sama matematika, četrtnika plus četrtnika je polovinka, pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder, so te ljudje gledali, si se moral temu primerno obnašati.

302. Vsak privat naj dela, kar mu paše, dokler ne škodi bendu, če smo kot neka skupina. Vsi se predstavljamo kot eno, pod isto blagovno znamko.

DELOVNA OBVEZNOST

269. Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo.

296. Služba je služba. Če ne jemlješ špil kot službo, kot neko resno stvar, tisti, ki te najame, res pričakuje maksimalno od tebe. Si res tega ne smeš privoščiti.

»ZDRAVO OPOJNO STANJE« V USTVARJANJU

309. Jaz ko začnem delat kakšen komad, čutim čisto neko drugo stvar, ki me začne mraziti, in to ne, ko pijem.

-Glasba kot način za materialno preskrbljenost.

LASTEN DENAR KOT POMOČ ZA ŽIVLJENJSKO USTVARJANJE

87. Krasno je bilo, ko smo že imeli svoj denar, da smo si lahko kaj kupili.

191. Tudi to je zadovoljstvo, tudi to je pomembno za tebe, da si boš lahko kaj ustvaril, svoji kaj kupil, da boš lahko kam šel, tudi to je povezano s hormoni sreče.

203. Pomembno mi je ustvariti si družino, pomembno mi je, ustvariti si samostojen dom, in vse napore bom vložil v to, da bom ta cilj dosegel, se pravi, na eni strani bom s tem, ko se udeležujem v ansamblu, na tak način kot se zdaj, spotoma pa bom zasledoval ta cilj, da bova enako srečna kot sva zdaj.

LASTEN DENAR KOT NE-ODVISNOST

88. Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel, lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil podrežati več, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdaj pa ne moreš iti k mami« , lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico navezal spet.

POKLICNE PRILOŽNOSTI

116. Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.

207. Danes je zelo težko dobiti službo, če nimaš nobenih preferenc, če te nihče ne pozna, jaz sem imel tu lažje delo, mene poznajo, ne poznajo sicer mojih delovnih navad, se pa hitro najde nekdo, ki reče dobro besedo zame, sigurno mi je lažje.

317. Da bi se zaradi tega nosil, mislim, da sem še kolikor toliko normalen, je pa sigurno fajn občutek, če nekam prideš, da so ti stvari bolj odprte kot ostalim.

USTVARJANJE PRIDELKA

319. Zamišljeno imam, da bi rad zdaj, ko se da, čim več delal, da bi na stara leta, kaj od tega imel, neke sadove, da bi lažje živel.

320. Moj cilj je, da bi otroci nato nekaj imeli, da bi potem imel več časa za otroke, da ne bi potem cel dan samo garal.

DEJAVNIKI TVEGANJA:

-Uvajanje otrok v glasbeno-gostilniško vzdušje, prepleteno s pijančevanjem.

PIJANSKO VZDUŠJE IN GLASBA

8. Šli smo na obhod, v gostilne, on pa je veliko ljudi poznal, tudi kitaro je včasih vzela, pa je tam igral recimo, brat pa je pel na mizi pred vsemi, zanimivo...

22. Prijetno je bilo, ko smo šli, recimo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno.

28. Veliko je hodilo prijateljev, ki jih je oči nekje srečal, pa sva jim mogla igrat, to je bilo krasno, ko so naju poslušal, potem pa je še on zraven zaigral.

341. Me je oče vozil od gostilne do gostilne in sem tam igral gostom.

PONOČEVANJE OTROK

15. Smo zaigrali tam pred celo diskoteko, tako da sem se lahko doma hvalil, da sem v diskoteki na Hrvaškem igral.

209. Je to en čas trajalo, da sem sam malo igral po piknikih in takšnih zadevah, tam od 14. leta dalje.

214. Sem šel v soboto zvečer kam igrat, je bilo tako fajn, bali so se doma zame na začetku.

218. Potem pa smo brata tako daleč, da je začel zraven hoditi, star je bil kakšnih 16., 17. let.

219. Vem, da ko sem šel prvič igrat, je bilo po treh mesecih, ko sem igral, ampak takrat so bili starši zraven, star sem bil 14 let, ko sem sam šel, pa čez kakšno leto.

260. Mene so že pred ansambлом poznali bolj po tem kot pa harmoniki, časih so mene na vsak izlet, vsako praznovanje vzeli, sem znal zabavati ljudi.

341. Me je oče vozil od gostilne do gostilne in sem tam igral gostom.

-Izkrivljeno identificiranje z glasbeniki, ki živijo ne-zdrav življenjski slog.

IDENTIFICIRANJE

22. Prijetno je bilo, ko smo šli, recimo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno.

342. Recimo mi se vedno hecamo, s kolegom imava to, kolega reče, Miro daj, ali ko se menimo o kakšnem alkoholu, rečemo, da sva taka mlada Mirana pa Braneta...

-Glasbene obveznosti kot razlog za zgodnje odhajanje od doma v pivsko okolje.

GLASBA KOT IZHOD V PIVSKO DRUŽBO

221. Vsega se niti ne spomnim, imeli so žganje, borovničke, jegermaister, seveda sem probal, tedaj sem bil 15, 16 let star, do 18 leta sem bil jaz bolj doma, nisem ekstra hodil na okrog.

217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn.

-Glasbeno-gostilniško okolje kot velika past za mladostnika iz alkoholične družine.

OMAMLJANJE KOT STRATEGIJA ZA REŠEVANJE STISK

112. Takrat je bilo res neko čudno obdobje. Ne vem, tako se mi zdi, da tako nekako nekaj vre iz tebe, takrat bi lahko človek res najbolj propadel, v takih trenutkih, ker si čustveno...mogoče malo prihajajo stvari za tabo za nazaj, po moje je to...

240. Včasih je fajn, da greš, da se imaš fajn, da pozabiš na cel kup stvari.

ODRASLI UVAJAJO MLADEGA ČLOVEKA V OPIJANJE

220. To so bili občni zbori v tovarnah, pikniki poleti, izleti, upokojenci, čebelarji, včasih nas ni bilo toliko mladih harmonikarjev. Saj veš, kako tam izgleda...

221. Vsega se niti ne spomnim, imeli so žganje, borovničke, jegermaister, seveda sem probal, tedaj sem bil 15, 16 let star, do 18 leta sem bil jaz bolj doma, nisem ekstra hodil na okrog.

217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn, se je pilo tudi.
223. Glej, tovarne so bile, plače so bile, družba je bila fajna, veseljaki, to se je pelo in plesalo, žuralo, zelo je bilo fajn, seveda se je pilo.
251. Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil.
260. Mene so že pred ansamblom poznali bolj po tem kot pa harmoniki, včasih so mene na vsak izlet, vsako praznovanje vzeli, sem znal zabavati ljudi.

-Ne zdrave navade mokre kulture, močno prisotne v zabavljaškem svetu glasbenikov.

NAVADA ZADRŽEVANJA GLASBENIKOV V GOSTILNIŠKEM OKOLJU

114. Kaj me je vleklo v tisto pivsko družbo? Vedno sem imel takšne ljudi okoli, ki so me spraševali o glasbi, tu sem pa vedno znal veliko povedati. Midva sva lahko sedela 5 ur, pa sva se pogovarjala samo o glasbi, pa vse načrtovala.
164. Sam lahko rečem, da sem zmeren pivec, recimo, če gremo nekam s prijatelji ven, tudi če družba okoli mene pije alkohol, ni rečeno, da se bom jaz za to odločil, čisto odvisno od tistega, kar mi paše, dostikrat spijem sok.
251. Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil.
269. Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo.

»PIJANKE« DO KONCA

165. Drugače lahko rečem, da proti alkoholu nimam nič, ga tudi rad spijem, da bi se ga pa amortos napil, pa je bilo mogoče trikrat v življenju. Jaz, ko spijem eno štangico, če se bom odločil, pa največkrat se odločim, da ne pijem več, rečem ne, sem karakter.
224. 14 dni sem imel čisto novo harmoniko, pa smo šli na avtobus, pa direktor je šel zraven, takrat pa sem se ga res napil, takrat sem prvič v življenju direktorja tikal, drugi dan pa tako nobeden ni vedel, za kaj je šlo.
251. Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil.
307. To je tako, če nas je 20 muzikantov, se potrudimo enega uničiti, zdaj če rad pije, mi nobenega ne silimo, če pije, pije, če ne, pa ne pije, nobenega ne silimo, določeni pa se radi zatolčejo, jim ni problem.

OPIJANJE PO GLASBENI OBVEZNOSTI KOT IZKRIVLJEN GLASBENI OBRED

188. Po koncertu popijejo kaj, pred koncertom redko kdo.

OPIJANJE NA IGRANJIH

202. Takrat pa je E. ostal v naši skupini, čeprav je bil takrat pri drugi skupini, kjer se pa ni dobro počutil, mogoče je bilo tam tudi preveč na free, mogoče tudi z alkoholom povezano, niso resno delali.
217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn.

238. Včasih smo kar več, zdaj pa ne, te generacije, s katerimi se jaz družim, smo vsi malo starejši, vsi imamo izpite, zdaj če kdo ne vozi, si privoščiči kakšen kozarec več, čeprav smo enkrat tudi že pijani vozili, še stati nisem mogel, pa sem vozil. Me je policaj ustavil, pa ni nič rekel.

299. Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitutev, pač opijanje ob glasbi.

303. Pač fajn jim je bilo piti zraven, čeprav na koncu je rekel, ne morem več peti, hrrhrhr, mu je cviček glasilke razrl, to mu je bil užitek, ta naša ljudska tematika o tem govori, ljubi se vino in pesem, so celo življenje bolj v tem.

311. Mislim, da se še prej bolj ubiješ, če se ga napiješ, vsaj jaz, pri teh mojih letih, če se ga napijem, sem dva dni ubit, ne morem več, prej, ko sem bil star pa 18 let, ne vem, ali so mi žleze, ali kaj mi je boljše delalo, nekako sem lažje prebavljajal stvar, zdaj pa ne morem.

312. Takrat se mi zdi, da sem več zdržal, nekako sem lažje noč preživel, zdaj mi je čudno, dva dni imam lahko pokvarjena, če se ga res orng trofim.

315. Na koncertih se frajerja delajo, vsaj mislim si, daj pij, pij, ne vem, da bi neko potrebo kdo imel po alkoholu, ne verjamem, po moje se frajerja delajo, pa pač nazdravljajo.

VAJE KOT ZABAVNO SREČANJE

272. Mentor prinese majolico domačega vina, pa ne da ga, enkrat smo se pregrešili, enkrat sem ga čutil, kozarec ja, več pa ne, en tako vozi, ponavadi sem jaz vozil, deci ja, ker še vedno jemo zraven.

-Vrstniška skupina/družba (glasbena) z navadami opijanja.

OPIJANJE ŠKODOVALO GLASBENEMU DELU

202. Takrat pa je E. ostal v naši skupini, čeprav je bil takrat pri drugi skupini, kjer se pa ni dobro počutil, mogoče je bilo tam tudi preveč na free, mogoče tudi z alkoholom povezano, niso resno delali.

SKUPINA Z NAVADAMI OPIJANJA

222. Nismo ga pili, bolj na vasi smo živeli, tudi navada je bila, da se niti mladi nismo družili toliko med sabo, potem pa smo začeli, 17, 18 let, seveda smo pili.

230. Ko jaz spijem deci, dva, vina, ne morem več igrat, sem čisto drugje potem.

247. Da bi šel na špil pijan, nikdar več, ker ne moreš, ti si tam, da igraš, niti ni fajn. Se pa rado zgodi.

256. Si tudi ne bi mogel privoščiti, da bi ga zvečer lumpal in potem prišel z mačkom v službo, kar se je dvakrat do zdaj, od kar sem v službi, zgodilo.

257. Sem prišel zjutraj malo zmatran, ampak imam še kar takšno službo, tam si ne moreš privoščiti.

270. Do treh smo bili, je bilo potem konec, ker je bila drugi dan potem služba.

275. Včasih so ga muzikanti več dni srali, danes pa hitiš domov, si ne moreš privoščiti, ker imaš službo v ponedeljek, ne moreš reči, mene pa ne bo, sicer jaz imam takšno službo, smo že naredili parkrat.

276. Sem videl, da ne bom pravi čas prišel, pa sem poklical v službo, pa imam hvala Bogu tako na šihthu porihntano, da nisem rabil iti, vsi pa nimajo takšne službe, pa drugič potem več naredim. Pa je stvar rešena.

292. Puberteta. Zmeraj sem želel biti odrasel. Velik. Kaj smo delali? Veselili smo se ga, feštali, s kolegi na pijačo, punce sem ter tja, kot da živim zadnji dan, sral smo ga.

298. V drugi glasbeni skupini sem muzikante doživljal kot veseljake, ki rabijo za to, da so malo bolj pogumni, pa da lahko nekaj povedo, določeno mero alkohola.

299. Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitutev, pač opijanje ob glasbi.

303. Pač fajm jim je bilo piti zraven, čeprav na koncu je rekel, ne morem več peti, hrrhrrhrr, mu je cviček gласilke razrl, to mu je bil užitek, ta naša ljudska tematika o tem govori, ljubi se vino in pesem, so celo življenje bolj v tem.

DVOJNA MERILA

229. Ko smo začeli, smo si rekli, da alkohol pa muzika pri nam ne sodi skupaj, nikoli nismo pili, res včasih, ko smo nazdravili, pa mogoče še kdaj.

231. Nikoli nismo pili, ne gre skupaj, pri nam ne, pa tudi ni potrebe, da bi moral piti. Včasih si privoščimo.

235. Da bi me nekaj fejest silili, niti ne vem, če pa kakšen deci, to pa niti ne škodi, ampak več pa ne, če rečeš, da ne boš pil, ne boš pil, in konec, pa ne piješ. Mogoče še potem kakšen deci.

244. Ne vem, če lahko igra, če lahko skoncentrirano igra, kot pa da bi pil kaj drugega, še nisem imel takšnega primera, da bi bil pijan na špilu, tako da ne vem, kako mora biti to. Enkrat sem se ga pa res napil.

247. Da bi šel na špil pijan, nikdar več, ker ne moreš, ti si tam, da igraš, niti ni fajm. Se pa rado zgodi.

248. Nikoli še ni bil kdo pijan, to pa ne. No, enkrat sem pa res, ko je bilo Martinovanje, tedaj sem pa res spil, dva, tri deci, pa sem šel hitro na WC.

254. Jaz težko igram, deci vina že, za korajžo, pa da te pogreje, pa da bi več, pa ne morem igrat, jaz imam probleme, nisem več skoncentriran, že nekam misli letijo drugam, mene se hitro prime, ker ga nisem navajen.

256. Si tudi ne bi mogel privoščiti, da bi ga zvečer lumpal in potem prišel z mačkom v službo, kar se je dvakrat do zdaj, od kar sem v službi, zgodilo.

257. Sem prišel zjutraj malo zmatran, ampak imam še kar takšno službo, tam si ne moreš privoščiti.

344. Razlika je, če piješ na veselje ali na žalost. Nevarno je, če piješ na žalost.

ZAVEDANJE ŠKODLJIVOSTI PITJA NA »RAZUMSKI« RAVNI

230. Ko jaz spijem deci, dva, vina, ne morem več igrat, sem čisto drugje potem.

247. Da bi šel na špil pijan, nikdar več, ker ne moreš, ti si tam, da igraš, niti ni fajm. Se pa rado zgodi.

311. Mislim, da se še prej bolj ubiješ, če se ga napiješ, vsaj jaz, pri teh mojih letih, če se ga napijem, sem dva dni ubit, ne morem več, prej, ko sem bil star pa 18 let, ne vem, ali so mi žleze, ali kaj mi je boljše delalo, nekako sem lažje prebavljal stvar, zdaj pa ne morem.

RACIONALIZACIJA

236. Mene včasih v roke rado zebe, ne vem, ali imam tako prekrvavitev, ko smo šli, pozimi sploh, na špil ali na koncert, deci vina včasih pa tudi pogreje, ampak več ne.

237. Sploh na kak špil, ko je več časa trajal, na začetku, preden sem šel igrat, sem deci vina spil, včasih me je res pogrelo, včasih pomaga, več pa ne.

254. Jaz težko igram, deci vina že, za korajžo, pa da te pogreje, pa da bi več, pa ne morem igrat, jaz imam probleme, nisem več skoncentriran, že nekam misli letijo drugam, mene se hitro prime, ker ga nisem navajen.

259. Pa saj mene ne potrebuje skupina varovati, tudi mogoče vem, da ne bi, niti nisem neki pristaš, da bi alkohol, ne, je škoda.

271. Od naših ni bil nihče pijan, jedli smo, plesali smo, bili smo pa dobre volje, pijani pa ne, veš kaj je pijan, da stati ne bi mogel, da za sebe nebi vedel.

274. Takšno vzdušje je lahko za koga drugega nevarno. Bi se znalo zgoditi, ja. Da nimaš službe, nimaš denarja, imaš probleme, bi te znalo...samo, če imaš nek cilj, si jo lahko dobiš, če pa nimaš cilja, pa ti tako ne pomaga nič več kaj.

POMANJŠEVANJE

271. Od naših ni bil nihče pijan, jedli smo, plesali smo, bili smo pa dobre volje, pijani pa ne, veš kaj je pijan, da stati ne bi mogel, da za sebe nebi vedel.

ŠKODLJIVE POSLEDICE OPIJANJA

256. Si tudi ne bi mogel privoščiti, da bi ga zvečer lumpal in potem prišel z mačkom v službo, kar se je dvakrat do zdaj, od kar sem v službi, zgodilo.

270. Do treh smo bili, je bilo potem konec, ker je bila drugi dan potem služba.

271. Od naših ni bil nihče pijan, jedli smo, plesali smo, bili smo pa dobre volje, pijani pa ne, veš kaj je pijan, da stati ne bi mogel, da za sebe nebi vedel.

275. Včasih so ga muzikanti več dni srali, danes pa hitiš domov, si ne moreš privoščiti, ker imaš službo v ponedeljek, ne moreš reči, mene pa ne bo, sicer jaz imam takšno službo, smo že naredili parkrat.

276. Sem videl, da ne bom pravi čas prišel, pa sem poklical v službo, pa imam hvala Bogu tako na šihitu porihitano, da nisem rabil iti, vsi pa nimajo takšne službe, pa drugič potem več naredim. Pa je stvar rešena.

-Veliko število priložnosti za pitje alkohola - glasbeniki prisotni ob različnih priložnostih.

NEFORMALNA PRAZNOVANJA

217. Pa sva šla na kakšne take abrahame, sva igrala, smo se zabavali, nič vaj, nič kaj za ekstra denarja, tako da smo se imeli fajn.

233. Na začetku smo hodili kar skupaj z ansamblom, stricam, tetam, prijatlom, tam se je pa res kakšen kozarec spil, dva, ampak tisto ni bilo obveza, resen nastop, resen koncert.

245. Imeli smo izlet, za tovarno, sem šel igrat na avtobus, pa smo šli na ladjo, zraven so žganje vlivali natararji, smo bili tako pijani, ne samo jaz, večina nas je ležalo na ladji.

SILJENJE Z ALKOHOLOM

234. Na nek način so muzikanti ogroženi, na drugi ne, če sam rečeš, da ne boš pil, ne boš pil.

NEJASNA STALIŠČA

234. Na nek način so muzikanti ogroženi, na drugi ne, če sam rečeš, da ne boš pil, ne boš pil.

273. Bi šel tudi jaz tja živet, družba je fajna, če se dvakrat, trikrat na teden dobiš, pa ga kozarec ali dva spiješ, je že vredno, saj ni nujno, da si ves čas pijan. Paše mi tam, ker par ljudi tam poznam, vem, da so prijazni, lahko pa bi te mogoče tudi zaneslo, samo ne, ne bi.

VAJE

272. Mentor prinese majoliko domačega vina, pa ne da ga, enkrat smo se pregrešili, enkrat sem ga čutil, kozarec ja, več pa ne, en tako vozi, ponavadi sem jaz vozil, deci ja, ker še vedno jemo zraven.

VAŠKE SKUPNOSTI TUDI KOT PIVSKE Z NAVADAMI OPIJANJA

273. Bi šel tudi jaz tja živet, družba je fajna, če se dvakrat, trikrat na teden dobiš, pa ga kozarec ali dva spiješ, je že vredno, saj ni nujno, da si ves čas pijan. Paše mi tam, ker par ljudi tam poznam, vem, da so prijazni, lahko pa bi te mogoče tudi zaneslo, samo ne, ne bi.

274. Takšno vzdušje je lahko za koga drugega nevarno. Bi se znalo zgoditi, ja. Da nimaš službe, nimaš denarja, imaš probleme, bi te znalo...samo, če imaš nek cilj, si jo lahko dobiš, če pa nimaš cilja, pa ti tako ne pomaga nič več kaj.

IGRANJA

299. Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitvev, pač opijanje ob glasbi.

300. Sigurno so muzikantje ogroženi, ker ti ko prideš na špil, lahko spiješ hektolitre, nimaš omejitev, samo če si tu ne daš stop, se lahko hitro zgodi, da si med pozabljenimi prijatelji.

NEFORMALNA PRAZNOVANJA

305. Imamo kakšno ofiranje, gremo z glasbo prijatelju presenetit. Prijatelj niti ni tako veliko, pač, nekaj jih je, jih ne bi znal prešteti.

306. Ofiranje izgleda tako, da prideš tja zvečer, ko te nobeden ne pričakuje. Eden od družine pripravi hrano in pijačo, zaigramo pod oknom in se veselimo naprej, ene vrste pozornost.

-Zastonjska dostopnost alkohola v zabavljaškem in gostilniškem okolju.

DOSTOPNOST ALKOHOLA

224. 14 dni sem imel čisto novo harmoniko, pa smo šli na avtobus, pa direktor je šel zraven, takrat pa sem se ga res napil, takrat sem prvič v življenju direktorja tikal, drugi dan pa tako nobeden ni vedel, za kaj je šlo.

243. Za muzikante je nevarno, ker jim je alkohol ves čas zastonj dostopen. To je res. Saj se najde kdo, ki se ga napije.

251. Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil.

300. Sigurno so muzikantje ogroženi, ker ti ko prideš na špil, lahko spiješ hektolitre, nimaš omejitev, samo če si tu ne daš stop, se lahko hitro zgodi, da si med pozabljenimi prijatelji.

-Pri naporni animaciji ljudi glasbenikovo sproščanje z omamljanjem z alkoholom.

ALKOHOL KOT SREDSTVO ZA SPROŠČANJE

249. Sem študiral, kaj naj naredim, kako naj rešim situacijo. In prvo, kar sem se spomnil, sem spil dva deci vina, da mi je sploh kaj na pamet prišlo.

250. Moral sem spiti, ker nisem mogel pustiti cele gostilne ljudi, mogoče so tudi pričakovali, da bi se nekaj hecnega zgodilo.

252. To je bilo groza, je bilo treba bruhat, ampak to je bilo zato, da ne bi razočaral, da so se smejali, da so oni uživali. Jaz se nisem fajn počutil naslednjo rundo, ko smo igrali.

262. Najtežje sicer je, ampak najboljšje je iz sebe delat norce, kot da koga užališ, ker če se komu zameriš, je lahko kar konec. Je težko včasih, potrebuješ spodbudo.

298. V drugi glasbeni skupini sem muzikante doživljal kot veseljake, ki rabijo za to, da so malo bolj pogumni, pa da lahko nekaj povedo, določeno mero alkohola.

-Prekomerno pitje glasbenika - solistično »DA«, v glasbeni skupini »NE«.

OMAMLJENI ČLANI SKUPINSKO DELUJEJO OVIRALNO

225. Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.

253. Vsi v skupini so bili za to, nobenemu ni bilo treba reči, vsak je rekel, alkohol pa muzika ne sodi skupaj.

302. Vsak privat naj dela, kar mu paše, dokler ne škodi bendu, če smo kot neka skupina. Vsi se predstavljamo kot eno, pod isto blagovno znamko.

OMAMLJANJE GLASBENIKA SOLISTA

245. Imeli smo izlet, za tovarno, sem šel igrat na avtobus, pa smo šli na ladjo, zraven so žganje vlivali natakarji, smo bili tako pijani, ne samo jaz, večina nas je ležalo na ladji.

246. Sem imel harmoniko na tleh zraven sebe, spal sem eno urco, tam nekje sem potreboval, potem pa je bilo vse v redu, sem samo vodo pil, ker me je tako žejalo.

255. Zdaj, če sam igraš v gostilni za družbo, je drugače, ampak tako na odru, pa vem, da ne bi mogel piti, vsaj jaz ne.

258. Če bi sam igral, ne v skupini, ne vem, če bi toliko več spil, mogoče kakšen kozarec več, ampak več pa tudi ne.

IGRANJE KOT DELOVNA OBVEZNOST

269. Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo.

-Represivni organi/policisti tolerirali pijane voznike glasbenike zaradi vzajemnih uslug.

TOLERIRANJE PIJANEGA VOZNIKA

238. Včasih smo kar več, zdaj pa ne, te generacije, s katerimi se jaz družim, smo vsi malo starejši, vsi imamo izpite, zdaj če kdo ne vozi, si privoščiči kakšen kozarec več, čeprav smo enkrat tudi že pijani vozili, še stati nisem mogel, pa sem vozil. Me je policaj ustavil, pa ni nič rekel.

343. Smo bili pijani kot kajle, pa smo prevozili dve polni črti, ker smo šli na ono stran ulice nekaj pojest, pa je za nami takoj pripeljala policija, pa smo šli skupaj nekaj pojest.

-Nekateri drugi varovalni dejavniki, ki sem jih zasledil, in niso neposredno povezani z glasbo.

KONTROLA SLUŽBE

232. Ko smo bili mlajši, smo ga lumpali, zdaj pa niti ne, tudi službo imam takšno, da se moram paziti.

SPREMENJEN SOCIALNI POLOŽAJ-MANJ DENARJA

239. Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji.

POLICIJSKE AKCIJE

239. Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji.

GOSTILNE SPREMINJAJO OBRATOVALNA PRAVILA

242. Zdaj, ko je ura devet, ga niti ne dobiš več, čez dan običajno ni časa, v gostilnah da, ampak so zdaj nekatere gostilne, ki ob 9.ih, 10.ih zapirajo, ne pustijo več sosedje.

SPREMINJA SE STIL ZABAV

261. Včasih so ohceti trajale tri, štiri dni, zdaj na ohcetih že ob 1. ih gledajo na uro, se že vsem mudi, bolj napeto je, niso več tako sproščeni, pa pazit moraš, kaj komu rečeš.

SLUŽBA

277. Če bi bil samo muzikant, pa ne bi imel službe, bi bilo po eni strani nevarno, po drugi pa ne, če bi moral samo s tem živeti, bi se moral mogoče še bolj truditi, da bi dobil denar, ne bi mogel špilov ven spuščati.

278. Danes si ne moreš privoščiti in priti utrujen v službo, pri nas si moral tudi pihat, pa so jim knjige dajali, zdaj ni več tako enostavno, služba je kar ena velika ovira, mislim ovira, hvala Bogu, da je.

SKRB ZA DRUŽINO-ODGOVORNOST

324. Tudi obrat, ko je oče umrl, neko odgovornost do družine sem v končni fazi prevzel, mama je bila čisto obupana, jaz pa ne morem mame takšne žalostne gledat, jaz pa sem se zaobljubil, da bom do njene smrti skoz skrbel za njo, da bo živela tako kot mora.

B5. SEGREGIRANJE POJMOV PO METODI INDUKCIJE-DEDUKCIJE

VAROVALNI DEJAVNIKI V GLASBI			
OSEBNOST	DELOVNE NAVADE	GLASBENO OKOLJE	DRUGO: VAROVALNI DEJAVNIKI, KI NISO NEPOSREDNO POVEZANI Z GLASBO
DEJAVNIKI TVEGANJA V GLASBI			
OSEBNOST	NAVADE	GLASBENO OKOLJE	VARIIRANJE PITJA ALKOHOLA

VAROVALNI DEJAVNIKI V GLASBI

OSEBNOST	
<p>LASTEN DENAR (»Da sem imel svoj denar, je zame pomenilo svobodo, da sem lahko delal, kar sem hotel, lahko sem bil skregan z očijem, nisem bil vezan, nisem se rabil podrežati več, nisem rabil potrpeti tistih kreganj »zdaj pa ne moreš iti k mamici«, lahko sem delal, kar sem hotel, tako da sem celo stike z mamico navezal spet.«)</p> <p>ZAUPANJE VASE (»... kamorkoli grem, nič se mi ne zdi več daleč, nimam nobenega strahu, da bi šel recimo ponoči se voziti, zdaj pa se bom izgubil nekje, kamorkoli si upam iti, tudi recimo na slepo bi šel na morje, karkoli, no...nimam tisto »sam pa ne morem nekam iti«, ni problema mi...«)</p>	SAMOSTOJNOST
<p>GLASBA DAJE ŽIVLJENJSKI SMISEL (»Glasba mi je dala vse. Vse, kar imam.«, »Meni je glasba sveta stvar. Ne vem, brez glasbe, vprašanje kaj bi delal, po moje bi umrl.«)</p> <p>GLASBA JE ŽIVLJENJSKO POSLANSTVO (»Jaz ko se zbudim, najprej pomislim na to, ko grem spat, pomislim na to, ko sem na kosilu, pomislim na to, uživam v tem.«, »Glasba mi je življenje, tako čutim, drugega si sploh ne predstavljam, kaj bi sploh še lahko delal.«)</p> <p>ZAPOLNJEN ČAS V IZOGIB BREZCILJNOSTI IN VSEENOSTI (»Nikoli ni bilo dneva, ko bi rekel, zdaj pa ne vem, kaj bi delal, danes pa nimam nič za delat, vedno sem imel nekaj, vedno je bilo nekaj za vadit, vedno je bilo nekaj za naredit, vedno je bilo nekaj.«)</p>	SMISEL IN POSLANSTVO
<p>PREBUJANJE DOŽIVLJANJA IN DOŽIVLJANJE POZITIVNEGA (»Jaz sem bil že tako zaprt zaradi teh problemov. Takrat sem se še bolj zaprl, saj živi dokaz je, prej sem imel prijatelje, potem pa jih nisem več imel, sem se res zaprl, sem imel muziko samo. Sem se v muziko zaprl naprej. Potem pa me je muzika odprla spet. Skupina, ja.«, »Po tistem, ko smo začeli igrati petdesetletnice, se mi zdi, da sem se začel »hecati« na predavanjih. Recimo, preden sem igral v ansamblu, se nisem nikoli jaz tako »pohecal«. Po tistem, pa sem že bil čisto drugačen.«, »To so taki lepi spomini, pa vsi povezani samo z glasbo.«, »Ampak še vedno mi je najboljša muzika. Še vedno me najbolj osreči.«)</p> <p>GLASBA JE GLOBOKO DUHOVNO DOŽIVETJE (»Čutim, da moram harmoniko vzeti takoj, nekaj se začne delati v meni, me začne tresti, ne znam tega opisat, takrat grem s harmoniko, pa če je v redu ali ni, pa potem drugi dan poslušam, ali dva meseca poslušam, če je treba.«)</p>	DOŽIVLJANJE

<p>HUMOR KOT EDINSTVENO ZDRAVILO ZA PREBOLEVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE (»V bistvu se veliko hecamo iz...hecamo se v bistvu iz tistih stvari, ki so bile včasih hude,...«)</p> <p>GLASBA ZA SPROŠČANJE ČUSTVENIH NAPETOSTI (»To sigurno vpliva na naše možgane, mene glasba zelo pomirja in sprošča.«)</p>	
<p>ODGOVORNOST DO SKUPINE KOT POGOJ ZA USPEH (»Vedno sem rekel: »Imamo vaje in konec!«, dal sem skupino na prvo mesto, tako da sem se naučil biti odgovoren za eno stvar.«, »Sigurno smo se vsi skupaj nekaj naučili, nekega reda, dolge pubertete nismo imeli, se je bilo treba zresniti, muzika je bila neka disciplina, neko odgovornost čutiš, treba je nekaj delati vsak dan, nekaj te žene.«)</p> <p>GLASBA EDINA SMISELNA ODGOVORNOST</p> <p>(»...čeprav zjutraj sem ga po domače povedano sral, pa nič od nič, sem še vedno imel odgovornost, za mene ni bilo važno, kaj se zjutraj zgodi, samo da jaz preguram do štirih, da bomo lahko šli potem snemat, na nek način bi lahko šlo marsikaj narobe, če ne bi imel obveznosti...«)</p> <p>DELOVNA OBVEZNOST (»Je razlika, če gredo muzikanti na igranje, ko jim je to odgovornost, delo, ali če se muzikanti privat dobijo.«)</p>	<p>VEČJA ODGOVORNOST</p>
<p>DRUGI SPOŠTUJEJO IN OBCUDUJEJO ZARADI GLASBE</p> <p>(»Lahko rečem, da sem vesel, da se je to zgodilo, ker me v končni fazi tudi ljudje prepoznajo po tem, te to nekako pooseblja in zaznamuje, je to neka lepa izkušnja.«, »Saj so trenutki, ko je težko, če pa lahko ti živiš lepo normalno, pa da nekaj pomeniš v svetu, da nekaj si, potem pa imaš eno veliko prednost.«, »Če imaš ti neko zaledje, ko lahko vedno rečeš, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.«, »In ravno takrat, ko so našo posneto pesem enkrat zavrtili na radiu, so jo slišali sošolci, ravno takrat, in so prileteli do mene čisto navdušeni, čisto nori, jaz pa nisem mogel verjeti, kakšno navdušenje...«)</p> <p>POKLICNE REFERENCE (»Če imaš ti neko zaledje, v moje primeru pa veliko tega stoji za glasbo oz. vse, kamorkoli prideš, nekaj pomeniš, karkoli začneš delat, vse dejavnosti, ki so poleg glasbe, vedno gre vse skozi, ker ljudje zaupajo vate.«)</p>	<p>VEČJA SAMOZAVEST!</p>
<p>PREMAGOVANJE ODPOROV (»Tukaj ni izgovorov »zdaj pa jaz pa ne morem to«, kdor reče, da ne more, tisti ne bo naredil, v bistvu najboljši biti, najboljši tukaj, ko vem, da smo lahko, čutim, da smo lahko.«)</p>	<p>OSEBNOSTNA RAST</p>
<p>ALKOHOL IN GLASBA NE SODITA SKUPAJ (»Mi na špilih ne pijemo alkohola, samo vodo. Ta pravila smo postavili zelo zgodaj. Vsi smo bili za to. Dejstvo je, da je dobro, da je do tega prišlo, ker je to drugačen, profesionalen odnos do glasbe.«, »Mogoče, da je na špilu na začetku nekdo malo pil, in da potem špil ni bil takšen kot bi moral biti, izgubiš razsodnost, izgubiš ono, nimaš grifov ta pravih, se preveč motiš, in smo takrat rekli, stop, zdaj pa na špilu pijemo jabolčni sok in vodo, in lahko rečem, da se tega držimo.«)</p> <p>GLASBA KOT DELO (»Služba je služba. Če ne jemlješ špil kot službo, kot neko resno stvar, tisti, ki te najame, res pričakuje maksimalno od tebe. Si res tega ne smeš privoščiti.«)</p>	<p>IZDELANA STALIŠČA</p>
<p>UČENJE KOMUNIKACIJE (»Ni se mi problem nikoli pogovarjat na igranju. To sem se naučil, biti komunikativen s komerkoli.« »Tudi jaz sam skušam biti dostopen, kdor koli pride do mene, in tudi ljudje prihajajo.«)</p>	<p>BOLJŠA KOMUNIKACIJA</p>

DELOVNE NAVADE	
<p>UČENJE DELOVNIH NAVAD</p> <p>(»Sigurno sem tudi z muziko to dosegel, ker če nisi vadil, si pač moral drugič za to dalj, pa ti je potem druga stvar zaškripala, ker prej nisi vsega naredil.«)</p> <p>DELOVNI URNIK (»Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.«)</p>	<p>UČENJE IN VADBA</p>

<p>DELO NUDI »ZDRAVO OPOJNOST« (»Po težkem igranju se počutim tako prijetno utrujenega, pa četudi gre za abnormalne napore.«, »To je užitek, bolj užitek kot karkoli drugega.«)</p> <p>DELO KORISTI (»V ansamblu, so bila pubertetniška leta in se je marsikaj dogajal, se je bilo treba držati, smo morali 3, 4 ure vaditi, če smo hoteli, da bomo kaj naredili.«, »Naučil sem se, da z delom lahko vse dosežeš. Tudi talent tako nadomestiš.«)</p>	POZITIVNI PRODUKTI DELA
DELO KOT POTREBA (»Imam tisto potrebo, da moramo narediti tisti komad, da čim prej posnamemo.«)	POZITIVNA ODVISNOST
DELOVNE NAVADE POVEZANE Z GLASBO (»Nikoli nisem odpora čutil, tam kjer je bilo potrebno delo za skupino, ko pa je delo zunaj skupine, pa mi postane hitro nepomembno.«, »Sam opažam, recimo doma, nimam zadosti delovnih navad, po kosilu se mi nikoli ne da posode pomiti, cunj nikoli sam ne perem, za glasbo pa se vedno najde čas. Raje to počnem, raje vzamem v roke bas kitaro in vadam nov komad.«, »Ni bilo fajn poleti, ko je bilo treba kaj pomagat, jaz pa sem kar za harmoniko sedel, so mi jo hoteli kar raztrgat. Pri meni je bilo čisto obratno, včasih rajši nehaj, pa pojdi delat, kot pa špilat, ampak sem bil trmast, pa vztrajaš.«)	PARCIALNE DELOVNE NAVADE

GLASBENO OKOLJE	
<p>NA OBOJESTRANSKO PRIJETEN NAČIN POVEZANI LE V GLASBI (»... in takrat, ko smo vadili, je bilo najboljšo, smo bili ves čas zaprti tam notri, pa smo vadili...«)</p> <p>V STISKI ZATEKANJE H GLASBI (»Največji glasbeni preskok je bil tam nekje pri ločitvi. Takrat sem se še bolj zatekel k njej. Po ločitvi sem samo glasbo še videl.«, »Se mi zdi, kot da hodiš po neki vrvici, ali boš padel na eno stran ali boš šel v drugo stran, takrat so sigurno neke napetosti v tebi, ampak izgleda, da sem padel na pravo stran prepada.«)</p> <p>PREBOLEVANJE DRUŽINSKE TRAGIKE ZARADI GLASBE (»Ampak je pa spet res, meni se zdi, da vse te okoliščine, ki so bile takrat v družini negativne, sem jaz iz njih nekaj pozitivnega potegnil, v bistvu sem hvaležen tudi za alkohol, praktično, če njega ne bi bilo, ne bi jaz mogel tako potencirano v svoji glavi se zatekat v stvar, v katero še danes verjamem in mislim, da me bo spremljala do konca.«, »Ampak oči mi je dal tisto najpomembnejše, dal mi je muziko.«)</p>	FUNKCIONALNO ST DRUŽINE V GLASBENIH DEJAVNOSTIH
<p>SKUPINA KOT VAROVALKA (»Zunaj skupine pogosto lahko pridejo dnevi, če nimaš urejenega urnika, da je vse skupaj dolgočasno, izgleda, da sem navajen, da moram imeti neko obveznost ves čas, še vedno imam tu varovalko, sicer ne vem, kako bi izgledalo.«)</p> <p>SKUPINA KOT TESNO POVEZANA PRIJATELJSKA SKUPNOST (»Krasno je bilo, ti nastopi in vaje, neka skupnost smo bili, smo, sploh takrat se mi je zdelo, tako povezanost sem začutil, tudi povedal sem veliko stvari, kar se je dogajalo, se mi zdi, da ste vedeli, opora je bila ansambel, tudi pri hudih stvareh.«, »Vse imaš v skupini nekako strnjeno, ne rabiš iskati, do česar koli bi prišlo, tudi v zasebnem življenju, ali so to recimo prijetne ali so žalostne stvari, jaz se bom vedno obrnil na iste tri, ker čutim, da so to edini ljudje, ki jim lahko zaupam, bolj kot pa komerkoli, še na starše se ne obračam s tako pozornostjo kot se pa na njih, ker to je moj svet.«)</p> <p>MOČ SKUPINE NAPRAM INDIVIDUALIZMU (»Če bi se v ansamblu skupaj odločili, zdaj bomo imeli mi štirje studio, bi ga zdaj že imeli, bi skupaj delali za to, ker bi se skupaj povezali še bolj. Karkoli bi se odločili, bi lahko imeli zdajle mi štirje že to, kar pa eden ne more imeti, ali pa dva... «)</p> <p>SKUPINA KOT KONTROLA (»Vsak privat naj dela, kar mu paše, dokler ne škodi bendu, če smo kot neka skupina. Vsi se predstavljamo kot eno, pod isto blagovno znamko.«)</p>	SKUPINA KOT MOČNO OPORNO SREDSTVO
GLASBENE AVTORITETE (»V bistvu so se določene stvari spremenile, pri tem mi je največ pomagal B., pri določenih stvareh me je spodbujal, pomagal, našel stvari, ki so meni všeč, ko sva se pogovarjala, do nekega sodelovanja me je tudi povabil, kar mi je takrat bilo zelo čudno, zakaj ravno jaz, pa sem vesel.«)	POZITIVNI TRANSFER S POMEMBNIMI DRUGIMI
OBČINSTVO (»V muziki je red, sama matematika, četrtnina plus četrtnina je polovinka, pa tudi samo obnašanje, ko si prišel na oder, so te ljudje gledali, si se	NEFORMALNA ZUNANJA

<p>moral temu primerno obnašati.«)</p> <p>NAJEMODAJALCI (»Služba je služba. Če ne jemlješ špil kot službo, kot neko resno stvar, tisti, ki te najame, res pričakuje maksimalno od tebe. Si res tega ne smeš privoščiti.«)</p>	KONTROLA
---	----------

VAROVALNI DEJAVNIKI, KI NISO NEPOSREDNO POVEZANI Z GLASBO	
<p>STRAH PRED IZGUBO ZAPOSLOTITVE (»Danes si ne moreš privoščiti in priti utrujen v službo, pri nas si moral tudi pihat, pa so jim knjige dajali, zdaj ni več tako enostavno, služba je kar ena velika ovira, mislim ovira, hvala Bogu, da je.)</p>	ZAPOSLOTITEV
<p>STRAH PRED IZGUBO VOZNIŠKEGA DOVOLJENJA (»Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji.«)</p>	POLICIJSKE AKCIJE
<p>SPREMEMBA SOCIALNEGA POLOŽAJA (»Sicer pa zdaj ni toliko pijače, kot je bilo včasih. So časi tudi takšni, včasih smo imeli več denarja kot danes. Danes so cene, so policaji.«)</p>	MANJ DENARJA

DEJAVNIKI TVEGANJA V GLASBI

OSEBNOST	
<p>PREMAGOVANJE STISK (»Tokrat je bilo res neko čudno obdobje. Ne vem, tako se mi zdi, da tako nekako nekaj vre iz tebe, takrat bi lahko človek res najbolj propadel, v takih trenutkih, ker si čustveno...mogoče malo prihajajo stvari za tabo za nazaj, po moje je to...«)</p> <p>»Včasih je fajn, da greš, da se imaš fajn, da pozabiš na cel kup stvari.«)</p> <p>PREMAGOVANJE STRAHU IN TREME (»V drugi glasbeni skupini sem muzikante doživljal kot veseljake, ki rabijo za to, da so malo bolj pogumni, pa da lahko nekaj povedo, določeno mero alkohola.«)</p> <p>»Jaz težko igram, deci vina že, za korajžo, pa da te pogreje, pa da bi več, pa ne morem igrat, jaz imam probleme, nisem več skoncentriran, že nekam misli letijo drugam, mene se hitro prime, ker ga nisem navajen.«)</p> <p>PREMOGOVANJE NESPROŠČENOSTI (»Sem študiral, kaj naj naredim, kako naj rešim situacijo. In prvo, kar sem se spomnil, sem spil dva deci vina, da mi je sploh kaj na pamet prišlo.«)</p> <p>»Moral sem spiti, ker nisem mogel pustiti cele gostilne ljudi, mogoče so tudi pričakovali, da bi se nekaj hecnega zgodilo.«)</p>	OMAMLJANJE Z ALKOHOLOM
<p>DVOJNA MERILA (»Da bi me nekaj fejest silili, niti ne vem, če pa kakšen deci, to pa niti ne škodi, ampak več pa ne, če rečeš, da ne boš pil, ne boš pil, in konec, pa ne piješ. Mogoče še potem kakšen deci.«)</p> <p>»Razlika je, če piješ na veselje ali na žalost. Nevarno je, če piješ na žalost.«)</p> <p>RACIONALIZACIJA (»Mene včasih v roke rado zebe, ne vem, ali imam tako prekrvavitev, ko smo šli, pozimi sploh, na špil ali na koncert, deci vina včasih pa tudi pogreje, ampak več ne.«)</p> <p>»To je bilo groza, je bilo treba bruhat, ampak to je bilo zato, da ne bi razočaral, da so se smejali, da so oni uživali. Jaz se nisem fajn počutil naslednjo rundo, ko smo igrali.«)</p> <p>POMANJŠEVANJE (»Od naših ni bil nihče pijan, jedli smo, plesali smo, bili smo pa dobre volje, pijani pa ne, veš kaj je pijan, da stati ne bi mogel, da za sebe nebi vedel.«)</p> <p>IDENTIFICIRANJE Z GLASBENIKI (»Recimo mi se vedno hecamo, s kolegom imava to, kolega reče, Miro daj, ali ko se menimo o kakšnem alkoholu, rečemo, da sva taka mlada Mirana pa Braneta...«)</p>	BOLNI OBRAMBNI MEHANIZMI

NAVADE	
<p>GLASBA KOT VHOD V PIVSKO DRUŽBO (»Vsega se niti ne spomnim, imeli so žganje, borovničke, jegermaister, seveda sem probal, tedaj sem bil 15, 16 let star, do 18 leta sem bil jaz bolj doma, nisem ekstra hodil na okrog.«)</p>	PRIDOBIVANJE PIVSKIH NAVAD

<p>»PIJANKE DO KONCA« (To je tako, če nas je 20 muzikantov, se potrudimo enega uničiti, zdaj če rad pije, mi nobenega ne silimo, če pije, pije, če ne, pa ne pije, nobenega ne silimo, določeni pa se radi zatolčejo, jim ni problem.«)</p> <p>NA IGRANJIH (»Pač fajn jim je bilo piti zraven, čeprav na koncu je rekel, ne morem več peti, hrrhrrhrr, mu je cviček glasilke razrl, to mu je bil užitek, ta naša ljudska tematika o tem govori, ljubi se vino in pesem, so celo življenje bolj v tem.«)</p> <p>PO IGRANJIH (»Po koncertu popijejo kaj, pred koncertom redko kdo.«)</p> <p>NA VAJAH (»Mentor prinese majoliko domačega vina, pa ne da ga, enkrat smo se pregrešili, enkrat sem ga čutil, kozarec ja, več pa ne, en tako vozi, ponavadi sem jaz vozil, deci ja, ker še vedno jemo zraven.«)</p>	
<p>ZADRŽEVANJE V GOSTILNIŠKEM OKOLJU (»Kaj me je vleklo v tisto pivsko družbo? Vedno sem imel takšne ljudi okoli, ki so me spraševali o glasbi, tu sem pa vedno znal veliko povedati. Midva sva lahko sedela 5 ur, pa sva se pogovarjala samo o glasbi, pa vse načrtovala.«)</p>	<p>NEZDRAVO PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA</p>

GLASBENO OKOLJE	
<p>OTROCI V GLASBENO-PIVSKEM VZDUŠJU (»Prijetno je bilo, ko sva šla z očijem tudi v gostilno, ko je rekel, da bi zaigral, sem bil čisto srečen, ko sem lahko zraven njega pa njegovega brata zaigral s tisto kitaro, to je bilo krasno.«, »Šli smo na obhod, v gostilne, on pa je veliko ljudi poznal, tudi kitaro je včasih vzel, pa je tam igral recimo, brat pa je pel na mizi pred vsemi, zanimivo...«)</p> <p>PONOČEVANJE OTROK (»Smo zaigrali tam pred celo diskoteko, tako da sem se lahko doma hvalil, da sem v diskoteki na Hrvaškem igral.«, »Je to en čas trajalo, da sem sam malo igral po piknikih in takšnih zadevah, tam od 14. leta dalje.«)</p>	<p>DRUŽINA, KJER JE PRISOTEN ALKOHOLIZEM</p>
<p>GLASBENI PROSTORI Z NAVADAMI OPIJANJA (»Na koncertih se frajerja delajo, vsaj mislim si, daj pij, pij, ne vem, da bi neko potrebo kdo imel po alkoholu, ne verjamem, po moje se frajerja delajo, pa pač nazdravljajo.«)</p> <p>SPODBUJANJE K OPIJANJU (»Sem šel sredi gostilne, nekaj sem govoril, ljudje seveda, da so se smejali, potem pa sem imel vrč vina namesto keliha, gostilna pa ouuuu, ne upaš, seveda, da sem ga spil.«)</p> <p>ZASTONJSKA DOSTOPNOST ALKOHOLA (»Sigurno so muzikantje ogroženi, ker ti ko prideš na špil, lahko spiješ hektolitre, nimaš omejitev, samo če si tu ne daš stop, se lahko hitro zgodi, da si med pozabljenimi prijatelji.«)</p>	<p>PIVSKO VZDUŠJE</p>
<p>OPIJANJE (»Oni so jemali glasbo ne kot resno stvar, ampak zgolj kot golo sprostitiv, pač opijanje ob glasbi.«, »Nikoli še ni bil kdo pijan, to pa ne. No, enkrat sem pa res, ko je bilo Martinovanje, tedaj sem pa res spil, dva, tri deci, pa sem šel hitro na WC.«)</p>	<p>GLASBENO- PIVSKA SKUPINA</p>
<p>IZLETI (»Imeli smo izlet, za tovarno, sem šel igrat na avtobus, pa smo šli na ladjo, zraven so žganje vlivali natakariji, smo bili tako pijani, ne samo jaz, večina nas je ležalo na ladji.«)</p> <p>ROJSTNODNEVNA SREČANJA IN DRUGA PRAZNOVANJA (»Ofiranje izgleda tako, da prideš tja zvečer, ko te nobeden ne pričakuje. Eden od družine pripravi hrano in pijačo, zaigramo pod oknom in se veselimo naprej, ene vrste pozornost.«, »Na začetku smo hodili kar skupaj z ansamblom, stricam, tetam, prijatlom, tam se je pa res kakšen kozarec spil, dva, ampak tisto ni bilo obveza, resen nastop, resen koncert.«)</p> <p>VAŠKE SKUPNOSTI (»Bi šel tudi jaz tja živeti, družba je fajna, če se dvakrat, trikrat na teden dobiš, pa ga kozarec ali dva spiješ, je že vredno, saj ni nujno, da si ves čas pijan. Paše mi tam, ker par ljudi tam poznam, vem, da so prijazni, lahko pa bi te mogoče tudi zaneslo, samo ne, ne bi.«)</p>	<p>DRUGE NEFORMALNE PIVSKO PRILOŽNOSTI</p>
<p>VZAJEMNE USLUGE S POLICISTI (»Včasih smo kar več, zdaj pa ne, te generacije, s katerimi se jaz družim, smo vsi malo starejši, vsi imamo izpite, zdaj če kdo ne vozi, si privošči kakšen kozarec več, čeprav smo enkrat tudi že pijani vozili, še stati nisem mogel, pa sem vozil. Me je policaj ustavil, pa ni nič rekel.«, »Smo bili pijani kot kajle, pa smo prevozili dve polni črti, ker smo šli na ono stran ulice nekaj pojest, pa je za nami takoj pripeljala policija, pa smo šli skupaj nekaj pojest.«)</p>	<p>TOLERANTNOST INŠTITUCIJ DO PITJA ALKOHOLA</p>

<p>VZAJEMNE USLUGE V SLUŽBI (»Sem videl, da ne bom pravi čas prišel, pa sem poklical v službo, pa imam hvala Bogu tako na šihitu porihtano, da nisem rabil iti, vsi pa nimajo takšne službe, pa drugič potem več naredim. Pa je stvar rešena.«, »14 dni sem imel čisto novo harmoniko, pa smo šli na avtobus, pa direktor je šel zraven, takrat pa sem se ga res napil, takrat sem prvič v življenju direktorja tikal, drugi dan pa tako nobeden ni vedel, za kaj je šlo.«)</p>	
---	--

<p>MERILA GLEDE PITJA ALKOHOLA</p>	
<p>PREKOMERNO PITJE SOLISTIČNO »DA«, V GLASBENI SKUPINI »NE« (»Prej smo sami igrali, je to čisto drugače, ko pa prideš v ansambel, ko nisi več sam na odru, moraš paziti na ostale.«, »Zdaj, če sam igraš v gostilni za družbo, je drugače, ampak tako na odru, pa vem, da ne bi mogel piti, vsaj jaz ne.«)</p>	<p>DVOJNA MERILA</p>

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisan Blaž Švab, vpisan na Fakulteto za Socialno delo v študijskem letu 2003/04 kot redni študent, izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom *Glasba kot dejavnik varovanja in tveganja pri odraščanju otrok alkoholikov* napisal samostojno s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorjaizr. prof. dr. Joža Ramovša in so mentorice mag. Ksenije Ramovš.

Kraj in datum:

Podpis: